

i.robèrt

**LOS
PANTAISSES
SAGNOSES**

roman

Del meteis autor

Dins la tièra « Negras trevanças » (epòca primièra)

LOS MARRITS SÒMIS

[http : // ivesrobert.site.voila.fr/](http://ivesrobert.site.voila.fr/)

INITIUM GRATULATOR

coralament destinat :

- als mieus cars **Renada, Francesa e Francés**, per un tornalegir, aquesta vegada tanben, pacientós atal coma atentiu d'aqueste obratge novèl, pels sentiments que n'an traguts e m'an afectuosament cada còp faches coneisse, e de mai per l'ajuda preciosa adusida dins l'amira de la diffusion.
- a l'egrègi professor **Robèrt Lafont**, pels amistoses e grands encoratjaments porgits al temps del mieu primièr obratge « Los marrits sòmis », losquals m'an donada l'enveja de persegre, e pels conselhs alavetz balhats que ne soi pas plan segur, pr'aquò, d'aver sempre capitat de los aplicar.

Ives Robèrt

LOS PANTAISSSES SAGNOSES

Epòca segonda de la tièra
« Negras trevanças »

Roman

ASSABER

□

Las circunstàncias d'aqueste conte emai los personatges qu'i son nomenats son estrictament imaginaris. S'i aviá de semblança ambe de monde o de fachs qu'existisson o que podon aver existit, aquò seriá pas qu'una causa tot plen fortuïta.

□

Capítol 1

Dos rensebeliments còrdolents

□

S'avián trescoladas cinc annadas, o gaireben lèu i auriá, abans que se'n posquèssen entrevar. Pr'aquò, cap d'un quite jorn s'agotèt pas mentretant sens que cadun, del tot despacientat, i sosquèsse de longa.

Caliá balhar al Joan e a l'Enric una sepultura enfin convenenta, que non pas pus ne podiá téner luòc lo paure cròs qu'i jasián, enlà-sus, dils crudèls e tristes Monts d'ubac.

Adonc, s'èran fin finala endralhats dins aqueste long e riscós viatge, aprèp de n'aver desrabat penosament l'autorizacion del comandament del Sector IV de la Resisténcia sudenca.

D'efièch, se tirava tot escas d'un periòde sens fin d'engatjaments de pas nombrar ambe las tropas nordesas.

Un temps de calame veniá tot bèl just de far mòstra desempuèi qualques setmanas e, al saber d'unes replegaments d'aquesta vermena senhalats un pauc d'en pertot mercés a de sorgas amigas, lo Comandò triangle èra estat en situacion d'entamenar lo sieu piós pelegrinatge.

Mas, plan segur, aquò valiá sonque jos resèrva d'un mesatge d'alèrta qu'èra estat aital fixat : « La barba del papet tòrna créisser druda ».

Avián rebut un armament novèl. Saber, dos pistolets-mitralhaires, d'un modèl tot recentament aparegut derivat del

kalachnikov, del cargador semi-cilindric bas de la fòrça bèla capacitat e que tirava una municion leugièra de 6 mm mas de la grandas velocitat e penetracion.

Pasmens, la novetat la pus de remarca èra aqueste lança-fusadas cort, pauc pesuc e de bon manejar que mandava de projectils de la propulsion plan rapida amb autoguidatge integrat per ondas electromagneticas.

Aquesta aisina, lo LMSS 17, adonc vodat al combat al sòl, mandava de missils calibre de 55 percutents o perforants. Los ancians e famoses LMSA 16 B, eles, èran estats balhats en dotacion a de comandòs especialisats dins la lucha antiaeriana.

Èra al matin d'una d'aquestas somptuosas jornadas que coneis lo mes de junh dins la sia tota debuta, que la natura encara engavada de las sabas pojantas i espetava d'en pertot.

En de fuèlhas nòvas, de flors de totas menas e, ja quasi maduras, d'unas fruchas rojas o negras qu'i a, mai que mai agrassonas o cereisas d'amarovièrs.

E, del costat del mond de las bèstias, lo dels aires atal coma lo qu'arpatejan per pradas o cobèrts de bòsques, banejava lo gorgolhatge, lo bolegadís sens relambi d'un bestium secutat pel rencontre amorós portaire de promessas de portadura.

Finalitat sobeirana e obsessiva qu'inconscientament mas a tot pèdre percaça cada espècia.

Quant de contrast i aviá entre aquesta activitat frenetica, que siá silenciosa o bronzinanta, de totes costats en quista de la transmission de la vida, e lo dolentós caminar qu'èran per entreprene, botat qu'èra jol signe de la disparicion d'èstres escarits !

S'a bèl dire e tornar dire la vertat primièra volent que la mòrt siá lo pus emblematic simbòl de la vida, se patís, ça que la, per s'i far.

E s'i adralhèron adonc, d'aquí uèit jorns i aviá, dins aqueste percors de devocion, totes embeurats d'una mescla de fervor e de tristum, fins al fons d'aquestes apends salvatges de Las Rocalbas, dins aquesta maldicha comba que davantava la pujada devèrs las crestas.

I pervenguèron al cap d'una progression de las dapassièras e precaucionosas, en espinchar pel menut los passatges destrechets, sens decessar d'estre en cerca d'indicis de trapelas.

Que lo Delfraisse se sempre sauperèt mal del tròp de noncalença que foguèt lor autre temps e que ne sabíá plan la relacion ambe los espaurugants eveniments que se sap.

Servava, escrincelat dins la sia memòria, aquesta menèbra desenfilada entram los blòts d'esquiste brunèl que lo malur i èra arribat.

E, en tot gardar un uèlh sus la nauta barralha rocosa que treslusiá au solelh, d'aquel matin radiós, mantenèt lo cap, segur de lèu ajónher lo luòc fatidic.

En un moment donat, faguèt signe al Pojadon e aqueste comprenèt que se devián acercar.

Metèt alara en òbra lo sistèma de posicionament del sieu telefòn mobil e, passats d'unes trantalhaments atal coma una avançada mai de qualques desenats de mètres, los dos òmes destrièron lo trist endrech.

Aguèron ges de pena, a malgrat lo temps passat, de tornar trobar lo rocas que serviguèt antan per manièra de peiralausa.

Coma se la natura s'aviá volgut onorar pel melhor al sieu biais la tombeta, s'atrobavan tot a l'entorn de flors a bèl èime.

A-s-aquesta altitud, passats d'un bon pro los sieis cents mètres, èra encara lo temps de las jonquinas e de las cocudas, que la marèa de jaune e de blanc facha n'èra, per còps, semendada a punts pel violet ardent a damièrs de las tulipètas o lo roge escandilhós de las anemonas gota de la sang.

L'emocion que foguèt intensa. E, sens un quite mot, mudèron la peira. En s'ajudar dels sieus ponhals, desencombrèron la capa de tèrra e se mostrèron lèu alavetz, gaireben sencèrs, los dos embals fachs de tèla de tenda que cabián las pauras despolhas dels sieus dos amics. A man drecha aquò èra l'Enric e a senèstra, lo Joan.

D'aqueste moment endavant, e sempre dins un silenci del tot religiós, çò foguèt alavetz la Faneta tota soleta qu'obrèt.

Atal l'aviá volgut, la causa èra estada entenduda entre eles, e los dos òmes se botèron alara qualques passes a despart.

Ambe tant, de genolhons, despleguèt los rufes susaris en transferir las tristas e fòrça reduchas rèstas de cada èstre car dins las doas rabassetas de vinil gròs al tapassièr de cremalhèra qu'aviá apreparadas dins aquesta amira, la blava per l'Enric e la verda pel Joan.

Las tornèt tancar aprèp d'i aver plaçat dins caduna un flòc de flors salvatjas de las mantunas colors.

E apuèi, se tornèt quilhar en far conéisser als dos autres de s'acercar e, mentre que totes se contenián las lagremas, fisèla a la sieuna fe dualista, prononcièt alavetz los qualques mots següents :

« Joan, mon fraire aimat, voliás recebre un còp mai lo baptisme espiritual per loquau ei donat lo Divenc Esperit dins la Gleisa de Dieu, de per la santa preguièra e l'imposicion dei mans per leis Òmes purs. N'aviás exprimit la volontat mas t'as degut daissar la tieuna tunica lordejada per la carn abans que se poguèsse complir aquesta desirança.

« Enric, amor mieu, aviás pas encara formulat un vòt parièr, mai, tau que t'ai conegut, escarit meu, n'auriás de segur estat desirós.

« Paire Sant, pren pietat de nos. Per totei lei pecats qu'an pogut dire, pensar o cometre, que sián lo Joan e l'Enric perdonats per Tu, Dieu Bon. Aculhís lei tieus servitors dins ta justícia. Acòrda a-s-aquestei la tieuna misericòrdia e manda sus elei l'Esperit Sant de meteis biaís que se consolats sián estats dau vivent. Ansin siá ».

Alavetz, sens apondre cap de paraula, aprèp d'aver recaptadas dins las sacas las preciosas envelopas e tornat botar en plaça lo rocas sul clòt vuèg, faguèron camin sens pus esperar a sens revèrs cap al sud-èst.

Pas que d'aqueste jorn d'aquí, vodat a una mission de memòria e de pietat, se poguèron de vertat entamenar totes tres lo sieu dòl.

E, d'estant, mentre aquesta dicha ochena passada, èran per far dralha cap a l'ostau Vernhòla, per tal d'i complir lo primièr demest los sieus dos devers funèbres.

Èran adara a tocar los solombroses vabres onte, potent e afogada, s'escolava Durbèla. Ribieira sobeirana de las aigas aiçamont encara blavejadas pel calc dels monts qu'atraversava.

Fasián avant dapasset en esepissar cada recanton, en furgar menimosament dins totes los bartasses que vesinavan la senda.

L'experiéncia atròça de cinc annadas vielha aviá pas acabat de los trevar e aleïçonava los vius per default de poder far tornar viure los desapareguts.

Ara, las linhas de cresta s'abaissavan pauc a cha pauc e se cavava, a dicha qu'anavan, lo magestuós vaure qu'al mitan i aviá curat lo son lièch, lo flume.

Del verd prigond dels nauts adreches, se passava a de matisses pus embugats per las brumas de calor qu'acabavan, al mai fons en se far blancor cotonosa e misteriosa.

Anavan al mièg de nautas selvas qu'i domenjaván faiards, beces e, a còps, de flòcs d'avets. Bòsques qu'i espetavan las brotas vigorosas e nòvas d'una prima acabanta e encara ufana, que lo creis naissent i mostrava un contrast bèl e ludent sus lo fuelhum subsistent e rabinat de las raças caducas e, mai pus benlèu, sul brancatge vielh e fosc de la sapinalha.

Mas l'espectacle s'abelissiá encara, dins aquestas nautors, en botar l'agach sul cobèrt del bòsc, qu'aquí s'esteniá una capa vertadièra de flors, de blau e de blanc facha e qu'i espetavan de drudesa los jacints e los musquets.

E lo qu'a pas flairat la mescla de las doas sentors que se'n desgatja, imperiosa e embriaganta, sap pas d'a fons e plenierament çò que novelum vòl dire.

Maldespièch de la situacion, podián pas s'empachar d'emplenar los sieus palmons d'aquestas flairs tan de presar aprèp la sason ivernenca e de n'estre un pauc assadolats.

E totjorn lor tornava a l'esperit aquesta oposicion obsessionanta entre una vida, esclatanta dins un galharditge insolent, e

la precaritat de l'èstre qu'aqueste viatge n'èra malastrosament plaçat jol signe.

E, mentretemps, lo Delfraisse soscava de longa. Soscava a l'escomesa qu'èran de dever enfrentar lèu, espròva recurrenta de las escorregudas guerrejantas, valent a dire lo trespasar de las ribieiras. Un problèma dels vertadièrs.

E, tot còp que s'i liurava, tot còp li tornava venir la remembrança dels dos companhs defuntats ambe lo son cortègi de pensaments doloroses.

Se rementava l'escalabrosa attraversada d'aquesta meteissa Durbèla sus de radèus de fortuna fachs de brancas sècas e de joncassas ... A ! Pecaïre !

Mas adara, i caliá pas pensar, que la situacion s'èra facha cambiadissa. Lo Pojadon e subretot benlèu la Faneta èran pas gaire, per eufemisme, encara aprestats per d'espròvas d'aquesta mena.

La lor instruccion èra estada, d'en tot primièr, la del combat de rescontre , pan jornadièr dels partisans, la de veire sens cap estre vist, la de se delir dil paísatge, d'obrir fuòc a l'imprevist e de s'esvanir dil campèstre subran. E tot aquò èra estat ja abondosament bastant.

E puèi, i aviá una altra empacha majora. Las aigas a-s-aqueste moment semblavan de tròp grandas per pensar a una aventura parièra.

Alavetz lo Delfraisse perpensava e, d'aquel temps, s'anunciava la davalada dils destreches de la ribeïra. Los penjals se fasián regdes e la vegetacion pus paura.

Aviá causit de passar plan mai al levant que lo còp d'abans, lo que los dos amics i èran plan vius, paures. Fasián abans cap a un parçan que lo cors d'aiga i èra pas qu'un gròs rajal de montanha, entretalhat per còps de barratges que balhavan fòrça a de molins qu'i aviá.

E tot bèl just, aviá previst siá d'i trobar una embarcacion de manlevar a la lèsta, siá de ne passar la restanca pès e cambas nuds en segre la crèsta de la levada e de sautar en fòrça lo molin.

Qu'a despièch del butal de l'aiga deversanta, tot lo monde ribairenc o sabon, se pèrd pas compés, mas qu'ajan suènh de totjorn alisar suausament la susfàcia coberta de mofa de la paisièra, en pas jamai subretot levar los pès.

Començavan de davalair la penda gròssa que menava als fonses. Lo sendieròt èra penjalut e, de còps, dangierosament enversat. Calia far mèfi de se pas cabussar dil voide, en far de subrepés un bruch de mal desirar.

E, ça que la, qualques estonas, podían pas se retèner l'enveja de se plantar, còp d'agachar aquestes travèrses coberts le flors de totas menas e colors.

Aquí, tot aviá mudat e se trobavan al mitan d'una mar de tulipans salvatges de roge e de rossèl vestits. I èran mesclats a demai un fum de viuletas, de liris blaus e, a passadas, d'ondadas vertadièras fachas de primadèlas.

E, per quant a s'embeurar del tot de prima, i a pas melhor que de s'enniflar las sentors d'aquestas flors d'aicí, las de plan sonadas.

Frotjan pas qu'a d'endrechtes qu'an causits menimosament, aquí que lo solelh bota pas jamai los sieus raisses, suls torals virats cap a l'ubac soncament.

Mas alara, quin delici qu'aquestes sailes de las milantas flors lachosas e que ne raja una odor doçorosa e prenenta a l'encòp !

En s'aprecaucionar al pus fòrt, n'èran arribats al ras dels darrièrs relaissets de las pendolièras, en tot s'acrancar a còps mercés a de boisses o d'agrifòls.

E remiravan las ribas adornadas a bodre d'anemonas blancas de las broas e subretot d'un abonde de lirlas jaunas d'aiga que fasián cortègi als rajals espumants de la ribeiera a l'entremièg dels rocasses de calc grisàs.

En s'ajudar de la mapa, lo Pojadon s'èra avisat que se trobavan quasi a un quilomètre d'un molin dich " de las Albaredas ".

E foguèt decidit de se n'acercar prudentament, que non pas en segre lo ribal, mas puslèu en aprofèchar un entaulament

rocós que corriá per banda en plombar la ribeira d'un vintenat de mètres al mitan d'una vegetacion mai druda qu'i domenjavan d'aquí enlà vernhes e avelanièrs mai que mai.

Avançavan en silenci en mesfisar-se de pas far avalancar d'unes calhausses. Un anar dapassièr e penós que los forcèt de far pausa un bricon.

En debàs, de longa, las aigas rabiosas gisclavan en far de cascadas a l'entorn dels blòts de peira e en produsir un roncamet sord qu'emplenava la comba.

Lo Delfraisse e lo Pojadon escambièron pas qu'un agach, mas bastava per que saguèssen la lor pensada comuna.

N'èran un pauc vergonhoses a rason de las circonstàncias, ça que la cadun espiava las calmas al detràs de las ròcas en far lo compte de las truchas qu'aquí segur s'i trobavan e en avalorar la talha de caduna.

E se perpensavan al plaser que seriá estat d'i pausar un cròc provesit d'una sautarèla, en esperar despacientament lo tust tan cobejat ..., que fasiá ara una brava passa que totes avián pas agut escasença, a despart de còps d'un cort brieu, de se liurar a l'afogament qu'èra lor per la pesca.

Caminavan tornarmai e ausissián endavant clarament lo bronziment del tot desparièr fach pel tombant d'una paissiera.

E, pauc aprèp d'efièch, apercebèron de l'autre costat d'una restanca, man d'en fàcia, un modèste molin gaire luènh del qual, long de la riba d'amont sus la besala calma èran estacadas doas barcas, malurosament adonc del bòrd opausat.

Aprèp de n'aver charrat un pecic ambe los dos autres, lo Delfraisse se pensèt que seriá azardós de temptar d'atraversar pel barratge e diguèt alara :

« Aquí çò que vau far. D'en primièr, vau anar copar e aprestar una pèrga longa e galharda. Un fraissòt, segur ! Anam montar mai delà la bastissa au long de la retenguda, un cinquantenat de mètres aperiquí.

« E, lai pervenguts, m'esperaretz. Me vau del tot desvestir e, en nadar tot suau, vau ensajar d'agafar una de las barcas platas, la pichona s'es possible, e de vos la menar a riba.

« Se tot va plan, après de m'estre tornat abilhar, sens quitament préner léser de m'eissugar, i montarem e ambe la pèrga, sens far ges de bruch, passarem de l'autre costat, mas que Dieu o vòlga plan ».

Alavetz, un còp arribats amont e pro plan esconduts del molin per un lèugier recoide de la ribeiera, lo Delfraisse se despolhèt d'efièch traçament.

E, nud coma un uòu e en fresir un pauc tot parièr, nadèt drech en fàcia, puèi seguèt la broa en s'escondre a l'endarrièr dels brancatges qu'i trespasavan, destaquèt la dicha embarcacion e plan planet, en silenci plenièr, la conduguèt en tot nadar encara al ras de sos companhs.

S'acercava de miègjorn e pas degun se fasiá veire dil canton.

Embarquèron alavetz e pel biais de qualquas pergadas, ajonhèron l'autra riba, sens brica de sarrabastal, per fin finala i prene pè e, aprèp d'aver arrimat la nau, s'esvanir a la lèsta en pujar dil costal d'adrech qu'i escondèron la pèrga.

Aquò foguèt alara, mentre un brave brieu, una montada tras qu'aganissanta dins una penda de las bèlas, al demièg d'un boscat espés e embartassat.

Mas en tocar al som, los esperava totun una paga pichona. En arribar a la perfin sus una laissa erbosa, se degatjava d'efièch de totes caires una vista pro estonanta.

De ponent, s'arborava, dels rocals maurèls e de la vegetation sorna e druda, lo massiu calossut de las Baumas amb, un pauc desencalat cap al sud, l'ufanosa punta del Puèchpeirós.

Grisenca e verdejanta a l'encòp, piramida gaireben perfichècha, semblava bravejar l'environa.

Lo Delfraisse cabussèt un còp de mai alavetz, en agachar tot aquò, dins la sovenença de las lors escorrudas comunas ambe lo Joan e l'Enric, autres tempses...

Mas, de se revirar devèrs levant, de senèstra, la vista èra plan cambiadissa e espantanta. Passadas las darrièras costaladas vesinas qu'anavan lèu ne passar los boscatges pro clarsemenats,

s'apercebiá tot enlai, a la finida del fons, l'immensitat dels pics, per part encara ennevasats, de la Granda Cadèna Oriental.

Una fotala de barralha que s'arborava sus l'asuèlh, autu-rosa, de las colors pasteladas de blanc rosat o blavenc segon l'expausicion e un pauc veladas tan per la distància coma per de brumas leugièras.

D'entremièg, invisibles encara, se plaçavan los amples termals dels Causses vièlhs que se caldriá n'atraversar l'espandi pro d'aviat per tal d'aténher Sant Antòni dau Rieutòrt, tot en segre las combas rocosas mas bastament boscudas per permetre una progression abrigada.

Mas adara e de granda preissa, caliá far pausa. Se botèron a l'ombrat d'un flòc d'avets e se siètèron. Se mangèron, atal coma èra de magra costuma, qualques bescuèchs de campanha escortats per d'unas lescas de carn secada e en asagar lo tot d'aiga clara.

Lo Pojadon, atal meteís que n'èra totjorn abituat, dais-sava pas de s'estrambordar davant de vistas tant embelinantas e mai que del tot desparièras.

La Faneta, per çò d'ela, agachava lo païsatge en pas res dire, d'una espiada absenta e mornarosa. Desempuèi los eveniments dramatics que se sabon, aviá mudat plenierament lo sieu comportament.

Ela, tan viventa e barjacaira, per pas citar qu'aquò, èra venguda trista e tancada. Parlava pas que per cas de necessitat absoluta e fasiá alara al pus cort.

Lo Delfraisse e lo Pojadon n'èran un pauc desesperats mas respiechavan la sia resèrva dolorosa que quitava pas d'existir que dins la batèsta.

Alara, espetava de vam e d'energia renosa. Subrevoltada per l'asirança, manifestava un aluc espaventant que desquietava quitament los dos òmes

Tornava pas trobar, d'aquí enfòra, lo sieu lanç afogat e exuberant que quand li èra donat de " copar de Nordés ", coma disiá, ela, l'anciana pacifista incondicionala ...

Un còp la paura pitança engolida, lo Delfraisse diguèt, tot d'una :

« Cal que vos parle un pauc de la seguida del nòstre viatge, qu'i aurà pas gaire desenant de tròp pèrdre de temps, si per cas i aviá per nosautres una alèrta radiò.

« Vezetz lo fracàs se nos deviam desaviar abans d'aver complidas las doas missions qu'avèm de realizar ...

« En passar lo flume, i a gaire, m'es venguda una idèa que poiriá nos estalviar las lassièras e los dangièrs gròsses d'un long viatge a pè que demora de clavar, emai se l'afar manca pas de cèrts perilhs e cansas.

« Seria de davalalar Durbèla ducas l'estuari maritim amb una barca ».

– Andrieu Pojadon : « Segur qu'es temptant. Mas i vesi una empacha gròssa. L'autre jorn, ai botat una agachada sus la mapa e ai constatat qu'i aviá un bon pauc de barratges, una dotzena aperaquí, cossí farem per los passar ? ».

– Loís Delfraisse : « Caldrà desbarcar un pauc abans, aquí ont se sentís que l'aiga decessa de tirar e que s'ausís lo bruch del rajal, puèi rebalar lo naviòl ducas l'embàs de la sauta abans d'i tornar embarcar ».

– A.P. : « Benlèu, mas cossí i pervenir cargats coma sèm e donat lo pes d'un engenh tal coma èra lo que n'avèm usat totara ? E, de tot biais, temptar aquò de jorn m'apareis pro suicidari ».

– L.D. : « Segur qu'i ai pensat. Amb una barca classica de la fusta pesuga, n'es pas cap question solid e, d'autre caire es certan que soi pas tan biaissut coma o èra ... (se calèt alara, qu'anava parlar de las qualitats de navigator del paure Enric) soi pas pro entendut per temptar aquò d'aquesta mena.

« Mas coneissi plan lo ranvèrs de Vilanòva dels Tèrmes. E gaire luènh de la sortida de la vila se situís una basa esportiva nautica qu'i practican lo canoë. N'i a un fum, subretot de tipe " canadian ", bastits de material estratificat fòrça leugièr e se tròba qu'ai sovent navigat de tal biais. De qué ne pensas, Faneta, estent plan entendut segur que caldriá i anar de nuèch ? ».

– Faneta Vernhòla : « I coneisse pas ren. Serà atau come o pensaretz melhor ».

– A.P. : « E ben, vai coma aquò e vòga la nau ! ».

L'après miègjorn s'avançava ara e, un bon pro desalasats ara, tornèron s'arnescar e prene camin.

Aprèp d'aver engolit lo gròs quilomètre qu'èra de passar sus las crestas, s'aplanteron a la broa, aquí que s'i desvelavan en debàs las ondulacions salvatjas e rocosas del causse.

La Faneta trenquèt alara son silenci ara costumièr e diguèt en guinhar del det un punt, ailalín, devèrs l'asuèlh : « Lo mas d'en cò de nosautrei qu'ei tot enlà , dins aquesta endrechiera au luènh, ne siáu segura. Vau vos mostrar desenant lei camins ».

E mentre d'oras e d'oras, sens relambi mas sens preissa sobrenca e en s'aprecaucionar totjorn al pus fòrt, s'encaminèron dins de vabres estreches de la vegetacion estequida que los bordigasses semenats de casses i domenjavan.

Lo solelh aviá quitat desempuèi bèl brieu d'esclairar los fonses qu'i fasián abans e èra pas luènh lo moment que passariá l'horizont.

L'ombra envasissiá lo prigond de las combas e lèu l'escur ne foguèt mèstre.

Negra èra ja la nuèch quand la Faneta donèt a sota-votz l'òrdre de s'aturar. S'avancèt sus quelques desenats de mètres en los daissar solets una estona.

Puèi tornèt en dire a la chut-chut que caldriá far mèfi. Lo sendierèt estrech e peirós èra d'efièch de la penda fòrça rufa. En se tenir per la man, davalèron lo rapalhon e attraversèron la cort del mas.

Delà l'avalancada mostruosa dels baucses d'aqueste moment invisibla per encausa de l'escur, enlafons, devèrs la Mar del sud, l'espectacle èra tan de remarca anuèch que las nèblas i defautavan, embandidas qu'èran estadas pel marin.

E lo puntillat parpelejant d'aquestes candeletons qu'a de milierats soslinhavan, per las luenhors, los ribatges èra totjorn aitant atrasent e emmascant.

Mas degun demest eles i pausèt pas una quita agaitada en costejar la terrassa. Lo còr i èra pas ges e las remembranças de la serada qu'i fogèron amassats autres còps ambe lo Joan e l'Enric èran de tròp crudèlas pel Delfraisse e subretot per la Faneta.

Aprèp qu'aquesta d'aicí aguèt dobèrt la serralha, dintrèron alara dins l'ostal tot suausament e sens far paguna lutz.

Èran totes polidament cansats. La Faneta anèt sens bruch tirar una selha del potz e aguèron lo plaser de se desassedar amb aquesta aiga canda e fresca.

Mas calia s'entreviar de l'essencial. La jova femna designèt dins l'ombrina fonsa de la cort una bèla lausa rossèla que los dos òmes carregèron dins la cava del mas e, aquí arribats, esclairats pel biais d'una lampa de gas, cavèron una croseta dil sòl e totes tres i placèron amb emocion las tristas rèstas del paure Joan Vernhòla.

Puèi, tornèron tapar lo trauc e i pausèron doçament per dessus la lausa. Alara, la Faneta s'arborèt e diguèt :

« Joan, Joan mieu, la Gleisa veraia de Dieu qu'ei de tu pròcha, mai siás ja davant lo Paire e lo Fiu e l'Esperit sant.

« E qu'adreïcam a-s-aquestei d'aicí la presenta orason per de dire qu'ajan per tu misericòrdia.

« Que te benesiscan, te perdonen e te reçaupan dins la patz lor.

« Que descenda sus tu la gràcia dau Dieu vertadièr e bòn. Ansin siegue ».

Puèi totes tres s'enanèron recaptar dins la cosina e, aprèp d'aver menimosament tapat las cortinas, tornèron alucar la lampa de gas.

La Faneta anèt quèrre dins la resèrva doas consèrvas de caçolet que faguèt rescalfar sus un fornèl de la botelha de gas tanben. Ambe un pauc de vin per dessus e un bocal de peras al siròp per acabar, lo sopar foguèt despachat a la lèsta e sens brica parlar.

Que calia, d'aquí estent, se dormir lèu fach qualques oras, de tal biais que se posquèsse encaminar pro abans lo jorn

per tal de contornejar pel nòrd Sant Estève dei Pradas e de s'ardralhar alara per bòsques cap al sud de Vilanòva dels Tèrmes e jónher alavetz Durbèla plan aval de la vila.

Alavetz, aprèp que lo Delfraisse aguèt soncament ajustat : « Despertar a las tres », cadun se daissèt anar, sens quitament tombar lo vestit, mas las armas ça que la a man, sus lo primièr lièch encontrat.

Quand la mòstra-revelh del Loís tindèt al sieu ponhet, se passèron qualques minutas abans qu'encapèsse, puèi realizèt subran e s'arborèt de còp per se n'anar desrevelhar los dos autres que se quilhèron alara encara plan ensomelhats.

Faguèron pr'aquò subtement una pichòta desbarbolhada benvenguda ambe qualques ferradats tirats del potz.

Puèi se mangèron qualques bescuèchs ambe de pòts de confitura sortits del cabinet, en n'aprofèchar la visita per tanben i prene de consèrvas de porcalha per la rota.

E un còp qu'aguèron begut una bolada de cafè, s'equipèron, clavèron lo mas per apuèi s'acercar sens far de bruch de l'estrada al davant de la bastida e la passèron d'un vam.

Aqueste còp, anavan pas davalat la rancarèda granda ni mai s'engulhar dins las vals estrechas del Rieutòrt e de la Fontanòla atal coma o faguèt, temps i aviá lo Delfraisse ambe los dos sieus paures amics.

De non. Demorèron adonc a las ancas dels bauges, en s'aparar de Sant Antòni, e en segre los penjals devèrs ponent.

Aquí, la natura cambiava del tot. Semblava pas pus l'ariditat secarosa del causse. Una vegetacion pro druda vestissiá lo pendís, facha qu'èra de milas espècias garrigantas.

L'aire, encara frèsc de plen, èra comol d'un fum de sentors de totas menas.

Aquò revertava las nistas que lo Delfraisse n'aviá lo recòrd e qu'emplenavan, de matinòt, las nautas sèrras quand, contra el e forçat, se deviá de participar, a las operacions colonialisas d'Africa que menava l'armada nordéa antan.

Se brembava d'aquestas sèrras auturosas cremadas pel solelh tot lo sant manne del jorn e que tornavan pas exprimir las lors sentors qu'a punta d'alba.

Aquí tanben las èrbas e boissonalhas desbordavan de flairors e s'i fasián a còr que se n'èra un festenal.

Los cistes-moges i anavan de la sieuna nòta resinosa atal coma los lentiscles-pistachièrs. Mas los laurièrs èran pas en rèsta nimai las figuièras.

Totun, se devián enfrentar a las vapors dels genebrièrs e romanins que volián pas daissar la lor part. E lo pudís terebint veniá se mesclar, el tanplan, al concèrt de las redolèncias, competit pels cabrifuèlhs.

Mas las nolèncias pus entestantas venián de vertat de las plantas bassas, tan mai que los tres amics las pautrissián en tot passar sul sendaròt que coneissiá la Faneta.

Alavetz, s'espandissiá la sinfonia de las òlgas onte farigolas, ambrosias santolinas, immortèlas jaunas, basilics salvatges, fenolhs, espics lavandins e autres serpolhs rivalizavan de las lors nolenças bonas.

Tracèron camin mentre doas braves oras al demièg d'aquestas nolors embriagantas, de verai uroses de se n'emplenar lo pitre e pasmens tafurats per la sovenença dels qu'o poirián pas pus narrejar.

A las lors esquinas lo jorn montava del caire de l'orient en escampar una lusor blanquina sus las pendas.

Ailalín s'apercebián ja los penjals boscuts de las Montanhetas Vièlhas que superavan la val de Fontanòla al sud, amb al fons la vilòta de Sant Estève dei Pradas.

Anavan ne prene l'envèrs e pujar cap al nòrd-oèst en defugir de s'acercar de l'aglomeracion. Esperarián una brava estona abans de far camin sus las crestas.

Quand venguèron las set oras, lo Pojadon aluquèt lo pòste fins a escotar los messatges personals de Butletin diari, mas i aviá pas res per eles.

E lo vegetum tornarmai mudava d'a fons. A dicha que s'escalava, s'establissían sus aqueste substrat granitic de bòsques pro espesses.

Pus ges de pins blancs d'Alèp mas en plaça de sapinas bèlas e de vigoroses faiards. Pas brica d'arbustalha e d'erbatges odoroses costumièrs al país de calc.

Aquí serpejavan sus una capa de mofa espessa qu'i frotjava un sotabòsc onte mestrejavan grifòls, cornièrs e boisses.

La temperatura ela tanben cambiava per mesura que montavan. Devían, d'aqueste moment fregar los uèit cents mètres.

Sulpic de las onze encontrèron una font e poguèron enfin beure un brave còp d'aiga nòva e s'emplenar los bidons.

Mas s'aplanteron pas qu'un brieu, que lo camin èra encara dels longasses de far sus aquesta esquina rocosa abans de pervenir a las acercas de Vilanòva.

Sens comptar que caliá preveire qualques oras de prangièra, de tantòst, per poder enfacià coma cal las cansièras e trabucs de la nuèch venenta.

Montavan de bescaire suls pendisses e montavan sempre. E, fin finala, sulcòp de miègjorn, toquèron l'acrin crestenc d'aquela bèla dorsala primària.

Lo somalh n'èra fach d'una arèsta rocosa mantunes còps pertusada de caunetas.

Ne causiguèron una, naut plaçada, fàcia a l'oèst, que s'i podí pas accedir qu'en far un pauc d'escalada e que lo desbocar se'n trobava amagat mercés a una mata de boisses.

I faguèron pausa. Aital, serián protegits d'una deteccion venent del cèl.

Mas lo risc èra pus dels gròsses. Desempuèi l'afar memorable que coneisson, al pè de la cadena de las Peiragudas, prèp lo Puèchredond, las observacions e operacions aerianas s'èran fòrça arraridas.

Que los Nordeses avián, d'estant, la petega dels lança-missils SA sudencs. Lo dangièr veníá totjorn de mai de las accions terrèstras que se multiplicavan.

Se mangèron de conservas de porcèl a las lentilhas sens las poder far rescalfar, mas aquò èra pas un gròs entrevadís. I ajustèron qualques pastas de fruchas e un còp d'aiga per acabar.

Lo Pojadon aprofèchèt la pausa per verificar sus la mapa la posicion de cada barratge sus Durbèla.

Abans de se dormir una mica, lo Delfraisse volguèt botar al punt d'unes detalhs qu'i a tocant la navigacion prevista d'annuèch.

– L.D. : « Arribats a la basa nautica, dins la negror plan segur, caldrà ensajar de trobar un canòt de la color sorna. Cal defugir lo blanc, lo jaune o l'irange preferentament.

« Lo problèma serà benlèu de destocar de pagaias, que de costuma las daissan pas defòra. I aurà de se desempegar.

« Per la corsa, l'Andrieu se plaçarà de proa e remarà a senèstra, puèi qu'es drechièr. La Faneta qu'es esquerrièra se botarà al mitan e remarà a drecha. Ieu, me sacarai a l'endarrièr e governarai.

« Cal pas emplonsar la pagaia violentament dins l'aiga, qu'aquò fa de bruch. Al contre, i a d'enfonzar aquesta suaument e, alavetz solament pujar una brave còp per finalament la traire doçament e tornar començar.

« Per cas de manòbra de preissa, dirai pas qu'un mot a sota-votz. Per exemple, se cal d'urgéncia anar devèrs senestra, comandarai : " drecha ! " e caldrà, vosautres, remar alavetz de tira a man drecha e ieu, de segur, botarai mentretant la mia pagaia a l'esquèrra tota.

« Caldrà navegar al pus prèp de la riba e de la sieuna vegetacion. Un darrièr punt. Se caliá s'alentir subran, per cas, dirai : " arrièr ". Caldrà alara totes remar de sens contrari, cap al davant . Aquò se sòna desramar.

« Ara, cal somelhar un pauc. Vau prene la primièra garda. Repausetz-vos plan, que n'auretz mestier per aquesta serada ».

Lo Delfraisse se sietèt alavetz a las bocas de la croseta, amagat detrà dels boissonets e, mentre qu'agachava la linha d'asuèlh, devèrs los parçans que s'i trobavan la val de Durbèla e

Vilanòva dels Tèrmes, se perpensava a prepaus d'aquesta corsa nuechenca.

N'aviá un pauc la crenta, donat que sos dos companhs i èran pas ges acostumats. Pasmens, servava fisança, qu'en partir d'aqueste nivèl lo flume èra pas gaire agitat. S'i encontravan ges de fòrtas raspas nimai de rajòls al demièg de peirassas ambe remolins.

Ça que la, a d'endrechs qu'i aviá, podían s'encontrar de corrents que se'n caldriá mesfisar.

Demoravan los barratges. Mas lo Delfraisse aviá d'un tal trespassament una experiéncia de las bonas, aquesida de jovent, del temps qu'ambe son paire Jacme davalèron a bèles còps, e d'escasença sus de distàncias pro grandas, los corses d'Ense e de Nautaigala.

De rèsta, dins la primièra part del percors, s'agissiá pas que de restancas ordinàrias per de molins tradicionals. Tot parièr, dins la porcion inferiora s'encontravan d'obratges vodats a la produccion d'electricitat mas que la nautor de tombada trespassava pas sens dobte cinc o sièis mètres.

E los contornejar en passar pel costat liure de bastiments deuriá brica pausar de problèmas grèus de portatge.

E puèi los factors de navigabilitat semblavan optimals. Un canòt canadian (baste que ne trobèssen un !) fortament lestat, adonc plan estable. E amb tres pagaiaires aurián un vam de propulsion que deuriá autorizar un davalament de la granda velocitat.

S'èran agotadas doas oras mentretant. Auriá degut en principi despertar lo Pojadon al cap del terç de temps. Mas aviá decidit de daissar se dormir la Faneta en se despartir totes dos sols lo periòde de garda.

Anèt adonc desrevelhar l'Andrieu e, de soncament se jaire, s'ensomelhèt sulcòp. Quand sortiguèt del sòm, la tantossada qu'èra ja pro avançada e las cinc de larg trespassadas.

Caliá s'afanar un pecic. S'arnesquèron lèu fach e, en davalat atentivament la paret regda, dejós de la cauna, tornèron

prene la senda crestenca, devèrs l'oèst. E i aviá encara de s'engolir una brava estirada.

Fasián camin sus la dralha d'acrin que se bidorsejava a l'entremetan d'amolonasses granitics entremesclats de matas bartassièras superadas d'unes flòcs de saps.

A dicha qu'avançavan, se cavavan sus man drecha de vaures prigonds qu'i rajavan de ruissets qu'anavan, luènh delà, far confolent ambe Durbèla.

Lo solelh començava de far tresmont a l'endarrièr del ponent de la rancarèda. E dils fonses, al cròs dels vabres, l'escur aviá ja començat lo son establiment.

S'anonciava de verai la boca de nuèch quand, en trespassar un darrièr relaisset rocós, se descobriguèt la massa urbana de Vilanòva dels Tèrmes, a redond bastida dins la corba d'un reviron del flume, que la val s'i alargava una passa abans de se tornar estrechir pauc aprèp.

La vila èra ara cobèrta d'una leugièra fumarla que trebolava una visibilitat ja reducha per l'escur de mai en mai envasidor.

Es dins la nuèch gaireben venguda qu'acabèron los qualques quilomètres qu'èra necite de se percórrer per tal de trespassar la ciutat e de se botar al nivèl del centre que n'èra question d'i far visita.

Alavetz, avancèron amb una prudéncia renfortida. D'abòrd qu'èran gaire alunhats dels barris e que se caliá tanben enquilhar la davalada ribassuda del costal sens se petar la maissa e subretot sens far de tambust.

S'i calguèt despensar una brava mièja-ora e, enfin, toquèron al cròs de la val, riba de senèstra del flume. Aquí arribats, lo Delfraisse èra segur de l'orientacion qu'èra de prene e lèu menèt sos dos amics a las acercas del complèxe esportiu.

I dintrèron per las endarrièras en escartar los barbelats de la clausura e, aquò complit, se pausèron un moment al sortir d'una randassa, fins a observar los luòcs.

Nat de lum nimai de tarrabastal i aviá. E, coma n'es aital tot còp qu'una capa neblosa cobrís una aglomeracion, l'es-

clairatge public s'i rebatiá en remandar sul terren, tot a l'environa, una lusor difusa e rosenca a la semblança d'un entre can e lop.

Lo Delfraisse faguèt alara abans solet d'un trentenat de mètres cap a un gròs cabanat qu'i èran acostumats de remisar las embarcacions. N'apercebèt unas de las colors foscas e, demest, un canadian que deviá tirar sul verdàs.

Mas, de pagaias, n'i aviá ges de vesiblas. S'acerquèt alara d'una remesa que se trobava gaire luènh e, en s'ajudar d'un barron de fèr que se reballava empr'aquí, faguèt petar la serralha.

Aquò donèt un bruch sèc que li pareguèt dels gròsses, mas, al cap d'un momenton d'escota, pas degun se manifestèt. Dintrèt alara e, ansin qu'o esperava, tombèt sul recapte de las pagaias.

Se'n apoderèt quatre per seguretat e tornèt alavetz devèrs sos amics que se despacientavan un pauc. Anèron endavant totes tres prene lo canòt destriat que carregèron aisidament ducas la riba vesina lo Pojadon e lo Delfraisse.

Aqueste d'aicí se botèt pès nuds e regussèt sas bragas, ja qu'èra el que deuriá dintrar dins l'aiga cada fes qu'un còp los autres embarcats i auriá de desbordar abans qu'el meteís i montèsse.

E lo Loís apondèt a mièja-votz : « Cal subretot pas tustar las pagaias sul bastit del naviòl, qu'aquò fa un retontiment del diable ! ».

Botèron alavetz al fons del barcòt las sacas e las armas totjorn daissadas a man. Lo Pojadon puèi la Faneta embarquèron e lo Loís, aprèp d'aver dintrat la camba drecha e donat un vam leugièr de la d'esquèrra, dintrèt aquesta e, en se plaçar el tanben de genolhons, sasiguèt la sieuna pagaia.

Lo canoë aviá pres de nonent lo corrent qu'anavan pas daissar endavant mentre dotze quilomètres aperiá e qu'al bot, lai, s'i trobava lo primièr molin.

Çò que suspreniá fòrça la Faneta e lo Pojadon, aquò èra la visibilitat que se podíá ne gausir sul plan d'aiga. La paura claror del cèl se rebatiá subre la susfàcia liquida e, plaçats a ras de

flòts atal coma èran, avián èime que fasián abans sus un miralh vertadièr.

E èran tanben embalausits per l'aviat de las bassas ramas que penjavan del ribal e que desfilavan de prompte per dessus d'eles. Se pensavan pas que se poguèsse atene una velocitat tala.

Mas lor emberbesiment pus bèl veniá d'aqueste anar suau, d'aqueste sentit de libertat e de plenitud, d'aqueste silenci que venián pas destorbar, per còps, que las montadas en susfàcia d'unes peisses, qualques cridadas de ranas o encara lo cabús d'un rat d'aiga.

Pujavan d'un anar regular sus las remas e donavan de lanç sens esfòrces, de tal biais que, l'afar de paucas estonas, s'apercebèt al luènh una linha negra que semblava trencar lo miralh de la susfàcia.

S'anonciava lo primièr barratge mentre que la pujada del corrent s'alentissiá e que lèu se fasiá ausir un cascadejar.

Lo bastiment se descobava una brica pus clar sul cròs de la comba. Faguèron acostament de l'autre latz.

Dins un silenci precaucionós, carguèron sacas e armas puèi, en contornejar la levada, traginèron lo canòt en debàs e embarquèron mai per tornar navegar.

Endavant e per una passada, los barratges se seguissián pauc o mens a distància de detz quilomètres e aguèron ges de dificultat per ne passar las restancas, manca un.

D'efièch, i aguèt tot parièr una empacha. Arribats prèp una usina idro-electrica, tombèron davant de bastiments de cada costat de la retenguda, çò que complicava las causas.

E lor calguèt adonc far desviadura pus bèla e portar l'embarcacion per bartas fins a far lo torn e rejónher lo cors aval.

Per benastre, se sarrava de mièja-nuèch e pas degun aguèt escasença de los despistar demest los obrièrs qu'èran probable de garda dins la partida esclairada.

Per bona fortuna tanplan, lo flume attraversava pas los centres urbans de las vilas qu'èran màger part del temps a l'es-

cart. Mas foguèt pas lo cas de Sant Miquèl de Durbèla que deguèron ne passar lo còr d'aglomeracion.

Per astre, las vias ribairencas n'èran pas provesidas que de lumenièrs que rebatián la claror d'aplomb sus las carrièras en daissar d'aqueste biais dins l'escurina lo cors del flume. E passèron sens estre remarcats.

E puèi, i aguèt los ponts. A ! los ponts, eles tanben ornats de lampas ! Al temps de cada passatge lo Pojadon e la Faneta quitavan de remar e se sasissían de las sieunas armas per en cas. E i aviá de s'apressar al mai dels brancatges de la riba, en far de vòts que los escondèssen plan.

Mentretemps, lo Delfraisse solet pagaiava. E quin plaser ne ressentissía ! Lo qu'a pas jamai fach empenta sus un canadian pòt pas saber lo contentament qu'aquò aduís !

Te vòls anar a drecha ? En fin de butada, as pas que de metre la pagaia en oposicion a drecha, de galís a trenta grases d'angle, a quicòm prèp, e lo canòt t'obesís sulcòp. Quin plaser !

Se veniá de passar lo dotzen barratge quand lo Delfraisse s'avisèt que la val s'alargava e que lo vam del canòt èra per demesir. Avián pus de pena per avançar.

En agachar la sia mòstra, se calculèt qu'avián de segur percorrut aperiquí entre los cent e los cent detz quilomètres. Èran per aténhe la zòna d'influéncia de la marèas e solid que se trapava ara lo temps del flus.

Caliá estre tan de pus atentiu al paréisser dels luòcs que s'anonciava lo moment qu'i deurián daissar lo flume per prene pè sus la riba e atacar plen sud-èst après d'aver escalat lo penjal ribassut de la valada.

Mas l'indici atendut que se fasiá esperar. L'estuari s'alandava de mai en pus e la susfàcia rebateira de las aigas se preniá de semblars grandarasses.

E, subran, a fin de vista, lo miralh aigatièr que los acompanyava despuèi Vilanòva foguèt embarrat per una mena de trelhatge que ne trencava la susfàcia d'una riba a l'autra.

I aguèt pas mestier d'una granda soscadissa. Lo Delfraisse aviá compres, e lo Pojadon tanben que servava de l'endrech una sovenença de las marridas.

S'apercebiá, de mai en mai pròche, un demest los dos ponts metallics ferroviaris qu'èran estats testimònis d'episòdis de mementar quand tornavan jónher lo Massiu de las Rocalbas ambe los paures Joan e Enric ...

Quand passèron silenciosament per dejós, poguèron pas, los dos òmes, s'empachar de se sentir envasits d'una crenta veraia e de se reténer lo buf.

Un quilomètre aপরাকু aprèp, la capa liquida venguèt de subte una estenduda d'aiga espectaculara, un còp passada la punta boscosa que los asseparava de la val de Turonèla.

Venián ara de passar lo jonhent dels dos grands flumes. Èran endavant dins l'estuari maritim comun e crosèron alavetz sens esperar aqueste de bescaire fins a aténhe lo ribal sud.

A la lèsta, lo Delfraisse faguèt acostar lo canòt. Astre qu'arriben pel plen de mar, qu'aquò lor estalviariá de s'embrenar los sabatons d'aquesta lima rossa e pegosa que n'avián agut de patir lo còp d'abans.

En téner l'embarcacion sarrada de la riba, lo Delfraisse daissèt los dos autres prene pè, puèi, se rescaucèt, desbarquèt e s'arnesquèt.

E, en plaça de relaissar anar lo canòt al fiu del corrent, escondèron aqueste al mitan del forfolh de las canavèras que lo Pojadon ne notèt las coordenadas mercés al SPS del sieu mobil. Qual pòt saber ... ?

Demorèron una estona suaus e muts per tal d'auscultar l'environa. E, estent que pas res bolegava dil recanton, comencèron de traucar en silenci l'espessa barradura facha de canas en rebatre menimosament las plantas fins a escafar tota emprenta de passatge.

Fin finala, passèron a la lèsta lo camin ribairenc per, de seguida, entreprene la pujada de las costièras.

Lo pendís èra pro rufe, mas lo boscatge clarsemenat presentava ges d'empachas. La costièra fasiá plan sos cent cin-

quanta mètres d'auçada e, quand ne toquèron lo som, a despièch de la frescor nuechenca, èran bravament susents.

De l'autre latz, devèrs ponent, la palla claror del cèl estelat desvelava una espandida de la vastetat de pas creire. Delà los qualques ondejaments de còlas qu'èran par davalat d'en primièr, s'adevinava, del tot planièr fins à las nèblas de la Mar Bèla, lo motonar infinit del pinhadar que cobrissiá del sieu mantèl contunhós la Lana Hauta o Seuva Grana atal coma la sonavan dil parlar sudenc occidentau.

D'aicí endavant, caliá de nonent anar drech davant cap al sud-èst e a la concha marina de Bugos que la caldriá contornejar per l'èst, traversar Jalèra pel ga qu'i èran passats lo còp d'abans e escalar las dunas per tal d'agandir las Bòrdas de la Braneira en daissar sus man senèstra lo borg de Seuvabèra.

Entamenèron la leugièra davalada e lèu s'atrobèron al mitan del planòl boscut de pinhièrs que tant aimava lo paure Enric, e endavant enrodejats d'aquesta noléncia sens pariva de rosina qu'emplenava l'aire d'en pertot.

Estent qu'avián pas atacat lo massiu del meteís caire qu'aperabans e que, de tot biais, aitan lo Delfraisse coma lo Pojadon serián ges estats en capacitat de tornar trobar la senda ensenhada pel malurós Delmas, anavan al compàs e l'Andrieu verificava a passadas que quitavan pas de tròp de segre l'asimut 135.

L'anar èra pas penós de tròp dins aquestes bòsques gaire embartassats dil parçan. De còps qu'i aviá, a las nolors de terebentina, se venián mesclar de sentors doças, al semblar un pauc de la flor irangièr e del jansemin barrejats.

Comprnián alavetz que costejavan de ramelets de càcias, de ginèstas o encara de jaugas que d'aquestas d'aicí se res-sentissián a passadas las espinas.

A vegadas, las flairors sentissián encara pus a mèl e co-neissián que se sarravan de matas de brugas de prima.

Anavan sens pausa desempuèi tres bravas oras e devián pas estre luènh de Bugos quand lo Delfraisse faguèt aturar son

monde. Veniá d'ausir quicòm que revertava lo vonvonament d'un motor.

S'avancèt sol sus un centenat de mètres e poguèt verificar qu'èran a tocar l'autostrada que desbocava sus la conca marina e la vila.

Tornèt quèrre los dos autres e s'acerquèron prudentament de las vias per observar en tot demorar esconduts a l'aurièra d'un bòsc.

Cap de veïcul estent vesible d'un costat coma de l'autre, passèron subttament en encambar valats e resquilhadors de seguretat per se tornar trobar lèu fach dil massiu forestièr.

En partir d'aqueste punt de localizacion, lo Delfraisse, un còp arribats al ribal de Jalèra, poguèt pro aisidament s'encaiminar cap al ga que passèron a pè descauç.

E, en daissar luènh sus man esquèrra lo vilatge, entamenèron la pujada de las tucas sablosas emboscadas de pins, d'euses, de garris-lèuges e d'arbocièrs.

Las quatre oras èran ja passadas quand tombèron, sens de tròp s'enganar aperabans, sus La Braneira e se plantèron a l'aurièra del bòsc, a tocar l'airal.

Alavetz lo Delfraisse se sarrèt de l'ostal e s'enanèt tustar doçament a la pòrta. Li calguèt tornar començar dos còps abans que la Peireta Delmas venguèsse, sens dobrir, demandar de qué se trachava.

S'adevina la seguida tre qu'aguèt compres que s'agissiá de son òme. Demorèron una brava estona enlaçats e de se poto-nejar.

Cinc annadas qu'esperavan aquò ! Puèi s'enanèt còp sèc aprèp desvistar dins la sieuna liechòta son filh de quatre annadas vielh desempuèi pauc, lo Riquet.

Se l'èra encara pas jamai vist, emai brica ne sabiá pas l'existéncia detz minutas i aviá !

Que la Peireta s'aviá donat un gojat al Loís, mentre que la Faneta, d'aver bon tant esperat del sieu car Enric causa parièra aviá ges agut l'astre d'una consolacion tala.

Calguèt al Loís apreng per lo demai que lo paire Delmas, lo Miquèu, s'èra mentretant defuntat.

E, fin finala, aguèt necièra tot parièr de dire a la Peireta cossí se nomenavan las doas personas qu'èran a prene paciéncia defòra e subretot quin èra lo preciós fardèl que carrejavan despuèi los Nauts Planòls ...

Aitan d'estonas borrolantas que s'esperlongavan mentre que la Faneta e lo Pojadon començavan de se carcanhar un bocin.

Al bot del compte, lo Loís sortiguèt e, en los jónher, resumèt en qualques frasas las novèlas, puèi los menèt al dintre de l'ostal.

Pas jamai presentacions e retrobalhas se coneguèron tant emocionantas e tan mudas. Las doas femnas s'abracèron un plan long moment sens aver ges mestièr de dire quicòm.

Partejavan dins una esmoventa e afectuosa ensarrada tot un passat que n'i èran ligadas e que se necessitava pas los mots per ba exprimir.

Puèi la Peireta balhèt dos potons sus las gautas del Pojadon en li donar de serradas als braces.

E es dins un silenci parièr que menèt los arribants dins la cava de la bòrda ont, aprèp d'aver curat un cròs, atal coma o avián fach a Sant Antòni pel malurós Joan, sebelèron al lor torn las sòbras del paure Enric en las cobrir d'una polida placa de garluisha bruna.

Alavetz, la Faneta prononcièt aquestas simplas e dignas paraulas :

« Que sián adorats lo Paire e lo Fiu e l'Esperit Sant, toteis units en la persona dau Dieu legitim dei braves crestians e que siá fach segon la Sieuna paraula de vertat.

« Enric aimat, qu'Aqueste te benesisca, te perdone totei los tieus pecats e te recépie dins lei Sieunas patz e misericòrdia.

« Atau siá, va Te demandam, Paire Sant, nosautre que l'aimàvem e que per sempre l'aimarem ».

En tornar montar, se recaptèron alavetz dins la cosina e, totjorn despauraulats, se sietèron totes quatre a l'entorn de la

taula aprèp d'aver sonhosament pelhat las fenèstras e botat a l'estaca defòra la canha, còp de se precaucionar.

La Peireta faguèt alara escòser subtament una ola bèla de pastas, qu'acomodadas amb de formatge raspat e acompanhadas d'una brava lèsca de cambajon faguèron repais.

E, en seguida d'aquò, e un còp de vin rosat engolit, s'adralhèron devèrs las cambras, qu'èran totes, mancat la Peireta, francament crebats.

Per aquesta d'aicí e pel Loís, que foguèt un segond no-viatge. Se l'ameritavan plan, paurets qu'èran, e foguèt segur a la pagèla del primièr.

La Faneta e lo Pojadon, per quant a eles, s'afondrèron dins lo lor lièch, cadun a despart, dins de cambras.

La nuèch foguèt braca mas la matinada dormidoira e, ça que la, sulpic de las sièis e mièja, l'Andrieu se desrevelhèt tot ansiós e l'esperit del tot embrumat. Quicòm que lo tafurava. Aprèp d'aver tornat trobar sos èimes, se remembrèt qu'i aviá d'escotar los messatges personals.

Tot trantalhant e encara aconsomit, anèt alucar lo pòste e esperèt lo moment. Mas res i aviá per çò d'eles. Alara, del tot cansat encara, se tornèt ajaçar.

La Peireta, del sieu costat, aviá pas perdut de temps e, en prene la veitura, s'èra enada al mercat de Bugos ambe lo Riquet. I crompèt quatre dotzenas d'ustras, dos quilòs de muscles e aitan de còcas de mar, emai de pan a bona mesura.

Al retorn, pas degun bolegava pas encara. Miègjorn s'èra passat fasiá bèl brieu e l'ostal èra totjorn del tot suau.

Es solament a las acercas de las tres qu'aqueste mond s'avisèron de despertar-se e encara a pro pena.

Las cinc èran passadas ja d'un bon pro quand totas aquestas gents se trobèron a mand de nhacar. Mas alara, i anèron del lor grat.

La Peireta aviá faches alandar los cauquilhatges dins la padèla e aviá dobèrtas las ustras. Cadun i anèt alara de gost. Lo rosat de las sablas foguèt pus qu'onorat tanplan.

Se sentissiá que lo mond èran un bricon destibats e la quita Faneta, tan tancada desempuèi los eveniments, semblava tornar prene un pauc de gost a la vida.

Lo Riquet èra un chic desvariat per totas aquestas gents que fasián subran irrupcion dins la calma de son anar d'enfant.

Çò que lo suspreniá de pus mai èran las atencions e marcas d'afeccion d'aqueste omenàs inconegut que li avián dich estre lo sieu paire.

N'èra un pauc trebolat e, a l'encòp content. S'èra sietat suls genolhs d'aqueste estrangier simpatic qu'a passadas li fasiá engolir de fruchas de mar al bèl esbalausiment sieu.

La manjada se desperlonguèt fins a las nòu. Alara, après d'aver botat un pauc d'òrdre dins la cosina, la Peireta diguèt : « Que deverètz anar har ua pichòta passejada entà la Concha o benlhèu de cap tà la Mar Grana. Jo, que demorarèi ací dab lo Riquet ».

Mas aqueste, del tot encolerat, diguèt que voliá, el tanben, i anar e lo Loís li donèt rason.

Alara totes, e lo nenet sus las espatlas del sieu paire, se n'anèron devèrs la Concha de Bugos d'en primièr.

L'espectacle èra totjorn meteís e, en s'assetar a la broa d'estran, remirèron las luses que se miralhavan sus l'aiga en far de cordonets de las innumerablas colors.

I demorèron una polida estona, mas i aguèt pas aqueste còp amassada de clovissas. Puèi se n'anèron cap a la Mar Bèla, lo Peugue Gran, atal coma disián dil recanton.

Passèron de dunas, encara apeladas ací arrègas, que lo terren sabloneir n'èra plantat de pins, de milgranièrs, de mimosàs e d'arboces.

E, fin finala, desboquèron sul ribal oceanic que los ventòlets del larg n'adusissián las noléncias iodadas e tant d'agradar.

Lo Delfraisse e lo Pojadon coneissián ja aqueste ambient embriagant. Mas, per la Faneta, èra lo primièr còp que s'enfrentava a las nolors de la Mar Granda e n'èra un bricon enchichorlantada.

Se sietèron totes sul rebòrd de la plaja. Demorèron una brava passada muts, en espinchar lo blanquiment de las èrsas en se brigar suls rompents. Mas i aguèt pas, aici tanpauc, cèrca de las mongetas de mar

Seguèron la ronda del pincèl luminós porgit a ritme regular pel fare de la Punta de Seuabèra. Una comunion silenciosa s'èra apoderada del pichon grope que, del tot desaparaulat, saborejava de plen lo plaser d'aquesta estona marina.

Puèi, calguèt ni per tot tornar. Faguèron revèrs en passar per la Hont Pegulhara que n'avián la remembrança, manca la Faneta, de las nòças de la Peireta e del Loís.

Seguèron l'esteir mormolhant que se fasiá camin cap a Jalera e jonhèron fin finala las Bòrdas de la Braneira.

Las onze s'avián picadas desempuèi bèl temps e lo Riquet se dormissiá del tot despuèi ja un brieu sus las esquinas del Loís quand tot aqueste mond se n'anèron jaire.

L'endeman, lo Pojadon s'arborèt pus d'ora. Faguèt teleta e se n'anèt uflar las sentors del pinhadar a l'entorn de las bòrdas.

E, quand venguèron las set, foguèt amb planh mas sens suspresa qu'ausiguèt, dil butletin diari, lo messatge : « La barba del papet tòrna créisser druda. Urgéncia ».

Aquò significava qu'en rason d'una preissa especiala lo messatge personal criptat seriá pas mandat l'endeman mas, tot al contre, sul còp.

E, aprèp lo repic d'aquesta alèrta, venguèt l'emission seguenta : « A . 36 . 03 . 04 . 01 18 24 26 . 32 30 21 22 . 26 21 35 36 34 . 40 29 11 26 27 15 . 05 03 38 32 13 20 ; ».

Lo còdi actiu "A" èra endavant un obratge entitolat « La pesca de la trucha a la volanta ».

A la pagina 36, linhas 03 e 04, èra inscrich lo tèxte seguent : « Aqueste estudi estent consacrat a la pesca a la mosca, s'entrevarà sonque dels insèctes que se ne noirís la trucha ... ».

E, assabentat del metòde de descriptatge que n'èra estat informat pels paures companhs desapareguts d'annadas i aviá, aguèt ges de pena per revirar : « anar – plan – rocas – mauras – sulpic ».

Seguissían, coma a l'acostumat, lo mot-senhal : « Plòu e fa solelh / Rapaton bacela la sia femna », e a la finala : « Cocut primieirenc », valent a dire : mocador de còl blau al braç d'esquerra.

Lo Pojadon anèt còp sèc despertar lo Delfraisse e li contèt l'afar. Alara, un pauc pensatiu, aqueste faguèt :

« Lo Plan de las Ròcas Mauras ? Mas es en Sector II lo daquòs en question, dils Nauts Planòls ... I sèm pas jamai anats nasejar e dison qu'es un endrech dels impossibles, que la Resisténcia i a pas jamai, per çò que ne sabi, establít de basa.

« De tot biais, en escasença parièra, aurem de passar d'en primièr pel Centre operacional de comandament del Pèire Delprat per ne saber mai e s'avitalhar ».

Daissèron la Faneta se descansar lo mai qu'èra possible, estent, qué que ne vire, que se podíá pas pensar far rota abans la nuèch.

Anavan s'esperlongar, un còp de mai, d'alassantas e perilhosas jornadas per la Faneta Vernhòla, l'Andrieu Pojadon e lo Loís Delfraisse, patriòtas del Comandò triangle « Joan Vernhòla », dil País Sudenc en guèrra de liberacion.

Capítol 2

País del fuòc e de la sang

□

Desempuèi gaireben una annada, d'èstre precis se deu-riá dire puslèu detz meses, l'ancian comandò " Ribieira " ane-quelit, se sap, de tres parts doas, aviá tornat espelir jol nom d'un demest sos ancians participants que s'èra fach tuar, lo Joan Vernhòla. E li disián adonc endavant : " Comandò Triangle Vernhòla ".

Mas aqueste reviscòl èra pas que l'abotiment de tot un fum d'eveniments de totas menas que se debanèron en partir d'aqueste jorn d'espavent que lodich Vernhòla e lo sieu companh l'Enric Delmas i avián defuntat per encausa d'una mina, e ara meteís qu'avián soncament pogut subreviure, dins la circonstància, lo cap d'aquesta còla, lo Loís Delfraisse, e lo jornalista Andrieu Pojadon qu'acompanhava lo grope de resistents que n'es question.

Apuèi d'aqueste malurós afar, lo Delfraisse aviá de re-jónher lo Centre operacional del Sector IV de la Resisténcia, dils Monts de las Rocalbas, al nòrd-èst, per tal de rendre compte de las endevenanças e d'i recebre d'òrdres de mission novèls, çò que faguèt d'efièch, e mentre tota una passa demorèt restacat al capdèl del Sector en formar part de l'equipa de comandament.

Atal coma èra estat previst entre los dos òmes, lo Poja-don aviá entamenat lo sieu òrre pelegrinatge, triste portaire de

novèlas de la catastròfa qu'èra d'èstre e que n'aviá de patir lo ròtle espantós.

Passèt dins d'abòrd, atal coma es estat ja contat, rassègurar lo paire e la maire del Delfraisse, a Vincenac d'Ense, au Molin del Blaugorg.

Puèi s'encaminèt cap a la sieuna première destinacion, sus un itinerari que se lo ressentissiá al semblar d'un calvari vertadièr e anèt adonc cap a las Bòrdas de la Braneira, prèp Seu-vabèra, dil País sudenc de l'oèst, anonciar a la Peireta Delmas la mòrt del sieu fraire Enric.

Aquò foguèt òrresc, mas lo Pojadon podiá al mens li aduire una novèla de reconfòrt. Son òme, lo Loís, èra salve e segur de per ara.

E puèi, ribon-ribaina, li foguèt necite de s'adralhar sus Sant Antòni dau Rieutòrt, dils parçans sudencs orientals, e de far visita, al Mas Vernhòla, a la Francesa, escaissada Faneta.

N'èra vèrd d'i quitament pensar. De n'aver la caga a bragas vertadièra.

Mas i calguèt passar pasmens e aquò foguèt de pas contar, afrós, espaventable mas ça que la susprenent.

Quand l'infortunat Andrieu, l'agach bas e la votz trantalhanta e de virar de contunh dins sas mans lo berret, aguèt complit la sia negra mission, s'atendiá d'una reaccion de las pus malas.

S'endevenèt plan atal, mas jos un mòde estonant ça que la.

En ausir totas aquestas atrocitats, la Faneta venguèt subran blava, de tan s'èra facha en un còp blanca e sangbeguda.

La malurosa se crosèt las duas mans, elas tanben alividades, sus la garganta e demorèt del tot muda mentre una brava minuta, que ne semblava tetanisada.

Sos uèlhs mandavan un espiar clavat e espaurugant d'òdi. Quand enfin tornèt trobar paraula, çò foguèt per dire d'una votz rauca e de te fotre la panica : « A ! Paurei d'elei ! Mai, a-s-aquestei bordilhas de Nordesei, va farai pagar ! E pagar car ! Que non sai car ! Dieu me ne siegue testimòni ! ».

Puèi, servèt lo silenci encara mentre una polida estona en acabar per dire : « Mercés a vos, jornalista, per plan aver vògut vos cargar d'un tan dolorós messatge. Mercés grand a vos ».

Lo Pojadon sabíá pas de qué ajustar. Se prepausèt se per cas li podíá èstre de secors o d'ajuda abans que se'n tornèsse en America una temporada fins a i botar d'òrdre dins sa situacion.

En apondre que, de totas menas, èra per tornar al País, o aviá promés al Loís, en li assolidar que voliá rejónher lo sieu grope de partisans e per de dire de gardar lo contacte amb el, que s'encaminariá cap a sos parents a Vincenac d'Ense, en esperar un signe.

La Faneta lo grandmercegèt tornar, en li respondre ça que la que se podíá pas far res, ara per ara, que l'ajudèsse. Que, d'aqueste moment, li caliá demorar soleta e far reculhiment.

Apondèt soncament : « Gardarai, ieu tanben ligason amé lo Jacme e la Magdalena Delfraisse au Molin dau Blaugorg. Tre qu'i seretz tornat, i aurà d'ensajar de far rencontre totei dos amassa amé lo Loís ».

Alavetz lo Pojadon s'acerquèt d'ela, li pausèt un potonet sus la gauta e, en se revirar, montèt dins la veitura tot desvariàt per s'encaminar de tira devèrs l'aeropòrt de Marçautges.

E de tot aquò enlà s'èran agotadas cinc annadas, periòde que s'i èran debanadas a bodre d'endevenanças de las grèvas e de pas comptar.

Aquesta tièra sens fin, de las escasenças dramaticas dichas, foguèt d'abòrd pas que la rebombida d'un autre eveniment, el-meteis tragic, e que n'aguèron de patir las tropas nordesas.

Atal coma se'n pòt sovenir, i aguèt aperabans d'efièch occurréncia del deganaci bèl escasut dils pertuses de la Fontanòla, sus las pendas del Puèchredond, al pè de la Granda Cadèna de las Peiragudas.

Un desastre vertadièr, aqueste, e que los nordeses i avián daissats sul terren al sortir d'una dobla embuscada, de la tenda espectaculara montada pels partisans, mai de 500 tuats e de 700 nafrats. Un chaple, de verai.

Sens desbrembar qu'a-s-aquesta ocasion avián facha la lor aparicion, a cò de la Resisténcia, los novèls missils sol-aire qu'avián permes pel primièr còp, en desquilhar mai d'un aparelh nordés, de far caplevar lo rapòrt de las fòrças e de neutralizar, per bona part, la poténcia aeriana de l'ocupant.

Una brava passada sasit d'estupor davant una desfacha tala, que se n'i atendiá cap de subrepés, lo Govèrn central de Nòrborg èra demorat estadís e trantolant.

Una debuta de panica s'èra apoderada de las unitats de la Milícia d'Estat e, subretot benlèu, de la Garda Territoriala, que faguèron a la lèsta enrè, en se retirar de totes los parçans mes-trejats de costuma pels patriòtas e que s'i èran sonque arriscadas per d'operacions punctualas.

Mentre tot aqueste periòde d'esitacion e de dopte se presentèt alara un fenomèn estranh e inatendut qu'al rèsta semenèt la consternacion demest lo comandament de la Resisténcia e, mai que mai de segur, en cò del Jacme Lasserras, capmèstre del Sector V, lo del ranvèrs de las Peiragudas tot ben just.

De biais subran e impensat, se manifestèron alavetz d'insurreccions espontanèas de las poblacions dins los borgs e vilatges, pichons o grands, que se situavan al dintre de las nautas valadas, sul pèmont de la granda sèrra que, de lai-luènh al sud, domenjava Serninhac e las planas.

S'establiguèron d'aquí enfòra de " Comitats de liberacion " que ne fasián part gaireben sonque de mond qu'avián fins a uèi ges d'engatjament dins la Resisténcia sudenca mas qu'aprofechavan las circonstàncias per tal de se far valer.

Aquestas gents, per delà un cèrt nombre d'individualitats baugas mas sincèras, se trobavan èstre tanben, a còps, de personas en cerca de venjanças privadas o de reglaments de comp-tes politics.

Quand s'agissiá pas de collaboraires de l'ocupant nordés que sasissián una oportunitat per ensajar siá de se fargar una virginitat, siá de far provocacion, fins que se manifestèssen de simpatias per los resistents, qu'aquestas se poirián aprèp denonciar a las autoritats nordesas.

Siá encara las doas manòbras a l'encòp, dins l'amira d'un jòc doble que ne seriá possible de tirar avantatge qué que ne vire.

E la seguida deviá, per malastre, mostrar qu'aquesta trista ipotèsi d'aicí èra pas sonque especulacion.

Adonc, se constituèron de " Municipis liures ". Los membres dels conselhs de comuna ancians, reputats atal coma aquesits a la causa nordesa, foguèron arrestats e engabiats dins de presons de circumstància.

S'i trobèron amassats amb lo personal dels pòstes isolats de la Milícia d'Estat o de la Garda qu'avián pas pogut encara aver astre de far replegament e dels quals de còlas de vilatjans armats de fusilhs de caça e amenaçaires gasanhèron sens pena de tròp la reddicion al cap d'un sètge tras que brulent e alcoolisat

Als bastiments de comuna, faguèron cremar los drapèls nordeses e i botèron en plaça, acimelats sul davant, de bandièras sudencas de las cinc estelas d'aur en redond sovent un pauc passidas sul lor fons roge de còps fòrça mosit, tant èran demoradas de temps, aquestas estòfas, a la fin del fons del drapièr.

A cò del comandament de la Resisténcia, èra adonc la desolacion. Qu'adevinavan de segur sens pena de quinas anarián èstre las seguidas.

Se prenguèron de contactes a l'amagat ambe d'unas amistats localas qu'i aviá fins a ensajar d'estalviar al mens qu'aqueste folitge s'expandiguèsse pas mai.

Mas çò foguèt una contagion malsenada qu'i aguèt gaire mejan, a despièch de tot, per l'acotar.

Dins un temps primièr, lo poder nordés, pres a l'imprevista, demorèt cort e semblèt pas, mentre qualques setmanas, èstre dins lo cas de s'opausar a-s-aquestes soslevaments populars locals.

Mas çò foguèt pas, s'i devián atendre, que partida remandada.

E malurosament, atal coma èra de redobtar, la represa en man venguèt, massiva e folzejanta, aprèp que la Milícia aguèt rebutat òrdre de matar al pus lèu aquesta revòlta insofribla.

Que l'origina n'èra plan segur de cercar, pel Ministre de la Seguretat, del costat de las maldichas bandas terroristas que los monts, per naut, n'èran per malastre infestats, n'avián pogut far, gaire i aviá, la trista experiéncia.

E, pauc aprèp, dins la nuèch encara complèta, las companhas de milicians, en s'apiejar sus la progression de blindats leugièrs, s'avancèron ducal desbocar de las valadas enrebelidas e, tre l'alba, s'acerquèron a l'amagat dels primièrs vilatges.

Lo jorn plen vengut, e de la suspresa bèla de la poblacion revoltada, çò foguèt la repression la mai ferotja que se poguèsse pensar.

Totes los estatjants que s'encontrèron aqueste matin per carrièras, camps o camins foguèron tombats sulpic.

Venguèt alara, atal coma èra estat ordenat per las autoritats de biais imperatiu, la percaça dels terroristas e dels sieus complices, bèlament amodada tre que los engabiats foguèron estat liberats e aguèron senhalats los autors de l'arrestacion sieuna.

E, ansin coma èra de crenhe, mai d'un demest los novèls patriòtas sudencs se mudèron de nonent en sostens indefectibles del Govèrn de Nòrborg e designèron los menaires de l'insurreccion.

Per quant als simpatizaires del poder nordés qu'avián facha la comedia al cors de l'episòdi, compliguèron lo lor trist obratge en denonciar de triga totes los qu'avián agut un ròtle mai o mens actiu, emai menor, dins los eveniments.

Totes aquestes maluroses foguèron alavetz menats a l'escart dels borgs e, sens pus de formalitats, executats a la broa d'un bòsc, mans e pès ligats, d'una bala dil copet.

I aguèt, de per la dotzena de vilatges concernits e dins cadun demest eles, de desenats de mòrts d'un biais o de l'autre.

Los mediàs donèron pas de tot aqueste masèl qu'un fèble resson, en dire que las victimas s'èran, segon las sòrgas oficia-

las, opausadas a las unitats de Milícia las armas a la man, e que las fôrças de l'òrdre èran estadas, de rebombida, constrentas d'obrir lo fuòc.

Desempuèi los sieus pòstes avançats e emplaçaments de gaita, la Resisténcia ausiguèt plan lo bruch que montava devèrs ela.

E la ronflada de las armas automaticas daissava ges de dobte tocant a las circonstàncias que n'èra lo testimòni impotent.

E, lo còr enrabiât, los patriòtas poguèron pas qu'assistir, sens aver escasença de far intervencion, a una reaccion sagnosa qu'èra de preveire e qu'avián de badas temptat de ne limitar al mens las consequéncias.

Èra pas question, d'efièch per malastre, de s'opausar de mena quina que siá a-s-aqueste massacre, jos pena d'atraire l'atencion sus la basa que los nordezes ne sospeschavan ja de tròp la preséncia dils monts e a pro pena aluenchada pas que de detz pichons quilomètres.

Se coneguèt pas jamai quant al just i aguèt de tuats dins las circonstàncias dichas.

Mas çò foguèt, ça que la, una repression e un carnalatge orrèskes al pus.

E, pauques tempes aprèp avenèt un fach dels gròsses que s'i caliá esperar a l'arribada, ja que n'èra estat question un moment i aviá.

Lo President de l'Estat, un còp de mai d'aver trastejat un brave bocin aperabans, veniá, en consequéncia de las marridas escasenças recentas, de decretar lo País Nordés en situacion de perilh excepcional.

E, per atal, aviá mandat e obtengut de las cambras parlamentàrias la votacion d'una lei d'urgéncia que li autrejava la possibilitat de far intervenir las tropas de l'armada professionala dins lo conflicte interior.

Vista la situacion, prenèt sulpic una ordenança prescrivent al Ministre de las Armadas, en se metre en ligason ambe lo

de la Seguretat e jols òrdres d'aqueste d'aicí, de botar en accion sens esperar las sias diversas formacions militàras.

Anavan desenant, los patriòtas, dever enfaiar las unitats de mestièr e aquò falsava un pecic la dona.

Non pas segur qu'aquestas tropas foguèssen gaire pus redobtablas que non pas las qu'avián de las enfrentar fins à uèi.

En tot cas subrepassavan pas, levat benlèu la Garda Territoriala, las qualitats manobrièras e la poténcia de fuòc dels autres efectius del Ministèri de la Seguretat.

Al cas particular, èran, çò sembla, mens de crenhe que la Milícia e subretot benlèu las formacions d'assaut de la Milícia Especiala qu'i aguèt mai d'un còp de ne notar las qualitats combativas.

En mai d'aquò, lo biais de combat qu'èra de menar, fach de rescontres a l'azard de l'adversari, d'escambis de tirs violents mas corts, de reaccions subtas o d'atacas a la suspresa venent d'un enemic que podíá sorgir d'en pertot e d'enlòc, totas aquestas situacions èran pas ges dins la cultura operacionala de las unitats del Ministèri de las Armadas.

De non. L'agravament de l'estat de las causas veníá, per la Resisténcia, tot bestiament del fach evident que los efectius nordeses n'anavan èstre bèlament augmentats e pas sonque d'un pel : cent vint e cinc mila òmes, a çò que se disiá.

Aquò anava benlèu autrejear al Govern de Nòrborg la possibilitat de ne passar a de fasas pus ofensivas, de cambiar de tactica bensai.

Mas, tant i a que la situacion s'anava pas adobar pels clandestins qué que ne vire e que lo relatiu amaisament que ne gausissián desempuèi una passa anava pas benlèu s'esperlongar duscas la sant tostemps.

Que, d'efièch, après los reverses patits darrièrament, los nordeses semblavan longuejar per quant a saber çò que lor èra de causer entre una actitud decisivament atacaira e una guèrra d'usança que riscavan de s'i abenar eles-meteisses.

Çò de segur, de tot biais, es que semblavan per un temps garits de las operacions de massa que l'infantariá lor sabí plan quinas podían n'èstre las consequéncias desastrosas.

E pertant, caliá als nordeses temptar de tornar prene pè dils parçans que n'avián fach repè desempuèi la catastròfa endurada, se volián dins un temps segond s'atacar al problèma vertadièr.

Lo de las vastas zònas montanhudas e salvatjas qu'i senhorejava de longa e sens partiment l'armada secrèta dels resistents sudencs e qu'i avián pas jamai capitat de botar lo nas sens de fraisses dels bèles.

Avián plan ensajat desempuèi de pojar un pauc dins aquestes ranvèrses inespitalièrs per eles, mas, atal coma es estat ja vist, avián perdut per màger part lo mestritge de l'aire e podían pas pus beneficiar coma d'aperabans d'un sosten aerian al sòl que lor defautava fòrça.

Tan mai que la guèrra d'embuscada menada pels partisans aviá repres de pus fòrt.

Los engatjaments breus e murtrièrs se multiplicavan que fasián de degalhs de cada costat mas, o cal ben dire, subretot e de pus luènh a cò dels militaris de l'armada nordesa, ges acostumats qu'èran a-s-aquesta mena de confrontacions.

La rason majora n'èra, segur, qu'avián per atal dire gaireben pas jamai l'iniciativa e que s'amorravan, màger part del temps, dins las trapèlas pausadas pels patriòtas sens poder vertadièrament tornar la pèça.

E, d'aquesta passa, sièis meses s'èran agotats desempuèi que lo Pojadon s'aviá facha tornada en America.

Que s'encontrava per el mens aisit que s'o èra pensat per tal de se liberar dels sieus engatjaments.

De contractes de durada lo ligavan als organs de premsa pels quals fasiá reportatges, qu'aqueles d'aquí se podían pas copiar subran e que los caliá onorar o ne pachejar al mens lo cessament.

Li caliá tanplan, demest causas autras, negociar la venda de sos bens e ne plaçar lo produch sus de comptes ...

Pasmens, aviá pas cap cambiat d'èime e se manteniá totjorn dins l'idèa de tornar al País Sudenc ambe l'objectiu d'i jónher los sieus amics, dins l'amira d'i persegre un trabalh jornalistic en far pigista, sens dobte, mas tanben e subretot de prene un ròtle actiu dins la Resisténcia sudenca.

S'i èra arrestat après de n'aver facha reflexion plan longa e madura.

A vegadas, telefonava a la Faneta fins a saber cossí las causas anavan, e, tot còp, ne surtissiá desolat.

Aquesta respondiá, de la votz sempre trista, mornarosa e amara.

Se planhiá pas jamai. Disiá que fasiá anar e qu'i aviá pas res de nòu nimai de grèu.

Mas lo Pojadon sentissiá plan qu'èra pas, aquesta, de la bona santat morala, i aviá pas mestièr d'èstre bèl sabent per o descobrir.

Se mostrava aquò estent, la joina femna, fòrça pauc barjacaira. Tornava totjorn dire, pasmens, qu'èran tostemps sens cap de novèlas del Loís e subretot voliá de longa saber se l'Andrieu èra enfin a mand de s'encaminar cap al País e que se trigava d'aquò.

Cada vetz, lo Pojadon li explicava suausament e amistosament que las causas avançavan mas qu'aquò èra pas de las simplas e que, tre que capitariá de se liberar e de reglar fin finala sos afars, ba li fariá saber d'en primièr per fins que se poguèssen amassar al pus lèu a cò " del monde que sabetz ".

Li demandava de servir fòrt e fòrt lo moral e la Faneta respondiá de òc. Mas lo Pojadon èra pasmens del tot desquiatat per çò que li apareissiá revertar un estat depressiu.

Tot parièr, aquesta insisténcia que metiá cada còp la Faneta en l'interrogar sul moment de la sia tornada èra per el un motiu de contentament a l'entremetan de las crentas sieunas.

En País Sudenc, mentretant, s'avián pas fondamentalement tresmudadas las causas manca dins un domèni.

De fach, un cambiament aviá subrevengut dins l'anar del Govèrn de Nòrborg sul plan tactic.

Noveltat de remarca benlèu, per defect de tresvirar la situacion de res, mas que seriá estada qualificada coma criminala, los resistents sudencs ne foguèssen estats los autors.

A la manca de poder anequelir en fòrça, de biais terèstre, las basas de la Resisténcia, lo comandament nordés aviá empres de temptar la destruccion de las infraestructuras de l'armada de liberacion pel biais de bombardaments massius fachs de nauta altitud, ailà que s'i podían gaire redobtar los missils sol-aire sudencs.

Los sieus avions, de volar entre los 8.000 e 10.000 mètres, escampavan despuèi pauc i aviá una pluèja de bombas dels 500 quilòs que fasián càser una capa vertadièra d'explosius suls parçans qu'i sospechavan la preséncia de campaments rebèles.

L'eficacitat n'èra quasi nula estent que, fòra un cas excepcional, los resistents defugissían la concentracion, quina que foguèsse, de las lors formacions.

E tanben, d'autre caire, per çò que las lors basas èran estadas establidas, tot còp de solid, dins de ranvèrses tras que caunuts qu'i èran plan abrigats d'escasenças parièras.

Las consignas èran estadas pasmens afortidas per dire de s'aprecaucionar se per cas s'endevenián d'alèrtas.

S'aquestes largars de bombas èran de plan paure efiech sul potencial resistant, i aviá per contra de regiscles del tot marrits del costat dels borgals e vilatjans o encara d'estatjants d'escarts e bòrias isoladas que fasián los fraisses d'aquestas operacions.

De tals matrassatges intenses, menats de clucons, fasián de segur mantunas victimas dins la poblacion civila als alen-torns.

Episòdis que los Nordeses ensajavan d'escondre lo mai possible e, quand i capitavan pas, avián trobat una polida formula.

Sonavan aquò del nom ja inventat pels Americans puèi utilizat mai que mai pels Israelians e que l'avián pensat mera-vilhós.

Parlavan alara, plan segur, de maluroses " damatges col-laterals " per mèna de sola orason funèbra.

Los Sudencs, per çò d'eles, avián quitat desempuèi bèla pausa de s'escandalizar, que, d'ipocrisias e d'agiments descorants, n'avián ja coneguts a rabalhons a cò dels Nordeses.

Èran adonc ja un pauc immunizats, s'aquò se pòt dire, mas ça que la, aquí, se pensavan que s'i passava un bricon l'òsca.

E subretot, d'evidéncia, se disián que se s'èra trobat qu'aguèssen, eles, usat de meteisses procediments, i auria agut del costat de l'Estat ocupant de longas bramadissas e condemnacions per causa de coarda e mespresabla agression contra de poblacions innocentas, d'atemptats a òrbas, e.c.a.

Per coronar l'ensem, se seriá solid parlat d'emplec d'armas interdichas per las convencions internacionalas, puèi que, cal o soslinhar, demest las bombas, fòrça se trobavan d'un tipe " de fragmentacion " formalament enebit pels tractats plan segur signats e ratificats per l'Estat Nordés ...

Mas que s'i èra, aqueste, sietat dessús, atal coma de costuma, ansin qu'o aviá ja fach tocant de tèxtes que protegissián las libertats fondamentalas dels òmes e demest, per çò principal, lo drech del Pòble Sudenc de dispausar d'el-meteis ...

Mentretant, plan de meses de mai s'èran escampats e lo Pojadon, qu'arribava enfin al cap, çò semblava plan, de totas las tractacions, formalitats e operacions financiàrias sieunas, telefonèt a la Faneta per l'informar de qué n'èra sa situacion e de la sia probabla arribada a pauc de temps d'aicí, probable.

Atrobèt una votz que li semblèt totjorn un pauc trista, mas que l'intonacion ne testimoniava, çò semblava bensai, d'una cèrta determinacion.

Totjorn es que la novèla de sa partença sens dobte lèu venenta pareguèt donar de plaser a la joïna femna que lo ton de paraula ne semblèt desenant un chic destibat.

Mas, quand aquesta perseguèt, lo Pojadon manquèt tombar de suspresa.

Li anoncièt d'efièch tot d'una e sens cap de prealables qu'aviá obtengut de la Cancelariá d'Academia la sia mesa en disponibilitat de comptar a la debuta de l'annada escolara venenta per de rasons familialas qu'anavan l'obligar de s'espacar un brave moment.

Ajustèt, mentre que lo Pojadon n'era encara estomagat, qu'aviá informat de tot aquò lo sieu director d'escòla e d'unes bons vesins, en lor dire qu'anava s'encaminar dins la region de Frontinhòl, per tal d'i reglar de problèmas privats de parentat qu'i aviá.

Dins l'amira de tot aquò, diguèt a l'Andrieu, totjorn de pus estabosit, qu'aviá fachs suspendre los abonaments e contractes de fornidura, levat las asseguranças e lo telefòn mobil segur e procedit a un cambiament d'adreça en prene una bóstia postala dins la vila en question.

Per acabar, apondèt, lo Pojadon n'estent sempre pas cap remes, que la trobariá quand vendriá : " a cò de la família que coneis plan "...

L'Andrieu èra sul punt de ne càser de cuòl mas faguèt pas brica de comentàris e soncament respondèt en dire : « E ben, entendut coma aquò. A nos tornar veire lèu, me pensi. E tenètz-vos fièra e valenta, Faneta ».

Totun, d'aquestas temporadas, las causas que semblavan cambiar del tot dil caire de las Peiragudas.

Aquò s'era desvelat pauc a cha pauc mas, ara, pareissiá plan qu'i aguèsse mudason dins l'actitud dels Nordeses.

Tot s'era enregat, coma de costuma, per de bombardaments qu'èran venguts ordinàris.

Mas, pro lèu, s'èran avisats del costat de la Resisténcia qu'i aviá quicòm de mai e qu'era plan susprenent.

D'indicis duradisses daissavan pensar que d'amassadas de tropas se fasián a l'entorn e que lo sejour n'era pas soncament temporari.

La Milícia, renfortida per de tropas de montanha de l'armada, apareissiá voler s'encrostar sul terren e i adobar d'amai-

natjaments que revertavan malaisidament quicòm de solament passadís.

Èra quicòm d'estrany e d'estonant que desvariava un brave pro lo comandament dels partisans.

Trantalhavan, al Sector V, entre la necessitat d'atacar aquestas concentracions e l'espèr, a malgrat de tot, que s'agissès pas que d'un regropament de circonstància que n'i aviá d'esperar la dispersion sens aver mestier de se descobrir.

Mas las causas s'esperlongavan e lo dobte preniá lei a cò dels resistents qu'arribavan pas de destriar lo verai del faus dins aquesta manòbra.

Pasmens, i aviá un indici qu'enganava pas degun dins la basa, aquò èra la progression insidiosa mas plan reala de las linhas nordesas.

E aqueste fach desquietava fòrça.

Tan mai anava, tan mai las patrolhas sudencas s'amoravan a de pòstes nordeses que se n'encontrava pas l'existéncia qualques jorns aperabans.

I aviá d'escambis de tirs subrans, que, de biais general, viravan al profièch dels partisans qu'avián l'uèlh e se mesfisavan al pus desempuèi que s'èra desvelat lo trecimaci de l'adversari.

Fin finala, tot aquò èra, ça que la, carcanhant de pus fòrt, que daissava entreveire benlèu una temptativa d'encerclament qu'èra pas, ara per ara, del tot clara, mas que la situacion ne podí daissar planejar lo dangièr.

Los jorns passavan e las causas apareissián renfortir la crenhança de quicòm de marrit.

Pel moment, i aviá pas ges d'endevenança critica. Las ligasons ambe l'endefòra èran pas grèvament treboladas e l'avitalhament atal coma lo contacte ambe los gropes en campanha pas brica encara empachats.

Mas ça que la, cal i tornar, i aviá d'indicas precisas e calcinantas que las endevenanças poirián plan s'emmalir pro lèu e las precaucions èran de mai en mai necessàrias.

Lo Sector V de la Resistència aviá fixat a-s-aquesta ora lo sieu Centre operacional de comandament dins las tutas innumerablas que poblavan lo Massís dich, dil recanton, de las " Somatèras Granas ".

Un plan rocós e einauçar dels 1.500 mètres gaireben e que n'ocupava lo centre, apelat dil parlar de l'endrech : " Eth Planèr deths Arrequilhs ".

Èra una estenduda salvatja, pertusada de mantunas caunas prigondas e semenada d'un fum de massas peirosas, ribassudas e ponchudas, d'aquí lo nom del caire, e qu'a-s-aquestas d'aicí los colhons de nordeses disián : " gardas ", anatz saber perdéqué ?!

Aqueste planòl desolat èra enrodat per de pics grands de l'altitud avesinant les 3.000 mètres e, qu'al nombre de quatre, ensarravan dos per dos un parelh de montadas estrechas e esquivas que desbocavan sus de passes aigapendents que, dil país, lor disián : " portaus ".

Al mitan de caduna d'aquestas doas valadetas s'escolava, de las aigas furiosas e blavas, un torrent que, dil parlar de l'endrech, sonavan : " nèsta ".

Los partisans se pensavan plan suaus dins aquesta lòga arida e de l'abordada espaventanta.

Pel moment, en mai, los nordeses semblavan pas ne voler passar per una ataca frontala en fòrça.

Èra pauc d'envisatjar, manca s'avián doblidat la crudèla desfacha que lor èra estada causada autres còps dins la valada de la Fontanòla trenta quilomètres i aviá d'aicí.

S'acontentavan per ara de rosegat cada jorn qualques desenats de mètres sul terren, que los esclaires sudencs s'atrobavan al contacte cada vetz de mai en mai pròche.

E tot aquò carcanhava fòrça lo capmèstre del Sector V, lo Jacme Lasserras.

Aqueste d'aicí aviá alavetz botat d'en pè un sistèma d'embuscadas que, cada còp, costavan plan car als nordeses.

Mas, ça que la, l'avançada d'aquestes d'aicí ne podí pas èstre francament ataquida e aquò fasiá gròs lagui en cò del comandament partisan.

Las setmanas passavan e las posicions èran per evoluir del meteís biais desquietant, en cénher totjorn de pus prèp las defenses de la basa.

Aquí se desvelava la tactica novèla dels nordses. Volíán, çò sembla, ensajar d'estofar pauc a cha pauc los centres nevralgics de la Resisténcia en los copar dels gropes en accions exterioras e en enebir l'avitalhament en viures, armas, municions e autras besonhas.

Lo comandament sudenc èra pres un pauc a l'imprevista per aquela mòda nòva e sabí pas al just de qué far per s'i o-pausar amb eficacitat.

Segur qu'aquesta envoltada longa e perilhosa èra estada ja l'encausa, a flor e a mesura, d'un degalh de non negligir a cò de las tropas de Nòrborg e tot aquò sens que los bombardaments de nauta altitud aguèssen per de res entamenat las fòrças resisténcias.

Pr'aquò, lo Lasserras se sentissiá a bon drech anar quasi assetjat, e, per lo demai, èra plan lo cas de vertat, que las ligasons veníán de mai en mai malaisidas e l'avitalhament quitament problematic.

Davant un estat de causas pariu, èra de crenhe qu'aprèp una preparacion del terren mercés a un bombardament intensiu, i aguèsse temptativa d'assalida del costat dels nordses.

Decidiguèt adonc de s'i apareparar, per cas.

Las doas e unicas vias per lasqualas l'enemic podí esperar investir lo camp èran, de segur, los destreches prigonds e ribassuts que s'i ronçavan, penjaluts e espumants, los gaudres.

Lo Lasserras donèt d'òrdres fins que, se veníán, d'escasença, de gròsses bombardaments que s'esperlongarián pus que de costuma e que vendrián non pas soncament per aire mas de tirs d'artilhariá, de mai, los partisans se botèssen en embuscada bèla, tre la fin de l'ensucatge, sus las pendas dels dos rivatèls de montanha.

Apreparèt doncas una recepcion de las polidas, ambe mitralhairs e mortiers de 60 e faguèt far, per tempses de calama, manòbras e exercicis, acompanhats de lançars de granadas innèrtas que fenhavan las, defensivas, mas vertadièras elas, que serián de bandir despuèi lo detràs de las rocassieras, tanlèu que se mostrarián las tropas nordesas.

Acabavan, dil camp del Sector V, per dobtar, al bot del compte de las intencions d'en fàcia, que cada setmana se debanava del meteis biais, ambe bombardaments esporadics e avançadas precaucionosas e paucas de las linhas advèrsas.

E puèi, un jorn qu'i a, i aguèt un pilonament dels gròsses que s'alonguèt gaireben doas oras de temps e que, de contunhar mentre que los avions se n'èran anats despuèi bèla pausa, se desplaçèt, totjorn aitan potent, del desbocar dels dos pertuses cap al naut de las clusas.

D'aqueste moment, lo Lasserras aviá plan compres qu'aquí se mostrava lo jaç de la lèbre e que s'acercava lo temps que s'i atendiá fasiá brava passa.

Tanlèu la fin de la bombadissa, los dos gropes de partisans fortament armats e provesits de consinhas, al revertar de çò ja dich, s'encaminèron a la lèsta fins a se botar en posicion a l'endarrièr de las ròcas, devèrs la surtida dels desfilats, al cròs dels dos portalets..

S'i placèron e, quand se desvelèron a rengas sarradas las companhias de montanha nordesas, aquí, entre las puntas nautas e ja per part ennevasadas que lor disián, al nòrd-oèst " Eth Malh deras Nevèras " e " Era Pena deth Capsús ", puèi, costat del nòrd-èst, " Eths Serrats deth Maupassar " e " Eth Som deras Darrocadas ", çò foguèt dins las ambdoas gòrjas un chaple que se'n coneguèt pas qu'un parièr aperabans, lodich de la Fontanòla, al pè del Montredond.

L'avançada dels nordeses èra estada senhalada pels pòstes de gaita plaçats suls penjals dels grands monts.

Mas avián degut procedir per d'alèrtas opticas, que los fials del telefòn èran estats trencats pel bombardament.

E, tre que lo còdi convengut èra estat balhat, lo Lasserras aviá mandada, vesibla pels dos gropes de defensa, una fusada roja causida per la debuta de l'accion.

Alara comencèt dins las doas angostas un deluvi de fuòc espantós que lo bruch ne ressonatissiá sus las ancas de la montanha en far un tarabast d'infèrn.

Aquò durèt una brava mièja-ora sens decessar. Puèi las vigias donèron lo senhal de la retirada dels nordeses e lo Lasserras faguèt aturar lo fuòc mercès a una altra fusada, mas verda aquesta.

Pas degun saguèt al just quant i aviá agut de tuats del costat dels assautaires, que lo Govern de Nòrborg aviá tornar cambiat d'actitud a prepaus de las sieunas pèrdas e comunicava pas pus sul sicut.

Pasmens, çò deguèt s'agir, sai que, de centenats de mòrts mentre que los sudencs, per çò d'eles, avián soncament patit cinc nafrats lèugiers.

L'encerclament se destibèt alavetz sulpic als entorns de la basa del Sector V, tan mai que la marrida sason veniá e qu'èra gaire propícia a d'ofensivas dins las nautors.

Mas l'alèrta èra estada pus que cauda e daissava crenhe que tornèsse nàisser, aici o endacòm mai, a las acerras dels Centres operacionals de la Resisténcia sudenca.

Mentre tot aqueste periòde, ailà, en America, lo Pojadon n'aviá acabat ambe totas las sias formalitats, demarchas e autras obligacions.

Aviá nosat de ligams amb un cèrt nombre de publicacions que lor mandariá de reportatges atal coma correspondent independant e èra sus la partença, quand lo sieu telefòn mobil tindèt.

A l'autre bot del fial, s'aquò se pòt dire tocant un portable, la votz èra un pauc embolhada e pro fèbla, mas s'expressissiá, aquò èra de segur, en sudenc e lo jornalista parèt alara l'aurelha un brave còp.

E, desenant, vaquí çò qu'entendèt : « Diga, Andrieu ? Aquí lo pescaire de salmons. Ai fòrça pauc de temps. Pòdi pas t'explicar. Cossí vas ? ». Suspresa bèla, lo Loís se manifestava.

– A.P. : « Aquò fa coma cal pel gròs. Vau al pus preissat. Soi per me n'anar. Serai deman passat a Marçautges e lo meteís jorn al molin que coneisses de plan. La Faneta ja s'i trobarà, qu'a daissat lo sieu ostal emai son pòste d'ensenhaira. Ai pas de detalhs mai. Mas aquesta insistís fòrt e pus per que t'encontrem al grand lèu. Aicí encara ai pas brica d'explicas. Cossí aquò se poiriá adobar ? ».

– L.D. : « E ben, çai ! Aquò's novèl, bogre ! E ben, e ben, al cap de la setmana vou en virada dil ranvèrs demest lo monde nòstres dels luòcs. Sèm diluns, bon, digam qu'un rendetz-vos es benlèu possible dijòus, divendres o dissabte, pòdi pas èstre pus precis. Se fariá sulpic de la mièja-nuèch a l'endrech que las doas ribièras d'en cò nòstre fan conflent. Te recòrdas ? Precisament just aprèp lo punt de jonhent, riba d'esquèrra. A passadas, farai lo cant del chòt ».

– A.P. : « D'acòrdi. Me soveni plan del ròde. A nos tornar veire bensai lèu adonc ».

Lo Delfraisse, provesit d'una carta telefonica procurada per un companh, aviá fin finala trobat lo mejan de jónher lo jornalista, en encontrar una nuèch, prèp lo vilatge de Santa Quitèri de Linhana, una cabina publica.

Aquí cossí se tornèron nosar los ligams entre los tres amics.

L'amassada nuèchenca poguèt pas se far lo dijòus e se debanèt sonque lo divendres.

E, quand se foguèron abraçats totes en silenci, la Faneta, de la votz abaissada, mas espauruganta pasmens, diguèt :

« Loís, aquestei bordilhas de nordesei m'an tuat mon fraire e mon òme. Tornarai pas viure e trobar espèr abans que me siá donada escasença de sagatar quatre còps per un deis escobilhas vertadièras que m'an fach aquò.

« E qu'ei lo Joan qu'aviá rason. Lo pacifisme e la non-violéncia, aquò servís pas que de far lo jòc dei marrits, opressors

e agressors de totei menas. Lei cau combatre. Vòle m'engatjar dins un comandò. Te demande d'arregar aquò ».

Los dos òmes n'éran demorats estabosits e muts de suspresa.

Mas vaquí de quin biais lo novèl Comandò " Vernhòla " aviá nascut.

Lo Delfraisse que començava de se laguiar un pecic de la vida d'estat-major qu'èra sieuna desempuèi los eveniments, causiguèt l'escasença per tornar a l'accion operacionala sul terren e gasanhèt ambe dificultat l'autorizacion de prene la tèsta d'un grope que la preséncia d'una femna i aviá facha gròssa empacha a la debuta.

Mas i èra daverat en explicar la situacion e en far valer qu'èra lo sol biais de temptar de tornar la sia rason de viure a una persona qu'aviá tan patit de dolors, tan donat per la Resisténcia e pel País Sudenc.

Un còp aquò aquesit, las causas anèron pas totjorn a d'aisa. Que la Faneta e tanben lo Pojadon – aviá volgut aqueste absolutament n'èstre – èran pas vertadièrament, per eufemisme, de combatents complits.

Alavetz se debanèt un long periòde que lo comandò novèl i practiquèt gaire o pas una vida batalhièra veraia, mas puslèu una instruccion abrivada e abenanta.

Se seguissián a ritme redoblat marchas d'enduréncia e exercicis de tir dins d'endrechets seus e a l'escart de tot dangièr d'escota.

E puèi desmontatge e entreteniment de las armas que lor èran estadas d'aperabans adusidas, al punt de rendetz-vos conegut, pel Delfraisse acompanhat, per la circonstància, de dos camaradas que carrejavan de mai lo material qu'èra necite al comandò e que se'n tornèron aprèp sulpic al Massiu de las Rocalbas.

E encara, exercicis de progression e d'apròchi a l'amatgat, d'observacion en tot demorar inapercebut e tot aquò en aprofèchar los desfilaments e cobèrts.

E, de mai, saber se reptar en silenci sul sòl e redolar sus se per cambiar de plaça sens aver de se quilhar ...

E subretot, subretot, apreng lo camoflatge, que caliá, abans tota altra causa, se'n botar los principis dins la clòska, qu'èra una question de subrevida se pòt dire.

Punt essencial qu'i aviá d'i velhar menimosament per tal de s'esvanir dil paísatge, e en pas jamai desbrembar los sieus cinc elements majors, valent a dire las fòrmas, las ombras, lo movament, l'esclairatge e los contrastes.

E que te sabi encara qu'i aviá d'aprene a la lèsta als dos aprendisses combatents ...

Lo Pojadon, aquò li èra estat un bricon penós ala debuta.

Mas al fial dels jorns s'i fasiá de mai en mai aisidament en capitar de venir un clandestin vertadièr.

Pasmens, aviá dins l'aventura perdut sos quilòs sobrens.

Per quant a la Faneta, s'assistava a quicòm d'estonant. En desplegar una energia esbalausissenta, metiá un acarniment e una aplicacion espetarrantas dins totas aquestas accions de formacion e d'entraïnament, una ardor de pas creire.

Demorava, màger part del temps muda e tancada desenant, mas son agach dur e lulent de nharra ne contava long sus la sieuna determinacion fins a pervenir a sas tòcas, centrada qu'èra de biais obsessiu e ferotge sul sieu objectiu.

Aquesta venjança, que de l'esperar ne tirava sosten moral, ardor, voluntat e dins l'amira de que sometia lo sieu còs a d'astrentas fisicas tan de las gròssas que n'èra venguda encara mai prima dins son vestit de tela verda.

E èra totjorn dins la gaita del jorn tan cobejat, e que se fasiá de tròp atendre de son gost, qu'i poiria, enfin, solatjar l'amarum e l'ira sieus.

D'efièch, a malgrat los agafals, engatjaments subtes o brèus escambis de tirs a l'imprevist de pas nombrar mentre los longs meses que venián de se passar, lo sieu objectiu èra totjorn d'atenhe.

Musava encara lo moment que li seria possible, a la mala fin, d'anientar al mens lo nombre d'aquestes gorrins de

nordeses que lo compte ne virava dil sieu cap de contunh d'aquí
entre aquí.

Capítol 3

Un borrolament fons

□

Quand lo Delfraisse li anoncièt l'arribada del messatge, l'agach de la Peireta de subte se neblèt de tristor, mas diguèt pas res, fòra que s'anava adralhar cap a Bugos fins a i quèrre lo de-qué pel dinnar e pel sopar.

Ajustèt pasmens que prendriá pas la veitura, ja que lo Riquet se dormiá encara e qu'aquò estent s'encaminava soleta.

E, aprèp d'aver pausat un poton sus la gauta de l'òme, escambaissèt la petarèla e prenèt lo camin dels bòsques entrò la forcada, en daissar sus man drecha lo de Seuvabèra, que voliá pas s'i far veire al vilatge en èstre a crompar aitan de mangiscas.

Un còp dil mercat del dimècres, al mitan d'un fum d'in-coneguts, se trobèt en condicion d'aquesir la quantitat que caliá per totes cinc.

Faguèt biaça especialament d'un bon pro de cambaròtas grisas que, dil parçan, sonavan bocs, puèi de langostins emai bravament de sépias demest causas autras.

Mas, mentre totes aquestes recaptas, podiá pas s'em-pachar de soscar a la despartida tan prèpa del Loís e n'aviá d'amarum, aitan mai que desempuèi la mòrt de l'Enric viviá pas que dins la terror que se presentèssen d'autres malurs que los Nordeses ne serián estats encara l'encausa.

Quand tornèt a las Bòrdas, lo Riquet, totjorn un pecic estonat de l'ambient estranh qu'embeurava subran la sia pichona vida regulara e suausa, èra sietat suls genolhs del Loís.

Aqueste li contava una istòria miraudiosa qu'un salmon argentat vengut de la mar, delà l'asuèlh, tornava trobar e pojar la ribièra qu'i nasquèt davantantan, puèi se gandissiá cap a las sòrgas en escalar d'un vam espectaculars las sautas d'aiga e, quand i perveniá pas sulcòp, i tornava, caparrut, d'aquí a que capitèsse.

Lo Riquet, pro enfachinat per aquestas aventuras del peisse, èra ça que la un pauc desvariat pel parlar del que li nomenavan Pairet Loís.

Èra segur pel pus gròs la lenga qu'ausissiá a l'ostal e dil vilatge, pasmens los mots que li surtissián de las bocas presentavan per còps de sonoritats curiosas que n'i èra gaire acostumat en entendre lo sudenc ponentau de la sieuna maire.

Diguèt pas res sul moment, mas se prometèt de demandar pus tard perdequé a-s-aquesta d'aicí.

Mentretant, la Faneta, per çò d'ela, semblava pas voler se despertar e degun fasiá de bruch de paur que ne foguèsse destorbada.

Mas, abans que se pèrde misèria, e las doas ja d'un pauc passadas tot parièr, acabèt per subrenadar del sòm e apareguèt dins la cosina que los quatre autres s'i avián recaptats.

Los dos òmes i èran per contar pel menut a la Peireta tot çò qu'èran estadas las lors endevenanças e tribulacions al cors d'aqueste tan long periòde.

E n'i aviá de dire, misèria, de causas e subretot de maridas, que tot còp surgissián dins la conversa remembres e evocacions dels dos cars desapareguts ...

En tot parlar de votz escura, s'èran entrevats de quitar los òsses de las sépias e de netejar aquestas, tant i a que, tre la dormigueira arribada, la Peireta botèt los molusques dins una padela granda e ne faguèt fricassèia amb un pauc d'òli e de pebre e fòrça d'alh e de jolverd.

Una odor de las bonas envasiguèt alara lo membre e s'ataulèron totes.

Amb una lesca de cambajon per començar, s'assadolèron aprèp d'aquestas bèstias gostosas e crocadissas, que se n'èra un plaser verai.

Lo tot acompanhat d'una sartanada de cotelets de consèrva fregits dins un bocinet de burre e, plan segur, de l'infugible rosat que se n'endavalèron doas botelhas.

Dire qu'èran joïoses a la perfin seriá estat far abús de paraula, que los tristes eveniments èran encara de tròp vius dins l'esperit de cadun e subretot, segur, de la Faneta.

Mas s'aquesta servava gaireben de contunh son espïar embugat de tristum, la sieuna cara decessava a còps d'èstre del tot crispada.

Sos uèlhs abandonavan, una estona, aqueste quicòmèt qu'èra soleta per veire enlà, perdut de per l'horizont e que semblava la pivelar.

E, quitament, quand èra per regardar lo Riquet, lo visatge sieu s'emprenhiá de vegadas d'un palle e fugidor sorire.

Quand tot foguèt engolit, en çò compres las cerièras del casau – Pairet Loís disiá òrt, anatz saber perdequé, se demandava lo dròlle – e la cosina mesa en òrdre, las quatre èran ja trespasadas d'un bon pro.

Foguèt decidit de s'anar pausar e somelhar se possible un pauc tanben fins a las set, que la nuèch seriá de las cortas per çò de se dormir.

Lo Riquet, el, aviá ja començat de far prangièra sens pus esperar.

La Peireta e lo Loís se n'anèron embarrar dins la lor cambra e se pòt pas acertenar qu'i aguèron escasença de càser a de bon dil sòm.

La Faneta e lo Pojadon se recaptèron a despart dins doas autras estanças e l'ostal tot s'emplonsèt alara dil silenci.

Un còp l'ora venguda, la Peireta, primièra, s'arborèt e se pòt assolidar al contre qu'èra pas espompida de tròp.

Aprestèt, dins una ola bèla un cortbolhon qu'espandiguèt dins l'ostal una sentor de las requistas e i mandèt boccs e langostins tirats del refregidor.

Alavetz, las nolenças se faguèron pus encara deliciosas a flor e a mesura que cosían los crustacèus abondosaments pebrats.

Tot lo monde enfin dreches, se botèron a taula tornarmai e, fòrça d'ataca, faguèron onor al repais ni per d'aver dinnat de biais copiós fasiá pas gaire.

Mas, a despièch del rosat convidat el tanben al sopar, l'ambient èra pus laguiós que non pas de tantossada.

Cadun, a despart del Riquet de longa sietat suls genolhs del Delfraisse, aviá present dins la pensada l'aviada que s'acercava e la proximitat d'una sompartida crudèla atal coma portaira de totas las malparadas possiblas.

Quand venguèt l'ora novena, tornèron dins las cambras un còp de mai e lo Riquet s'estrangèt un bricon que lo Pairet Loís li faguèsse de potons plan pus de nombre qu'abans en lo menar al sieu lièch.

Lo revelh foguèt fixat a la una del matin, còp de poder atraversar lo grau abans lo jorn.

La Peireta e lo Delfraisse aguèron cura de saborejar coma cal aquesta corteta e novèla nuèch d'amor, la darrièra abans que s'agotèsse una pontonnada que pas degun demest eles ne podíá adevinar la perdurada.

Lo moment que la mòstra-revelh i tindèt foguèt una estona insofribla per totes dos.

Se balhèron una ultima e fòla estrenchà, e mai se quilhèron e se vestiguèron per tal d'anar sulcòp despertar la Faneta e lo Pojadon.

Puèi lo Delfraisse se mainèt d'amassar dil corredor sacas, material e armas qu'èran estats aperabans esconduts jos de palha dins l'anciana jaça del bestiar que s'i podíá dintrar mercés a una pòrta comunicanta sul detràs de l'ostal.

D'aquel temps, la Peireta fasiá passar lo cafè e s'entrevava d'aprestar qualques consèrvas de carn per tal que los tres partents se las posquèsen far segre.

Totes quatre s'ataulèron dins lo pus plenièr silenci e empassèron las tòstas de pan burrat e la lor bolada amb lo plaser,

pels tres partisans, dels que sabon pas quand se'n tornariá l'escasença.

Lo Delfraisse anèt pausar un potonet sus la gauta del Riquet que se dormiá coma un soc.

Puèi venguèt lo moment de s'arnescar e lo, tan redobtat, de s'avançar devèrs la pòrta.

Abans de durbir aquesta, tota lutz escantida, la Peireta donèt una darrièra e longa abraçada a la Faneta, al Pojadon e, per n'acabar, a son òme.

Alavetz aqueste passèt primièr dins la sornura demesida un pecic per una menuda còrna de luna vieilha que lusissiá a las acèrcas de l'asuèlh, costat de l'èst.

E, donat que tot pareissiá pausadís, faguèt enrè per dire als autres d'avançar.

Puèi, al revertar d'ombras grisassas e movedissas los tres partisans s'esfumèron a la vista de la Peireta en se delir dil pinhadar.

Desenant, çò foguèt lo caminament ja percorrut per l'anada, lo passatge per ga de Jalèra en contornejar lo borg de Seuvabèra, la trespasada de l'autostrada a la lèsta d'un estrait e la dintrada dins la selva bèla.

Las redolências de rosina e de las flors del landàs s'espandissián aïtant e mai que, desempuèi pauc, lo temps s'èra mes a la calorassa e las odors n'èran acrescudas fòrça.

La Faneta e lo Pojadon escambiavan a sota votz los sieus èimes tocant a-s-aquestas nolenças susprenentas e agradivas, mentre que susvelhavan a passadas, mercés a la bossola luminescenta, que se desaviavan pas de tròp de l'asimut 315.

Estent qu'avián pas agut de trastejar aqueste còp per quant a l'itinerari de segre, s'èran agotadas soncament tres oras un pecic passadas quand apercebèron, dins la fèbla lusor que s'espandissiá dils bòsques, los tèrmes qu'èran d'escalar per tal de desbocar sus l'estuari.

La montada foguèt tornar penosa e susenta a malgrat de la doça fresquièra de la nuèch.

Al cap d'una mièja-ora de pojada, s'aplantèron al som onte la vista i desvelava, dins tota la sieuna amplor, l'embocadura maritima que la susfàcia ne rebatiá la paura claror del cèl al semblar d'un palle mirgalhejament enjaunit.

E alavetz, caliá de prompte tornar descobrir lo canòt, qu'aqueste fotut solelh anonciava ja son retorn pel biais d'una flaca mas plan reala linheta rosenca que soslinhava l'horizont devèrs orient.

Lo Pojadon, un còp davalada la penda boscuda e agandida l'orladura espessa de las canavèras, passèt un momenton abans de poder fixar, mercés al sieu SPS, la plaça qu'i èra esconduda l'embarcacion.

Avián, sens se n'avisar, desvirat una briga rapòrt a la direccion desirada e lor calguèt far quelques palpejaments abans de descobrir fin finala l'engenh e las sias pagaias sàviament amagats demest las canas.

S'avancèron alara devèrs lo ribal mas lo Delfraisse s'i deguèt sacrificar pasmens, en se botar pès nuds e bragas regussadas, abans de plaçar las sieunas aisinas dins lo canoë e d'i far montar la Faneta e lo Pojadon.

D'efièch, a despièch de las doas jornadas passadas, la mar èra ja davalanta e caliá per prene l'aiga se pagar una penda de las empegantas, emplenada d'una òrra espessor de lima jauna e mostosa al pus que n'avián urosament pas agut lo languiment lo còp d'abans.

Adonc, après d'aver plaçat lo canòt proa dins l'aiga e fach embarcar los autres, atal coma dich, sus lo fèrme, deguèt far liscar l'embarcacion fins a la botar de flòt tota e, de s'èstre encagassat mentretant ducas la mitat dels botelhs, i montar d'una camba en li donar de vam de l'autra.

E èra polit, lo Loís ! Capitèt, ça que la, de se quitar lo pus gròs de la baudra en passar sos pès per dessus lo bordatge, un après l'autre, e en se refrescar al melhor dins l'aiga.

Mas se demandava s'èra pas pena perduda, que riscava de n'èstre tot parièr, s'aquò se trobava, de l'autre costat del bocau.

L'atraversada d'aqueste se faguèt sens cap d'embolhas, qu'èran adara acostumats de navegar atal e èra de preissa d'acostar, que l'alba puntejava a de bon adara.

Arribats en fàcia, encontrèron per benastre un pichòt apontament que n'usavan, probable, de caçaires e lo Delfraisse aguèt pas de s'empegar un còp de mai.

Per cas de res, que se pòt pas jamai saber, escondèron lo canòt dins las canavèras del ribal e ne notèron la posicion.

Puèi, aprèp d'aver fach pausa una estona, s'arnesquèron e s'adralhèron, nòrd plen aquesta vetz, cap a las primièras còstas que desbocavan sus un territòri del tot inconegut d'eles.

I auriá de subremontar doas bèlas tièras de monts que s'einauçavan pas qu'un pauc, abans de se sarrar del Centre operacional del Sector II qu'èra plaçat sul rebòrd dels Nauts Planòls, dins un parçan que li disián Las Tuquièras de las Selvas Negras.

La primièra serrièra montanhosa sonada Barradissa dels Pojòls, trescolava als sieus uèit cents mètres aperaquí e tombava, costat del nòrd, sus una val prigonda que s'i escolava una ribieròta nomenada Fonsaiga.

La segonda barralha, apelada Lo Planàs dels Rancs, avarava los nòu cents mètres pauc o mens e, al sieu torn, fasiá penjant sus una val mai, estrecha e fonsa ela tanben, que lo cròs n'èra ocupat per un gròs rivatèl sonat Rajalon.

Los dos corses d'aiga que n'es question prenián sòrga al còr d'un plan rocós e fòrça traversut que se situava plan pus devèrs èst e que li disián Los Serrals Grands.

E cap a l'oèst, a la seguida, se trobava lo Plan de las Ròcas Mauras, luòc de la lor enigmatica destinacion comandada.

Mas, tot aquò, los tres amics o coneissián pas que mercès a la mapa, que d'aquestes ranvèrses n'avián pas jamai percorrut un quite bocin, e anavan dever jónher als dangièrs costumièrs de tota progression en luòcs ostils, una desconeissança absoluta del terren.

Lo jorn èra endavant aquí e èra d'ara enlà de cocha de s'esvanir jols coberts de las primièras pendas.

Prenguèron, per començar, un asimut 350, que correspondiá, segon la carta, a un ròde de remarca notat al som de La Barradissa dels Pojòls, senhalat atal coma Lo Clapàs, un punt geodesic dels 802 mètres e que se n'apercebiá lo ròc ponchut, ailà, al tron de Dieu.

Entamenèron sulpic la pojada qu'èra pas, dins un temps primièr, rebeluda de tròp, compausada qu'èra de mantunes replècs germoses de la penda mejana.

Mas lo sol empegament qu'i aviá, e èra dels gròsses, s'encontrava amb la manca gaireben completa d'arbres.

Qualques boissonalhas escassas s'i trobavan çai o lai que fasián pas ges mascaduras valedoiras, e n'èran pro migroses.

Per contra, aqueste avèrs de las còstas èra, per lo demai, cobert de vertadièrs sailes de flors.

Una marèa qu'ondejava al ventolet del matin, facha per çò màger d'un abonde de pavols roges, de margaridas de las pradas, de blavets e que de gants de pastressa i botavan, a passadas, la lor nòta viuleta.

A encambadas bèlas, fendasclavan subtement aqueste tapis bigarrat en i pausar pas qu'un agach fugidís, carcanhats qu'èran per la manca d'acaptas.

Tot aquò s'esperlonguèt una brava mièja-ora e es amb un solaç grand qu'encontrèron enfin los primièrs boscats de garrics e de faiards mesclats que reservavan un cobèrt convenient emai que brica espés pasmens.

Alentiguèron alavetz lo ritme e poguèron pus d'aise desvistar l'environa.

En un còp, tot aviá mudat e lo quadre vegetal, totjorn comol de flors, èra ça que la d'a fons desparièr.

La montada, de la penda ja pus regda, èra cobèrta d'una solada que s'i barrejavan èdras e pervencas e ont se vesián puntejar a flòcs esquilhas del blau clar, alissas del jaune esclatant, saponàrias del ròse tendre, rasims de colòbre de l'indi prigond o encara campanèlas del blanc cande.

Una odor doça embeurava lo sota-bòsc que mesclava las sentors finas de las esquilhas a las, mestrejantas e un pauc entes-tantas, de las alissas e saponàrias.

Un sendaròt menut, que n'usava sonque la caçilha, serpejava, de mai en mai ribassut, demest de rocassièras cobèrtas de mofa qu'i perlejava, a còps, un pauc d'umiditat.

Al cap d'un polit moment de montada rufa, ne trobèron una mata que gotejava de biais significatiu.

E, estent que los esfòrces èran estats ja dels braves, faguèron pausa al pè del ròc en plaçar una gorda ja vuèja jos la charrotadèta d'aiga linda.

Sasiguèron l'escasença per escotar lo Butletin diari, mas i aviá pas res de nòu per eles.

Lo solelh èra ja naut dil cèl e la calor se fasiá coneisse ni per tot los arbres venguts ara fòça sarrats.

Après de s'aver descansats una estona, tornèron prene la dralha que virava totjorn de pus fòrt demest lo bòsc en contornejar los blòts de barena de mai en mai gròsses.

A dicha que s'èra montat, avián perdut de vista l'amira causida.

Navegavan sonque al compàs, mas, dins un anar de tant ondulant, èra malaisit de servir l'enregada ambe certesa.

D'escalar atal, lo temps d'una oreta encara, vegèron los bòsques s'esclarcir mentre que las roquièras se fasián de mai en mai pendissas.

Ara, sus de pichòts bancèls erbooses, se mostravan al sieu torn de flors autras pro clarsemenadas e demest, de violièrs al rossèl fosc, d'orquissas pentacòstas malvas, boiradas de còps qu'i aviá ambe de ranoncles d'aur.

E, per astre, de vegadas paucas, i apareissián qualques especimens rares de liris tigrats al polit ton iranjat emai, per còps, d'estonantas inflorescèncias d'aqueste liri roge que li disián tanben martagon.

Remiravan totas aquestas coròlas multicoloras sens saber qu'èran las darrièras que serián d'encontrar abans brave brieu, qu'anavan arrambar las nautas tèrras tras que secarosas o ben de

tròp ensornadas per de bòsques, per far plaça a qualqua florason que foguèsse.

Al cap d'una darrièra pujada del fòrt pendent, s'atrobèron subran a l'acrin que s'i podíá aprofèchar una vista de las pus amplas e d'impressionar.

De man esquèrra, avián destriat sulcòp lo punt einauçat del Clapàs que se l'èran mancat sonque de cinc cents mètres aperiquí e que lo sucral de granit rossèl lusissiá de plen al solelh al mitan de la crèsta.

E, pel lor davant, aprèp lo vaure prigond, estrech e verdejant de Fonsaiga, se desvelavan las nautors fotralas e escalabrosas del Planàs dels Rancs que fasián pel moment empacha a la mira de las auçadas de pus encara consequentas dels Nauts Planòls.

De se pensar qu'i auriá totara de s'empelar tot aqueste daquòs, d'i davalat e d'i tornar montar ... n'avián un pauc la pèl que se galinava.

Pasmens, aprèp d'aver tornat prene de buf una briga, i calguèt plan anar e aquò foguèt pas vertadierament un plaser de ba complir.

E, dins d'abòrd, s'agissiá d'una gòrja fòrça constrencha, de las parets ribassudas al pus, fachas de lausassas clinadas, molierasas e enrodadas d'una vegetacion druda, que de bartasses espinosas i èran superats per un boscat de casses e de castanhièrs.

I aviá pus ges de vial e caliá se durbir camin al mitan d'aqueste fotogràs en tot prene pus que jamai de precaucions bèlas, fins a far cap de bruch, defugir las trapèlas e autras marridas suspresas qu'èran totjorn d'encontrar.

A flor e a mesura que fasián d'en debàs, veníá de mai en mai de percebre lo bronziment de la ribièra, tot ailàfons.

Fin finala, visatge e mans un pecic escarraunhats per las romegassas, s'atrobèron prèp lo ribal.

Espinchèron una passa lo parçan en tot agachar las aigas furiosas que tombavan entre las rocassas en far d'espumas e de polses de gotèls a bodre.

Èran del tot acantelits. Causiguèron un cròs de rocal que d'i estant podían susvelhar l'environa e s'i tampèron per tal de s'asserenar e, a l'encòp, manjar un bocin.

En far contrast ambe las calors dels nauts, regnava aici una frescor benastrugada.

Faguèron onor a las consèrvas de la Peireta e se pausèron una gròssa estona, qu'èra estada ja longa e penosa la caminada despuèi Las Bòrdas.

Atal coma o fasián tan que se pòt, escotèron una briga la radiò d'Estat en metre lo son al pus bas.

E, de s'esquichar totes tres al prèp del pòste, ausiguèron quicòm de novèl e de mala flaira.

Que, de costuma, se las operacions nordesas i èran evocadas de longa, segur, aquò se fasiá sempre sens cap de precisions tacticas.

D'efièch, lo parlaire rendíá compte d'una ofensiva bèla qu'aviá per tòca la mesa en plaça de dispositius d'encerclament, sus un perimètre larg, de totas las zònas sospechadas d'èstre infestadas pels recèsses de la vermena terrorista.

L'objectiu que n'èra, çò disiá, de las copar de l'endefòra, de las asfixiar e de las espotir, abans rastelatge e netejatge, jos de bombardaments compactes complits de nauta altitud.

Lo presentator ajustava que lo Govèrn metiá en garda los poblants dels vilatges o escarts compres dins las regions envoltadas.

Èran avisats que podían pas endavant i estar qu'als sieus riscos grands, donada l'imprecision relativa dels relargatges de bombas.

Escantiguèron alara la radiò e lo Delfraisse ajustèt soncament, de votz bassa e encolerada : « A ! Aquestes fems de Nordeses ! ».

Mas i aviá adara de tornar s'encaminar devèrs capmont e los soms d'aqueste maldich Planàs dels Rancs.

S'equipèron en silenci e, en segre la riba del gaudre, acabèron per descobrir una endreiça que las aigas s'i podían passar

en sautar d'un ròc a l'autre, sens aver mestier se tot anava plan, de se banhar las cambas.

Atraversèron, cadun lo sieu torn, jos la proteccion dels dos autres.

E çò foguèt tornar, sus la mitat d'una pojada arrenanta, una passada novèla al mitan d'òrras rabassièras.

Puèi, calguet atacar lo Planàs vertadièr qu'èra plan nomenat, lo bogre.

De las parets de granit ros de còps vesinas de la verticala e a l'entremetan de lasqualas de corredors fòrça dreçats e avalancadisses èran los sols passatges de concebre per s'enfonilhar pels baucses.

Çò foguèt un escalar alassant de pas imaginar e agreujat per la manca de cobertura, puèi qu'i frotjavan pas que de bartas magrinèlas que s'acrocavan de pena granda al ròc rabastinat.

Aprèp una ora bèla de montada desmesolhanta, finiguèron qu'ajonhèron lo rebòrd del planòl que, de l'autre caire, tombava a la debuta, de la penda pas de tròp esquiva e del boscac d'acceptar, sus los estreches de l'autra valada, la de Rajalon.

Ensagèron alara de se situar e poguèron o far mercès a un salhant rocassós pro prèp e caracteristic, ja que pus elevat, e que correspondiá bensai a un punt innomenat de la carta, quotat 907 mètres.

Puèi, agachèron la perspectiva de la molonada de monts pel lor davant.

Devèrs èst, se dreçavan las nautors rocosas dels Serrals Grands, cavats per las règas prigondas de las doas ribièras qu'i prenián sòrga e que n'avián passada una fasiá gaire.

Per quant a man esquèrra, s'espandissián alavetz, dins tota la lor larguesa salvatja, Los Nauts Planòls, velats un pauc de grís azurejat per las brumièras de calor.

Al nòrd, lo famós Plan de las Ròcas Mauras, del brun daurat pel solelh.

Mas mentre que ne remiravan la massa impausanta, l'atencion dels tres amics foguèt atracha per un biais de rotlament

sord fach d'una sequéncia de deflagracions potentas mas bassas que lor pervenián gaireben de contunh de la luenchor.

Es alavetz que se virèron cap al nòrd-oèst e enfacièron, a la perfin, lo darrièr massiu, que podíá pas èstre, segur, que lo de Las Tuquièras de las Selvas Negras, sèti del Sector II.

D'aquestes monts del verd sorne, s'apercebiá pas pus que la basa.

Los somals n'èran esconduts per una multitud de colomnas de fum de la negror jaunassa que montavan lentament en far de volutas movedissas qu'acabavan, naut dil cèl, per revertar l'espelida d'una tièra de mostruoses camparòls.

Avián de tira compres de plen çò qu'èra a escàser ailà, en cò dels lors cambaradas, mas s'agachèron sens res dire, entre colèra e desolacion.

Davalèron un centenat de mètres e trapèron, al demièg de rocassas embartassadas, un flòc de garrics que s'i aturèron en dejós per manjar e beure un pauc en tot se desalassar.

Mentretant, lo sinistre rondinament contunhava al luènh que produsissiá d'esbrandaments isolats o, de còps, agropats que n'abelavan l'amplor una estona.

Aquò durèt un brave vintenat de minutas encara, de roncar e de tremolar.

Puèi lo bronziment de mòrt s'estanquèt subran a de bon aqueste còp.

S'ausiguèt un momenton lo vonvonament d'aquestas putanièras esquadrilhas de bombardament que tornavan a la sia basa e, d'ara enlà, lo silenci venguèt plenièr.

Après de s'èstre contengut una brava vegada, lo Del-fraisse se poguèt pas pus reténer.

E, en aprofèchar la rèsta de pausa, se donèt lo plaser del sieu polidet pecat en far çò que sonava el meteís la sia pichona parladissa.

Desempuèi los eveniments tragics, aviá decessat una brigada de s'i adonar, mas d'aperabans, aquò èra vengut quicòm que fasiá part de l'acostumat, un biais de tradicion fin finala.

D'efièch, se podiá pas empachar, a passadas, d'espètar d'indignacion a respèch de totas las iniquitats, injustícias o intoleràncias que s'i batiá contre despuèi bèla pausa.

Auriá pogut demorar taisent sens per aitan cambiar d'èime, atal coma o sabiá plan far lo Pojadon, que ne pensava pas mens e, coma dison, fasiá lo dindard.

Mas, lo Loís, li caliá, s'exprimir veementament en denonciar la salopariá onte que se trobèsse e mancava pas d'òbra, de segur.

Quand s'i èra amodat, se podiá malaisidament lo far aturar, mas tala èra sa natura generosa e verbosa.

Possedissiá solid los sieus babaus roges titulars, pichons o grands, e que los agarissiá de longa ambe lo meteís afogament venjador.

Dins la banasta sieuna plan comola, i aviá evidentament e en brave primièr reng demest los sieus beneficiaris mai estimats, lo País Nordés.

Lo qualificava, aqueste, d'Estat porcassier, descorant de n'aver lo vomit, imperialista, egemonic, liberticidi a respèch del pòble e de la nacion sudencs oprimits per el e qu'èra pas qu'una caricatura de democracia ... eca ...

Reservava totjorn al Govèrn de Nòrborg las sias pus agradablas atencions e, de solid, i anava pas amb avarícia, lo bogle, per ne reglar lo compte.

E, uèi, se ne pòt dobtar, èra per se'n prene als bombardaments inumans qu'aqueste Govèrn pòrrit fasiá operar e que la poblacion civila sudenca n'èra al segur la principala victima, s'o podiá acertenar sens crença.

E daissava s'escampar la sia furor lai-contre, en far observar qu'aquestes agiments vergonhoses èran pas quicòm mai que de crimis de guèrra.

Assolidava aquò en notar que, segon la Convencion internacionala signada pels nordeses los bombardaments menats per aquestes d'aicí devían estre atal qualificats, e aquò de biais absolut.

O certificava en far observar que, segon lo tractat en causa, deviá èstre considerat coma crimi de guèrra, en particular e d'en primièr, lo fach de lançar intencionalament una ataca en tot saber que serà l'encausa incidentament de pèrdas de vidas humanas dins la poblacion civila.

Ajustava encara per lo demai, que deviá n'èstre tot parièr, d'autre latz, segon las règlas internacionalas, del fach d'empregar d'armas, de projectils, de matèrias o de metòdes de guèrra de natura a causar de mals superflús o de sofranças inútils o de tustar sens discriminacion ...

Lo Delfraisse èra per tornar prene un pauc lo sieu alenament quand la Faneta, de biais inatendut, diguèt tot d'una :

« A ! Monsen Loís ei per far lo sieu pichòt cors de drech penau internacionau, qu'aquò nos mancava, de verai !

« I aviá longtemps que n'aviam pas agut lo benefici !

« Mai, quant pòdes èstre alassant, mon paure amic, en totjorn e de longa teorizar e far mòstra de la tieuna sciéncia !

« Aquò, o sabem ja totei, vau pas la pena de nos ensucar amé lei tieunas leiçons de drech, de politica e d'ideologia !

« En seguida, nos vas benlèu bacinar un còp de mai amé l'America e nos afortir tornar, o sabe gaireben per de còr, qu'ei una poténcia imperialista, immoral, perfida, un dei sols Estats terroristas que possedisson d'armas de destruccion massiva ...

« Un país, nos vas dire, que viola la Carta de las Nacions Unidas, que se trufa dei règlas internacionalas e practica en permanéncia, aquò tomba plan uèi, lei crimis de guèrra, qu'ei la vergonha dau monde tot , e n'oblida ...

« E te vas persegre, sens dobte, en nos far lo coblet sus l'Estat d'Israèl, en nos dire qu'ei un país inic, genocidari a regard dau pòble palestinian, agressor, de la marrida fe totala, condemnat per l'ONU pus e mai que paguna nacion au monde e que viola de contunh desempuèi 1967 la resolucion 242 confirmada per la 338 de 1973 ... e patin e cofin ...

« E puèi, i aurà de segur lo refranh plan conegut a prepaus de la Granda Obediència Nordesa e la fissaràs encara e totjorn, coma de costuma.

« Tornaràs nos dire qu'ei pas qu'una anma damnada dau Govèrn nordés, una confrariá que practica l'intolerància, l'os-tracisme, lo mesprés de l'autre e dei sieunas diferéncias, un malhum sosterranh, sectari e mafiós que s'adona dins lo secrèt a un jòc d'influéncia, de connivéncia e de compairatge, e ne passe.

« E, perdequé pas la canson sus lo capitalisme ? En nos dire, tornar, qu'ei un sistèma sens pietat, del mercantilisme-rei, dur amé lei paures e lei fèbles totjorn pus desprovesits, e au contre, complasent per lei rics e lei potents totjorn pus poderoses e de mai en mai possedents, un regim escandalós d'espleiteires, e vira que viraràs ...

« Mai, mon paure Loís, tot lo monde sap tot aquò e d'en primièr nosautres, e sèm totei desempuèi brava pausa d'acòrdi aquí-dessús, de qué ven aqueste besonh irreprimible de nos far una conferéncia de la meteissa mena cada còp ? ».

Aquí, i aguèt un silenci gròs.

Lo Pojadon, que sentissiá venir la chavana, agachava lo bot dels sabatons sieus e en s'engardar plan d'intervenir.

D'alhors vodava de longa a la Faneta una adoracion muda e li reservava totas las sias atencions en la pas jamai brucar nimai mutlar.

Per quant al Delfraisse, demorava del tot nec davant una declaracion tala, tan violenta e inabituala èra estada l'ataca.

D'ordinàri, la Faneta s'acontentava d'escarniments gentonèls, ironisava mas suausament e sens cap de provocacion.

Fin finala, tot s'adobava pro lèu, qu'i aviá entre eles, de verai, una prigonda amistat.

Que, de desrabadas de coconhon, n'i aguèt un fum dil passat e èra vengut quicòm de proverbial, tan d'exemples se'n trobèt.

Per anar al nis de la sèrp, cal dire que se las perorasons bèlas del Loís provocavan tan d'amaliment a cò de la joina femna, es que n'èra de vertat un pauc envejosa.

Provesida qu'èra d'una licéncia de letras classicas, que n'èra pas fieròta que d'un pecic, se rendèt plan compte al fial del temps que lo jurista qu'èra lo Loís dispausava, d'aqueste fach,

d'una cultura de la nautor de vista granda, d'una vision transversala e pro universal de las personas, dels pòbles e dels eveniments.

S'èra avisada que l'òme de leis, coma se ditz, mestreja pas sonque la tecnica qu'es pròpria a la matèria juridica, mas se troba, al contra, de per la sia disciplina, al crosament de gaireben totas las sciéncias umanas, lasqualas son, per part granda, solublas dins lo drech.

Qu'aqueste d'aicí – ne faguèt pauc a cha pauc la descoberta, la Faneta – èra pas que la rica e completa paleta de las nòrmas que governan las relacions de las personas entre elas e, a l'encòp, de l'individú ambe las institucions e collectivitats.

S'apercebèt alara a la longa qu'aquelas règlas engloban pauc o pro totes los aspèctes de la vida personala, sociala e politica.

De mai, faguèt pro frapada, a la perfin, en remarcar que l'istòria del drech, per çò d'ela, èra lo miralh vertadièr de l'immensa fresca d'una umanitat en marcha.

E, per n'acabar, que l'imperatiu juridic i èra pas que lo rebat fisèl de las interaccions sieunas, escadudas al nivèl de las individualitats e dels gropes de poblacions al cors dels atges e dils luòcs totes, per far d'una tala retrospectiva la cristallisacion reala de faches de civilisacion.

Tot aquò, la Faneta o encapava plan e èra un bocin gelosa de poder pas ba mestrejar tant aisidament coma n'èra capable lo Loís.

E puèi, cal plan o notar tanben, lo sieu caractèr s'èra fòrça agrit despuèi los eveniments afroses que n'aviá patit e èra venguda on bon pro irritabla, amaroza e agressiva.

Al cap d'una estona granda de silenci, lo Delfraisse diguèt :

« Dins d'abòrd, soi pas plan segur que cadun demest nosautres aja pres una plena consciéncia de las nosenças e fòrças malfasentas que ne parli de longa, es vertat, e que ne combatèm los efièchs perverses e insofribles.

« E fau adonc pas necessariament, sus d'unes sicuts en causa qu'i a, presic a de convertits.

« E puèi, en qualitat de responsable de la nòstra còla, m'aparten, qué que ne siá, de ne reviudar sens relàmbi lo membre de l'existéncia nautament perilhosa e de pas cap acceptar.

« Atal coma o fasián dire, o sabes, a-s-un presonièr fòrça famós : " L'asirança, aquò fa venir fòrt, aquò estalvia de far vièlh ".

« Ajustarai qu'autreja tanben de servir lo moral e de sosténer l'accion.

« Qu'aquestas vertats primièras (o enfonsadas de pòrtas dubertas benlèu ?) atal coma semblas qualificar los mieus prepauses, son pasmens de principis que ne cal repetir l'importància sens decessar.

« Los cal pas daissar se banalitzar, que son pas quicòm mai que l'anma, ela-meteissa, de la lucha nòstra.

« E me fau un dever d'i tornar, seriá pas que per entretenir la flamba e sabes plan que la repeticion es, çò pareis, al còr de l'ensenhament !

« E, en seguida, sabi plan çò que t'encapricia de verai, tu, la pedagoga.

« Aquò's que qualqu'un qu'es pas del serralh aja la pretencion de possedir d'idèas, de las enonciar e benlèu de las far passar.

« E òc, vòls que te diga çò que t'enmalicia al pus naut dins l'afar ? Es que, del tieu vejaire, soi pas labellizat per parlar de subjèctes tan serioses e d'en comunicar lo messatge.

« Ai pas rebut l'onccion necessària que conferís, çò pareis, la competéncia.

« Veni sens docte caucar lo semenat d'unes qu'i a.

« Es l'istòria etèrna de la confiscacion de la paraula per una casta de dòctes o dichs tals.

« Deuriás te sovenir, subretot donadas las tieunas conviccions religiosas, de çò que foguèt l'acapament per la Gleisa de Roma del monopòli d'ensenhament de la novèla divina.

« Totes los que volguèron portar la bona paraula, en defòra de la ierarquia reconeguda per ela, foguèron estigmatizats atal coms eretics, esquismatics o que te sabi encara, ambe las consequéncias que sabes, de persecucions, de torturas, de chaples, de genocidis ...

« E aprèp, la Gleisa aquesta s'es pensada que li caliá tanplan se reservar l'exclusivitat de l'ensenhament profane ...

« Alara, s'a volgut crear las universitats.

« Tot aquò pòt se resumir en una causa fòrça simpla : dins totes los domènis de las idèas e de l'expression d'aquestas, volguèt assegurar son poder exclusiu, la Gleisa, una possession sens partatge e scolastica de la comunicacion de çò que decidiguèt èstre l'ortodoxia.

« Aquò abotiguèt a una fòrma de terrorisme de la pensada, l'institucion d'un ministèri autorizat e impausat de la coneissança, dels sabers e de la transmission d'aquestes, un imperialisme de mai ... qué !

« Per n'acabar, te farai remarcar que quand te lançavas dins d'allocucions longassas e repetitivas sus tal o tal subjècte, t'ai pas jamai, que se sàpia, dich que m'afatigavas.

« E foguèt, ça que la, mantunes còps lo cas a prepaus de la religion dualista o encara, sovent, de la non-violéncia e del pacifisme ... ».

Aquí, lo Delfraisse s'aturèt. S'èra apercebut subran, d'efièch, que veniá de cometre una falta de gost bèla e lo Pojadon l'agachava d'un uèlh del tot desconsolat.

Lo Loís tornèt prene alavetz la paraula en dire :

« Perdona-me, Faneta, aurái pas degut ajustar aquò. Aquesta darrièra frasa es estúpida e trucanta sens necessitat. Te demandi de me'n desencusar ».

E la Faneta, al sieu torn de respondre :

« Te deve, ieu tanben, far excusas, que foguere agressiva e marrida a l'esgard tieu e te l'ameritas pas, tu que foguères tan brave amé ieu. Sabe pas çò que m'arriba ».

Pas degun ajustèt una quita paraula e s'arnesquèron en silenci per tal de s'encaminar tornar devèrs los fonses qu'i corriá Rajalon.

De per la debuta, la davalada pel mièg de garrissadas e castanhèdas pauc espessas, semenadas de tièras de ròcas aici o ailà, foguèt gaireben un plaser a respièch de çò que venián de trascompassar desempuèi d'oras.

Ni per tot, caliá far mèfi redoblat, donat que semblavan se n'encontrar de marridas pas luènh de tròp d'aicí.

E , d'aventura, los salopèrs d'en fàcia s'aurián pogut plaçar de linhas avançadas dil ròdol, se sap pas jamai.

L'avançada se fasiá sens pena mas gaire d'aviat, per encausa, adonc, de las precaucions qu'èran de prene.

Al cap d'una ora, aperiquí, s'atrobèron a la broa del vau-re que s'i escolava la dicha ribieròta.

Aquò revertava pas soncament una clusa de l'angost prigond, mas semblava una falha vertadièra que trencava las parets de la montanha.

La davalada foguèt de las escalabrosas.

Lo Delfraisse decidiguèt qu'i aviá de se ligar mercés a un cableton de nilon trenat, leugièr mas galhard, e que possedisíá totjorn devèrs el.

I aviá d'efièch de passes que l'assegurança i èra del tot necita, a malgrat las ròcas qualitadasas e las fòrça matas de boisses qu'autrejavan de presas de las bonas.

Lo jorn començava de falir al cròs d'aqueste pertús de las ancas sarradas, quand s'atrobèron gaireben a tocar lo lièch del rivatèl que las sautas al mitan de las rocassas, un trentenat de mètres en debàs, fasián ressentir los costats dels monts.

Mentre una brava estona, espeluquèron las environas per dire de s'acertenar que tot èra suau dil parçan.

E, estent qu'apareissiá res d'estrany o d'inquietar, bordegèron un moment las ribas en cèrca d'un endrech que s'i podrián estar per la serada e la nuèch.

Èra pas question, segur, de s'aviar a la bruna dins de luòcs inconeguts e comols de dangièrs de totas menas.

Aitan mai que lor caliá, de pus tard, longuejar lo cors d'aiga per fin de quèrre qualque corredor pas de tròp penjalut que lor donèsse possibilitat d'escarlimpar aqueste sacre d'ubac de la valada.

Qu'aquò anava pas èstre una passejada de las plasentas, aquesta.

E puèi, de tot biais, se caliá pausar endacòm per la nuechada, qu'èran de complet crebats.

A un vintenat de mètres e superant las aigas, descobriguèron una tuta dil ròc e s'i establiguèron.

Tombèron ambe solatjament totes los lors faisses e armejaduras.

Levat la Faneta que servèt en man lo sieu pistolet-mitralhaire e se placèt entre doas ròcas, a la dintrada del redent, per tal de susvelhar los acostaments de l'endrech.

Puèi, après d'un moment de pausa, lo Delfraisse diguèt : « Me fa prusieira d'ensajar de melhorar lo menú » en far una clinhada d'uèlh al Pojadon.

Aqueste d'aicí aguèt un sorire de compairatge e, sens aver mestièr de ne dire mai, los dos òmes daissèron lo vestit tot sus plaça.

Alavetz, e de la suspresa bèla de la Faneta, s'acerquèron del rivatèl nuds atal coma d'angelòts.

E, aprèp d'aver menimosament fintat las environas, per dire de s'assegurar qu'i aviá pas res de suspècte, dintrèron suau-sament dins l'aiga un pauc de las frescas s'o pensèron a la debuta.

Se botèron alara de furgar, sens cap de gèste brusc, totes los costats de las ròcas immergidas.

La comedia s'esperlonguèt un brave moment abans que la Faneta, de la sia pus bèla estupor, apercebèsse subran un daquòs lusent e fòrça tortilhaire que teniá lo Pojadon entre las sieunas dents.

Puèi l'atupiment sieu creissèt encara quand vegèt que n'anava atal tanben del Loís.

Mas encapèt pro lèu, pasmens, qu'èran per pescar adara atal coma o fasiá antan lo paure Joan.

Al cap d'una mièja-ora d'aquestes bidorsejaments, los dos òmes saliguèron del rieu en tot téner cadun dins las mans doas polidas truchas.

Quand arribèron al ras de la joina femna, aquesta diguèt soncament amb un palle sorire :

« Setz totei dos de mainatges vertadièrs. Tornatz-vos vestir, qu'anatz acampar fred ».

Se tirèt los filets de las bèstias e se los partegèron e mangèron assasonats d'un pecic de pebre e de sal.

I ajustèron quelques bescuèches e pastas de fruchas amb un còp d'aiga per en dessús.

L'escurina tardèt pas de venir a de bon e se recaptèron alara dins la cauneta que lo Delfraisse i demorèt a las bocas en prene la primièra garda.

La nuèch foguèt calma e pas res venguèt trebolat la quietud del comandò.

Al matinòt tot escàs vengut, l'Andrieu despertèt los dos autres e faguèron d'ablucions lèu lèu, cadun lo sieu torn, al bòrd de l'aiga.

Puèi empassèron, d'aviat totjorn, un desjunar fach dels eternalhs bescuèches e pastas sucradas e carguèron enfin lo garniment.

E, a la tièra, dil silenci lo pus plenièr, comencèron de far aval al long de las ribas, en cerca d'un passatge que lor balhariá mejan d'escalar lo penjal nòrd, qu'aquò èra pas un afar dels menuts.

Aprofechèron, per començar una seguida de peirassas sarradas per tal de passar lo rivatèl sens se banhar.

Mas lor calguèt esperar una brava mièja-ora abans de descobrir çò que cercavan a tot pèdre.

Enfin, trobèron sul costat de l'angost una mena de barrenquet, un biais de degol tras que penjant, erbacèu e de las ròcas bolegairas.

S'i podiá pas far camin que penosament e fòrça lentor per encausa de la regdor d'aquesta colada, que cada pas devèrs l'ennaut i èra costejar lo malparat.

Fin finala, al cap de gaireben una ora de butida, surtiguèron sus un quicòm que semblava un portalet desbocant sus las pendas que, luènh ailá encara, permetián d'arrambar las còstas que menavan a las Tuquièras.

Que, d'efièch, a despièch del bombardament espectacular que n'èran estats testimònis arser, vesían pas lo mejan d'estalviar d'i passar.

Caliá per eles absoludament prene contacte, qué que ne còste, ambe lo comandament del Sector II.

E, a malgrat la distància encara de percórrer, botèron al lor braç d'esquèrra lo mocador de còl blau.

Pujavan desempuèi una brava ora sus de penjals boscuts subretot de castanhièrs e anavan èstre al toca tocant de la broa d'una sapinièra quand i restontiguèt, en lenga sudenca, un òrdre subte : « Pro aquí ! Digatz lo mot ! ».

Lo Delfraisse, un bricon estonat d'una rescontra tant aboriva, prononcièt alavetz de votz nauta : « Plòu e fa solelh ».

E la persona invisibla encara respondèt en seguida, de benastre : « Rapaton bacela la sia femna ».

Alara, totes tres s'acerquèron de l'aurièra d'aqueste bòsc qu'i mestrejava la sornura.

I aviá a l'endarrièr lo capdèl de pòste avançat emai dos partisans a costat d'un fusilh-mitralhaire puntat sul debàs de la penda.

Lo Delfraisse alara anoncièt : « Comandò Triangle, Sector IV, Massiu de las Rocalbas ».

Un demest los òmes menèt los tres amics, un mièg-quilomètre pus naut, dins un bòsc d'avets espés e escur que lor faguèt comprendre perdequé Las Tuquièras èran estadas qualificadas : « de las Selvas Negras ».

I foguèron conduchs ducas una casamata enclapada e camoflada, qu'i encontrèron un Comissari d'orientacion e al

qual se presentèron tornar en precisar : « Comandò " Vernhòla ",
objectiu comandat : Ròcas Mauras ».

Donat que los tres partisans semblavan un pauc estabosits en s'èstre acarats a-s-un avans-pòste tant alunhat del som de las Tuquièras i aguèt de los assabentar un bricon.

E lo Comissari deguèt lor ensenhar que la situacion autorizava pas pus de s'acercar del Centre operacional.

D'aquí estent, de vigias èran estadas plaçadas a distància granda per tal de tornar dirigir los gropes de partisans que rejo-nhián.

Ajustèt pas res mai, levat qu'un òme de ligason anava los conduir als responsables del Sector IV, a un quilomètre a-pe-raquí d'aicí.

Precisèt qu'aquestes lor balharián totes los detalhs neces-saris tocant l'estat de las causas e la mission que lor seriá de complir.

E, sens esperar, seguiguèron l'estafeta al long d'un vial que s'i trobavan en posicion, l'arma puntada devèrs la penda, de gropes de combat espaçats a pro pena de cent mètres l'un de l'autre e que semblavan en alèrta granda.

D'aquel temps, tota la zòna alentorn èra lo sèti d'un anar e venir contunhós de pas creire.

S'auriá dich una formiguièra desordenada que se bo-legava de preissa, per dire de botar en seguretat las sias pre-ciosas babas e en las carregar a l'encorsa a luòcs pus seus.

De se dirigir devèrs èst, gaireben sens decessar, s'aper-cebián de còlas cargadas d'empaquetatges de totes fòrmas e grossors, plegats dins de telas verdas.

E, cap a las nautors de la Tuquièras, se mostravan, al sens contre, de tièras d'òmes que s'afanavan, mans vuèjas, man-ca las armas segur, per tal d'anar a la lèsta i prene de faisses novèls.

Tot aqueste monde trapavan camin al pus lèu, qu'i aviá de far profièch al melhor de la calma, avans benlèu tornada dels bombardaments.

Fin finala, abotiguèron a-s-un bastion gardat per una seccion provesida d'una pèça de 75 sens reculament e que los servants n'èran, eles-meteisses, en posicion de tir.

Faguèron dintrar lo Delfraisse qu'i tornèt trobar lo cap del Sector IV, que n'aviá fach la coneissança en seguida dels eveniments dramatics que se sap, especialament l'arrestacion pels nordeses de l'ancian responsable, l'Enric Ginestet.

Èra al temps qu'anavan en operacion, d'annadas i aviá, ambe los maluroses Delmas e Vernhòla, en passar pel Centre operacional del Joan Labat, cap del Sector III, el, dils Causses Bèls, al camp sosterranh del Puèchpeirós.

Quichèt alavetz la man de l'òme qu'èra pas conegut, per de rasons de seguretat que se'n soven tanben, que jol nom de guèrra de « Mostela ».

Puèi, aprèp escambi de qualques bracas sovenanças, aqueste d'aicí faguèt al Loís una descripcion resumida de la situacion.

E, per quant al Centre de comandament de las Tuquièras de las Selvas Negras, aquò èra pas rigaud, pas brica.

Per far cort, la basa èra encerclada de tres parts doas pels nordeses que, dos còps la setmana a pauc prè, de costuma, la pilonavan abondosament amb e la lor aviacion matatruca.

Las bombas fasián pas que tresvirar las roquièras sens cap gaire causar de pèrdas fins a uèi, que los òmes se recaptavan dins las caunas tre l'alèrta.

Mas, çò pus grèu, las cacibralhas d'en fàcia èran per envoltar lo camp e la crenta èra bèla de los veire embarrar del tot lo Centre.

Ambe las consequéncias qu'aquò podíá aver sul plan de l'avitalhament e subretot, las riscas d'un assaut final.

Qu'aquò forçariá la garnison de se reclaure de biais dangierós dins las galariás e espelugas, en tot ges saber per quant de temps serián trencats de l'endefòra.

Una posicion que poiriá lèu venir intenabla segur.

Brèu, èra estat decidit d'evacuar la basa tan que la possibilitat se'n presentava, mas aquò necessitava un barralh de pas creire.

Qu'i aviá d'efièch de desmontar e remudar totes los aparèlhs e installacions, de trasportar totas las resèrvas de material, d'armament, de municions e causas diversas autras.

E lo tot devèrs lo Plan de las Ròcas Mauras, çò qu'èra pas vertadierament de dire l'ostal del vesin.

L'operacion de transferiment èra, ara per ara, pas ges acabada encara.

E caliá de mai, avans d'evacuar de complet, far s'esbolhar a l'explosiu a la tota fin d'un bombardament, las dintradas màgers de las caunas.

I aviá tanben d'amagar al melhor los desbocars pichons que serián d'utilizar, per cas dins avenir, s'i aviá mestièr de tornar ocupar los luòcs ...

Fin finala, aquò èra un basacle de pas creire e de complir d'aviat, lo tot jos l'amenaçada d'una progression de las linhas de boclatge nordesas qu'avançavan cada jorn, las patrolhas l'acertenavan de longa.

E un punt crosal, dins l'afar, se presentava encara ambe un fotut camin boscassier que contornejava a flanc las Tuquièras.

Que lo comandament ne redobtava l'usança pels veïculs nordeses per temptar d'acabar de cénher lo camp qu'èra encara liure pas que d'aqueste caire pel moment.

Aquò expausat, e en desplegar un plan al 1/25.000, lo cap del Sector IV n'acabèt atal :

Mostèla : « Fasetz part d'una còla de comandòs qu'an per carga de varrolhar aquesta via e de n'enebir lo passatge als nordeses, subretot motorizats.

« Ambe lo vòstre LMSS 17, vos serà possible d'anequelir los engenhs blindats que s'avastarián per cas sul traversier en causa.

« Tot aquò, còp de proïbir l'avança advèrsa e d'atardivar la progression obsidionala qu'aquestes porcasses son a ensajar de complir.

« Puèi que dispausat de l'aparelh que n'es question, devi vos avisar que seretz en primièra posicion.

« S'i a de besonh per vosautres de vos fornir de quicòm, i a un depòst provisòri sul camin que vos i podretz vitalhar.

« Vos desiri bon astre. Soi segur que faretz als mièlhs dins l'amira que vos ai descricha e vau vos balhar un menaire que vos acamparà al luòc que ne vira ».

Alavetz, après d'aver dich adieu a Mostèla, lo Delfraisse rejonhèt los sons dos companhs e lor faguèt senhal de sègre lo gus que fasiá avans cap al nòrd-èst.

Al estòc rescontrat pel camin, trapèron qualques cartochas de mai e un bon pro de bescuèches, de pastas de fruchas sucradas e i ajustèron de tubes de lach condensat.

Prenguèron tanben de pilas nòvas pel pòste e faguèron operar tèst que las batariàs del LMSS èran sempre de brave emplec.

Puèi, seguèron de pujar amb lo tipe, mas devèrs lo nòrd-oèst aqueste còp, que los menèt a l'endrechièra causida.

Aquí, lo caminèt s'insinuava dins un replèc del penjal e i èra domenjat per la còsta d'un trentenat de mètres.

Lo Delfraisse, en tot mercejar lo guidaire que s'entornèt sulcòp, decidiguèt de pujar encara un pauc sul costal de tal biais que s'i poguèsse gausir d'una enfilada melhora.

Aquí arribats, lo Pojadon e la Faneta cavèron un bocin ambe los ponhals lo terren de la penda per tal d'i agençar de pòstes de combat.

Mentretant, lo Delfraisse, del sieu costat, estudiava menimosament l'emplaçament que li caldriá causir fins a aver l'optimala anglada de tir pel LMSS.

E, aquò complit, se n'anèron trencar qualques ramas de saps pr'amor de plan mascadurar los luòcs.

Ambe tot aquò, s'arribava a las doas de la tantossada e avián pas agut léser de se pausar nimai de manjar un bocin.

Un còp tot aprestat, s'autregèron un momenton de repaus e poguèron s'apasturar e se desassedar una briga, que n'èra de besonh.

En tot aver uèlh, ça que la, sus l'enròdament e, especialament, sul desbocar del camin al sortir de la virada d'aval, un centenat de mètres pus en debàs.

Aquesta forèst aviá d'èime estranh e laguiant, ambe sos arbres de las ramaduras encras, qu'en davalalar duscal sòl i daisavan pas qu'una visibilitat d'en sota-bòsc de qualques desenats de mètres.

Èra causa plan altra que los pinhièrs del landàs ambe las lors nautas cambas nudas e einauçadas subremontadas del sieu megestuós floquilh al som.

Se ressentissiá dins aquestes bòsques escurs, sonque poblats, o gaireben, de las piramidas serradas de las conifèras, un ambient dels pesucs.

Aquestas selvas adusissián, sens que la rason i posquèsse quicòm, un sentiment de tristor e d'ànsia.

La pauca lum que capitava d'i tombar, enfoscada per una tala vòlta del verd sorne, revertava un entrelutz d'espantar.

E los tres partisans ne patissián del semblar sinistre, de tant espaurugar, que n'avián la garganta nosada.

L'après-miègjorn s'agotava sens cap d'endevenanças de paguna mena e èran un pauc per s'aconsomir quand se faguèt ausir dils fonses, aval, sul traçat supausat del camin dels bòsques, un roncament caracteristic que podiá pas revertar que l'avança d'un engenh motorizat.

Totes tres se botèron alavetz en despèrt e parèron l'au-relha.

Quicòm d'interessant veniá ailàbas qu'èra de susvelhar al pus fòrt.

La Faneta, l'uèlh alucat e lo visatge aflambat balhava de signes d'un atissament grand. Semblava que se poguèsse pus téner en plaça tant èra bèla la pression que s'èra apoderada d'ela.

L'espèra perdurèt un vintenat de minutas que lor pareguèt un sègle.

E, a la mala fin, d'aparéisser a la virada d'aval del camin, vegèron se perfilar sul verd escurzit del boscatge, la carcassa, al verd tanben mas pus clar, d'aquesta aisina.

La coneguèron lèu per èstre un d'aquestes veïculs de l'avant blindat provesit d'una torrèla aplechada d'un afust de mitralhairs de 7,62 e que s'i trobava quilhat l'òme de servici.

La caïssa, o sabian plan, n'èra engimbada per donar recaptador a una còla de sièis voltejaires que podian se n'extraire pel mejan de doas portanèlas d'acièr a l'endarrièr.

Lo vonvonament venia de mai en mai potent e fasiá tremolar e ressentir la penda d'un tarrabastal infernal.

Quand la Faneta aguèt agachat tot aquò, clamèt devèrs lo Delfraïsse, en botar sas mans de pòrtavotz :

« Aquesta trapanèla qu'ei mieuna. Me comprenes de plan, Loïs ? Me la vòle ! La daissaràs passar e li mandaràs un missil sus l'endarrièr. Me cargue de las sòbras ! ».

Lo Delfraïsse aviá compres a de bon e o faguèt saber del sieu det gròs dreçat sul ponh levat.

Botèt dins lo tube una fusada perforanta e, aital aprestat, esperèt la seguida dels eveniments escondut de ventre detràs los brancatges.

Lo blindat leugièr fasiá avans dapasset. S'auria dich que crentava quicòm de marrit.

Progressava a velocitat de las pus lentas sus aquesta pista inconeguda d'el.

Lo servant de la mitralhairs virava de contunh, un còp amont, un còp aval de la penda, lo canon de la sia pèça, fins a poder far respòsta pel melhor a una ataca que vendria d'un costat o de l'autre del camin.

Mas, aguèt pas léser d'o far

Los tres partisans esperèron que l'engenh aguèsse passat d'un pauc los sieus emplaçaments.

E del meteïss temps que la Faneta tombava d'una tirada l'òme de la torrèla, lo Delfraïsse mandava la sia fusada sus las eissidas detrassieras de l'engenh.

Se faguèt ausir alara un bruch ensordat mas poderós e mai que de las frequéncias bassas, mentre que lo veïcul se plantava sulcòp enrodat d'un nivòl del grís iranjat.

De subran aprèp, la Faneta gisclèt del sieu recapte per davalalar sul camin d'una tira.

Mandèt dins l'orifici de la torrèla, qu'i jasiá lo mitralhaire, una granada de fosfòr que balhèt de subte un esclat del blanc blavenc esbleugissent en tot espetar.

Alaravetz, se produsiguèt lo fenomèn tant esperat de la Faneta.

Los sièis òmes del grope de combat traginats dins la caissa, emai lo menaire, finiguèron que capitèron de forçar las pòrtas de detràs, per tal de se traire del blindat enfuocat.

L'espectacle èra espaventant.

Se mostrèron alara las set siloètas dels nordeses, del tot enflambadas, que cridavan, bramavan se pòt quitament dire, e bracejavan atal coma de perduts o d'endemoniats.

E, mentretant, la Faneta, l'agach enrabià e baug, lor mandava sens decessar las rafalas del sieu pistolet-mitralhaire en udolar coma una caluca de contunh :

« Au nom dau mieu Joan ! Au nom dau mon Enric ! »

Dire que la Faneta ne foguèt urosa, d'aqueste matrassatge, es benlèu gaire la formula que conven.

Mas, d'aqueste jorn endavant, poguèt, atal coma disiá, començar vertadièrament lo sieu dòl e temptar de lo menar a bona fin.

Tornèt, pauc a cha pauc, venir la joina femna dubèrta, gaujosa, e suausa, gaireben tala que foguèt d'aperabans, emai se pas jamai se podrián doblidar aquestes tan cars dispareguts.

Revisquèt al sens pròpri e finiguèt a la perfin per surtir del temple que s'i èra engorgada quand li tombèron sus la clòska aquestas doas catastrofes veraias que l'avián emplonsada a l'encòp dins esfondrament e l'ira fòla.

Prenèt, tornar, a la longa, lo sieu equilibri e la sieuna serenitat.

Enfin aquietada, la Faneta Vernhòla èra a mand d'enfaiar los perilhs que l'esperavan, amassa los dos sieus braves companhs, l'Andrieu Pojadon e lo Loís Delfraisse, dil País sudenc totjorn al pus prigond de la sia guèrra d'independéncia.

Capítol 4

L' intoxicacion bèla

□

Dil País Nordés tot, se debanava ara la mobilizacion, la crotz e la bandièra vertadièras, e fasiá gaire d'aquò.

Mobilizacion que non pas militara e policiàra, qu'aquestas èran causas malastrosament ja conegudas desempuèi pauc per çò de la primièra, mas i aviá bèla pausa tocant a la segonda, atal coma es estat contat d'aperabans.

De non. Aqueste còp, lo Govèrn de Nòrborg s'entrevava de campanejar lo tòcasenh per tal de desenclavar contra los Sudencs un movament popular, ambe la reirepensada sornaruda de temptar d'influénciar l'opinion internacionala.

Qu'un pauc de pertot sul planeta – a despart coma b'aviá esrich lo jornalista Andrieu Pojadon : « Los USA e lo sieu trist aligat, Israèl, de totjorn voluntoses quand se virava de sosténer un regim de drecha qu'ensajava d'espotir una demest las minoritats que ne seguissiá d'aver lo mestrejament abusiu » – de mantunes costats, adonc, se fasiá coneisse un desaise grand.

Dils mitans que tocavan de prèp a las autoritats estatalas emai, de còps, dil sen el-meteis del monde governamentals estrangiers, mai d'una votz s'enançavan per de dire, sens de tròp s'estrafegar de perifrasas, que lo temps semblava vengut, la rason o comandava, de cercar una sortida negociada al conflicte que de tròp durava e qu'opausava l'Estat Nordés al Pòble Sudenc.

Aquestas declaracions que foguèron recebudas, a cò dels Nordeses, atal coma aitan de presas de posicion ostilas.

I aguèt de reaccions de las violentas demest de membres del Govèrn e, especialament, de venir del Ministre dels Afars Internacionals, relaiadas qu'èran estadas per las dels Ministres de la Seguretat e de las Armadas.

Se decidiguèt quitament lo rampèl de delegacions diplomaticas qu'i aviá, dils païses que las presas de posicion i èran estadas las pus dobèrtas dins l'amira d'una discutida en favor de la patz, çò qu'èra, sul plan de las relacions estrangieras, lo signe d'un malcontentament dels gròsses.

Las autoritats nordesas clamèron solid, atal coma de pavans enferonats, que se podiá pas admetre la simpla idèa de parlamentar ambe de terroristas que bravejavan de contunh la lei majoritària d'una democràcia e, qu'en se rebelar per las armas, atemptavan de biais insofrible a las institucions republicanas de l'Estat.

E tot aquò subveniá aprèp d'annadas que lo conflicte aviá conegut, demest autras, se'n cal rebrembar, l'episòdi sagnós de Las Peiragudas que demorava dins totas las memòrias, puèi lo pus recent mas tot aitant espaurugant pels Nordeses, del Masís deras Somatèras Granas.

E puèi, i aguèt tanben l'afar de Las Tuquièras de las Selvas Negras emai, fin finala, lo, espaventable, tot de prèp endevengut, dels Serrals Grands qu'aviá tot fach desarribar, e que se'n parlarà totara d'aquestes dos darrièrs.

Mas, ara per ara, lançada pel President de l'Estat, de s'apiejar suls partits de la majoritat de drecha e dirigida qu'èra per l'Union Liberala e Republicana partit desempuèi bèla pausa als afars e que n'es estat question ja mantunes còps, una campanha espantanta aviá debutat, d'aver per tèma, de segur, la defensa de la patria nordesa en perill.

Presentada atal coma un tressaut indispensable fàcia a l'amenaça que ne patissiá la nacion e sostenguda, atal coma d'abituat, per las formacions extrèmas e reaccionàrias que lo ra-

cisme anti-sudenc s'i amagava quitament pas, l'operacion, adonc, se donava cors liure.

Afichava per tòca de far nàisser, a l'encòp d'una condemnacion clarament reïterada de la guèrra d'independéncia sudenca e dels rebèles de l'armada secrèta de liberacion, un sosten nautament proclamat a las autoritats legítimas, per fin de n'acabar un brave còp ambe los insurgents que se dreïçavan vergonhosament al contre de la legalitat e de las institucions nordesas.

Tot aquò s'acompanhava d'un vertadièr matrassatge mediatic, tan pel biais de la premsa escrucha coma de l'audiovisual e que temptava d'entreténer çò que revertava pas qu'una pura isteria collectiva.

De desfilats èran estats engimbats dins Nòrborg, de segur, mas tanben dins totas las ciutats nordesas de qualque importància.

Amassavan de chormas de las bèlas que bramavan d'eslogans, de sansonhas patrioticas e, d'en tot primièr, evidentament, lo cant nacional d'ailàmont : « Nordés e crane de l'èstre ».

Al dessús d'aquestes cortègis atissats al pus, florejavan, atal coma s'ac pòt pensar, un fum d'estandards nordeses del fons blau e de l'agla d'argent, alas desplegadas, bèc dobèrt e àrpias amenaçantas.

Totes los tenents e afisats del poder se trigossavan, al semblar de demònis casuts dins un aiga-senhadièr, per far rampèl a çò que sonavan : « un necessari ressorçament a l'entorn de las valors republicanas nordesas ».

Dins las vilas al dintre del territòri sudenc, de temptativas parièras èran estadas fachas, mas avián pas acampadas que de pro flacas participacions, de la colèra granda del Govèrn.

E los cortègis fasián seguida, al nòrd, a d'autres desfilats, totjorn musicas militaras en tèsta, dins un ambient de l'afiscament patologic.

Mentretant, los partits de l'esquèrra estatala nordesa, entrapelats plan mai qu'o desiravan, èran del tot empegats.

Estent la lor linha ideologica e las lors conviccions plan de còps afichadas, podían pas pr'aquò de segur daissar pensar qu'èran per seguir de clucons lo pas del Govèrn dins la dralha que seguissiá, èra lo mens que se poguèsse far, per çò d'eles.

Mas, a l'encòp, èran constrents a una crentuda resèrva e se trobavan a la mercé d'una provocacion de la drecha s'aquesta s'avisava de los atacar sul terren dels devers ciutadans e patriotics.

Emai qu'i repugnèssen, èran forçats de servir un silenci embeurat de vergonha, enfrentats qu'èran a-s-aquestas manifestacions de l'excitacion espauruganta e malautissa.

Brèu, se podían pas permetre, que n'èran dins l'incapacitat totala, de contestar frontalament aquesta caluga bolegadissa cocardièra, e n'èran embestiats al pus, atal coma o foguèron per autre latz e de longa, segur, desempuèi l'espetament de la guèrra d'independéncia sudenca.

Èran pas que dins la situacion plan classica de totes los movaments politics de senèstra quand, per una rason quina que siá, un Govèrn de drecha proclama la nacion en dangièr e crida a una renavida patriotica, enfrentat qu'es a una minoritat revoltada.

Fin finala, quitavan pas d'èstre bravament embrenats e, escartairats, o foguèron e o èran de longa desempuèi la debuta de la rebellion.

Forçats al mens de pas contestar l'accion repressiva del poder menada al nom de la defensa de l'unitat de la nacion e de la lei majoritària democraticament votada, èran ça que la descorats de plen per d'endevenanças qu'i aviá sens o poder mostrar.

Se'n trobavan d'exemples mantunes dils biaisses causits pels Ministres de la Seguretat e de las Armadas per tal de reprimir la Resisténcia, ambe las rebombidas que n'avián de sofrir los civils, mas lo monde de senèstra demoravan muts sul sicut e de contunh.

D'evidéncia, èran polidament entendelats, cunhats qu'èran, atal coma o restarián en enfaciàr aquestes assemblaments enfoliats que lo piéger ne podiá eissir.

L'esquèrra sabiá plan, ça que la, lo dangièr que pòrta en el aqueste patriotisme estrech, descabestrat, qu'enfanta lèu un nacionalisme de barradura, asirós e negator dels caractèrs particulars de l'autre.

Res de comun aici ambe la legitima reivindicacion identitària dels Sudencs, cèrtas resolguts, per tal se calguèsse batre, de far respectar las sieunas valors pròprias o especificitats culturalas e linguísticas, lo sieu patrimòni territorial e las sieunas libertats fin finala.

S'agissiá, del costat de la Resisténcia, d'un movament nacional que demorava dobèrt, respectuós de las diferéncias del vesin e que practicava pas ges la xenofobia.

De non, a cò del Govèrn nordés, se mostrava aqueste òrre nacionalisme del reget, intolerant, sectàri e dominator, que desbocava, de pas mancar segur, sus totas las fòrmas las pus afrosas del militarisme e del bellicisme faissisants, e aquò, los partits progressistas l'avián de longa vist venir.

E n'avián agut de plen la confirmacion en enfaciàr lo refús inflexible del poder de considerar paguna fòrma que foguèsse de parlejaments ambe la Resisténcia sudenca.

Mas, de tot aquò, podián pas parlar qu'a l'amagat e sens poder ges ne far estat publicament, jos pena de la risca d'èstre inculpats d'atencha a la seguretat interiora de l'Estat.

E ne seriá tot parièr, ara meteís, de la darrièra e vergonhosa tròba del Govèrn, amb aquesta lei qu'amenaçava d'emprisonament los que farián pas reveréncia coma cal als drapèl e imne nacionals nordeses.

D'acòrdi entre eles, çò qu'èra causa excepcionala, l'Assemblament Social e Democratic e lo Partit Marxista dels Trabalhadors se n'èran escalustrats bèlament.

Se pensavan amassa que la consideracion del ciutadan pels simbòls d'una nacion deviá soncament s'induire del caractèr respectable d'aquesta d'aicí.

Las doas formacion politicas de senèstra consideravan qu'en far recors de subrepés a l'engabiament per forçar lo monde de dar omenatge als sieus emblèmas, lo Govèrn de Nòrborg revertava de mai en mai l'imatge d'aquestes regims, plan de tròp nombroses malastrosament pel mond, e que s'ameritavan pas pus de portar lo nom de democracias.

Mas, un còp de mai, l'oposicion d'esquèrra parlava pas qu'a la chut-chut d'aquestas questions e de totas las autras que tocavan als problèmas pausats per la Resisténcia.

Mentretant, l'agitacion amalautida, dicha patriotica, contunhava, de la lor consternacion granda, en s'expandir per carrièras, totjorn de pus fanatica çò semblava.

E tot aquò fasiá seguida fin finala als dos darrièrs eveniments ja citats qu'avián botat al comble la furor dels dirigents e, especialament, del Prèssident de l'Estat.

S'endevenèt d'en primièr l'episòdi de las Tuquièras de las Selvas Negras que los Nordeses s'i èran del tot cobèrts de ridicul.

Aprèp un long periòde de boclatge d'aquesta basa sospeschada de las bandas terroristas dil ròdol nòrd-oèst del Nauts Planòls, semblava que se n'arribèsse a una eissida decisiva.

E aquò èra pas estat de las aisidas, amb aquestes salopèrs de rebèles qu'opausèron de longa una resisténcia gròssa mentre mantunes meses.

Dins aquesta aventura, los Nordeses aguèron, al fial del temps, de pèrdas de pas negligir, que cada jorn o gaireben i aguèt d'embuscadas que los insurgits montavan e que costavan pro car a aqueles d'aquí, tot compte fach.

Mas las linhas d'enrodatge ganhavan de terren pichon a pichon e las reaccions jornadièras dels terroristas afortissián los Nordeses dins l'idèa que s'èran pas enganats de tòca en pensar, tre la debuta, qu'aquí se situava plan, atal coma se l'èran totjorn pensat, un nis gròs d'aquestas sèrps verinosas.

La cibla èra adonc de las bonas e tot aquò desbocariá de segur sus quicòm de far sensacion, que se'n poiriá esplechar plan la capitada e ne far resson bèl.

Es aital qu'un jorn, fin finala, çò qu'esperava lo Govèrn desempuèi de temps escasèt e, tant i a, que l'envoltament res-sarrat del som del massís acabèt que foguèt plenièr.

La vermena èra adara presa dins la trapèla e poiriá pas pus se n'escapar desenant.

Per tot comolar, l'avançaement del front d'enrodatge aviá permes de posicionar, sus d'unes airals mens luènhes del plan, de batariás de 120 qu'èran a portada bona per asagar de contunh o quasi las pendas que poirián èstre ocupadas per de gropes de la banditalha, de tal biais que se notava pus gaire, desempuèi, d'activitat en cò d'aquestes.

Davant una situacion de tan satisfasenta, los Ministres de la Seguretat e de las Armadas tombèron d'acòrdi e propausèron al President de l'Estat, qu'o acceptèt sulpic, de convocar excepcionalament la premsa.

E aquò, per tal d'assistir a la fasa de finiment de l'operacion e, aprèp l'assaut terminal, de visitar lo siti un còp aqueste netejat a de bon.

Poirián d'aqueste biais, los jornalistas, testimoniar concretament e a bèles uèlhs vesents del destrusiment d'aqueste maldich recapte e de las pèrdas, de segur espectacularas, que serián estadas infligidas a l'adversari.

Es aital qu'un polit matin los nombroses correspondents de premsa emai de las radiòs e cadenas de television o d'organs divèrses nordeses, de segur, mas subretot estrangiers, foguèron amassats sus un punt d'amira, pro a l'escart del front de batalha, mas de tala mena, ça que la, que se poguèssen pas pèdre un quite brot de la preparacion e del desvolopament general de l'ataca.

D'oficièrs dels Servicis de comunicacion de las armadas èran estats delegats pròche d'eles, fins qu'aguèssen léser de co-neisse totes los detalhs tecnicos de l'ofensiva que seriá de raportar pel menut e en emplegar lo vocabulari militar convenent.

Sulpic de las uèit del matin, l'espectacle comencèt per un largar de bombas compacte sus las crèstas de la Tuquièras que

foguèt realizat, coma a l'acostumat, per de bombardiers volant per nauta altitud.

La fasa durèt una bona ora pel biais de tres ondatas successivas que los correspondents i poguèron assistir al pilonatge abitual dels somalhs, scèna qu'èra d'impressionar de verai n'importa quin d'aquestes pissaires d'encre.

Los jornalistas èran de plen esbalausits per la florason, suls acrins rocoses e boscuts, d'aquestas coròlas de mòrt qu'en espetar balhavan un esclat iranjat.

E aquestas d'aicí se mudavan, d'aquí enfòra, en de nivòls arredondits qu'en se torcejar e s'enviolar sus eles-meteisses, s'einauçavan pel cèl, tals de caulets-flòris mostroses dels rebats negres e rossèls a l'encòp.

Aprèp, venguèt una preparacion d'artilhariá longassa a fuòc rotlant e qu'escrapochinava los penjals en avançar pauc a cha pauc cap a l'ennaut.

Fins que la premsa se poguèsse far una opinion de las bonas per quant a la progression del fuòc qu'acompanhava devèrs las crèstas la de las tropas a pè de pas nombrar qu'escalavan lo terren d'aperabans bombardat, las autoritats avián insistit per tal que se mesclèssen als obuses d'unes provesits de fumigènas de la color roge.

Atal, l'espectacle èra complet e de plan emberbesir lo monde jornalistic. La comedia perdurèt fins a las doas de l'après-miègjorn.

Als espetaments ensordits dels explosius que s'ausissián de longa desempuèi lo matin, foguèt alara facha plaça a un petonejadís qu'èra lo produch, atenuit per la distància, del cracinejar de milierats d'armas automaticas que tiravan sens decessar, mentre que los nivolasses nascuts del bombardament èran per se dissòlvre de biais gradual.

L'assaut èra adonc per se desvolopar e i aguèt d'esperar las tres avans que los correspondents foguèssen en posicion d'anar vistalhar lo camp de batalha e remirar las resultas.

Començavan, aquò estent, de se despacientar un bricon, que los oficièrs de ligason semblavan pas èstre de còcha per los menar sul terren atal coma promes.

Aquò semblava susprenent, donat que lo silenci lo pus complet s'èra establìt despuèi bèla pausa sul massís tot.

Rosegavan d'entrepans, còp de se trencar un pauc talent e prene paciéncia.

Mas, las quatre arribadas sens que res de novèl s'endevenguèsse, i aguèt un movament de brave malcontentament demest la premsa.

E quand un representant de l'armada venguèt dire que sabían pas se la visita de l'anciana zòna rebèla se poiriá complir, que las condicions de seguretat semblavan pas encara complidas a de bon, çò foguèt una explosion, de colèra, aquesta.

Del mal voler lo pus evident e las cinc de s'acercar, las autoritats faguèron venir dos elicoptèrs gròsses, i embarquèron los jornalistas, per fin finala ne depausar lo grope al som de las Tuquièras.

Aicí arribats, aquestes foguèron d'en primièr sasits d'estupiment a l'espínchar del semblar que presentavan aquestes luòcs desaviats.

Un spectacle de desolacion vertadièra, compausat de parets rocosas espotidas e espatracadas, a l'entremetan de lasqualas las sapinas, cima trencada pels projectils, dreïçavan qualques brancas del tot despolhadas de las lors agulhas, atal coma aitan de braces campats devèrs lo cèl en implorar pietat.

Un terren de l'aparéncia lunara, un caòs de pas descriure, que rocassas rotas s'i mesclavan als esclats d'acièr dels obuses mandats, e qu'emplenava l'espectator de maganha.

Mas çò foguèt lo temps de l'estupor inenarrabla – valent a dire que segon l'antifrasa plan coneguda i a pas res de pus preissat que de la pertraire – quand los jornalistas volguèron se far presentar dil concrèt los efièches de la victòria anonciada.

Alara, demandèron onte se trobavan los terroristas tuats, nafrats o encara faches presonièrs e lor foguèt pas respondut que per un grand silenci fòrça empruntat del costat dels militars.

Que, de resistents, se n'èra pas encontrat un sol exemplari, pas ges foguèt trobat que poguèsse semblar la pròva d'una ocupacion dels luòcs pels insurgents.

Los representants de la premsa trantalhavan entre indignacion e rire-fòl.

En se passejar dins las environas de la famosa fortalesa rebèla tan vantada, poguèron pas destoscar una malurosa boita de conserva sacada, lo mendre papièr gras nimai un paure megòt getat o un quite sabaton traucat abandonat per bartas.

Pas la pus pichona marca d'una preséncia umana s'i poguèt descobrir.

Aquò foguèt desenant dins las publicacions e emissions, tan nordesas qu'estrangièras, un concèrt d'imprecacions e de formulas desplasentas fasent comprene, sens s'amagar, que las autoritats de Nòrborg s'èran vergonhosament garçadas dels representants dels medias.

Se parlèt, mai, d'una engana insofribla, d'un aganta-colhon de pas creire.

Brèu, l'operacion de l'espectacle grand se mudèt, d'aquí endavant, en un escandal vertadièr que lo Govèrn ne concebèt una fotra de pas dire.

Un còp de mai, lo President de l'Estat, atal coma n'èra costumier, trapèt una pebrada que faguèt data e aclapèt d'insultas totes los ministres, sens cap far lo detalh.

Puèi, qualques meses passats, s'enseguiguèt l'apoteòsi, s'òm pòt dire, ambe lo triste e escosent afar que se debanèt dil nòrd-èst dels meteisses Nauts Planòls, sul plan dels Serrals Grands, aquí que los Nordeses s'i anavan un còp de mai engloriar.

Aprèp la palhassada de Las Tuquièras, que se ven just de ne contar l'istòria, d'aver colhonats lo monde de Nòrborg los resistents n'èran ufanoses qu'a mitat, donat qu'èran passats, o sabían de plan, prèp de far quincanèla.

Que, de s'i far entrapelar, o avián pas mancat que d'un peluc en se poder enfugir e recaptar a la minuta darrièra sul Plan

de las Ròcas Mauras, e avián tremor bèla de s'i trobar tornarmai percaçats de biaís meteís.

D'autre caire, lo comandament sudenc èra tafurat, desempuèi la tactica novèla del Govèrn, per una situacion que los partisans i èran condemnats de longa, qué que se ne poguèsse dire, a una postura defensiva que se podíá pas esperlongar sens dangièr gròs.

Caliá adonc ensajar de tornar prene, de qualque latz, l'iniciativa.

Mas, estent la lor inferioritat estructurala suls plans del nombre e de l'armament, se trobavan quasi ambe lo det entre doas pèiras, que de contunh èra causa parièra dins la batèsta de liberacion.

Botar d'en pè d'accions ofensivas, òc segur sens cap de dobte, mas o caliá far sens atraire de tròp l'atencion de las tropas estatalas suls Centres de regropament e de comandament qu'èran ja plan demasiadament jos la pression, atal coma los eveniments del periòde passat o mostravan de biaís clar.

Ansin coma s'èra trobat d'aperabans dins las situacions magèras, e especialament, se sap, per apreparar l'operacion de Las Peiragudas, foguèt alara adobat un rescontre que los caps dels cinc Sectors de la Resisténcia i podrián parlar del problèma e evocar las solucions, mas que n'i aguèsse de possiblas.

Las causas èran pas de las aisidas. Los comandants de Sectors podián pas cap s'escampar dins la natura dins de moments de tendeson sul terren, coma venián de se'n coneisse i aviá pas gaire.

E lo viatge per un tal rendetz-vos presentava totjorn de risques, mas se podíá pas pensar far la discutida pel mejan de messatges radiò criptats, per de rasons mantunas.

Alavetz, aprofèchèron una zòna de calma dils meses següents de l'istòria de Las Tuquièras, en far passar lo messatge de convent per aqueste cas, un temps bastant d'aperabans.

Los Sectors i èran representats per de noms de còdi qu'èran concebuts aital : I : « Guit », II : « Pintarla », III : « Galina », IV : « Auca », e V : « Dindard ».

E èra estat pausat un bon còp que seriá totjorn, salvat l'extraordinari, a cò de « Galina » que s'amassarián, estent que los Causse Bèls èran en posicion centrala.

La convocacion revertava alara lo biais seguent : « Galina fa fèsta al volalhièr lo ... ». Se, dins los dos jorns d'aprèp, pas degun aviá fach passar en responsa, per exemple : « Dindard amalautit, per malastre », aquò marcava que totes s'i podrián encaminar.

Es atal que s'amassèron un polit jorn, quelques tempses après l'afar de Las Tuquièras, e aculhits pel Joan Labat, cap del sieu Centre del Sector III dils sosterranhs del Puèchpeirós, que n'es estat question ja sovent, los quatre autres.

E i aviá aquí segur : lo Miquèu Horcada del Sector I (Lanas Granas), lo Pèire Delprat del Sector II (Nauts Planòls), lo Marçal Faugeras del Sector IV (Las Rocalbas) soncament conegut dels sieus òmes, atal coma ja dich, jos l'escais-nom de « Mostèla » e, fin finala, lo Jacme Lasserras del Sector V (Las Peiragudas).

Atal coma a l'abituat, los escambis i foguèron malaisits e afogats mas totjorn amistoses e constructius, de tal biais que s'i desgatjava sempre una majoritat per decidir e èstre assentida per totes.

Lo Delprat faguèt una descripcion menimosa de la situacion que ne patissiá dil Sector sieu del Nauts Planòls, diguèt la quichada que n'èra l'objècte e la desirança qu'èra sieuna de veire se dessarrar un pecic las maissas de l'estòc.

En tot ensajar de causar a l'ocupant de malparats que li serián de leiçon, espectaculars tan que se pòt, e l'ensem dins l'amira de l'atraire plan delà de Las Ròcas Mauras ont s'i veniá d'acabar una penosa e perilhosa installacion novèla.

E puèi, que calguèt plan parlar e téner compte d'aquesta invencion recenta del Govèrn, que veniá de n'èstre donat resson un pauc de pertot dils medias e que concernissiá las « Zònas interdichas ».

Aquestas d'aicí, establidas desempuèi la debuta de la rebellion, coïncidissián, de pouca causa prèp, als relargs de terren

esteriles, de la nautor bèla, mai d'un còp cobèrts de selvas espessas, que la preséncia umana i èra de tot biais ja nulla o quasi e ontè la Resisténcia s'èra establida.

Los Nordeses, aital coma se compren aisaidament, las avián declaradas enebidas, en decretar que tota persona que s'i trobariá aprèp seriá presumida terrorista e que se la poirián tomar sens somacion a la simpla vista.

Aquò presentava pels partisans lo profièch simetric e, de mai, l'avantatge que los sieus desplaçaments, quitament de jorn, s'i podián complir sens èstre apercebuts o espiats per de monde demest losquals de simpatisants o espions nordeses se podián totjorn mesclar.

D'evidéncia, i aviá pus degun dils ròdols en causa que s'i poguèsse encontrar, fòra l'enemic, mas, per contra, l'armada secrèta i podiá pas beneficiar del sosten de los qu'èran del costat del combat sudenc al dintre de las pichonas poblacions qu'i restavan pasmens e aquò pausava de problèmas autres.

Brèu, aquò dich, lo Ministèri de la Seguretat veniá de far coneisse un gròs acreissement de la estenduda que serián desenant consideradas Zònas interdichas.

D'efièch, de qualque biais que s'i foguèsse estre pres e a malgrat totes los sieus esfòrces, d'informacions caminavan tocant a las bavaduras comesas al temps dels bombardaments aeriens demest la poblacion civila e èra estat constrent de reagir lai-contrà.

O faguèt, atal coma ja dich, en enebir la preséncia de tot estatjant dins las novèlas contradas mesas en devés e que recobrissián gaireben totes las nautas valadas qu'entalhavan los massius rocoses, boscuts e montanhuts ocupats per la Resisténcia.

Los poblants ne foguèron convidats de s'i anar far veire endacòm mai e las autoritats aguèron quitament la generositat de crear, ailàlonh dins las planas, de camps que sonavan « de regropament », qu'i poirián sejournar las gents que sauprián pas ont anar.

Un còp totes los elements en preséncia analisats, i aguèt de prene una decision per quant als luòcs mas subretot la natura de l'accion e lo biais d'elegir per dire de menar aquesta e i capitar al melhor.

Al subjècte de l'endrech possible de causir, lo Pèire Delprat n'aviá una pichòta idèa, qu'i soscava fòrça desempuèi que lo sieu Sector èra estat de tant esbrandat.

E, pausat que demandava que l'operacion se faguèsse dil sieu parçan dels Nauts Planòls, èra plan plaçat per propausar lo ròde que li apareissiá lo mai favorable.

Tengut compte de totes los factors del problèma de resòlvre e d'aperabans rebrembats, diguèt que çò pus rasonable li semblava d'optar pel Plan dels Serrals Grands.

Aqueste massís que s'einauçava devèrs los 950 mètres en mejana, alunhat al nòrd-èst d'unes trenta quilomètres del sieu novèl Centre de comandament de las Ròcas Mauras, èra vuège de tota incursion nordesa desempuèi tostemp, de la sieuna co-neissança.

S'agissiá d'un planòl salvatge e deseretat, boscut al pus, qu'i senhorejavan de crèstas rocosas penjaludas e pertusadas de mantunas caunas de las fonsas.

Bordejat per de baucès esquius de l'escalada fòrça riscosa, s'i podiá pas far penetracion, de vertat, en tot cas per de veïculs, que pel biais de doas valadas prigondas dels costats tras que pendisses e que se'n parlèt ja d'aperabans.

Aquestes estreches, lo sol mejan de los percórrer èra en segre de camins, quitament pas quitranats, mas pro de larges per una tièra d'engenhs e qu'i serpetavan dils contorns al cròs.

La primièra val, la de Rajalon, possedissiá lo sieu desbocar al sud-èst sus las planas que s'i trobava al luènh la vilòta de Sant Sulpici.

Per quant a la segonda, que fasiá passatge al rieu Fonsaiga, asseparada de l'anteriora per un leugièr tucon, tombava sus las bassas tèrras e, delà, sul vilatge de Montagut en encrenar los monts pel sud plen.

Un còp aquò arrestat s'arrambèt lo problèma de la participacion, çò qu'èra totjorn causa delicada.

Se s'en trobèt dil temps per insistir, dins d'escasenças parièras, per butar a la règa d'una accion de nombre compacte, aquò foguèt pas lo cas aqueste còp, que la Resisténcia s'èra facha mai avisada a regard dels eveniments recentament escasuts.

Lo quite Lasserras propausèt pas d'engatjar dins l'afar lo gròs de las fòrças sudencas, mas aviá la sieuna idèa, pasmens, de far valer totara.

Lèu foguèt decidit al rèsta que los Sectors I e V, plan de tròp alunhats, i donarián pas la man.

Emai, foguèron totes d'acòrdi per pensar que los tres autres Sectors implicats i deurián pas engainar qu'una partida sonque dels sieus efectius, qu'i aviá d'efièch de manténer mentretant de fòrças minimalas als entorns dels Centres operacionals.

D'en primièr, s'avisèron de fisar lo mestritge de l'afar tot al Delprat, ja que la causa èra per se debanar dil sieu Sector e que n'aviá adonc la coneissança fina.

En seguida foguèt pausat que l'operacion seriá sonada : « Rainal », lo capmèstre n'estent nomenat plan de segur : « Rainal autoritat », e aqueste de n'aver en carga la preparacion puèi, demest autres, los luòcs de mesa en plaça, los moments de manòbra e l'emission dels mots de lançament (Zo !) e de dislocacion (Atràs !).

De mai, aquesta autoritat s'encarguèt de plaçar, plan d'ora, de vigias dils barris de Sant Sulpici e Montagut e al ras de la zòna interdicha, per tal que se poguèsse saber, per de reconeissanças discrètas, los movaments e las implantacions magèras dels Nordeses.

Es ela tanben que, dos jorns abans lo deslargament de l'accion previst en principi entre las set e las uèit del matin, mandariá lo simple messatge : « Rainal », repetit tres còps a la seguida.

Cada dels tres Sectors botariá d'en pè una Brigada de tust aleugida, que los 200 òmes aপরাকী soncament, mas fortamant armats ça que la, se deurián carregar, per las dels Sectors

III e IV, en particular, ambe las lors municions drudas, mortiers de 60 e de 81, e per totas, 75 sens reculada e LMSS de 55.

La Brigada del Sector II seriá : « Rainal roge », la del Sector III : « Rainal verd » e la del Sector IV : « Rainal Blau » al moment dels òrdres radiò.

Sul plan tactic, se pensèron totes qu'i aviá cas, al contre de çò que se faguèt dil temps, se'n rebreban, dins las gòrjas de la Fontanòla, al pè de las Peiragudas, de causir un autre biais d'agir.

D'aqueste temps, las embuscadas foguèron pausadas al dintre meteís de las parets dels angosts ambe mesa en plaça plan d'aperabans, çò que presentava d'astrentas e de dangiers bèls.

De non, foguèt decidit, dins las endevenanças actualas, de prene l'adversari a l'imprevista, en sorgir subran, al moment que los Nordeses se serián engatjats francament dil massís pels dos pertuses.

Jogarián la suspresa, en far irrupcion sus las endarrièras de l'enemic, en lo prene de revèrs subtement.

« Rainal roge » auriá per tòca principala, en foncion de las entressenhas reculhidas d'aquí entre aquí, d'atacar la basa arrièra del comandament nordés e, mai que mai, l'estat-major que deuriá sai que establir lo sieu camp al desbocar de las valadas, probable a las acercas de Sant Sulpici.

De mai, « Rainal roge » auriá per objectiu, un còp la batariás d'artilhariá nordesas localizadas per las equipas de reconeissança, d'ensajar de las destruire, aprèp d'aver neutralizats los servents e gropes de proteccion, en rendre inservablas las pèças aprèp d'i aver botat dins la culassa una granada incendiara al fosfòr que ne fariá fondre e sòudar los mecanismes.

Enfin, detalh de pas negligir, « Rainal roge » auriá de metre en gaita dil ròdol de comandòs provesits de LMSA 16 A, per cas improbable qu'i aguèsse temptativa d'intervencion de l'aviacion tactica nordesa.

Mentretant, e cadun del sieu costat, « Rainal verd » e « Rainal blau », arribats de nuèch als alentorns del luòc de batalha e fornits del lor armament grèu, s'entrevarián d'asaigar als

mièlhs los fonses de las doas gòrjas en prene las columnas nor-desas d'esquinas.

Lo primièr s'ocupariá de la val de Rajalon e lo segond de la de Fonsaiga, per tal de far lo pus de degalhs que se pòt ambe las lors pèças de 60 coma de 81 e, se l'escasença se'n trobava, de 55 e de 75.

Aquí arribats de la lor reflexion, los cinc caps de Sector despleguèron un plan director fins a notar a de bon, e de mena menimosa, quals serián precisament los detalhs topografics qu'i auriá de pas pèrdre de vista dins l'amira de la mission venenta.

Foguèt afortit que, tre l'òrdre de dispersion donat, totas las unitats de partisans s'entornarián sulpic devèrs los luòcs de recapte fixats ambe precision e s'esvanirián dil campèstre en decessar lo tir.

Demorava encara de causir l'atrach que seriá considerat coma de tria per tal de menar aquestes pandardasses de Nor-deses dins la nassa.

Es a-s-aqueste ponch que lo Lasserras demandèt la paraula en dire que s'èra fach escortar d'un dels sieus especialistas en guèrra psicologica, per dire de far sul sicut un expausat tocant a una manipulòla que li pareissiá de las bonas.

Lo tecnician dintrèt alara dins la cauneta que los cinc comandants s'i èran resconduts e, aprèp d'aver distribuït una analisi detalhada del projècte, ne comentèt brevement los aspèctes màgers e repondèt a las questions pausadas.

Tot aquò s'acabèt dins un espofidal dels gròsses. Podián pas quitar de s'escacalassar de tan l'idèa lor faguèt sensacion e lor pareguèt de bèl complir.

L'afar foguèt adoptat d'estrambòrd mentre que contunhavan de se crebar la pèl de rire.

Lo Marçal Faugeras ajustèt que podiá destacar dins aquesta amira un dels sieus comandòs que lo cap èra, el tanben, un oficièr pratician de la guèrra psicologica, çò que lo Pèire Delprat acceptèt sulpic.

Aqueste d'aicí apondèt soncament qu'anava d'alhors al pus lèu posicionar al som dels Serrals las còlas que serián encargadas de la sonhosa mesa en scèna.

En precisar que, de meteis temps, anava engimbrar l'entrapelatge general, ambe relevat segur, pel biaís de minas de totas menas, de las dralhas e duscas las mendras que podián donar passatge fins a escalar los bauces entornejant lo massís, fòra, de solid, los dos golets de Rajalon e de Fonsaiga.

Los comandòs, çò diguèt de mai, après d'aver menat la lor engana a brava fin, poirián s'esbinhar, al moment comandat, en engulhar un estrech corredor situat al pus luènh, cap a l'èst, que lor seriá estat senhalat pels sapaires-minaires abans de s'entornar e jalonat de ribans roges que farián desaparéisser en tot davalat e s'esvaporar per pendas.

Alavetz, après de s'èstre donada una bona e amistosa tusta a las esquinas, los cinc responsables de Sectors se despartiguèron e tornèron prene camin cadun cap al Centre de comandament sieu.

E, d'aqueste temps, las autoritats nordesas descoleravan totjorn gaire, umiliadas que foguèron e èran de longa, e de se tafurar la clòsca en cèrca del mejan de trucar bèlament, al bot de la fin, aquestes maldiches clandestins qu'acabavan tot còp de lor aduire desavènis e revèrses.

Mentretant que los Ministres de la Seguretat e de las Armadas, sempre encagats pel President de l'Estat e las sias repotegadas gaireben jornadièras se batián los costats e la colpa en quista, fins a uèi totjorn de badas, de l'idèa mannada, lor arribèt una indica.

Presentada atal coma interessanta pels Servicis militars d'escota e d'entressenhas, una informacion fasiá estat de comunicacions radiò que s'escambiavan amontaut, dils Nauts Planols aqueste còp tanben, mas plan pus devèrs orient que d'aperabans, dins un parçan qu'i èra pas estada dessobrada fins a uèi una preséncia rebèla apreciabla.

En naut luòc del comandament, s'estaquèt pas d'en primièr una atencion de las gròssas, qu'i aviá pas res aquí que foguèsse plan de remarca e d'impressionar.

Una emission, dins aqueste Plan dels Serrals Grands, tant aride, desèrt e de las auçadas marridas, i aviá pas aquí de qué ne far tot un formatge.

Lo polit afar qu'aqueste. Que, de messatges, los terroristas se n'enviavan cada jorn d'un endrech o d'un autre dins los parçans poirits qu'i avián costuma de s'estremar.

E ja que s'aviá pas jamai pogut copar lo sieu còdi nimai penetrar las formulas enigmaticas en clar qu'emplegavan e que, de subrepés, las lors emissions èran de prepaus acorchidas fins a pas èstre localizadas ambe precision, se vesia pas plan cossí aquò podia de verai far avançar las causas.

Mas la situacion cambièt un bricon dins las esfèras de l'estat-major quand foguèt assolidat que, tot ben just, i aviá de novetats susprenentas e, dins d'abòrd, que s'èra facultat de situar sens pena la posicion dels lors pòstes, donat que lo trafic se perlongava pro per aquò far.

Los punts senhalats se manifestavan en partir d'endresches sensiblament distants unes rapòrt als autres, mas totjorn dil perimètre del massís que se'n parla.

En seguida, s'operavan los escambis que non pas en lengatge criptat nimai secrèt, mas pel biais de formulas, cèrtas codadas un pauc, mas que se lo sens precis n'escapava, se'n podia al mens adevinar la finalitat globala.

Es aital que, desempuèi mai d'una setmana, aquò tornava començar cada jorn a d'oras meteissas, de matin, en emplegar un vocabulari que daissava gaire de dobte tocant a una ocupacion de las gròssas, çò semblava plan.

De longa apareissián de mencions qu'anavan dins aquesta amira e, demest tot un fum d'autras, de denominacions talas coma : Gropaments « Esparvièr » o « Falcon » o « Voltor » ... e tanben de mots coma : « Punt A per Albèrt », « Punt B per Bernat » o « Punt C per Carles » ...

S'encontravan tanplan encara los vocables següents, en particular : terrassament, posicionament, avitalhament, ligason, reconeissança ... eca.

Quand, a l'estat-major interarmas, aguèron coneissança pel primièr còp d'aquestas endevenanças, foguèron partejats entre curiositat de las fòrtas e indignacion bèla.

Èran, a l'encòp, interessats al pus e escandalizats pel front d'aquestes salopardasses de terroristas que se sentissián tan segurs e invulnerables e a un punt tal que s'autrejavan lo léser de mespresar las règlas de prudéncia elementalas, e qu'aquò s'èra pas jamai vist.

N'èran aquí de las lors meditacions e ne demoravan de tant estabosits que daissèron s'escampar una setmana de mai en verificar, comparar e analizar las emissions que se perseguissián ambe de formulas de còps novèlas, mas que concernissián totjorn los famoses « Gropaments » dels noms de rapaces.

Al contre dos « Punts » mai s'èran desempuèi pauc convidats que lor disián : « D per Danièl » e « E per Estève » ...

Çò de pus, s'èran comandadas mai d'una fotò satellit del ròdol qu'avián reveladas, demest los arbres, mantunas tacas de la color plan pus clara e de la fòrma quàdrangulara, agropadas qu'èran sus cinc sitis precisas escalonats al long de las bordièras dels bauges.

Podí pas s'agir, segon los analistas, que de tibanèls o de gorbisses cobèrts de tela e, fach trebolant al pus, doas d'aquestas concentracions de tacas avián facha aparicion sus las darrièras fotòs sonque.

Avián esperat fins a aquí abans de sasir los Ministèris, de creire en mai, a la debuta, a una farsejada, mas estent que lo fenomèn s'esperlongava, ni per se far pasmens las emissions plan pus escassas e pus brèvas e las mencions de mal comprene, mentre que los observacions satellit demoravan parivas, se decidiguèron fin finala.

Tanlèu coneguda dels gabinèts ministerials, la novèla faguèt venir als fonccionaris de cridadas de tessons escotelats.

E, tre los Ministres mes al corrent, çò foguèt una èrsa vertadièra d'imprecacions cap als responsables de la Milícia e de l'Armada.

Aquestes se faguèron insolentar coma d'espelhandrats per la borricariá lor tan mostruosa.

Se parlèt d'una criminala retencion d'informacions capitalas, que l'utilisacion tardièra adusissiá la jòga de far mancar una ocasion de tant inesperada.

La ieraquia de las tropas se vegèt enjónher de montar imperativament e de nonent una operacion de las gròssas, en es-talviar, s'èra causa encara possibla, las bordas e asenadas di-vèrsas conegudas dil passat.

E, ja que lo monde de las armas èran pas capables, deci-sivament, de menar las manòbras de biais intelligent, los politics aguèron idèa que lor caliá decidir solets, e del sieu sicap sonque, de las causidas de far, fins qu'aquò s'endevenguèsse a de bon aqueste còp.

Es aital que foguèt arrestat en Conselh extraordinari, e jos la presidéncia del Cap de l'Estat en persona, qu'i auriá pas de bombardaments preparatòris de nauta altitud de per la vetz presenta, qu'aquò desbocava pas sus res d'eficaç e, de subrepés, poiriá donar l'evelh als gorrins d'en fàcia.

Segondament, un ròtle dels bèls seriá fisat a las tropas de montanha de l'Armada, qu'aurián per mission d'investir, de to-tes costats, lo Plan dels Serrals Grands, de n'escalar los ribals penjaluts e de ne far, pel biais d'aquesta manòbra potent e sub-ta, lo boclatge complet.

Aprèp netejatge dels pòstes enemics avançats e abans ratelatge general, i auriá preparacion d'artilhariá que forniriá, al senhal, un fuòc rotlant qu'assucariá lo cròs e subretot las pendas (se rebrembar Las Peiragudas) de las doas prigondas vals de Rajalon e de Fonsaiga.

A dicha que progressarián dils estreches las formacions de la Milícia renfortidas de blindats leugièrs, lo fuòc se des-plaçariá, de segur, cap amont, segon las indicas dels observators sul terren.

Tot èra estat previst dins los detalhs los pus pichons e òrdre foguèt balhat de passar a l'accion sulpic e en far de prompte.

Demorava pas pus qu'o complir.

E, mentre los dos jorns següents, çò foguèt devèrs los Serrals Grands, de cortègis de veïculs de pas nombrar qu'empatolhèron las rotas de las bassas tèrras.

D'en primièr, de tièras sens fin de camionasses, que s'ivesián sietats dedins las unitats de montanha, plan de bon reconeisse ambe los sieus capelets grises de la fòrma ridicula, subremontats d'una pluma blava.

Puèi venguèron los convòis d'artilhariá que se seguissián sens fin per tal de se posicionar sus la leugièra eminéncia que desseparava encara las doas ribièras al sortir de las gòrjas sus la plana, gaire luènh de Sant Sulpici.

De seguida aprèp venguèron los tragins longs dels transports de la Milícia e de la Milícia especiala, escortats de tot un fum d'automitralhairas e de blindats mejans.

E, de mai, de braves carregas de carris d'avitalhament de totas menas, subretot de gasolina e de municions.

A la bèla fin venguèron los veïculs canilhats de comandament e los del destacament de transmissions ambe la lor forèt d'antenas.

Èran seguits, per tot acabar, de las automobilas tot terren que carregavan de còlas grandas d'oficièrs emai qualques representants de la premsa qu'avián insistit per n'èstre, mas que serián pas autorizats, aqueste còp, d'anar visitar lo camp batalhièr.

L'estat-major s'aloguèt pròche de las termièras de Sant Sulpici un pauc espaçat dels parques de l'artilhariá e del material, mas gaireben en avesinar lo des las transmissions.

L'endrech causit èra plaçat sus d'espandisses plan desgatjats, al pè de las primièras pujadas devèrs los monts e que s'igausissiá d'una plan bona agachada cap a las parts sud coma sud-èst del massís e, tanplan, sul desbocar dels dos fonses desfilats.

Dins la vila, s'èran pas jamai vistas tantas tropas e engenhs de totas espècias.

Esconduts a l'aurièra dels barris, los observators sudencs, ajudats de las lors gemèlas del fòrt grossiment, avián desnombrat tot çò que s'èra pogut apercebre e s'afanèron per tal de far de senhals optics codats, mandats en mòrse.

Los lançavan cap als òmes de gaita plaçats pel Pèire Delprat al som de puèges successius e que se fasián relais per tal de far pervenir aqueles als partisans mes en susvelhança a la broa finala del Plan de las Ròcas Mauras.

Mai que mai, aguèron cura, atal coma èra estat demandat en insistir, de comunicar las coordenadas de « Catfèr », escaisnom causit per l'estat-major nordés, que se'n podiá apercebre, ailà luènh sus un replan de las còstas, los veïculs agropats.

Alavetz, lo dispositiu sudenc faguèt movament, atal coma previst.

Es lo tresen jorn, a las cinc del matin, que las tropas de montanha nordesas recebèron òrdre de movament per tal de començar l'encenchada del massís.

S'adralhèron primièr cap a las sortidas de las doas vals e, en partir d'aquí, contornegèron lo plan a mièg-nautor del travèrs, al pè de las rancarèdas pendissas.

Mentre una brava passada s'endevenèt pas res e lo silenci èra plenièr.

Puèi, en un còp, s'ausiguèron a passadas, estofadas un pauc per la distància e espaçadas, d'espetaduras que revertavan pas de ren de rafalas d'armas e que produsissián suls penjals plan d'aperabans la venguda del son, de nivelets redonds de fum blanc lèu esparpalhats.

En debàs, pròche la plana, lo monde del comandament nordés s'interrogavan ansiosament tocant a la natura d'aquestes esclats.

E, pro lèu, compreguèron que las causas se debanavan pas ges coma previst ailàmont.

Que de messatges radiò venián alara a bodre senhalar que las escodas de montanha s'acaravan dins la lor escalada a

de camps de minas qu'avián ja causats mantunes mòrts e quantitat pus encara bèla de nafrats.

E èran pas estats avaras, los minaires, que d'engenhhs n'i aviá de totas sòrtas.

Un pauc d'en pertot, de minas-tenchièr, atal nomenadas a rason que revertavan los botelhons de tencha d'autres còps, totas fachas de plastic indetectablas qu'èran, pichonas mas que t'arancavan una camba l'afar de res.

E puèi de minas bondissantas qu'aquestas salopariàs gisclavan d'un mètre avans d'espètar e de mandar un centenat de boletas d'acièr dins l'environa.

E de mai, de minas trapeladas que semblavan soncament del detonator de pression e de traccion, mas qu'èran en realitat del triple efièch, e quand t'avisavas de trencar lo fial o lo daisavas se destibar, te metiás a fuòc lo tresen detonator, de relargament, el.

A l'estat-major, sabián pas vertadièrament cossí enfaiar aquesta situacion imprevista.

Se podiá pas pensar de far intervenir l'aviacion tactica per encausa, totjorn, d'aquestes fotuts missils SA que ne dispausavan los clandestins.

Manca de melhora solucion, foguèt decidit d'engimbrar sulpic lo barratge d'artilhariá per fins de pilonar los angostes de las valadas e balhar passatge al pus lèu a la doas columnas de la Milícia que devián i pujar, còp d'atenhe los soms del plan.

Los agachaires sudencs, prèp Sant Sulpici e Montagut, espinchèron menimosament la montada dels espets pel biais de las coronadas entubadas que s'einauçavan a flor e a mesura que s'enantissián los tirs.

E, quand foguèron atenchas pels espets las broas del planòl, mandèron lo senhal que, remandat de còla a còla, arribèt fin finala als de gaita sus las Ròcas Mauras.

Alavetz corrèt sus las ondas sudencas un sol mot repetit tres còps : « Zo ! ». L'operacion « Rainal » èra lançada.

Desenant, descendudas a l'amagat dels lors recaptres dels Causses Bèls e de Las Rocalbas cargadas que se pòt pas tant è-

ran pesucs los tubes, las placas d'ancoratge dels mortiers emai lo fum de municions que se carrejavan, escondudas per la fin de la nuèch a las termièras emboscadas de la zòna interdicha, las Brigadas « Rainal verd » e « Rainal blau » passèron a l'accion.

Davalèron al mai possible d'escondons dins las esquinas de l'adversari de biais que foguèssen al melhor dins l'axe de la valada qu'avián de visar caduna.

Metèron en òrdre de tir totas las lors pèças de tir corbe de 60 e de 81, emai las de 75 puntadas suls endreches que s'i podíá far tir dirècte e, endavant, asondèron las doas vals d'un deluvi de fuòc mentre una brava mièja-ora, en començar pel naut dels canhons e en desplaçar las lors salvas pauc a cha pauc cap a l'endebàs.

Mentretant, « Rainal roge », que la Brigada aviá fach camin dins l'escuritat per tal de se trobar al matin en vista de las environas de Sant Sulpici, s'avancèt dins lo silenci lo pus complet e se devesiguèt al darrièr moment en dos gropes.

Lo primièr ataquèt subran las batariás nordesas en arribar sus las lors endarrièras.

Los partisans tombèron sulpic a rafalas noiridas servents, aprovisaires e seccions de proteccion, degalhèron las pèças ambe de granadas de tipe botafuòc, faguèron espetar al mejan de missils sòl-sòl los veïculs e, mai que mai, los camions-cistèrnas e los cargats de municions.

Aquò produsiguèt un tarrabastal infernal.

De meteís temps, lo segond grope ataquèt lo camp de l'estat-major e de las transmissions e s'i faguèt alara la panica la pus totala.

De veire sorgir dins las lors esquinas los resistents, los nordeses, oficièrs en tèsta, ensagèron de s'agandir un pauc dins totas las endrechièras mas, per màger part, foguèron sulpic dahlats pels tirs.

Èra la desbandada granda. Los sudencs faguèron explotar totes los carris de radiò o autres e, al darrièr moment, descobliguèron dil recanton d'una veitura, del tot englasiat, un naut gradat nordés e per melhor dire, un general.

L'òme portava sus las sieunas espatletas quatre aglas d'argent, çò que ne fasiá, de bon entendre, un comandant de còrs d'armada.

Après d'aver esitat, que las consinhas èran de se pas emmenar de presonièrs estent que s'estimava mai los daissar córrer que non pas de se n'embarrassar, lo cap de la mièg-brigada contactèt lo sieu superior per radiò, de biais excepcional.

Aqueste, donada l'importància pauc ordinària de la presa, li donèt alara autorizacion de l'adralhar ambe los partisans al temps del replèc, mas mans ligadas e uèlhs bendats.

Per quant als membres dels medias, senhalats pels lors vestits marcats « Premsa » e agropats al moment de l'ataca dil camion reservat a las redaccions e, el tanben, provesit de la meteissa mencion, foguèron del tot salves.

Èran pasmens un bon pauc espaventats per la violéncia e la velocitat de l'assalida que venián d'i assistir e demoravan del tot sens votz.

Aguèron ges de reaccion tanpauc quand los resistents espotiguèron lo lor centre de transmission, per pus de seguretat, abans de far replèc.

Que, d'efièch, dins las tres Brigadas, los pòstes dels gropes de combat recebèron alara totes a l'encòp lo messatge previst : « Atràs », que los comandants ne donèron confirmacion en far mandar una fusada verda per precaucion.

Alavetz, los partisans sudencs s'escampilhèron de subte, desseparats en pichons gropes dins los cobèrts, devèrs los luòcs de retirada que lor èran estats designats.

Lo silenci, rapòrt a las endevenanças tot bèl just passadas, èra plan de remarca.

Qualques municions espetavan encara al mièg dels gròsses abrandaments de pas comptar qu'enfoscavan los replans e mandavan d'en pertot de tubassièras negras, espessas e pudesencas.

Aprèp d'aver notat la calma desempuèi una brava estona e plan agachat pels fenestrons, los jornalistas sortiguèron del lor camion.

Es alara que vegèron arribar, al dintre de las fumarlas, los brigahs de las columnas engatjadas dins las doas estrechièras dels monts e que fasián reflús forra-borra de las gòrjas, encara eissordats e ensucats pel desforrelament de fuòc que venián d'i èstre somes.

Contèron tot aquò al monde de la premsa en ajustar que las pèrdas èran terriblas.

Mas foguèron tanben sasits d'afre en agachar l'espectacle de çò que demorava del camp de l'estat-major e del de las transmissions atal coma del parc de l'artilhariá, e aprèp d'aver escotat la narracion que lor faguèron los jornalistas.

Calguèt encara doas bravas oras abans que lo Governador del Districte de Marçautges poguèsse establir un contacte ambe la zòna d'accion dels Serrals Grands, interrogat qu'èra pel Quartier general de Nòrborg ont s'èra constatada la rompedura subta de las comunicacions dirèctas ambe lo teatre d'operacions.

Una ligason finiguèt que s'establiguèt, fin finala, ambe lo pòste d'una companhiá de Milícia que las sòbras avián capitat d'escapar al subbrondatge d'obuses dins las angostièras de Fonsaiga e que venián d'ajónher la premsa suls luòcs devastats que s'i èra establìt d'aperabans lo comandament en cap.

Foguèt d'un desastre sensa parièr que ne faguèron resson al Districte e qu'aqueste poguèt pas que ne repercutir l'imatge cap a la capitala del nòrd.

Pus tard, los jornals e emissions aguèron escasença brava de ne balhar rebombida, emai se pas jamai se poguèt saber al just de quant èran estadas las pèrdas nordesas dins aquesta afar catastrofic.

Se parlèt quitament d'un revèrs dels grands emai de falhida, de fracàs bèl, de desastre, de desfacha vergonhosa e se n'oblida.

E puèi, quand s'avisèron qu'un general, e pas qual que siá, lo comandant en cap de l'operacion, un certan Wagner çò diguèron, èra estat capturat pels sudencs e que la premsa n'èra estada testimòni, se toquèt al fons del temple.

Mas, quand se trachèt de saber qualas èran estadas las destruccions causadas als terroristas, çò foguèt un silenci grand, que se'n poguèt pas donar un quite exemple.

D'oras aprèp d'èstre estadas avisadas d'aquestas endevenanças funèstas, las autoritats nordesas, a malgrat los riscos d'atacas qu'èran de crénher rapòrt als missils SA dels clandestins, decidiguèron de mandar ennaut de gropes de la Milícia en los far eliportar.

Foguèron pas cap desquietats e, aprèp d'èstre estats depausats al som dels Serrals Grands, mentre que s'esperavan d'èstre aculhits per un fuòc d'infèrn, se passèt pas res e descobriguèron aici arribats pagun adversari.

Foguèron rejonchs, a las acercas de la serada, per los qualques que bastavan de las tropas de montanha e qu'avián escapat a las minas per astre, mas trobèron pas quicòm que siá, pas un quite terrorista a despièch de totas las lors percaças.

Los solets paures indicis que poguèron desnissar, agropadas dins cinc endreches dels planòls, çò foguèron fòrça fuèlhas de plastic blanc cavilhadas dil terren pel biais de piquets e se poguèt pas trobar quicòm mai.

Un còp coneguda la causa, se produsiguèt un escandal tan gròs que s'espandiguèt dil mond tot e que se renòncia de ne far la descripcion.

Capítol 5

Un somelh liberator

□

Los darrièrs meses qu'èran estats pro agitats pel Comandò « Vernhòla », a despart de qualques estonas de bonància plan escassas, e avián pas agut gaire escasença de se mosir.

Aprèp la lor embuscada de plen capitada sus los revèrs orientals de las Tuquièras de las Selvas Negras, tornèron se botar en proteccion d'unes cinc cents mètres pus devèrs l'ennaut del camin, mas aguèron ges d'autra alèrta mentre los qualques jorns següents.

E donat que lo transferiment de l'ancian camp èra per s'acabar e que, d'autre caire, la pression dels Nordeses quitava pas de se far de mai en mai pesuga, que las reconeissanças s'acaravan totjorn de pus prèp a-s-aquestes d'aicí, òrdre foguèt donat un matin de començar lo replèc general.

Fasián part dels gropes de comandòs que formavan la reiregarda e i calguèt una brava jornada, qu'èra necite que se botèssen mantunes còps en cobertura fàcia a las Tuquièras en s'aturar e amainatjar lèu fach de pòstes d'espèra e d'i far pausa en agachar devèrs oèst, las armas a mand de tirar fins a afortir la seguretat dels darrièrs contingents del Sector II que fasián retirada.

Los nèrvis, dins aqueste exercici, i foguèron somes a de tendesons de las fòrtas, que bèla èra la lor responsabilitat, solets

qu'èran per enfrentar per cas una ataca sus las endarrièras dels partisans.

La nuèch s'acercava quand, sens cap d'embolhas, aprèp d'aver de longa fach enrè d'un emplaçament de combat a l'autre e escaladas gaireben de reculons las pendas traversudas e regdas d'aqueste trace de Plan de las Ròcas Mauras, un agent de ligason lor venguèt dire qu'èran arribats a destinacion.

Lor foguèt alara indicat qu'avián d'aprestar tre l'alba, al ras del ressaut rocós que domenjava los penjals, un pòste de susvelhança e de proteccion.

E qu'un responsable de las defensas exterioras del Centre de comandament novèl del Sector II vendriá en inspeccion en fin de matinada, l'endeman, en far desrotlar un fial de telefòn de campanha per tal que se poguèsse donar alèrta d'escondons se d'escasença i aviá aparicion de Nordeses e abans que foguèsse necite d'obrir lo fuòc.

Dire qu'èran totes crebats seriá pas estat qu'un gròs eufemisme, que se trobavan del tot acantelits vertat es.

Faguèron a la lèsta un sopar de monge ambe bescuèches, carn secada e aiga un pauc tebesa, en se recaptar jos una consòla peirosa que formava un biaís d'espelugueta, puèi s'apreparèron sulpic per una repausada enfin possibla e lo Pojadon prenèt lo primièr torn de garda.

La Faneta èra de far fintanèla quand l'alba venguèt e es a racacòr que despertèt los sieus dos companhs, mas tala èra la necessitat imperiosa.

Aprèp d'aver engolit de preissa un pauc de las lors paucas mangiscas costumièras, s'entrevèron sens esperar d'aprestar lo pòste de combat avançat sus lo tresplomb de ròcas designat e enrodejat qu'èra de bòsques de garrics e de castanhièrs.

En tot adobar de paredons de pèiras que serián d'estremar jos de brotas de boisses e de matas de mofa, avián gaire léser d'agachar las vistas que se mostravan, de l'amplor demasiada, d'en debàs jols lors pès, al cròs del vaure fons e escur, fins a l'asuèlh.

A còps, pasmens, lançavan una espiada brèva sus la seguida de las crestas qu'avián escambadas a l'anar e que formavan de magestuoses bancals successius.

D'estant las nautors qu'i èran arribats e los 950 mètres pauc o mens del plan, se podían remirar a la tièra las auturas dels Monts dels Rancs del verd sorne e, pus luènh, pro embeguts per de nèblas, los qualques acrins de la Barradissa dels Pojòls, dels matisses grisasses, que capitavan de trespassar.

Èra un spectacle, vist al revèrs, de l'anfiteatre enòrme qu'avián pogut apercebre en venir e que s'acabava suls baucses encara mai arborats dels Nauts Planòls qu'i èran crincats adara.

Mentre doas jornadas, çò foguèt adonc lo trabalh d'aisinament del lor pòste ara provesit del telefòn e l'espèra del signe d'una progression enemiga.

E lo tresen jorn poguèron assistir, ajocats sul lor observatòri, al fuèc d'artifici grandaràs que los Nordeses faguèron espetar suls penjals e los soms de las Tuquièras de las Selvas Negras.

Contents, o èran segur d'aver enganats e embrenats aquestes porcasses, e ba foguèron pus encara quand ausiguèron a la radiò de Nòrborg que las autoritats èran arrapadas pel dobte e se fasián d'interrogacions grandas, ja qu'èran constrentas d'avoar qu'avián fach blanc e que s'èra pas entrobat un quite cat ailànaut.

Mas, a l'encòp, crentavan que la colèra nordesa se vièsse aqueste vetz cap al Centre novèl de las Ròcas Mauras que l'estatjament n'èra pas encara solament acabat adara.

E se demandavan quant de temps anavan dever i demorar, que caldriá plan tot parièr, e sens tardar de tròp de segur, que las fòrças del Sector IV e lo lor cap, venguts al secors de las del Sector II, s'entornèssen devèrs Las Rocalbas en jónher los partisans qu'i èran demorats per tal d'aparar la basa.

Los jorns e las nuèches se seguissián sens res de novèl desempuèi una pichona setmana quand lo temps cambièt subran en passar de la calor sèca a la tempèsta dos dias a de reng.

Deguèron patir, abrigats al melhor dins lo lor pichòt re-
dent, de chavanas de pas creire ambe de tronadas e de lambrets
que se seguissián sens fin acompanhats de delavacis d'auratge
gròsses.

Èran fòrça desquietats, qu'al pus fòrt dels eslhauces ve-
gèron arribar e córrer sus las armas de luscambretas blavas de
plan mal auguri e foguèron, a passadas, obligats d'espachar tot çò
de ferrós per crença d'atraire lo fólzer.

Puèi tot s'apasimèt e lo solelh, de lusir regde, la vida del
comandò tornèt prene lo sieu cors monotòn e ansiós.

Quatre jorns mai s'èran escampats atal quand, de matin,
lo Pojadon que s'èra escartat dils bòsques per dire d'escampar
d'aiga, tornèt en bracejar e del tot esbolit.

De tot aquò veire, los dos autres se demandavan plan, un
pauc migroses, de qu'èra la rason que lo fasiá tornar en córrer e
de tant afiscat.

E, tanlèu arribat, l'Andrieu lor diguèt qu'un pauc d'en
pertot s'apercebián al mitan de las fuèlhas las tèstas d'un fum de
cepets.

Tanlèu, çò foguèt lo rambalh e, mentre que lo Delfraisse
demorava a l'agaitada, la Faneta, tot aitant atissada, seguiguèt lo
Pojadon en se provesir d'una saca.

E n'i aviá a bodre d'aquestes camparòls, de còps èran del
cap negre jols castanhièrs subretot, de còps se trachava de bolets
maurèls, jols garrics mai que mai.

N'amassèron gaireben cinc quilòs, totes joves al pus, que
revertavan los tapadors que botavan, dils rodòls d'a cò de Fa-
neta, a las botelhas de vin claret e petonejaire tan requist, e que
los tubes d'en dejós del capèl èran del blanc a pro pena verde-
jant, tant èran de nòva espelida.

Se n'empassèron pel dintrar, copats a bocinòts e salpicats
de sal e de pebre, una brava porcion amb un plaser bèl, que
crudes e plan mastegats t'an un gost qu'a pas son parièr.

Tot çò qu'èra de sòbras foguèt tanlèu trencat a finas les-
cas e enfialat sus una cordèla per fin d'èstre botat al solelh e
assecat dins l'amira de tempses a venir.

Qualques jorns mai s'èran agotats que s'i èran pogudas far encara de culhidas, plan pus modèstas ça que la, quand un matin un messatgièr venguèt dire al Delfraisse qu'èra convocat sulpic al comandament del Sector IV.

S'i adralhèt de tira guidat per l'òme e, aici arribat e lo bonjorn dich a « Mostela », aqueste li faguèt un expausat detalhat de çò que deviá èstre la mistificacion d'engimbrar per fins d'entrapelar los Nordeses e que n'avèm ja contat los desvolopaments.

Lo Delfraisse, en ausir tot aquò, foguèt enfadiat e ne tresfoliguèt al pensar qu'auriá d'organizar aquesta pantomima bufèca.

Çò foguèt alara l'aviament, acompanhats pel pichòt grope de partisans que lo Loís n'aviá la coordinacion, devèrs lo Plan dels Serrals Grands, ambe los pòstes radiò e tot lo necessari, e la mesa en plaça d'aquesta enganadoira granda.

Èran precedits, de pauc de distància, per las nombrosas equipas de minaires e lo lor material.

Per çò del Delfraisse, aqueste periòde, solid, li adusiguèt un contentament de pas dire, que se trobava per un temps emplonsat dins la sieuna anciana especialitat.

Passava tot lo sant jorn de Dieu de concebre los messatges, de far la virada demest los punts que s'i emetián aquestes e d'aprestar las embolhas sul terren que farián creire, vistas d'ennaut, qu'i aviá aquí implantacion de mantunes gropaments acampats sus d'endrechets dispersats del Plan.

Per tot dire, lo Loís gausiguèt alara de moments d'intensa satisfaccion en botar d'en pè aquesta majorala dupariá e poguèt ansin se balhar de plasers bèls.

A passadas, pujava lo vici duscas envejar el-meteis sus las ondas de messatges d'aqueste escapolon : « Quitatz de parlar, Esparvièr punt Albèrt, qu'acabaretz al segur que nos faretz localizar ! ».

Puèi venguèt lo moment qu'arribèt l'òrdre de descampar en traversar las zònas minadas pel passatge senhalat e lo comandò s'espacèt alara a de bon del luòc que s'i èra orquestrada

l'engana, en prene camin fin finala devèrs èst e los territòris qu'i avián d'operar dil Massís de las Rocalbas, feudament del Sector IV.

De çò que se passèt qualques tempses aprèp als entorns dels Serrals Grands e de la batalha que s'i debanèt, atal coma se sap, n'aguèron ges coneissança dil detalh sulcòp emai que s'esperèssen segur que quicòm de gròs s'i aprestèsse.

N'aguèron un resson bastant pus tard, pasmens, en segre las emissions de la cadena nordesa que ne donèt mantunes còps resson en cercar pas d'escondre vertadierament lo fracàs terrible qu'i registrèron las tropas de Nòrborg.

La trapèla aviá adonc, çò semblava, plan foncionat e se trobèron gaujoses al pensar que los lors esfòrces foguèssen estats fruchoses al melhor.

Èran, aqueste matin, per tocar las sòrgas de Nautaigala al pè de Las Rocalbas, quand, en escotar lo Butletin diari d'entres-senhas, aguèron la suspresa d'ausir lo lor indicatiu d'alèrta, valent a dire, atal coma conegut : « La barba del papet tòrna créisser druda ».

Mas qu'i èra ajustat, aqueste còp tanben, lo mot : « Urgéncia », çò que significava segur que lo messatge criptat èra per èstre mandat tanlèu o gaire.

Se botèron alara al esperar atentiu de la seguida e, aprèp repic de l'indicatiu personal, poguèron sasir e notar las mencions seguentas :

« A . 43 . 07 . 08 . 21 40 50 57 13 . 05 14 26 48 . 01 08 11 42 02 . 33 04 66 41 22 23 ; ».

En consultar lo còdi A en vigor qu'èra totjorn , pel moment, l'obratge ja conegut : « La pesca de la trucha a la volanta », a la pagina 43, linhas 07 e 08, se podíá legir lo tèxte que seguís :

« Dins lo sens lo pus general, se pòt dire que la mòsca artificiala es l'imitacion d'un animal ... ».

E, desenant, lor foguèt possible de lèu revirar aquestas indicas : « Acamp – Luòc – Delai – Usuals ».

Valent a dire qu'i aviá necessitat, e de preissa, de s'encontrar ambe los de Las Rocalbas al conflent, ja mantunes còps de biais meteís frequentat, de las doas ribièras qu'èran Ense e Nautaigala, sulpic de la mièjanuèch de l'endeman o, per default, la de l'autre deman.

Estent qu'aquò donava pas al comandò qu'una sosta d'un jorn, decidiguèron de s'avançar aval dins la gòrja que s'i escolava la ribièra en tot ne profièchar, tan qu'èra pas que de pouca largor, per i passar sus la riba d'esquèrra, çò que seriá aitan de fach.

E o poguèron complir sens cap d'empacha en sautar cadun son torn de rocassa a rocassa mentre que los dos autres asseguravan la cobertura.

Aqueste angost èra d'impressionar de per la sieuna prigondor e la regdor dels sieus costals penjaluts vestits d'un mantèl drud de castanhs entremesclats de qualques avets subremon-tant d'espesses bordigasses de boisses e de grifòls.

Las parets, de las ròcas maurèlas esquistosas, regulavan vertadièrament de totes costats en partir d'un fum de degots pichons qu'escapavan de la jaça de mofa del verd lusent, per venir de pissarèls que davalavan de pèira a pèira en fornir de ruisse-tons qu'acabavan per jónher lo cors mèstre espumant e bramant de rajals.

A la coeta, long la riba, los tres amics seguissián des-empuèi d'oras una senda a pro pena marcada que s'enviolava a bestorns mentre las rocassièras, al fons d'aquesta estrechièra al semblar d'un temple de la frescor granda e que la lutz verdejanta i èra de las magras.

Sulpic de las cinc, s'avisèron que s'èran plan avançats e que se podiá far pausa.

Lo Pojadon, en agachar los ruisselets que davalavan las pendas per fin finala far jonhent ambe la ribièra, notèt alara qu'a d'ajustants qu'i aviá frotjavan, dins las concas, de matas de nasitòrts salvatges e ne faguèt culhida fins a melhorar un pauc la mangisca.

Mas i èran tanben mesclats qualques flòcs de potamòts que s'i trobavan acrocadas de cabretas d'aiga de font, çò qu'èra una suspresa, estent qu'aquestes crustacèus pichonèls trevan de costuma puslèu las aigas calquièras.

De veire aquò l'Andrieu aprestèt mai d'un faisset de la dicha planta e d'i botar al mitan de cadun un bocinòt de carn secada emai de pasta de frucha, emplonsèt aprèp lo tot suau-sament al prigond.

L'espèra perdurèt un polit moment, que caliá daissar de temps a las bèstias per dire de sentir lo noiriment, s'acercar e a la perfin s'enfonilhar al dintre de la tenda.

Quand se pensèt que prossa èra estada la durada, lo Pojadon sonèt los dos autres e despleguèron sul ribal una tela puèi, subtament, tragèron fòra d'aiga las matas vegetalas e las i despausèron.

En escartar las cambas de potamòts, de l'odor fòrta de pastenaga, foguèron pas brica decebuts, qu'i gargolhavan a centenats las dichas cabretas.

Caduna èra fòrça pichona, mas lo nombre gròs d'ajudar, ne faguèron una degustacion agradabla en prene las bèstias per lo ròstre e de ne trencar l'abdomen, empegat d'un pecic de sal abans, entre las dents copantas.

E ambe l'ensalada, vaquí que cambièt per un còp de la pauretat e de la manca de varietat del lor ordinari.

D'aquò foguèron contents al pus e tornèron prene lo caminòlet plan destibats, mas çò que los encapricièt un bricon endevenèt quand se botèron en cèrca d'una caunilha per i passar la nuèch e que ne trobèron paguna, emai de plan furgar los alentorns.

A falta d'aquò, daissèron lo cròs del vabre e, en montar sul pendís d'adrech d'unes cinquanta mètres, s'establiguèron a l'entremièg d'un molon de ròcas que superava la ribièra e qu'i podián aver un bon amirador, adorsats a la paret qu'èran, sus l'endaval e los costats.

Al rèsta, la lutz èra per demesir d'aviat al fons d'aqueste vaure ja flacament esclarat de plen jorn e, donat qu'èran un bon

pecic cansats per las escorrudas passadas, se mangèron un bocin e s'aprestèron per la dormida, al mens per çò dels qu'èran pas de primièra garda.

Lo Delfraisse, el, davalèt d'un parelh de mètres en dejós del recapte e se sietèt sus un rocam per tal de començar la gacha mentre aquesta nuèch que, del tot, foguèt de las suausas.

Quand lo Pojadon faguèt s'arborar los dos autres pro banhats eles tanben pels rosals e engrepesits per la frescor, l'escurina èra encara granda al fons de la val.

Aquesta revertava un potz desmesurat, una prigonda e fosca trencada dels costats a pro pena envasats e que, denaut, la boca ne seriá estada senhorejada per un veirial del blau linde e qu'i seriá estada de fenhantejar l'eissarpa d'un cirrus del ròse tanben cande.

Anèron l'un après l'autre se rinçar un bricon prèp la ribièra e, un còp engolit un desjunar subte qu'i acabèron demest autres los cepets secats, calguèt prene camin tornar, non pas que la distància de percórrer foguèsse tan de la gròssas, mas d'ont mai anavan devèrs l'endebàs, d'ont mai la val s'alandariá ambe los risques de far de marrits rencontres.

D'efièch, a las acercas d'Aigusac, aquò s'alargava bravamant e las ondas de Nautaigala, de demorar encara furiosas e cascadejantas sus vint quilomètres, s'apasimarián desenant en s'escolar a revirons dins de combas alandadas e se saliriá gaireben alara de la zòna interdicha.

S'agissiá adonc d'entamenar endavant, una progression de las dapassièras e de s'i aprecaucionar fòrça, qu'en avançar de mièg-penda, luènh en dessús de l'aiga, encontrarián ges de caminòl.

Se debanèt alavetz, fins a las doas de la tantossada, una anada de s'i aganir, al mitan de rocarèdas de còps qu'i aviá brandantas al pus e tan mai agotanta que s'i caliá cambejar la garra drecha fiblada costat d'amont e la d'esquèrra al contre del tot desplegada devèrs aval.

Quand enfin los costals de la val acabèron per se far mens pendisses e que se poguèron pausar los dos pès gaireben

de nivèl, èran adonc totes tres plenièrament anientats e se daissèron tombar sus la mofa que cobrissiá lo sota-bòsc jols garrics.

Es a-s-aqueste moment que la Faneta faguèt un crit estofat, qu'en pausar sa saca s'apercebèt que veniá d'espotir a mitat una polida sortida d'aurelhetas del jaune palle, totas jove-netas, e de tan que semblavan de clavèls a pro pena pus bèles qu'o son de guingassons gròsses.

Alavetz se desbrenbèron un bon moment la lassièra en se botar de fosigar los alentorns e ne trobèron a passadas de braves gropes que ne faguèron l'amassada complèta.

N'i aviá un polit pro per cadun e daissèron pas escapar l'escasença, que se lo gost n'èra pas tan requist coma lo dels cepets e se las caliá plan machugar per dire de trapar pas de repròchis d'estomac, èran de camparòls pasmens pro saboroses e noirissents.

Se pausèron aquí una brava estona, emai se faguèron una prangièra pichona d'una ora, cadun son torn, que la nuèch anava èstre tras que braca.

Tant i a que caminegèron tornar sonque devèrs las sièis, mentre que lo solelh aviá ja fach tresmont a l'endarrièr de las nautas sèrras.

Endavant, los penjals de la val s'amaissavan fòrça mentre que los boscals, fins ara pro espesses, fasián mena de s'esclarir emai un pauc de tròp al gost dels nòstres tres partisans que se pensavan mens en seguretat.

De còps qu'i aviá, lor caliá contornejar de predeletas per dire de servir lo cobèrt dels expandis boscuts, perque s'acercavan dels ròdes perilhoses que de patrolhas nordesas s'i podián encontrar a pic e moment e fasián pr'amor d'aquò prudéncia dobla.

Despuèi ja bèla pausa, s'ausissiá pas pus dils fonses lo bronziment del cascadejar de las aigas, que la ribièra s'assuaussissiá e, endavant venguda un pauc pigra, se daissava anar al mitan de doas filas de pibolas.

La lutz demesissiá a bèles uèlhs vesents adara e, subran, a la broa d'un bòsc, tombèron sus lo darrièr penjal que tres-

plombava, de la fòrma d'un gròs esperon rocós e boscut, l'ample conflent que Nautagala, ailà luènh, s'i maridava amb Ense.

D'avalida, la vista se perdiá sus las bassas tèrras ja pro veladas per las nèblas e, tot al fons, de l'esclaire difús sul costal d'ubac, s'apercebián los lums del borg d'Aigusac.

Ara la negra nuèch èra venguda plenament e decidi-guèron de s'aplanar sus aqueste promontòri en s'escondre dils bartasses de l'aurièra, per tal de s'apasturar un pauc e de se descansar.

D'aquí enfòra, avián d'esperar un parelh de pichonas oras abans de davalar, en se precaucionar al pus, sus la penda esquiva e de s'i adralhar mercés a un passatge que sol coneissiá lo Delfraisse.

Aqueste percors pels bòsques pendisses permetiá de defugir los sendieròts que los autres nosibles i podián totjorn aver pausadas de tendas e, endebàs, sortirián a de bon de la zòna interdicha.

I caldriá avodar una polida estona sens far ges de bruch e en se mesfisar de las pèiras davalantas, puèi, arribats al fons, s'acercarián ambe prudéncia redoblada del jonhent de las doas ribièras.

Quand foguèron las onze passadas, comencèron de se bolegar e, un còp aprestats, a la coa li sèga darrièr lo Loís, calguèt s'engolir aquesta davalada regda en tot se mesfisar al pus.

Un còp arribats al cròs de la val, e aprèp de s'èstre quilhats al sortir de la boscada fins a escotar e a prene l'ambient, entamenèron l'anament pausat, long de las ribas d'esquèrra de Nautagala, e s'encaminèron dapasset cap a l'ajustador.

Lo silenci èra del tot plenièr e tot escas se s'ausissiá, al revertar d'una careça doça, l'anar de las aigas potentas mas suas devèrs lo luòc de la lor mescla revolumanta.

A-s-un moment lo Delfraisse toquèt lo braç dels sieus companhs per tal de los botar en evelh e los faguèt ataquir, qu'èran adara pròche l'endrech elegit pel rencontre.

Contrafaguèt alara tres còps a de reng lo crit del chòt e, gaireben de resson, lor pervenguèt causa parièra, tres vegadas repetida, eissida de trente mètres aperiáquí i aviá.

S'avancèron alavetz totes tres dins aquesta endrechiera e i trobèron lèu dos òmes que lo primièr de venir avant s'anoncièt en dire que se sonava « Mostela ».

D'efièch, aquí se trobava lo cap, en persona, del Sector IV, acompanyat sonque, per biais d'escòrta, d'un sol partisan.

Totes s'estremèron, al larg de las ribas, demest los brostiers qu'ocupavan l'en debàs de las còstas e mentre que l'òme de seguència s'espacava ambe lo Pojadon e la Faneta qualques mètres pus luènh, lo Delfraisse s'entendèt dire a sota votz, que ne demorèt un pauc esbalausit, çò que seguís :

– " Mostèla " : « Çò que vau vos dire d'en primièr es cobèrt pel secrèt absolut e o devèretz gardar de per vos sol, de bon entendre.

« Vaquí la situacion. Coneissetz las endevenanças maridas per çò que pertoca l'Enric Ginestet, lo vòstre ancian cap de Sector.

« Per de dire vertat, s'es pas jamai sauput al just çò qu'endevenèt d'el aprèp la sieuna arrestacion en seguida de la traïson que sabetz.

« Desempuèi bèla pausa los dirigents de la Resisténcia an cercat de ne saber un pauc mai a-s-aqueste prepaus, mas de badas fins ara, cal o reconéisser.

« E, aquí çò qu'es confidencial al pus, lo Ginestet èra pas soncament lo cap del Sector IV mas fasiá part tanplan, a l'amagat de totes a despart segur dels caps de Sector, del CLNS, valent a dire lo Comitatz de Liberacion Nacionala Sudenc, l'instància politica sobeirana de la Resisténcia.

« L'Enric n'èra un dels participants los mai influents e la còla dirigenta èra en cèrca desempuèi bèl brieu, se n'èra temps encara, de lo localizar per tal d'ensajar de lo far evasir.

« Se tafuran atal la clòsca dins aquesta amira desempuèi d'annadas sens cap de resultas, que lo Ginestet es estat mes tre

la debuta al secrèt sens que se poguèsse saber adonc s'èra encara viu e, en cas pariu, onte se podíá trobar.

« Mas s'es produsit i a pas gaire un eveniment de notar ambe l'arrapada, al cors de l'afar dels Serrals Grands, del general nordés Wagner, atal coma totòm ac sap.

« Alara, lo CLNS a contactat, mercés a un entremiegier segur, una personalitat plan coneguda al nòrd pels sieus esfòrces sens relambi en favor de la patz, en la persona solid del pastor del culte luterian Wassermann, per tal de temptar d'engimbrar un escambi de presoniers.

« L'afar es estada lèu per far quincanèla, que los mitans governamentals an refusat tot regde de solament ne parlar, emai lodich pastor s'es adusit per l'escasença d'embolhas bèlas e l'angardat en retencion dos jorns en parlar de complicitat d'agiments contra la seguretat interiora de l'Estat abans, pasmens, de lo liberar.

« Mas, sus aquestas entremièjas, s'es produch un fach curiós e trebolant raportat mercés a de complicitats nosadas per la Resisténcia ambe mai d'un simpatisent al demièg dels servicis nordeses de susvelhança penitenciària per ensajar, demest autras, d'esclarcir lo mistèri.

« De meteis temps que s'endeveniá la cagada del costat de la mediacion temptada, un demest los contactes faguèt saber als partisans que veniá tot ben just de se produsir, al quartièr de nauta seguretat de l'Establiment principal de detencion del Districte de Massilobras un trafegadís susprenent.

« Sul pic de las doas del matin, una setmana i aviá, s'èra operat lo transferiment subte e discrèt d'un detengut encagolat qu'enrodat d'una escòrta nombrosa e tanben provesida de cagolas èra estat embarcat dins un forgon enquadrat per dos blindats leugièrs non canilhats, e tot aqueste monde de se n'anar cap al nòrd tanlèu.

« E, causa estonanta, se coneguèt, pel mejan de las indicas d'un autre agent d'entressenhas sudenc, que l'endeman se podíá observar, pauc se'n fa a pariera ora mas de sens revèrs e

aqueste còp en l'Establiment principal d'engabiament del Districte de Frontinhòl, una mengana de meteissa mena.

« Un presonier i èra estat embarrat, amb un anar d'a fons discrèt tanplan, dins un bastion fins ara inocuat e lai menat d'escondons per una còla fòrta d'òmes vestits e encapuchats de negre qu'èran estats acompanyats ducas la pòrta principal per dos blindats de la Milícia.

« Un còp informats d'aquò, se pensèron al CLNS que podí s'agir, plan probable, de l'Enric Ginestet e sosquèron sulpic a una operacion per tal d'ensajar d'exfiltrar aqueste.

« D'efièch, la sieuna liberacion, despuèi de temps ja fòrça envejada, èra desirada tan mai de preissa que de divergèncias grèvas venián d'espelir al dintre del Comitè tocant a l'estrategia de causar e, mai que mai, respècte a l'oportunitat o pas de perseguir dins la via de l'accion armada.

« E los partidaris del CLNS, totes d'acòrdi aquí dessús, aurián soetat arderosament lo sieu arbitrament.

« Aquí s'acaba la part del mieu prepaus qu'es cobèrt, coma ja dich, pel secrèt absolut e comprenez aisidament quinas ne son las rasons imperiosas.

« Podèm desenant perseguir l'entretèn ambe los dos vòstres amics ».

E mentre que lo cap del Sector IV demandava a son acompanyaire de se botar en velha a un desenat de mètres en debàs, cap a la val, lo Delfraisse anèt quèrre la Faneta e lo Pojadon per tal que posquèssen participar a la seguida de la parlicada.

– " Mostèla " : « Atal coma o escultèri l'instant d'abans al Loís, çò sembla, disi plan çò sembla que se puguèt, fa pas gaire, tornar trobar traça aprèp tan d'annadas del vòstre ancian cap de Sector, l'Enric Ginestet.

« Aqueste d'aicí seriá benlèu estat menat, pauc i a, dins un bastit isolat al fons de la preson de Frontinhòl ».

Ara meteís, l'Andrieu Pojadon e la Faneta Vernhòla daissèron escapar amassa un esclamadís sord e, tanlèu aprèp, lo cap del Sector IV faguèt als tres partisans una descripcion com-

plèta de las constatacions e de las decisions, que se'n pòt far atal lo resumit.

Tre la novèla arribada, lo CLNS mandèt de technicians engenhaires per dire de s'acercar, de nuèch estant, de l'endrech que se'n parla e d'i far de mesuras coma tanben d'observacions diversas.

Lo bastion en causa, atal coma s'èra conegut mercés a las amistats dins la preson, èra una bastissa de planpè al recanton de la darrièra cort erbuda de l'Establiment penitenciari, gaire luènh de la paret d'encencha de cinc mètres nauta.

Se podiá pas i parvenir que pel biais d'un corredor qu'al dintre dels ostalaments principals desbocava sonque sus un sedàs barrat plaçat entre lo burèu del director de la preson e lo pòste de garda central.

En mai de las cellulas del nombre ges conegut, s'i trobavan dins aqueste bastion doas salas de gacha de cada costat de la dintrada e que foguèron, çò pareis, tanlèu ocupadas per d'òmes qu'escortavan lo presonier a l'arribada sieuna.

De l'autre costat de la paret de clausura ja dicha, e al pè d'aquesta, preniá plaça un camin de ronda de la largor, o pauc se'n manca, de quatre mètres aparat de l'exterior per un malhum sarrat de fials d'aram ponchut doblat al dedins d'un trenatge electrificat.

Al defòra de tot aquò se relargava en fàcia, sus una distància de qualques detz mètres, una estenduda de prada nusa que s'acabava a la broa d'un bòsc d'avets que s'i trobavan, dos mètres en arrièr aperiquí, las sòbras d'una bòria abandonada e, delà, s'espandissiá lo campèstre plen tanben abocassit e penjat.

La reconeissança aviá permes de constatar que l'anciana bòria, del teulat per brava part escranat sul plancat de mièg pòrit dels membres de l'estança, permetiá pasmens encara de trobar dins la part del debàs un abric de fortuna e, subretot, d'accedir a la cava de la prigondor d'unes dos mètres.

Los technicians avián afinat, mercés a un aparelh de la refraccion d'ondas, las primièras indicas e estimat que, despuèi

los fondaments exteriors de la bastissa arroïnada e ducas la paret de la preson, caliá comptar setze mètres e, fins a se trobar en dejós de la cort, entre detz e set e detz e uèit mètres, qu'aquò dependiá de l'ample de la paret, e lo tot en segre un asimut oèst-sud-oèst als 250 en gròs.

En practicar un sondatge dins las environas prèpas, avián tanben constatat que lo terren, sus una pregondor d'al mens un mètre e mièja, i èra constituït d'una mescla argilo-calcària, un barriàs coma disián, e qu'èra formada de noduls de ròca cretacèa desliechada enropats d'una argela roja pro sèca e fòrta.

De tornar e de far rapòrt, donèron avís que, segon eles, èra possible de concebre lo cavament d'un tunelet a 1,20 mètre de la susfàcia al mens e que las mesuras deurián n'èstre aperiquí de 0,70 mètre de nautor e de 0,60 mètre de largor.

Aprèp una primièra impresion qu'èra de las bonas a cò del CLNS, foguèt demandat als tecnicians de pujar los estudis de factabilitat al nivèl dels elements practics de mesa en òbra.

Ajudats pels especialistas del Sector III, s'adralhèron cap al lor rapòrt final e establiguèron un plan precís dels luòcs, la lista de las aisinas de preveire e demest, lampas de batariás frontals, palfèrs de pè de pòrc e sistèma de ventilacion.

Que se l'èran pensat indispensable a malgrat la pauca distància, e que consistissiá en un tudèl que rebofava d'aire frèsc mercès a una pompa manuala rotativa silenciosa.

Mas çò mai que mai important, e qu'aviá mobilisat los servicis tecnicos del dich Sector III, foguèt la concepcion e la realizacion del procediment de sostenament.

Èran estats prevists d'arcèls fòrts d'alumini de 15 milimètres de diamètre qu'aplicarián dos còps cada mètre contra lo som del conduch doas tièras bessonas de placas, d'alumini tanplan, espessas de 3 milimètres, longas de 90 centimètres e de la largor de 15 centimètres.

Quand tot foguèt ansin al punt e jutjat convenient, lo CLNS donèt òrdre de passar a l'accion en far designar lo grope que ne seriá encargat aprèp d'èstre estat informat e mes en condicion.

Aital contèt " Mostèla " als tres partisans la genesi de l'afar en sotalinhar que s'agissiá adonc, s'i aviá pas d'engana, de temptar la liberacion de l'ancian cap del lor Sector IV e que lo Ginestet estent, per lo demai, amic de la familha Delfraisse e ligat desempuèi la joventut al Pojadon, autre membre del comandò, aqueste d'aicí èra estat segur causit per tal de menar l'operacion.

Avián de s'encaminar sulpic cap al sud primièr en segre las Crestas de las Roquièras per fins d'atenhe lo Tuc dels Corbasses, acrin d'aquestas nautas sèrras, qu'i avián rendetz-vos previst l'endeman, als alentorns de miègjorn, amb un especialista del Sector III mandat pel Joan Labat e que lor balhariá totas autras entressenhas necessàrias.

A-s-aqueste moment lor forniriá un guidaire fins a los condusir devèrs oèst, cap a Frontinhòl e en seguida a tocar l'objectiu e, per lo demai lor daissariá los portaires per tal de carregar lo material, e n'i aviá un molon, qu'aurián adusit amb eles.

Lo mot-senhal seriá : « Las sègas seràn bèlas / Ongan qu'i a d'o creire » e i auriá de botar lo mocador de còl roge a la cenchà.

Lo cap del Sector IV ajustèt fin finala un detalh important, saber que, fins a un melhor astre de capitada, serián conduchs d'emplegar de gases per dire de neutralizar los gardas e que recebrián alavetz lo produch e las explicas necessàrias.

E sus aquestas, en tot daissar al comandò las vitalhas qu'avián portadas, mai que mai lach concentrat, cavilhas de chocolat e pastas de fruchas secadas, " Mostèla " e lo sieu escortaire s'entornèron devèrs lo Massiu de las Rocalbas.

Aprèp d'aver pasmens, lo cap, dich : « Vos desiri a totes tres bon astre, que n'auretz de besonh, expausats qu'anatz èstre a de dangièrs de totes menas, e fau de vòts per la bona escasuda de la vòstra expedicion ».

E, tanlèu aprèp, lo comandò prenèt dralha sulpic, al contrè, cap al sud en escalar los costals d'adrech de la val de Nau-taigala, fins a jónher una cauna que coneissiá lo Delfraisse e que

s'i aplantèron per passar lo bocin de nuèch que demorava encara.

Calguèt ça que la, abans de se dormir, s'apasimar un bri-con la talent en trencar la monotonia costumièra mercés als apaissses que lor èran estats tot just aduits, puèi çò foguèt la rutina usuala ambe la reparticion de las gardas e per cadun los periòdes d'un sòm que pas brica venguèt destorbar.

Lo cèl blanquejava a pro pena quand la Faneta anèt despertar los dos òmes e la cotriada, après d'aver engolit a la lèsta qualques mangiscas e remandat lo desbarbolhatge a pus tard, s'arnesquèt e escalèt la rèsta de penda en s'apllantar al som per tal de s'orientar.

Jos un cèl ara tornar ennivolit se mostrava, cap al nòrd-èst, l'impausanta forçada de las vals cavadas per Nautaigala e Ense dils rocals primaris, pendisses e aboscassits de Las Rocalbas, massiu desmesurat de la verdor enneblada.

Al travèrs de las trebolinas del matin, pausèron un darrièr agach sus la taca pus clara que formava lo borg d'Aigusac, airal de jovença del Pojadon e, atal coma se sap, luòc ancian de demorança del malurós Ricon Ginestet, per çò de las sias activitats agricòlas oficialas, plan segur.

E, aprèp d'aver davalat un vaure prigond, en daissar a de bon al nòrd e en pèdre de vista desenant las doas bèlas valadas pojantas, ataquèron la montada d'una seguida de còlas que, cap al sud aqueste còp, balharián abordada a l'esquina rocosa de las longas Crèstas de las Roquièras.

Sul pic de las set escotèron, en far pausa una briga, lo Butletin diari, mas sabían plan, donada la mission a eles fisada, qu'i auríá sens dobte ges de messatge pel comandò, çò que foguèt d'efièch lo cas.

S'embranquèron tanben una estona sus la radiò d'Estat nordesa, còp de saber las messorgas e enganas que los autres porcasses i podían plan contar uèi.

Foguèron pas decebuts, qu'i aviá coma a l'acostumat lo lòt de comunicats agressius, falses e venjadors contra la Resisténcia, mas de subrepés lo parlaire anoncièt qu'a l'Assemblada

de las Naciones Unidas l'Estat nordés s'èra abstenut, a l'exemple dels USA, de votar la resolució que condemnava l'Estat d'Israèl.

Aiceste, un còp de mai e per pas cambiar, aviá bombardat de vilatges palestiniáns e libaneses ambe de projectils de fragmentació interdichs, en tornar far mantunas victimas demest la populacion civila e èra estat acusat pel Conselh dels dreches de l'òme de violacion massiva d'aquestes d'aicí.

Lo Delfraisse, aprèp d'aver levat lo contacte, diguèt soncament, que s'esforçava d'èstre concís desempuèi qualques lunas :

« D'aquí que s'i troba, valent a dire de bon entendre l'infern del Banut, l'anima damnada d'Adolf Hitler deu segur s'acomodar de benastre per un còp mai.

« Se congosta, de solid al pus naut, en veire que de jousius, pòble que lo Führer del sieu vivent n'aviá concebut l'eliminacion criminala, ajan pogut engendrar un Estat neo-nazi qu'a pas ges a envejar, question d'òrror, al IIIe Reich ».

Puèi carguèron sacas e armas e enreguèron un sendieròt cimièr que se tortilhejava jos de garrissadas tant espessas encara que lo cobèrt i manteniá un sòl molierós e mofut.

Al mitan de la matinada encontrèron al revèrs d'un tap, de la lor suspresa bèla, tot un semenat de pichons uòus blancs de la pèl tota emplumada que lo Pojadon coneguèt sulpic per èstre de coprinhas cabeludas, tan gostosas quand se troban joinas e atal n'èra dins lo cas present.

Ne faguèron una brava culhida que se mangèron de tira amb un pauc de pebre, e las saboregèron fòrça, que lo chuc n'èra tot aitan requist coma lo de las pradèlas emai, s'aquò se troba, pus fin encara.

Tornèron s'encaminar en escalar de pendas de mai en mai esquivas, mentre que los rocals se desnudavan plan ara e que lo boscal s'esclarissiá tanben francament.

E, sul pic de las onze, desboquèron sus d'acrins gaireben desprovesits d'arbres e se pausèron per tal de far lo punt de la lor avançada.

En s'escondre jos un dels clars flòcs de garrics que demoravan, espinchèron devèrs lo sud e poguèron desvistar l'ample paísatge que se desvelava al davant d'eles.

D'en primièr, en se destacar suls ondejaments de las sèrras que se succedissían sens fin ducas l'asuèlh, se vesíá, de bon reconéisser, lo pichon pic de calc solitari que coronava Las Roquièras e qu'i devián jónher sens estar gaire los partisans del Sector III.

E de segond plan, un pauc velada per las embrumas, se dreïçava, sobeirana e de frapar, tala un pan de sucre magistral e de far contrast sus un cèl ennivolit e rossèl de per las sias ròcas brunèlas, la massa dels Monts de las Balmas.

Estent qu'avián un pauc d'avança, ne profiechèron per s'apasturar e beure un còp, en tot escambiar los lors èimes tocant a l'operacion qu'èran per acomençar lèu prèp aquesta damnada preson de Frontinhòl e que lor adusissíá un molon de la-guis.

Aprèp d'aver donat lo sieu vejaire cadun a la seguida e s'èstre acordats suls aspèctes majors, lo Delfraisse faguèt un resumit cortet en enonciar que pareissíá adonc rasonable de decidir que la Faneta seriá, tot al long de l'afar, en proteccion a l'endefòra de la bòria e encargada de far foncionar la pompa.

Diguèt mai que, cadun son torn, el e lo Pojadon s'entrevarián del tunelet en se remplaçar, l'un al cavament e l'autre a l'evacuacion dels escombres, botats aquestes dins la cava aitan que se poiriá.

E tanben que las òbras se farián de jorn per encausa del bruch totjorn possible, levat pel traucament de la partida finala del potz que desbocariá dins la cort e que se fariá, tot ben just abans l'ataca, sulcòp de las doas del matin.

Ajustèt que, de nuèch, s'enanirián recaptar al fons del bòsques, prèp l'endrech qu'i aurián plaçat e escondut lo depaus de material, puèi qu'èra pas question de se dormir dins la bòria, còp de s'i far per cas cunhar coma de rats.

E d'apondre que, per lo demai, i auriá d'en tornar causar, se mestièr n'èra, aprèp d'aver rescontrat l'especialista, en far de

vòts per qu'ajan previst un dispositiu d'alèrta, una esquila electrica o quicòm de parièr, per tal que, tombant l'escasença de çaganh, la Faneta poguèsse los avisar del dangièr al fons de la fosilha.

Puèi, sus aquestas, tornèron s'aviar aprèp d'aver botat lo mocador de còl roge a la cenchà e en passar al melhor al dejós dels paures bosquilhons de casses, mas sens s'amagar pus, que lo moment del rencontre ambe los amics del Sector III s'apropiava ara fôrça.

En s'acercar de mai en mai del Tuc, plan sonat aqueste, foguèron d'abòrd denunciats per una flòta d'aqueles putanièrs de còrbs que s'enfugiguèron en mandar de croacas rabiosas e, gaireben a l'encòp, restontiguèt de l'endarrièr d'un bartas lo crit : " Arrestatz ! Digatz lo mot ! ".

E çò foguèt l'escambi previst ambe la frasa : « Las sègas seràn bèlas » qu'alavetz s'i respondèt per : « Ongan qu'i a d'o creire » e los dos gropes de resistents faguèron acampada en se tocar de man amistosament.

I aviá aquí, venents del Puèchpeirós e escampilhats pels rabassièrs, sièis portaires de las sacas afalordidas al pus, puèi lo guidaire previst emai un òme d'escòrta que foguèron presentats pel tecnician aprèp que lo Delfraisse aguèt de solid anonciat : « Comandò triangle " Vernhòla ", Sector IV, Rocalbas ».

E lodich tecnician, sens cap pèdre temps, comencèt sulpic las sieunas explicas en balhar d'en primièr un papafard qu'i èran botadas dil detalh totas las entressenhas utilas e, mai que mai, referéncias topograficas, mesuraments divèrses e biaisses d'utilizacion dels materials totes.

Diguèt que los elements prevists pel sosten de la galariá èran estats provesits d'un revestiment adesiú per tal d'ateunir la resonància del metal per cas de truc, que l'alumini èra, segur, quicòm de plan sonòr.

Indiquèt que las visadas, combinadas qu'èran estadas ambe las informacions portadas pels contactes al dintre de la preson, donavan de pensar que deurián desembocar plan a l'es-

quèrra del bastion, de pauc aprèp la paret d'encencha e en defòra de la zòna de passatge.

Precisèt qu'en partir de la mièjanuèch los observators avián notat que los passatges sul camin de ronda d'una equipa de dos òmes acompanhats d'un can se seguissián sul pic de cada mièja-ora, ric a ric, e que los encavaires poirián èstre avisats pel biais d'un esquilon electric de pilas provesit d'un fial de trenta mètres.

Presentèt en seguida una pichona aisina pertusaira de batariás que balhava léser de practicar, sens tròp de bruch, un trauc de quinze millimètres dins lo metal, e plan segur la fusta, e que n'auriá ocasion de dire l'utilitat pus tard.

Se vegèron tanben remetre, embarrats dins un cofret encoissinat, quatre pichons dispositius que se podián emplegar sus una clavadura e qu'en far espetar una fèbla carga de pentrita, après que foguèsse mesa a fuòc la mèca religada al detonator mercés a un alucador fornit, èra a mand teoricament de far s'esbrigar lo sistèma de barradura d'una pòrta de cèla, emai provesida de mai d'un punt de serralhatge.

Puèi lo tecnician ne venguèt a parlar d'aquestes famats gases que tant intrigavan lo triò e dobriguèt un contenaire de plastic.

Aquò se presentava jos la fòrma de doas botelhas d'acièr pro pesugas, de la color castanhena, de trenta centimètres nautas e provesidas al som d'un obturator del pichòt volant circular, emai d'una claveta de seguretat.

S'i adaptavan d'embots diversès prevists segon la natura de l'orifici pel qual devián s'expandir los gases, e se podián veire suls costats d'aquestas botelhas d'inscripcions blancas incompreneblas dels caractèrs cirillics.

Aguèron totes tres fòrça dificultats fins a saber, tot parièr, de qu'èra la natura precisa de la mestura qu'anavan lor demandar de n'usar.

Lor foguèt dich que, de cap de biais, aquesta mescla podiá èstre letala e, qué que ne siá, emai se las quatre masquetas

que lor serián balhadas tanben segur presentavan un desfalhim-
ment pauc de preveire, riscavan pas res de grèu.

Levat qu'aqueste compausat gasós possedissiá una ac-
cion quasi-instantanèa dins un rai de cinquanta mètres a l'aire
liure, mas de la durada pro braca, d'un quart d'ora a vint mi-
nutas segon los subjèctes.

Per lo demai, foguèt precisat que d'atentas segondàrias
indesirablas èran ges de crenhe, puèi que los produches de la
basa de fenobarbital o encara de prometazina, abandonats fasiá
bèla pausa, daissavan plaça aici a una mescladissa en principi
inofensiva de los efieches soncament soporifics e ipnotics.

A malgrat de la lor curiositat, los tres amics poguèron
gaire n'aprene pus, manca qu'aquesta substància èra de la for-
mula cobèrta pel secrèt impausat pels fornidors russes.

Lo tecnician apondèt que, del sieu vejaire, deviá s'agir,
al despart, de molecules del tipe N^2O , mas que, sens dobte, l'ac-
cion anestesianta del protoxid d'azòt i èra estada renduda pus
fugidissa e que s'i trobavan combinadas, bensai, a un incapa-
citant de la formula adonc inconeguda.

Diguèt mai qu'aquesta associacion èra facha del tot ino-
dòra e incolora, abans de mostrar cossí deviá s'operar la do-
bertura dels gases e quines èran los embots adaptats segon que
serián menats a difusar lo produch per dejós una pòrta, o de per
lo cròs d'una serralha, o encara, per default, en pertusar un trauc
mercés a l'engenh presentat fasiá gaire.

Fin finala, faguèt la demostracion de mesa en plaça de
las masquetas e las faguèt assajar.

Puèi, respondèt a mantunas questions e donèt de preci-
sions subretot sus un punt que los tafurava totes tres, saber, cossí
estalviar aitan que possible que lo Ginestet – baste que s'agis-
quèsse plan d'el – siá pertocat pels gases.

Aquí, l'òme diguèt que tot èra foncion de las endeve-
nanças, en afortir que se podián s'apoderar las claus de la cèla, i
dintrar de prompte e pegar lèu lèu la masqueta sul cap del
presonier, aqueste se trobaria sens dobte pauc o pas afectat per
las emanacions.

Mas que se las circunstàncias los forçavan de far sautar las barraduras, alara se poiriá pas segur defugir l'accion dels gases sus el e que seriá pas plasent al solid pel comandò de dever lo rebalar a la lèsta, e inconscient que seriá, pel tunèl.

Per acabar, ajustèt que per fins de forviar, tan coma se pòt, de reaccions de suspresa del presonièr, subretot s'i aviá de far espetar la pòrta, e aqueste estent de tot biais a enfaiar d'òmes masquetats d'èsser a far irrupcion sobta, çò que poiriá far pèdre un temps preciós, aviá previst quicòm.

Alara, mostrèt lo daquòs qu'aviá fach confeccionar, valent a dire un carrat d'estòfa pectoral, mantengut per doas estacas cordeladas de nosar tras l'esquina, e que sus lo teissut blanc i seriá marcat lo nom d'un d'eles, de tal biais que l'engaiat poguèsse saber sulpic que s'agissiá d'amics.

Foguèron encantats pel sistèma e s'entrevèron de tira d'i botar al marcaire negre e a letras gròssas : « POJADON ».

Donat que paguna interrogacion mai i aviá, lo tecnician diguèt qu'anava, acompanyat pel sieu garda, s'aviar sulpic devèrs lo Centre de comandament del Sector III e, aprèp d'aver soetat bon astre a totes los autres, los dos òmes d'entornèron cap al sud.

De seguida, lo Delfraisse amassèt lo destacament en dire qu'anavan tanben s'encaminar sens esperar, lo comandò amb lo menaire en tèsta cent mètres abans lo grope dels portaires, que caliá pas musar de tròp se s'escomptava èstre a las acercas de la preson a boca de nuèch.

Aital faguèron e s'engulhèron tanplan devèrs lo miègjorn mentre un pichòt quilomètre, abans de forcar alara plen ponent mercés a una esquina rocassosa baissanta qu'en partir de las nautors domenjadas pel Tuc dobrissiá camin, al cap de detz quilomètres a quicòm prèp, devèrs los Sucals dels Serradèls.

Aquestes èran formats d'una seguida de crestèls del granit burèl plan boscuts e que la corba devèrs oèst, puèi nòrd-oèst, tombava fin finala sus las planuras qu'Ense, dil sieu cors bas e alargat, banhava al luènh la vila de Frontinhòl, cap-luòc del Districte e objectiu lor.

I arribèron al cap d'una gròssa ora e aquí la natura mudava tornar de bonas, qu'aquestas crèstas pichon a pichon davalantas e cobèrtas d'un fum de casses, de faiards emai de saps, desbrondavan d'umiditat, expausadas qu'èran als vents de la pluèja.

Sota lo folham dels arbres grands frotjavan a bodre d'arbustalhas de totas menas, d'unas qu'i aviá cobèrtas de fruchas, e demest autras, fragostas salvatjas ròsas, albairons del roge translucid, airas del blau al semblar gelibrat o encara cereisons d'amarovièr del negre violacèu e coma envernissat.

Estent qu'anavan a bèlas encambadas desempuèi doas bravas oras sus la dralha doçament descendenta, lo Delfraisse donèt lo senhal de la pausa e se tibèron a bocas plenas d'aquesta frucham chucós e frèsc.

Puèi, pasmens, aprèp d'aver emplenat las gordas al rajal d'una sòrga al dejós d'un rocal, calguèt prene la senda tornar-mai, que las tres èran pas luèntas e que demoravan d'engolir a-peraquí d'unas trenta quilomètres.

Mas, sus aquestas crincarelhas totjorn de la penda suau-sa, desempuèi los sièis cents mètres del despart fins a quicòm coma tres cents a l'arribada, l'aviada se debanava aisidament a malgrat los cargaments.

Tant i a que las uèit de la serada a pro pena passadas, se desvelèt en un còp, passat un relaisset de ròcas, la val d'Ense ambe sus sa riba senèstra l'aglomeracion de Frontinhòl ja negada un pauc dins las nèblas vespralas.

En segre los costals que superavan de luènh la vila, la contornegèron en alentir pasmens l'anada, que se caliá ara mesfisar de tot, fòra de la zòna interdicha qu'i èran desenant.

Lo solelh èra tresmont desempuèi ja una estona a l'endarrièr de las sèrras de l'oèst e las lums de la vila èran per s'alucar un pauc d'en pertot mentre qu'avançavan dapasset cap al sud dels barris.

Lo guidaire èra de mai en mai precaucionós e moderava encara lo caminar en espinchar los alentorns de la dralha picho-

na, tot escàs vesibla, tan l'escuritat veniá fonsa dins aquestes bòsques resinoses ja pro sornes de plen jorn.

E subran, al bescontorn d'un suquet, apareguèt tot en debàs, esbleugissenta de lutz, la centrala penitenciària enaigada qu'èra de claror viva jaunassa, iscla d'esclat dins una mar de negror.

De projectors, a fum, esclairavan de màger part la cort bèla al mitan dels bastiments de la fòrma pentagonal e que s'i destacavan las estructuras de cinc miradors, mentre qu'al defòra un anèl luminós sotalinhava lo traçat del camin de ronda.

Lo guidaire diguèt de sota-votz al Delfraisse que lo bastion que se'n trachava se plaçava adonc al canton nòrd, ras de l'anglada, escondut per la paret, e que la pichona esplanada n'èra esclairada pas que per doas ampolas al dessus de las pòrtas.

Ajustèt que, de bèl far, i auriá se possible de ne trencar los fials d'alimentacion en se far escaleta e en emplegar las pinças de las manetas isoladas qu'i aviá dins la troça.

Lo Loís diguèt de òc sens far ges de remarcas autras mas, per dire vertat, èra un bricon espaventat per totas las empachas e malparadas que los esperavan segur totes tres endavant.

Alara, davalèron prudentament lo costal e, arribats a distància de gaireben uèit cents mètres de l'aurièra del bòsc, lo menaire designèt dins lo paure entrelutz qu'i demorava un airal qu'èra estat causit per dire d'i depausar lo material.

Precisèt, tan que n'èra de besonh, qu'aurián segur d'escondre aqueste d'aicí l'endeman matin tre las primièras lusors, en lo despartir e amagar sota las brancas bassas dels saps, lo tot acaptat jos una brava espessor d'agulhas.

Puèi l'òme menèt lo Delfraisse solet ducas la broa de la forèt e l'adusiguèt a la cava de la bòria en donar dedins un cort còp de lampa, d'esquina als respiralhs, e tornèron aprèp jónher los autres.

Un còp la totalitat de las aisinas pausada jols brancams de saps, los òmes del Sector III toquèron cadun de man sens res dire los del comandò e s'esvaliguèron sulpic dins l'escurina, del tot a la sordina.

Se faguèt alara un silenci grand e se sentiguèron totes tres tan solets e expausats a mantunes perills de totas menas que n'aguèron la garganta clavada.

Calguèt, a despièch de la manca d'ataca, engolir pr'aquò quelques mangiscas e pensar a se dormir tanben, mas se las gardas foguèron ansiosas, lo sòm se mostrèt tanben desassegurat e febrinèl, tan de las gròssas èra la pression sus eles.

L'endeman, tre la punta d'alba, après d'aver estremat las besonhas e s'èstre embalat çò estrictament necessari, comencèron lo long e dangierós trabalh sieu en trauca pel biais dels palfèrs los fondaments de la cava, per fins d'establir, a las mesuras, plaças e direccion previstas, l'entamenada del conduch, sens rescontrar ça que la d'embèstaments gròsses.

La òbras agrasentas s'esperlonguèron uèit jorns a rason pauc o pro de dos mètres cada còp e dins la tremor tras que bèla d'èstre descoberts per una reconeissança nordesa.

Los dos òmes èran del tot aganits pels esfòrces qu'èran de complir fins a pertusar a la chut chut lo terren e subretot benlèu en traire de genolhons e de recuòlons dil tunelet las sacas emplenadas d'escombres.

Per quant a la Faneta, çò pus de mal endurar èra la tendeson nerviosa, de per èstre tostemps a l'agaita en tot far foncionar la pompa e a mand de far tindre l'esquilon d'alèrta.

Quand las mesuras ensenhèron qu'èran arribats al camin de ronda, la lor crenhença venguèt dobla e la joina femna balhava dos sonadisses per tal de far tancar las òbras mentre lo passatge de la patrolha, puèi un quand s'i podiá tornar.

E, dins aquesta porcion de terren, lor calguèt aver cura de conhar fortament los sostens de la galariá de biais qu'aquestes posquèsson pas permetre lo mendre escagassament.

E tanplan, demest autres, i aguèt lo problèma de l'aiga, que las resèrvas se n'èran agotadas e, en furgar als entorns de la bòria acabèron per descobrir, al mitan de las bartas, lo potz ancian qu'i fasián davalat una gorda al cap d'una cordèla e, de la trigossar al fons, finissiá que s'emplenava.

De mai, e se n'oblida, l'ochen jorn, la ficèla de nosèls que servissiá de pagèla diguèt que n'èran venguts als setze mètres e aquí encontrèron un encagament vertadièr, que l'embasament de betun de la paret d'encencha tampava la mitat del lor conduch.

Estent que se podiá pas pensar una segonda retallar a-queste, calguèt aprigondir la galariá en practicar un desnivelatge que balhava mejan d'i passar en dejós e quiti de tornar montar aprèp.

E puèi, lo noven jorn, s'agandiguèt adonc lo sossòl de la cort e foguèt necite de s'aprecaucionar mai encara.

Alavetz, passada l'embasa, comencèron la pojada de bescaire per tal de recobrar lo nivèl e apuèi de montar de galís, lo tot sus una distància d'al mens dos mètres, fins a obténer una penda pas regda de tròp.

Quand se pensèron aver ganhat un bon mètre devèrs la susfàcia, engenhèron ambe las darrièras placas e lo sol arcèl d'alumini que demorava un sistèma provisòri de sostenament renfortit e atiralhat mercés a de cunhets e de pilars talhats dins de brancas de sap.

Aquò fach, se retirèron a jorn falit en esperar que pas degun venguèsse trepar l'endrech a l'agrat de lo far afondrar, e aprèp d'aver manjat e begut quicòm, s'autregèron cadun son torn doas oras de repaus dil lor recapte del bòsc.

E lo desen jorn, pauc abans las doas del matin, s'apreparèron, empassèron a la lèsta pastas de fruchas e lach concentrat, amassèron tot l'equipament necite per la fasa finala en s'acercar aprèp de la bòria.

Puèi, mentre que la Faneta preniá lo sieu pòste de garda costumièr, los dos òmes comencèron dins d'abòrd, al fons del tunelet, d'evacuar tot suau lo sostenament terminal.

Puèi lo Delfraisse, en raspar dapasset amb lo sieu ponhal la rèsta de tèrra al dessus de sa tèsta, la faguèt pauc a pauc tombar a bocins, mentre que lo Pojadon a l'endarrièr, en arrapar los morcèls, emplenava la saca e fasiá enrè per anar la vuejar a l'autre cap del conduch.

Fin finala, lo Loís ne venguèt qu'apercebèt un trauquet luminós e coneguèt ansin qu'èran pervenguts a la susfàcia.

Alavetz los dos òmes tirèron en arrièr tot doç per tal d'anar s'arnescar dins la cava e lo Pojadon se faguèt botar en plaça pel Loís lo bocin d'estòfa qu'i èra marcat lo sieu nom.

E, en menar cap d'armas, levat segur los pistolets, provesits de las lors lampas frontals, de las pesugas botelhas de gas, de tres masquetas emai dels estugs d'explosiu e de las troças d'aisinas necessàrias, se rebalèron dil tunelet cap a l'endè dins de la preson en estalviar lo mendre rambalh.

Arribats a l'eissida, s'equipèron de las lors lampas e masquetas, puèi, cadun aplechat d'una botelha de gas, faguèron irrupcion subltament mas silenciosament dins la cort en far saltar la darrièra crosta de tèrra.

Lo Pojadon s'adralhèt sulpic devèrs la pòrta de comunicacion ambe lo demai de la preson e, estent qu'aquesta èra barrada, empleguèt l'aisina pertusaira en forar, l'afar de qualques segondas, un orifici dins la fusta tras qu'espèssa.

Aquò fach, e sens aver mestier d'usar d'un embot especial, faguèt trespasar lo tudèl al dedins pel trauc practicat e i mandèt lo contengut sencèr de sa botelha.

De meteis temps, lo Delfraisse s'encaminava, de qualques encambadas, devèrs la pòrta del bastion que l'impòsta n'èra esclarada de meteis bials que las doas fenèstras e, en quichar sus la maneta, s'apercebèt qu'èra pas varrolhada.

De veire aquò, butèt dapasset lo batent e, en far solament dos passes dil corredor, envièt una brava gisclada de gas dins caduna de las doas oberturas de pòrtas qu'i aviá suls costats e tirèt en arrièr alara subran, tot en emponhar lo sieu pistolet se per cas.

S'ausiguèron, que venián del dedins, sonque qualques gemegaments e planhs estofats e pas res mai a despart de bruches sords que devián èstre deguts a la casuda d'unes còsses de gardians pel sòl.

Lo temps d'un virat d'uèlh, lo Pojadon rejonhèt lo Delfraisse en s'apoderar la botelha encara per part plena mentre

qu'aqueste d'aicí teniá totjorn en man lo pistolet, e dintrèron totes dos dins las salas de garda que s'i trobavan dins caduna dos òmes afaissats e inèrtes.

Sens s'entrevar de far s'atudar las lums de la cort, ja que los afars anavan pus lèu e melhor que non pas previst, se botèron en cerca d'un manon de claus e lo Delfraisse n'apercebèt un de quatre penjat a un tablèu dins lo membre qu'i furava.

Agafèt aqueste e, en far signe al Pojadon, se tirèron alara drech sus las doas pòrtas qu'i aviá al fons del corredor en ensajar de dobrir las serralhas.

Dins la primièra cèla, i aviá pas degun, mas dins la segonda, de la velhòla alucada, l'Andrieu, après d'aver alandat, destrièt sulpic pel solide lo sieu vièlh camarada Ricon, de mitat amagrit e pasmens de bon reconéisser, mas del tot espantat per aquesta intrusion violenta.

L'engabiat aguèt ça que la lo temps d'apercebre, sul davant de l'òme masquetat, lo nom del sieu amic, abans que se faguèsse empegar d'autoritat sul morre una masqueta de gas parièra.

Èra tras que temps, que las emanacions avián ja agut escasença segur de difusar un pecic devèrs lo fons de la gàbia.

En passar davant las salas de garda, poguèron desvistar, una passadeta, los vigílias que roncavan manièra de baudufas.

E es un òme trantalhant e un pauc embabotit mas conscient e a mand de marchar solet que butèron totes dos devèrs l'endefòra a la lèsta, mentre que lo Pojadon lançava una gislada de gas mai dins lo bastion e tanben de per la pòrta del bastiment central, còp de vuèjar d'a fons la botelha que daissèt alara càser.

Alavetz, de non pas pèdre una segonda, lo Delfraisse passèt d'abòrd en far comprendre per gèstes al Ginestet que caliá emplonsar dil budèl tèsta primièra e reptar d'aviat en s'ajudar dels coïdes e dels pès.

E, a la tièra, los tres òmes serpetegèron al dedins en far la sinusoïda jos la basa de la paret e, pauc aprèp, ja que la Faneta, coma previst, mandava de longa d'aire frèsc pel canòl que passava pel respiralh, s'aturèron al mitan del tunelet per s'en-

levar las masquetas, qu'èra pas un plaser d'alènar dins un tal daquòs e que n'èran pro espolsats.

Fin finala, saliguèron ambe solaç del conduch dins la cava per tal de rejónher, sul davant de la bòria, la Faneta que començava de se despacientar e de se carcanhar.

Una corta estona, sens res dire, abracèron l'Enric Ginestet un après l'autre, mentre qu'al meteís moment la patrolha de las tres del matin s'avançava sul camin de ronda.

Puèi, de subte, lo Delfraisse diguèt a votz escura qu'anavan abandonar tot lo material que demorava, levat las biaças qu'èran per caupre l'estug de detonators, las troças d'aisinas pichonas, las masquetas e lo mecanisme de la pompa rebofanta, e que serián fisadas al Ginestet.

Alavetz lo comandò carguèt las sias sacas, armas e besonhas ordinàrias, escondudas pròche l'ancian luòc de depaus del material e, dil clar escur provesit pel cèl e subretot per las luces crusas de la preson, tanlèu lo Delfraisse n'aguèt donat consinha, los quatre amics se cochèron de se gandar cap als costals, devèrs èst, per tal de trapar las crèstas dels Sucals dels Serradèls.

Abans de s'apenjalar lo Pojadon, trufaire, diguèt soncament al Ginestet : « Diga-me, tròç de salopàs, te ses plan garçat de ieu, l'autre còp a Aigusac. As plan amagat lo tieu jòc, pauc-val ! ».

Dins aquesta corsa de velocitat engatjada devèrs lo Massiu de las Rocalbas, la Faneta Vernhòla, l'Andrieu Pojadon, lo Loís Delfraisse e lo tot de nòu liberat Enric Ginestet, chafrat Ricon, anavan enfaciàr tornarmai mantunes perilhs, dins la sornura de las sèrras, al plen mitan del País Sudenc totjorn en guèrra d'independéncia.

Capítol 6

De garrolhas intestinas

□

De granda cocha, montavan la penda rufa fins a aténher l'arèsta cimala dels Sucals dels Serradèls, que l'alèrta, segur, anava èstre balhada d'aicí pauc e caliá s'espacar al pus lèu de Frontinhòl.

Lo Delfraisse aviá de dificultats bèlas per tal de tornar trobar las sias enregadas a despièch d'aver notat a l'anar ambe lo guidaire las direccions magèras, que li desfautavan, dins aquesta ombrina, de punts d'amira pr'amor de contravirar sos asimuts.

Al cap d'una pujada arrendenta, èran per tocar enfin al som de la sèrra, quand, en un còp, se faguèron ausir ailabàs d'apèls de sirènas insistents e, atal coma previst, se verificava que los autres venián, sens estar gaire de temps, de descobrir la fugida del presonièr.

I auriá calgut avançar de prompte mas dins aquestes bòsques sornes al pus, entravacats de bartas e de rocassières, fasián camin gaireben a palpas e, de tot biais, de fonzar capbàs sens brica se precaucionar, n'èra pas ges question.

Aquò seriá estat suicidari dins aquesta encontrada expausada e, de mai, lo Delfraisse de deviá mantunes còps aturar per poder verificar a la bossola que se desaviavan pas de tròp.

Fasián avans d'aquesta mena desempuèi una brava mièja ora, mentre que las sirèras bramavan de longa cap enlà, quand se mostrèron los lums de la vila tot en debàs e i èra de remarcar

una bolegadissa pauc ordinària a-s-aquesta ora fòrça tardièra de la nuèch.

Se notavan dins las estradas de concentracions de lusors mandadas pels projectors de veïculs qu'èran de circular a filadas, mentre que se podíá percebre, a malgrat la distància, un concèrt de còrnas de polícia.

S'afanèron tan coma se pòt, un còp tot aquò observat, en se pensar que s'apreparava de ramalh mas sens saber encara de quina espècia seriá al just.

E, lo temps de vint minutas d'aquesta marcha menada de tot lor fòrt possible dins l'escurina, perdèron a de bon de vista las luses de Frontinhòl en passar lo replèc d'una esquina.

Alavetz subran, e de la lor suspresa bèla, lo cèl foguèt escandilhat per un fum de fusadas esclairantas del blanc blavós esbelugant que revelavan la sequéncia verd encre dels crestèls en davalat dapasset, penjadas al lor paracasuda, e que tanlèu atudadas èran remplaçadas per d'autras.

Sabián pas vertadièrament de qué ne pensar, mas, ara per ara, ne profiechèron per abreviar l'anar, que s'i vesiá dil bòsc gaireben coma de plen jorn.

Al cap de qualques estonas, poguèron prene enfin l'aigavèrs dels Sucals qu'èra aqueste còp virat cap a èst franc e en aquò far dins un ambient tot aitant enlusionat.

Es alara que se produsiguèt, a qualques centenats de mètres sus las lors endarrièras, una espantosa tièra d'eslambrets roginoses seguida de tira d'una ensordissenta seria d'explosions, en far malastrosament de son e de lutz a l'encòp aqueste spectacle de menèbre agach.

Ensagèron d'anar pus d'aviat encara, tant i a que lo Ginestet, aflaquit per la sieuna longa detencion, n'èra tot prèp de pèdre son alen, mas lo bombardament ganhava terren de biais inexorable.

E mentre que las luciolas quitavan pas d'enlusionar lo cèl, còp de permetre a-s-aquestas escobilhas de nordeuses d'afinar lo lor puntatge, lo bombatge perseguissiá la sieuna progression en se desplaçar e totjorn de pus prèp s'acercar.

O fasián tot per servir la lor avança, mas de badas, que los impactes se sarravan de mena tras que perilhosa e lo grope anava èstre lèu tornat agafar pels tirs, çò que menava la situacion a quicòm d'insostenible, quand una fusada esclairanta qu'èra per s'espotir desvelèt pròche d'eles, abans de s'atupir, una rancareda que formava redent.

Lo Delfraisse s'avisèt d'i prene recapte e cridèt als tres autres de l'i segre de preissa, çò que faguèron sulpic e se retrobèron totes de ventres, lo nas dins la polvèra, sonque aparats per un pichòt ressaut peirós tot escas de cinquante centimètres naut e dins la crenhança qu'un obús ne venguèsse a espetar tot just a la dintrada de la cavitat.

Pel moment, solament venián trucar, al dessús de las lors tèstas, la vòlta del salhent rocós d'unes esclats qu'i aviá, mas aquò enebissiá de s'arriscar al defòra çò que los carcanhava fòrça.

Que, d'efièch, èra cochós al pus de s'alunhar de la zòna bombardada que seriá somesa, s'o podíá acertenar, a una operacion de ratelatge tre l'alba venguda.

Al cap d'un brave quart d'ora d'aqueste matraquatge, se mainèron pasmens que los punts d'espetada trespassavan lo lor abric e lo Delfraisse, aprèp d'aver donada una ulhada e de n'aver agut confirmacion, decidiguèt que se podían descampar.

Passat un brieu, tornèron adonc prene la corsa devèrs èst de biais pro surrealista, jos un cèl totjorn illuminat e precedits per aquesta mena de rotlèu compressor ensordaire que fasiá espetorir ròcas e arbres a d'unes tres o quatre cents mètres al davant d'eles.

Progressar d'aquesta faïçon èra pas ça que la sens risques, que demoravan expausats, a malgrat la distància servada respièch a la garba, de recebre pasmens un còp isolat del fach d'un fenomèn de dispersion indefugible.

Mas es a prepaus de la seguida dels eveniments que las lors dobtanças èran las pus bèlas, que crentavan çò de pièger se recebián pas de sosten e lo sol mejan d'assajar de n'obténer èra de cridar adjutòri.

Ça que la, o sabían totes plan, qu'aquò èra estat arrestat tre la debuta, los comandòs en operacion devián en principi pas cap emetre sus la frequéncia que lor èra estada atribuïda, levat lo cas d'urgéncia demasiada e alara mentre un fòrça cort brieu e de tot biais mens de trenta segondas.

Mas lo Delfraisse, en enfaiar l'avalanca de fuòc qu'èran a patir emai en redobtar que se desencadenèsse apuèi devèrs eles una percaça vertadièra, acabèt que s'i resolguèt, tan mai qu'èra fòrta l'escasença de veire los nordeses far intervenir la lor aviacion tactica a malgrat l'amenaça dels missils sòl-aire sudencs.

Ni per tot, per aquò far, caliá esperar las cinc del matin, ora fixada per las vacances d'urgéncia e de tot biais èra necite de prene mai de nautor suls Sucals dels Serradèls fins a una melhora astrada de recepcion.

E i aviá de subrepés de causir los qualques mots en clar, mas del sens amagat, que serián significatius de la situacion, qu'èra pas possible de soscar a un messatge criptat a rason tan de la longor de preparacion e d'emission coma de la necessitat de s'avançar a la lèsta.

S'aturèron una corta estona fins a se concertar lèu fach e, en se parlar a l'aurelha per encausa del tarrabastal, un còp recuilit lo vejaire de cadun, lo Delfraisse prepausèt, aprovat pels autres, de lançar a l'ora venguda l'apèl seguent : « Lo furon cor mas se l'acaçan regde ».

D'efièch, la formula deuriá èstre de las pro transparentas, que " Furon " èra l'escais-nom de guèrra del Ginestet e, de tala mena, la Resisténcia poiriá èstre avisada a l'encòp de la capitada de " Custòdia ", nom de còdi de l'operacion, e del fach que l'escorsada contra eles èra desenant aviada fèrme pels nordeses.

D'aqueste biais, se pensavan, los comandòs especialisats dins la defensa antiaeriana escampilhats dins las environas poirián benlèu èstre botats en alèrta tre lo Butletin de set oras e serián bensai a mand d'intervenir per en cas d'assegutada per l'aviacion, baste que foguèssen a portada utila.

Mas çò que sabían pas los quatre partisans aquò èra que lo comandament del Sector IV aviá pres precaucion, dos jorns ja

i aviá, de prepausicionar prèp las Crèstas de la Roquièras d'equipas provesidas de lança-missils SA 16 B.

Las quatre del matin èran plan passadas ara e lo cortègi bistorlòri tan coma perilhós seguissiá sempre son anar susprenent quand, de subte, decessèron a l'encòp las fusadas d'esclairar las nautors e los obuses d'espètar.

S'establiguèt alara un silenci estranh, tan mai de desvariari que s'èran totes gaireben acostumats a-s-aqueste tambuc demoniac e ne demorèron una passadeta un pauc necs.

L'avançada trantalhanta e adonc alentida tornèt se far dins la negror tota, en ensajar de se pas foraviar de tròp e arribèron alara a las acercas de las cinc.

Se pausèron sus un acrin rocós amb un real solatjament, qu'èran aclapats per l'escorreguda passada e la manca de sòm, mas lo temps de l'emission se sarrava fòrça e lo Pojadon aluquèt alara lo pòste en desplegar del tot l'antena e verificuèt ambe suènh lo brave cotatge del canal.

E sul pic just de las cinc, mandèt a la lèsta, mas ambe cura d'articular menimosament, lo messatge adonc aital concebut e dos còps dich a la tièra : « Triangle Vernhòla Custòdia anoncia : " Lo furon cor mas se l'acaçan regde " ».

Lo mandadís aviá pas perdurat qu'aperaquí detz gròssas segondas, çò qu'èra causa condrecha, estenguèron alara la radiò e decidiguèron de se pausar un momenton a-s-aqueste endrech tan que podián gausir d'un periòde de relambi.

D'efièch, lo temps de tranquillitat relativa èra comptat d'ara enlà, que tre lo solelh levant, valent a dire d'aquí estant una ora e mièja al pus, la sarabanda riscava plan de tornar començar ambe sens dobte de novèls e marrits actors.

Se mangèron de pasturas sucradas e se beguèron la rèsta d'aiga dins las tres gordas, en tot observar qu'i auriá de s'entreviar sens trigar de las emplenar prèp una font.

E, puèi que la question èra tanben segur sus las pòts de la Faneta e del Loís, lo Pojadon, de s'adreïçar al sieu vièlh amic Ricon, li demandèt :

« Pòdes benlèu nos dire en resumit çò que son estadas aquestas malasidas e longas annadas de detencion, s'auò te fa pas venir de sovenanças de tròp insofriblas ? ».

– Enric Ginestet : « Vau far cort en dire dins d'abòrd qu'aqueste periòde de privacion de libertat se devesís per ieu de doas parts, çò es : la primièra setmana e puèi totas las autras innumerablas, que se debanèron aprèp.

« E, aquí qu'es benlèu per vos susprene, es la primièra d'aquestas temporadas que m'a semblada la pus longassa paradoxalament, mas anatz lèu saber perdequé.

« D'aquesta passa, d'efièch, de jorn atal coma de nuèch, soi estat torturat, estrilhat, somes de longa a una pluèja de bastonadas, sucadas, tustassals de totas menas, ambe broquetas aponchadas jos las onglas e cremaduras de cigaretas sus la cara, sul pitre e autres endreches que vos n'estalvi la descripcion.

« Lo tot dins la Centrala de Marçautges e per d'equipas de borreles que se relevavan de contunh.

« Set jorns a de reng, levat qualques estonas pro escassas, an ensajat de me far dire atal coma los mieus denonciaires – que m'an al rèsta pas jamai nomenats – l'avián asolidat, qu'èri lo cap dels terroristas del Districte de Marçautges.

« Tot al long d'aqueste suplici, soi estat astuc de poder téner còp e ai pas variat, en respondre qu'èri victima d'una denonciacion calomniosa que veniá probable de personas qu'èran a exercir qualque venjança o que me volián mal.

« Ai afortit de longa qu'èri un consultant en agronomia e à l'encòp un cap d'espleitacion agricòla, aquò soncament, res d'autre, e que de talas acusacions podián eissir que de malfasents que voldriái plan coneisse d'abòrd, fins alor far endavalalar las sieunas messorgas.

« L'ochen jorn, lo que benlèu lo coratge m'i auriá mancat, qual pòt saber, an quitat de me tormentar e de me portar malmenaments.

« Mentre la segonda temporada que s'esperlonguèt adonc fins a uèi, i ai viscut dins la tremor qu'auò tornèsse començar, mas se soi estat somes a d'autras menas de misèrias e de trac-

taments inumans e degradents, i ai pas agut de patir de suplicis sul plan fisic al sens estricte e aquò èra ja aitan d'estalviat.

« La sofrença bèla veniá del mieu isolament plenièr, sens ges de contacte levat ambe de gardians muts coma de pairòls, sens cap de novèlas de l'endefòra e especialament del mieu filh Joan, sens brica de jornals, de radiò e segur de television.

« Soi estat mes al secrèt de longa e paguna informacion m'es venguda desempuèi la mieuna arrestacion, en un periòde que s'i parlava, en cò nòstre, d'una operacion de massa que demandava segon ieu de precaucions extrèmas.

« E ençà, çò foguèt per ieu l'emplonsada dins lo negre trauc d'un biais de trapa qu'i aviá renonciat de comptar al just jorns, setmanas e meses.

« Soi pas estat jamai presentat a un jutge çò qu'estonarà pas degun demest vosautres, qu'o sabetz plan totes, l'Estat nordés s'es sietat despuèi bèla pausa sus la convencions internacionalas qu'a pasmens ratificadas.

« Ai sonque la vaga nocion d'èstre estat embarrat desempuèi quicòm coma set annadas d'estant e mercés plan a vosautres totes per m'aver pogut desliurar.

« E cossí se pòrta la Resisténcia d'aquí entre aquí ? ».

— Loís Delfraisse : « Sul plan militar e per çò que ne sabi, los afars semblan anar pro plan.

« L'operacion qu'èra per s'alestir al moment que setz estat engabiat s'es efectivament debanada dil Sector V, prèp Las Peiragudas e dins de condicions fòrça bravas, que les nordeses i an patit de pèrdas sevèras al pus.

« D'aquí enfòra, i aguèt una altra escasença, totjorn dil Sector V, mas als entorns del Centre operacional aqueste còp, valent a dire lo Massís deras Somatèras Granas, que los nordeses i an sofrit un revèrs gròs tanben.

« E, pus recentament, an registrat una desfacha bèla, dil Sector II aquesta vetz, als Nauts Planòls, sul Plan dels Serrals Grands, en seguida d'una operacion de desinformacion gròssa e i an endurat, çò pareis, un fum de mòrts e de nafrats, de subrepés un general nordés i es estat capturat pels partisans.

« Se n'avèm lo temps, çò que m'estonariá fòrça, benlèu qu'aurèm léser alara de tornar veire las causas pus dil detalh, al mens per çò que ne coneissi.

« De tot biais, un còp arribat a Las Rocalbas, baste qu'i pervenguèssim plan e totes salves, i trobaretz de monde del Comandament que poiràn vos n'assabentar d'a fons segur.

« Dins l'entremièja, pasmens, nos caldriá cercar un momenton, totes dos, fins que poguèssi abordar a la lèsta un autre aspècte de la situacion ».

Lo Delfraisse ne diguèt pas mai, levat ça que la una brèva remarca per li descriure, atal coma es estat ja contat d'aperabans, cossí èran estats executats los traïtes, la familha Escobet del Molin de las Aubaròcas, que l'avián denonciat als nordeses.

E, sus aquestas, la pichona tropa tornèt s'aviar dins aquestes bòsques espesses, escalabroses e que pas res ara veniá esclarir, se que non la paura lusor qu'autrejava l'estelam de totes parts relusent dins un cèl blos e que non veniá pas velar un quite nivolet.

Dins una anada suausa e prudenta, los quatre partisans escalavan las pendas d'aquestes Sucals dels Serradèls que de bancal a bancal los fasián ganhar de nautor, mas long èra encara lo camin de córrer abans d'agandir lo Tuc e de poder virar nòrd en enregar las Crèstas de las Roquièras.

Lo silenci èra de tan sencèr qu'al cap d'un brieu ausiguèron, qualques mètres en debàs del lor percors, çò que re-vertava un gorgolh doç que podiá pas èstre solid que lo d'una fontaneta e s'aplantèron un brivet fins que lo Pojadon s'i posquèsse davalair per dire de se n'acertenar.

Èra plan un grifol que mormolhava atal e l'Andrieu venguèt sulpic quèrre las gordas fins a las emplenar jol pichon rajal, qu'èra brava ora d'o far e que trobarián pas aisidament de fonts un còp arribats sus la einauçadas crèstas.

Veniá pas solament d'ajónher los autres que s'entendèt subran, delà la sèrra e encara luènh, lo vonvonament malastro-

sament plan conegut dels motors d'un avion que navegava naut dil cèl e, d'evidéncia, de tirar cap a eles.

Tanlèu, çò foguèt la gerda gròssa, qu'avián totes destriat aquí una reconeissança aeriana fòra portada dels tirs al sòl e que, de segur, èra estada mandada per tal de complir una deteccion pels infraroges.

S'agissiá ges del fiuladís esquiçant de reactors mas, per de segur, lo roncament rabiós de motors de pistons, çò que valíá signatura, estent qu'emplegavan aquestas vièlhas besonhas gai-reben sonque per l'observacion.

Aquestas bogradas, de volar entre los cinc o sièis mila mètres, totes fuòcs atudats, permetián mercés a la lor lentor de plan focalizar e de balajar ambe precision.

Se botèron alavetz de triga en cèrca d'una enfonsura e, de fintar las environas per dessus d'eles, acabèron per apercebre, que se descobava de pus sorne sus la capa del cèl, una autura, un biais de promontòri pichon que s'i adralhèron sulpic.

Al pè d'aqueste se trobava, de tres o quatre mètres pri-gonda, una mena d'embalçament que balhava un tresplomb bas-tant per tal d'èstre pas detectats e s'i recaptèron totes al pus fons.

Mentre un brave quart d'ora l'aparelh se botèt de far de redondèls ailà naut en insistir a l'aplomb d'eles, que n'èran fòrça desquietats, puèi desplaçèt sa ronda pus a l'oèst e, fin finala, lo bruch dels sieus motors s'esvaniguèt a de bon.

Aprèp d'aver esperat un momenton per pus de seguretat, los quatre amics s'afanèron un còp de mai devèrs èst e de tan pus d'aviat qu'apareissián davant eles, de far ressortir los acrins dels monts de negre sus decòr rosenc, las pallinèlas lusors de primalba.

Abelavan lo lor anar a dicha que lo luscre veniá se far entre can e lop e que se podián distinguir los vialets de cacilha qu'èran de melhor enregar que non pas de se traçar camin al demièg dels rocals e de las rabassièras.

Mas avián pas percorrut cinc quites quilomètres qu'a-queste satanic moscard se fasiá reirausir, ailà devèrs ponent, e çò foguèt tornar l'abrivada per tal de descobrir un novèl abric,

pr'aquò n'i aviá pas cap de vesible dins las acercas e se rabastavan fèrme.

Emai lor calguèt far repè fins a rejónher d'acèsses pichons qu'avián trespasats fasiá gaire, çò que los faguèt biscal fòrça, tan pus que los croses èran destrechtes de tròp fins qu'i posquèssen caber totes.

Lo Pojadon e la Faneta s'i engulhèron dins un, mentre que lo Delfraisse e lo Ginestet se colobrejavan buta buta dins un autre, un desenat de mètres pus delai.

Èra tras que temps e se passèt pas qu'una corta estona abans qu'aquesta porcariá venguèsse virar e revirar al dessús de las crèstas atal coma o faguèt precedentament.

E l'espèra tornèt començar que ne sabían pas quina seriá la durada e tot aquò veniá un encagament vertadièr, ja que se las causas contunhavan atal e qu'èran constrents de s'aturar de longa, la progression seriá pas de las bèlas.

Sens comptar qu'a una estona o l'autra riscavan de se trobar dins un ranvèrs que s'i poiriá pas descobrir de recaptador e alara, seriá la malamparada de plen.

Donat qu'èran forçats de prene paciència, lo Delfraisse sasiguèt l'endevenança per tal d'assabentar lo Ginestet de l'ambient qu'anava sens cap de dobte trobar ailà naut :

« Ai fach allusion totara a una altra vision de l'estat de la Resisténcia al jorn de uèi e vou vos donar resson de las indicas que me son estadas balhadas pel mieu cap del Sector IV, " Mostèla".

« Tot aquò m'es estat liurat jol signe del secrèt total e vaquí perdequé aquò m'enebís de ne parlar en preséncia dels dos autres companhs nòstres, mas la confidencialitat promesa s'aplica pas de segur a la vòstra encontra.

« Quand vos daissarèm, al Centre de comandament de Las Rocalbas, baste qu'i pervenguèssem entièrs, es plan probable que s'i seràn ja amassats per tal de vos aculhir las personalitats que forman part del CLNS, emai lo Collègi dels cinc caps de Sector.

« Voliái vos dire, atal coma aquò m'es estat ensenhat adonc per " Mostèla ", qu'aqueste acamp serà pas solament lo de las retrobalhas ambe vos, al rèsta tan desiradas e de longa pel dich CLNS, mas que riscan benlèu d'i èstre arrambadas tanben de questions grèvas e que tocan a l'avenir de la Resisténcia armada, emai del sieu manteniment.

« Sembla plan que de divergências sián nascudas a-s-aqueste prepaus al dintre de la nòstra instància politica e que los participants voldrián a tot pèdre lo vòstre vejaire per tal que, s'escasença i auriá, s'i posquèsse trobar solucion.

« Vaquí, ne sabí pas pus, mas i aviá per ieu de vos avisar absolutament de l'ambient un pauc especial qu'anatz bensai i trobar ».

– Enric Ginestet : « Mercés plan per m'aver avertit, que dins l'estat de flaqueza relativa qu'es mieu per encausa d'aqueste engabiament longàs, l'atmosphèra, se m'era estada desvelada de subran e sens paguna preparacion, auriá riscat de me portar còp.

« Aquò m'entrista mas calí plan malurosament que l'afar venguèsse un jorn, qu'es la lei del genre ».

Lo Ginestet ne diguèt pas mai e, estent que lo fotut aucèl de malur s'era anat far veire endacòm mai sus aquestas entre-mièjas, saliguèron del lor abric de meteis temps que los dos autres ne fasián parièrament.

Èra jorn plen desempuèi una brava passa ara, çò qu'amodava lo camin mas fasiá a l'encòp créisser bèlament los dangièrs, ja qu'èran gaire de manca.

Metèron a profièch la calma inesperada que s'establiguèt gaireben doas oras a de reng per tal de s'engolir subtement l'apend final dels Sucals dels Serradèls.

Enfin, s'adralhèron sus l'esquina que donava abordada a las Crèstas de las Roquièras que lo punt d'acrin, lo plan conegut Tuc dels Corbasses, s'i enauçava dels sieus ufanoses uèit cents mètres e de gris un pauc blavenc vestit.

Èran pro afalenats e cansats pel biais de jòc a las escondetas engatjat desempuèi d'oras pr'amor de temptar d'escapar a

la quichada nordesa e lo darrièr escarrasson los comolèt de lasièra e de set.

En abordar lo pè del Tuc e en pas mancar, coma de costuma, de se far dire de tot pels negres aucèls estatjants del luòc, se daissèron anar pel sòl del tot bofejants al mitan de las roccas e de las matas de boisses, puèi beguèron de subte una brava rasada d'aiga.

Mas avián pas solament tornadas tapar las gordas que l'avion d'observacion anonciava un còp de mai la sieuna menèbra arribada e ne foguèron enrabiats atal coma espaventats, que de caunas emai de caunetas n'i aviá nat dil ròdol, pas una quita balmeta de s'i amagar o sabían plan.

Situacion calamitosa que crentavan fòrça de dever l'enfaciar e qu'i vesián ges de remèdi immediat, se que non, un còp acceptat qu'anavan de segur èstre detectats, d'entamenar encara una corsa de velocitat ambe l'espèr de trobar un abric abans la venguda, indefugibla al pus solid, de l'aviacion tactica d'aquestes salopasses.

Alara, sens cap cercar de s'amagar, los quatre partisans s'avièron en una escorruda caluga sus las crèstas per benastre ara davalantas, en pas brica se mainar de l'aparelh espinchaire.

Mas en ensajar de descobrir de sendièrs de bèstias per fins d'acréisser l'ande e ambe la desirança fada de poder aténher a temps la zòna, detz quilomètres al delà aperiquí, qu'i coneisián d'espeluguetas.

Pasmens, sabían plan que lo temps èra comptat al pus e que los caçaires lançaires d'engenhs musarián pas tre que serián estats localizats, alara la situacion se fariá pas farça, ne coneisián un bocin aquí dessús per malastre, ni per la precision fòrt mejana dels lors tirs sus de tòcas bolegadissas e mascadas.

Cèrtas, despuèi l'afar de Las Peiragudas, que los missils sudencs i èran estats emplegats pel primièr còp, se sap plan, los partisans èran gaireben del tot desliurats dels elicoptèrs d'ataca e de las sieunas redobtablas fusadas o mitralhèras e dels gropes d'assalida de la Milícia que depausavan a l'imprevista onte que siá, qu'aquò èra un solatjament grand.

Mas, a l'invèrs d'aquestes engenhs lents e vulnerables que los LMSA 16 B sudencs n'avián fach un chaple vertadièr, los avions de reaccion, eles, tras que velòces e movedisses, seguissían de presentar un dangièr bèl, qu'èra plan pus malaisit de los aténher maldespièch lo sistèma de guidatge laser que n'èran provesits los missils de la Resisténcia.

E, ara per ara, l'avion observator vironejava encara sus las termièras dels Sucals en far mina d'i creire sas predas encara atardivadas, mas lèu, en veire que fasiá mèuca, alarguèt las sias vòltas en far de passadas insistentas a l'aplomb del Tuc dels Corbasses e en s'assarrar de mai en mai dangierosament dels caires que los quatre amics i èran per far una corsa contra la mòstra trespèrduda.

Sus las pendas doçament tombantas e ara plan aboscassidas, la còla perseguissía la sia cambada fòla, en ben saber pasmens que lèu s'acercava lo moment que l'aparelh enemic balajariá, mercés al sieu engenh de teledeteccion, las crèstas que s'i enfugissía de cocha cap al nòrd e alertariá alavetz las autras brutícias.

E aqueles macarèls d'aquí, se pensava lo Delfraisse en tot jogar las escampetas, èran al benefici d'una tecnologia ponchuda fins a dirigir los lors projectils sus l'objectiu un còp aqweste d'aicí determinat per l'avion espiaire.

Aiceste registrava lo posicionament satellit de la cibla, tanlèu comunicat als aparelhs d'ataca, losquals vesían s'afichar sul lor ekran de bòrd lo païsatge virtual en tres dimensions ont figuravan, totes dos, la posicion del lor avion e lo but qu'èra d'aténher marcat qu'èra mercés a un crosilhon negre.

Avián alara pas qu'a s'i adralhar en se botar a portada utila e qu'a tirar la lor fusada guidada per laser.

Ni per tot aquò anava plan, se pensava ça que la lo Loís, se la cibla demorava plantada, se que non avián recors a la vieilha recepta de las coordenadas-caça e alara lo païsatge de sintèsi portava un quadrilhatge.

Cada quàdrilatèr d'un quilomètre de costat èra deveresit dins d'abòrd en quatre cairats egals, emai s'i superpausava un

suplementari de la dimension parièra mas centrat, puèi cadun èra numerotat de 1 a 5 e lo nombre que correspondiá al melhor a la tòca clinhetava de longa.

Es aqueste sistèma, se disiá lo Delfraisse, que serián ben-sai menats d'emplegar mas, se capitava per delimitar de zònas pro restrenchas que los projectils i podián aver escasença de far impacte pròche l'objectiu, èra pr'aquò plan pus rudimentari e imprecís, per bon astre.

L'òme n'èra aquí de las sias reflexions, que se podon de plen qualificar cursivas, quand s'apercebèt que l'avion d'observacion virava de contunh ara tot ben just al dessús del grope que quitava pas, del sieu costat, de garçar son camp al brutle.

Mas aguèt gaire de temps per meditar sus aquesta malastrosa constatacion de tròp prevista, qu'escasèron subran, un centenat de mètres a l'endarrièr d'eles, doas fotralas espetaduras d'ensordir seguidas d'una granissa vertadièra d'estelhadas dins las brancas dels casses pròches.

Avián pas solament començat de realitzar que s'endevenguèron al dessús dels quatre companhs, e sulpic a la tièra, los bramars sisclaires de reactors dels dos caçaires que venián de lançar la primièra ataca en picat al limit de la velocitat del son e que fasián tornar pojada.

Ansin donc, la dança veniá de debutar e, segur, aquò èra pas qu'una començança, que lo bruch estrident de las turbinas s'ausissiá al luènh, mentre que los aparelhs fasián vòlta per tal solid de renovar lor tir.

En tot aquò far, lançavan de cimbèls per fins, çò cresián encara, d'escartar los risques de missils advèrses, causa risibla estent que lo guidatge se'n fasiá desenant, o avèm ja vist, mercés a un fais concentrat de radiacions autrament nomenat, aici tanben, laser.

Devèrs l'ubac de Las Roquièras, e d'aicí asseparat per d'unes tres quilomètres, lo primièr comandò antiaerian del Sector IV aviá pas res vist venir, el tanpauc, que, donada la cabussada subta dels avions, lo gisclar dels reactors aviá pas davantat la lor venguda que d'una passadeta de las pus bracas.

Adara èran en evelh mas, de tot biais, la distància èra de trop bèla e èran fòra portada pel moment, çò que los emmaliciava fòrça e se despacientavan de dever esperar qu'un d'aquestes putanièrs virèsse del lor costat en se presentar de morre.

Seriá pas per aqueste còp tanpauc, que los aparelhs fasián tornada cap al sud per malastre e los vegèron, impotents qu'èran e totjorn aitant encolerits, prene de nautor abans de cabussar un còp de mai.

Lo Delfraisse, en ausir que lo siblar dels reactors se desplaçava puslèu costat de l'oèst, faguèt aplanar e agrovar son monde a las endarrièras d'un amolonàs de ròcas e del caire opausat, segur, en se dire que se per bona fortuna las fusadas novèlas espetavan al son davant, serián benlèu astrucs e defugirián de recebre los tròces al mens.

Mas las explosions se faguèron encara pus escartadas que d'aperabans, devèrs sud, e se'n sortiguèron amb una polida petega soncament, puèi, aprèp de s'èstre arborats, se mainèron de prene dralha sulpic, que segon lo Delfraisse, los dos caçaires avián sens dobte agotat las sieunas municions e caliá aprofiechar lo brèu relambi probable.

D'efièch, los dos aparelhs tornavan a la lor basa mas en far corba aqueste còp del latz nòrd e los quatre partisans n'entendián lo bruch demesir d'aqueste costat quand avenguèt, dins la dicha endrechièra, una detonacion fòrta mas de la tonalitat bassa.

E poguèron apercebre al travèrs del brancam una lusor brèva mas del roge iranjat esbalausissent, lo tot seguit, quelques segondas aprèp, d'un escrachament sord.

Lo Delfraisse e lo Ginestet avián compres còp sèc, aquí podiá pas èstre d'engana possibla, i aviá agut intervencion dels lors amics de la Resisténcia e los LMSA 16 B avián parlat un còp de mai, mas l'aventura èra pas ges per aitant acabada, i aviá d'o crenhe.

E lo grope, de beneficiar d'aqueste momenton de calma, tornèt prene sa corsa bauja mentre un pichon quart d'ora, en escalar a la perfin un crestèl que la vegetacion i èra de las tras que

magrinèlas, çò que los tafurava un pecic, estent qu'i podían èstre apercebuts pels autres capons quand i volarián sus.

Mas aguèron ges léser d'i perpensar pus, que dos aparelhs mai tornavan, tot parièr, aquesta vetz, s'ausissiá plan los fiuladísse davancièrs, qu'avián cambiat del tot lo lor metòde d'apròchi.

Venián desenant de fòrça bassa altitud, gaireben a ras de tèrra e la pichona tropa, a pro pena aparada a l'endarrièr d'un rocàs, poguèt apercebre de plen la lor venguda, de fàcia, costat del nòrd-oèst.

Aprèp d'aver sautat vertadierament l'acrin d'una sèrra, dos avions, un darrièr l'autre, èran per entamenar una ressorta abans lo lor picat devèrs las Crèstas de las Roquièras quand los quatre partisans vegèron se propagar dil cèl, de la velocitat folzejanta, doas pichonas regas de fum grisàs.

E, gaireben de meteis temps, dos esclats de la lusor embornianta enrodèron los dos caçaires nordezes amb pauc aprèp un bruch ensordant, mentre qu'aquestes, de plen desmargats, daissavan càser pel sòl a tròces gròsses los lors brigalhs que mandèron dins l'aire, un còp tombats dil vaure, mai d'una columna de tubadissa negra.

Dins lo cèl encara marcat per qualques fumadetas, s'apercebèt pas ges de paracasuda de se desplegar e los quatre fugitius demoravan muts de tan qu'èran estats subtes los eveniments.

Lo primièr per tornar trobar paraula foguèt lo Ginestet :

« Tot just abans la mieuna arrestacion èra fortament question de recebre aqueste material novèl russe mas aviái pas jamai agut escasença d'o veire en accion.

« Aquò's una pichona meravilha qu'a segur, per bèla part, tresvirat la situacion en favor de l'activitat armada de la Resisténcia.

« Per de dire de melhorar encara l'eficacitat d'aquesta, çò que desiri al pus, vau ensajar de convèncer los mieus collègas que cal dotar la nòstra organisacion secrèta de missils de la longa portada, per tal de nos mièlhs protegir dels vòls d'ob-

servacion e de bombardament fachs de nauta altitud per l'adversari ».

Sus aquestas, e per pas cambiar, lo Delfraisse donèt lo senhal de la partença, que, de tot biaís, i aviá de persegre devèrs las esquinas que desbocarián fin finala sus las nautors que domenjavan lo conflent plan conegut de las doas ribièras e qu'èran, aquestas, de las caras tan per el-meteis que pel Pojadon e pel Ginestet.

Seguissián sens musar una arèsta rocosa e boscuda quand, a l'aurièra d'un bosquet, lor pervenguèt la semonsa plan coneguda : « Òu ! Lo mot se vos plai ! ».

Alara se debanèt l'escambi ja escasut a l'anar : « Las sègas seràn bèlas / Ongan, i a d'o creire », e alara lo comandò " Vernhòla", acompanhat pel sieu protegit Enric Ginestet, jonhèt a-s-aqueste moment la primièra demest las equipas mandadas pel " Mostèla " per tal de cobrir la tornada de l'operacion " Custòdia ".

Dos d'entre los partisans encontrats qu'èran de veterans faguèron al lor ancian cap de Sector, que reconeguèron sulpic, las lors amistats grandas, en li far saber quant èran estats desaviats per la sia disparicion subrana e de tan l'avián trobat a dire mentre totas aquestas longas annadas.

Puèi calguèt se desseparar e lo Delfraisse diguèt qu'anavan contunhar sens esperar la lor marcha cap a Las Rocalbas, mentre que lo menaire del grope antiaerian anoncièt qu'anavan, per çò d'eles, demorar encara una brava estona sus plaça per en cas.

Ajustèt pasmens qu'èra pauc probable que los caçaires nordeses tornèssen desenant e per d'auèi al mens, mas que caliá tot preveire e que lo Delfraisse e sa còla encontrarián encara sul lor camin un grope provesit de LMSA 16 B, d'aquí un brave quilomètre, sus los darrièrs soms de las Crèstas de las Roquièras.

E, d'efièch, atrobèron al bot d'una passa, als alentorns dels punts citats, aquela equipa novèla e lo sieu cap lor diguèt qu'anava mandar un element precursor de dos òmes per dire de

lor dobrir la rota, de tal biais que posquèssen pervenir al camp en segre lo fons de la val de Nautagala e i pujar pus aisidament en passar per la sorças, mas que lor caldriá botar un mocador de còl verd al braç dèstre per signe de reconeissança.

Lo comandò perseguissèt alara son anada aital precedit en davalar d'en primièr lo vabre bèl que lo desseparava de la pujada grandarassa que menariá, se tot contunhava plan, devèrs las doas o las tres al pus tard a las acerras del Centre de comandament del Sector IV e del primièr pòste de susvelhança avançat.

Mas, dins d'abòrd, e ja que l'aviacion nordesa s'èra completament esvalida del cèl, caliá s'enquilha lo montador regde que conduciá al som de la sèrra que superava las vals tras qu'en-gorgadas e que s'i escolavan al fons las doas ribièras que ja coneissèm plan.

Es pauc dire qu'èran cansats e, de vertat, èran del tot aganits quand enfin se quilhèron sus la crinca que s'i desvelava al lor davant l'espectacle grandaràs de las negras combas onte rajavan Nautagala e, mai enlà, Ense e dels monts de las auçadas sobeirananas que mascavan lo cèl cap al nòrd.

D'efièch, se dreïçava ailà naut, esterlin e sauvetós, l'ample entaulament de las barras peirosas fachas de gres blancàs, esquivas e aboscassidas, del tant esperat Massís de Las Rocalbas, enrodat de leugièras embrumas.

Monumental montaironàs de l'aparéncia amenaçaira e-mai, se pòt dire, ostila, jol sieu mantèl espés qu'i domenjavan castanhs e avets del verdejar tendre pels primièrs e al contre prigond pels autres, lo tot tresplombat al som d'unas puntas rocosas estrifadas e que trespassavan a còps los nòu cents mètres.

Mas çò de pus reténer l'atencion pel Ginestet e pel Pojadon èra segur lo païsatge del tot desparièr que se mostrava del caire oriental, lo que las doas ribièras i fasián jonhent de las lors aigas e que sus las còstas d'ubac, ailà dins las nèblas, s'i podiá discernir lo borg d'Aigusac ... e n'èran del tot esmoguts.

Lo Delfraisse, per çò d'el, aviá portat son agach pus dins la luènchor, devèrs nòrd-èst, aquí que s'i trobava la nauta val

d'Ense que se n'apercebiá pas que la debuta de la rega prigonda, e pausava una agaitada, emocionat tanben, sus l'endrech ont sabíá qu'i èra acoconit lo sieu vilatge de Vincenac e subretot lo Molin del Blaugorg.

Mas, a l'encòp, la pensada del Loís se portava, amb un esmòu parièr, cap a las lanas del ponent e a las Bòrdas de la Braneira, ailà luènh, fòrça luènh, al còr de la Seuva Grana, prèp la Mar Bèra.

Per quant a la Faneta, l'espiar fixe sus l'asuèlh, aviá rejonch los sieus paures Joan e Enric e, mas que muda, lor parlava de biaís intime, en lor dire a totes dos un fum de doçors.

E, estent qu'èran totes quatre al cap de las lors fòrças, se sietèron, puèi, en tot enfaciá aquestas perspectives estonantas e del contrast grand, envalèron de lach concentrat, de pastas de fruchas emai de barras de cacau sucrat en far passar aquò amb un brave còp d'aiga.

Aprèp aquesta estona de repaus passada, calguèt pasmens tornar s'aviar en davalat lo pendís rufe de la val, mas o faguèron de biaís suau al saber que l'element davancièr lor esclairava lo camin e èra per prevenir los pòstes de garda lo moment vengut.

Èra un sentiment de quietud pauc costumièr per eles, totjorn constrenchs a l'ordinàri d'èstre a l'alèrta de longa, e, a còps, se balhavan quitament la glòria d'agachar las aigas bramantas de la ribièra, blancas de furor, davalat de pels rocals a gisclars successius.

Las dos èran de pauc passadas e s'apropriavan de tres cascadas qu'en tombar d'un ranc mofut formavan en se jónher l'aiganaissent de la ribièra, quand apercebèron al mitan del sendièr, eles meteisses provesits d'un mocador de còl verd, tres partisans que lor fasián signe de se sarrar.

Lo cap del pòste avançat reconeguèt lo Ginestet, li faguèt alara riseta e li diguèt qu'èran espeitats per lo monde ailà naut en designar lo caminòl que montava regde entre las ròcas e los arbres un còp passat l'airal qu'i èran plaçats, esconduts jos de ramas la mitralhièra e lo telefòn de campanha.

Mentre aqueste percors penjalut e tortilhaire, encontrèron la linha de primièra defensa e los partisans, avisats pel pòste de vigia, saliguèron, en far la claca al lor passatge, dels bastions qu'i èran de garda.

Puèi aguèron d'atraversar lo segond malhum de fortificacions que presentava d'encastelatges gròsses amagats jos de fiats de camoflatge e qu'i èran posicionats de mortiers de 81 e de 75 sens recuolada.

Fin finala, desboquèron al pè del bauç grand, sus una pichona esplanada, tanben enrodada de defenses e de nisses de mitralhièras, que precedissiá un pòrge qu'èra una des las tres dintradas grandas de las caunas que s'espandissián jol massís rocós qu'i èra rescondut lo Centre de comandament operacional.

E, aici arribats, los quatre partisans manquèron ne tombar de cuol, qu'una seccion de resistents qu'avián cargats de vestits de campanha nòus formava randissa d'onor en presentar las armas.

Puèi, un còp passats, çò foguèt encara una suspresa subrebèla per eles, en veire, amassats en un mièg-cercle prèp l'intrada e en picar de las mans, l'assemblada completa dels dirigents de la Resisténcia sudenca al dintre de l'organizacion nomenada FUEC, o sabèm ja plan.

Aquí se trobavan segur los membres del CLNS que s'en faguèt rescontra ambe eles, d'annadas i aviá, e que fasián part a l'epòca, abans l'espetament de la guèrra d'independéncia, del gropament sonat Comitè Permanent de Vigilància, nascut, aqueste, a l'iniciativa d'institucions sudencas diversas, en seguida de las repressions policièras e judiciàrias nordesas.

E s'agissiá adonc : del Joan Labarta de "Combat Mièg-jornal ", del Rogièr Lescoba dels "Comitats de Salvagarda Agricòlas ", de l'Antonin Lambert alara president del Centre de Recercas sus la Cultura Sudenca e del Marçal Delmont de " Democràcia Socialista dels Païses Sudencs.

I aviá un autre participant pasmens que lo Ginestet aviá pas agut léser de conéisser e qu'èra lo Ramon Lascombas, ancian coronèl, ara retirat, de l'armada blindada nordesa, desem-

puèi aquesit a la causa sudenca e que l'espertesa èra estada demasiadament preciosa dils domènis de l'organizacion, de l'esquipament e de las tacticas de combat de l'armada secrèta.

E puèi, de biais excepcional acampats a Las Rocalbas, s'i trobavan tanben presents los cinc membres del Conselh dels Partisans de l'Armada Sudenca, vielhas coneissenças per nosautres tanplan, responsables dels Sectors militars e qu'èran totjorn segur : lo Miquèu Horcada (I), lo Pèire Delprat (II), lo Joan Labat (III), lo Marçal Faugeras, chafraat dins la clandestinitat " Mostèla " e solid encara desconegut del sieu predecessor (IV) e per acabar lo Jacme Lasserras (V).

Abracèron totes, cadun son torn, lo Ginestet que n'aviá las lagremas que li venián al uèlhs e " Mostèla ", al nom del collègi tot dels caps de la Resisténcia, faguèt de vigorosas felicitacions al Comandò Triangle " Vernhòla ", en dire que de capitar aquesta operacion " Custòdia " e d'aver tornat far liure lor amic " Furon ", s'avián plan ameritat la reconeissança de la Patria Sudenca.

Puèi, sens autras, un comissari d'acuèlh venguèt quèrre lo Ginestet , lo Delfraisse, la Faneta e lo Pojadon, los faguèt dintrar dils sosterranhs de la basa e los menèt dins una cauneta adobada, amb un calfatge e un esclaratge especials, per se mudar en una cambra vertadièra.

S'i trobavan dreïçats quatre lièches de camp, ambe de lençòls se vos plai, qu'enrodavan una taula facha de pòstes sus de caissas e quatre escabèlas onte se sietèron lèu fach mentre que dos partisans adusián de platèus que s'i trobavan aprestats d'arencs dins l'òli, de buou en consèrva ambe de pastas, un tròç de formatge, emai balhèron una bola de pan e una botelha de vin roge.

Tot aquò foguèt devorat e begut avidament e, sulpic aprèp, tombèron lo vestit de guèrra e s'ajacèron ambe de sospirs de solaç per se despertar pas que l'endeman a las doas de la tantossada.

De s'èstre dormits tan de temps n'èran pas ça que la asadolats e i aurián de bon grat tornat, mas caliá plan pasmens se

rasonar, e anèron, al fons d'un corredor que lor indiquèt un plan-ton far una brava teleta prèp una ruisset sosterranh que lai gis-clava d'una falha per puèi se pèdre dins un engolidor al dintre dels rocals.

Al lor retorn, trobèron al davant de la lor cauneta un comissari de ligason que los esperava e menava un unifòrme nòu de campanha mirgalhat de verd e de castanhenc, per dire de permetre al Ginestet de s'abilhar coma cal, en tot tornar al Delfraisse e al Pojadon lo blodon e las bragas prestats al moment qu'a-viá daissat dils bòsques sa tenguda de presonièr.

L'òme ajustèt qu'èran atenduts a la balma-cantina e i anèron, tanlèu vestits, en segre los panèls indicators que jalonavan las fòrça galariás d'aquesta caunassa flacament esclai-radas qu'èran, a passadas, per d'ampolas religadas al generator que foncionava al mejan d'alcoòl etilic.

Un còp arribats, faguèron onor dels bèls, segur, a-s-a-queste manjar que lo plat caud n'èra uèi una chocrota de con-sèrva gostosa al pus e avián tot just acabat quand lo meteís comissari venguèt, puèi, en s'acercar del Ginestet, li diguèt qu'èra esperat per presidir l'amassada del Conselh de coman-dament e qu'anava, s'o voliá plan, li far guida.

Aquò foguèt solid acceptat e se n'anèron sulpic mas a-prèp pasmens que lo Ricon aguèsse fach un còp de mai sos mercejaments grands als sieus liberators e en lor dire adieusiatz, que lo comandò èra de segur per s'adralhar lèu, cap a d'autras missions e de perills novèls.

Lo monde del Conselh èran amassats dil recanton d'una espelugueta que s'acabava en cuol de sac sul costat d'un corredor gardat, un cinquantenat de mètres d'aquí estant, per d'òmes en armas, de tal biais que las discutidas demorèssen se-crètas.

A l'entorn d'una mena de taulassa facha de pòstes pla-çadas sus d'estaudèls, amb en mòde de selons de soquets de castanhièr, los cinc membres del « Comitè de Liberacion Na-cionala Sudenca » emai los cinc comandants de Sector que for-mavan lo « Conselh dels Partisans de l'Armada Secrèta » fa-

guèron acuelh e amistats al Ginestet en li dire lo plaser qu'avián de veire aqueste enfin liure e tornar prene la sieuna plaça demest eles.

Ansin, las doas compausantas de l'instància suprèma independentista sudenca, lo plan conegut « Front Unitari d'Engatjament e de Combat » afortunadament al complet, èran adonc amassadas de biais solemne.

Se sietèron totes onze e, d'en primièr, lo Pèire Delprat, al nom de totes los caps de Sector, faguèt un condensat de l'estament de las causas sul terren, el qu'èra estat de primièra linha d'en darrièr dil sieu Sector II tocant las operacions gròssas, e de tal biais que lo Ginestet ne foguèsse assabentat.

Donèt doncas resson de las batalhas magèras que s'èran debanadas despuèi l'arrestacion d'aqueste, talas coma son estadas contadas d'aperabans.

Diguèt en resumit que la situacion sul plan militar, e compte fach de la disproporcion de las fòrças e dels mejans, podíá èstre dicha globalament satisfasenta, a malgrat de las indefugiblas e de plànher pèrdas registradas, mas que lo nombre n'èra fòrça limitat a rason, d'un costat, de l'encrosament sistematic de las basas e, d'autre caire, de la tactica de combat sempre apiejada sus la suspresa.

Declarèt abans d'acabar que, del vejaire comun dels caps de Sector, la Resisténcia aviá capitat de servir emai d'acréisser d'una brava part los espacis que mestrejava e qu'èran decretats "zònas interdichas", que los nordeses i avián pas pogut far d'encorregudas que tras que passadissas en tot patir alara de carnalatges dels gròsses.

Insistiguèt per clavar sul cambiament total qu'aviá aduit la dotacion en LMSA 16 B e apuèi en LMSS 17 per dire de neutralizar los mejans aerians e blindats de l'adversari.

Mas notèt qu'una vulnerabilitat granda demorava del costat dels bombardaments realizats despuèi nauta altitud pels autres sacamands, se l'escasença s'endeveniá que subrevenguèssen sus de concentracions de partisans al defòra dels centres encunits.

Aquí lo Delprat arrestèt lo sieu expausat e, alavetz, un gròs silenci s'establiguèt, se sentiguèt plan, subran, una atmosfera pesuga, un ambient comol de geina e de reticéncias, una situacion que degun i voliá pas, çò semblava, parlar en primièr e que d'unas i pareissián agachar lo vòl de moscas imaginàrias mentre que d'autres fulhetejavan de papieralhas.

Al cap de cinc bravas minutas d'un mudejament empruntat que mancava pas d'entrepachar tanben lo malurós Ginestet, lo Joan Labarta diguèt tot d'una qu'en la sieuna qualitat de membre pus annat anava lançar las parladissas e, per començar, presentar " Mostèla " e lo Ramon Lascombas a l'ancian cap del Sector IV, astrugament tirat de las àrpias nordesas, l'amic Enric.

Un còp aquò complit, declarèt qu'èra per s'enaigar valentament, en ensajar de resumir la problematica que los fasiá totes s'amassar presentament e qu'apuei daissariá la paraula al Ginestet per tal de dirigir los escambis, se luòc i aviá, e subretot balhar lo sieu sentiment prigond sus tot aquò.

– Joan Labarta : « Vau temptar de far cort e d'èstre clar, en rebrembar a totes aici qu'en seguida de la " Nuèch de la bombadissa " e de l'afar del Tucòlet que son dins totes las memòrias, èrem totes arribats, d'aquela epòca, a la conclusion que las accions per la via dicha legala èran del tot pena perduda, ja que lo Govèrn nordés demorava de longa sord a totes los clams tocant a l'acceptacion e al respièch deguts a l'especificitat sudenca.

« Avèm adonc ensems alara decidit de reagir diferentament, puèi que totes las reivindicacions pacificas desbocavan sus un camin sens eissida, que s'agisca del liure e oficial exercici de las lenga e cultura nòstras, de la reconeissança d'un drech a la proteccion del nòstre patrimòni territorial coma de las nòstras ressorças naturalas o activitats economicas contra los predators venguts del nòrd per tal de nos espleitar puèi de nos evencir.

« Davant una situacion que lo País Sudenc – deuriái puslèu dire lo Pòble Sudenc e la Nacion Sudenca, al risc d'entristir lo Lambert – èran l'objècte d'una colonisacion vertadièra, avèm

decidit de dintrar en resisténcia armada e decretat la guèrra de liberacion contra l'Estat nordés.

« E, per aquò far, avèm amassa fondat lo FUEC, organisacion clandestina a l'encòp politica e militara, que los motius e direccions d'accion an pas d'èstre recordats aici puèi que cadun de nosautres los coneis per de còr e que lo detalh n'es al rèsta estat expausat dil Manifèste qu'avèm difusat d'aquel temps a fum e que pagun demest los sudencs nimai al nivèl dels mitans nordeses pòt pas pretendre ignorar, levat un oblit malastrós.

« Vaquí pel recòrd de qualques evidéncias, mas qu'èra necessari pasmens atal coma punt de partença e per far cas d'eventualas desmemorianças, per çò que s'i a ges de vent favorable per lo que sap pas ont va, n'es tot parièr del qu'a desbrenbat d'ont veniá e los marins sabon plan tot aquò.

« Aicí arribat, e i vau pas anar en far de manhas, se troban demest nosautres d'unas qu'an completament fach caravirada, que son pus ges d'aquel dire e que lor vejaire es que cal desenant decessar las ostilitats contra lo poder nordés, tal dich ! tot regde !

« Aitan dire, tot de tira, que lo mieu sentiment, el, a pas brica cambiat e que soi del tot opausat a-s-aquesta novèla e susprenenta vision de l'avenidor per çò del nòstre movament, e pòdi vos dire tot clar que lo Lascombas parteja fòrt e mòrt la mieuna posicion atal coma o fan, aquò va solet, los nòstres cinc companhons caps de Sector.

« Lo Lambert, puèi que cal plan lo nomenar, a atragut a la sieuna seguida dins aquesta estranha e desquietanta empresa lo Delmont e lo Lescoba, e vaquí una dissension grèva que pausa lo problèma de l'endevenir de la nòstra organisacion.

« E totjorn es qu'i a pas pus acordança sus la nòstra linha d'accion tactica nimai, s'ai plan sasit, e aquò es pus de tafurar encara, estrategica.

« D'estant, vaquí perdequé nos trobam uèi acampats aici e me pensi amb tristor que se la desesperança e lo lassitge serián estats de pro compréner foguèssen lo fach dels nòstres camara-

das combatents, es al contre estabosissenta d'aquí ont es venenta ».

Aprèp un momenton de silenci tras que pesuc, lo Lambert demandèt la paraula, que se sentissiá èstre tot primièr dins la visièra, e aviá pas tòrt, alara, lo visatge un pauc pallinàs e crispat, s'exprimiguèt en adoptar un ton solemne.

– Antonin Lambert : « Son de rasons fondamentalas que m'an clinat d'adoptar la posicion qu'es mieuna auèi e que me donan de pensar que la via de l'insurreccion armada, qu'aviam causida a l'origina, es ara d'abandonar, ja que, segon ieu, dobrís paguna perspectiva prevesibla e satisfasenta.

« La causida de la rebellion me sembla, tot compte fach e rebutat, una enganada sul plan tactic, estent notat que demorariái ça que la solidari de tòcas estrategicas comunas, mas que se'n tenguèssen a obténer – que non pas l'independéncia, objectiu per ieu non pas solament illusòri mas de pus, i tornarai, pauc desirable al nivèl d'un sistèma de pensada condrechament concebut – una autonomia larga e rasonabla sonque.

« I a dins d'abòrd quicòm que me tresvira fòrça desenant e que residís dins los sacrificis que ne metèm la carga suls nòstres resistents, que mantunes an ja perdut la vida dins l'aventura e alsquals cal apondre lo nombre dels autres, tustats dins la lor carn, e que ne servaràn sovent d'andicaps dels sevèrs.

« Mas se se podiá pensar qu'aquestes dòls e infirmitats poguèssen balhar abotiment sus quicòm de moralament acceptable, que faguèsse progressar lo nòstre País Sudenc dins la via d'un estatut de libertat dubèrt als autres e de tolerància democratica, auriái benlèu daissat de caire las mias reticéncias, pr'aquò vesi qu'al travèrs d'aqueste soslevament armat riscam subrefòrt d'abocar sus de devianças e de tòrts que l'istòria nos'n presenta d'innumerablas e tristas escasenças.

« Que çò que crenti al pus, en ausir demest nosautres de mai en mai glorificar de concèptes tals coma : "nacion", "etnia" o encara "identitat" sudencas, aquò's que, per malasòrt, foguèssim a faurejar nos-meteisses lo nòstre guetò pròpri, un territòri, adonc de termièras, en crear ansin un espaci claus barrat als au-

tres, sinonim de reget dels vesins e bon per totes los desrapatges antagonistas, xenofòbis puèi, perdequé pas faissisents.

« Sèm sens dobte, nosautres sudencs, çò que se pòt sonar una poblacion originèla, mas pas ges – e tan melhor m’o pensi d’a fons – un pòble-nacion vertadièr.

« Vaquí perdequé, de n’aver facha reflexion madura, creisi fèrmament e sincèrament que nos cal abandonar aquesta lucha armada e decessar d’entreténer aqueste sòmi caluc de nos voler tresmudar en una entitat independenta, donats los riscos de veire aquesta s’endevenir un daquòs òrre, a l’imatge de çò qu’es, pròche nosautres, l’Estat-nacion nordés o encara, mai luènh e demest un molon d’autres exemples, l’Estat d’Israèl ».

Tornar, un silenci de glaçar aculhiguèt aquesta declaracion de las desvariantas que lo Delmont nimai lo Lescoba i ajustèron pas quicòm, pro geinats que ne pareissián pasmens, mas, mentretant, lo Lasserras balhava desempuèi ja una passa de signes de despaciéncia bèla e, a la perfin, espetoriguèt literalament.

– Jacme Lasserras : « Mon paure Antonin, as pas cap cambiat al mens sus un punt ! Mas ont fotre vas cercar aquesta fraseologia empatolhada per fin finala n’èstre reduch d’avoar que t’as virat la vèsta ?

« Te pertocan los nòstres fraires tuats o nafrats ? Pensas benlèu que nosautres totes o planhèm pas e ne sèm ges desconsolats ?

« Las victimas maluroses en cò dels nòstres d’aquesta guèrra de liberacion, las trobam de lagremar aitant e pus benlèu que non pas tu.

« Çà que la, aquò s’es totjorn conegut èstre una consequéncia espaventabla mas necessària e indefugibla de las causas fachas tre la debuta.

« Pas degun o dessaupèt d’aquel temps e podes pas jogar de l’ase uèi. Cal saber çò qu’òm vòl.

« Mòure la guèrra de liberacion te sembla ara una error ? Mas sabes plan que se la lucha armada es estada deslarga, la rason n’èra, e te trobavas plan de consent aquí dessús, qu’aquò

apareissiá lo sol mejan d'emplegar per afrontar l'imperialisme opressor nordés, èra lo darrièr recors e, del mieu sentiment, aquò demora de plen d'actualitat a l'ora d'ara.

« As adonc cambiat d'èime de cap a cima e es fòrça de plànher. Sabi plan pr'aquò qu'i a pas que los piòts, çò dison, que lo lor vejaire muda pas jamai, mas salvats de motius novèls e grèus, bescaïrar de cent quatre vint grases, aquò pòrta un nom que pòt pas èstre constància.

« E, de rasons seriosas per far viratorn de tal biaï, ne vesi cap en cò tieu, se que non de pretèxtes que son pas que lo produch d'una ideologia fumosa s'òm vòl plan trobar la maire al nis.

« Te rebrembi qu'aprèp l'afar de Las Peiragudas e lo fracàs qu'i an patit los nordeses d'annadas i a, de per una intervencion enfuocada dins la premsa, t'ères fach lo campion afogat de la reivindicacion legitima del pòble sudenc fins a se far reconéisser atal coma nacion especifica e distinta de la nordesa.

« Mas, desempuèi las darrièras pluèjas, çò sembla, as virat l'esquina a-s-aquesta concepcion, en militar de mena tot aitant apassionada de sens del tot contre.

« Semblas aver descobert los dangièrs del nacionalisme e pensar qu'endavant lo monde sudenc se deurián defugir coma mala pèsta la simpla idèa de se dire una nacion o ben quitament un pòble.

« Aquestes dos concèptes, los as fachs dins ta tèsta d'es-paventals atal coma, bensai, los autres vocables que son : etnia, raça o encara identitat.

« E perdequé, se te plai ? Mas, sens dobte, a rason que totes se podon declinar pel biaï d'una desinècia en " isme ". Sembla que siás afectat, mon paure Antonin, d'una malautiá que se poiriá sonar " ismofobia ".

« Tot parièr, cal demorar un pauc seriós, car amic, qu'en aquò far lo pus clar es que, sens benlèu te'n dobtar e o voler, te botas al servici de l'egemonia nordesa.

« Per tu, la perversion possible d'un sistema, d'una idea o d'una concepcion seriá una rason dirimanta e, d'aprèp l'es-tranha doctrina tieuna, s'ai plan compres, un argument bastant per fòrabandir aquestas nocions al simple motiu que podon, a còps, desbocar sus de desnaturacions o d'alteracions marridas ?

« Mas de qu'es un tal rasonament qu'i regnan l'amalga-ma, la confusion dels genres, la generalisacion abusiva e la geta-da del nenet ambe l'aiga del banh ?

« A-s-aqueste compte, tan qu'i sèm, e per ne demorar dins una meteissa maniera de paralogisme, donats los risques grands de veire las gents càser dins lo vici e la depravacion, res-tariá pus qu'a incitar lo monde de se mesfisar al pus de la morala e de la vertut e de conselhar de n'evitar la practica, per prudén-cia !

« La realitat, s'òm vòl plan èstre onèste, es pus simpla. Se troba que dins aqueste paure monde d'aiçaval i a de bonas e de marridas causas. Tot es pas blanc o negre. I a possibilitat d'un nacionalisme bon atal coma d'un marrit.

« Mas la vertat tota nusa es qu'i a de nacions oprimairas e d'autras nacions que son oprimidas. E en vertut de quin prin-cipi immoral una nacion auriá pas lo drech de se dire tala, d'o reivindicar nautament e de voler viure sa libertat nacionala ?

« E puèi, per çò de ieu, lo concèpte de " nacion " se deve-sis pas cap en d'elements que poirián èstre, per exemple : nacion al sens plen, nacion virtuala, nacion originèla o que non sai en-cara.

« Una idea tala, la veiriái puslèu eissir d'un esperit ma-lastrosament agantat pel virús nordés, que, per ieu, demest las nacions n'i a ges que poirián èstre " principalas " o " subsidià-rias ".

« Segon ieu, una nacion es o es pas e, dins lo cas de la tèrra e del pòble sudencs, la nacion es de plen caracterisada, de biais indobtable, d'aprèp la definicion qu'es mieuna mas que ne val plan una altra, me pensi, es a dire :

« Una collectivitat umana, d'ordinàri regropada dins una region determinada, valent a dire un territòri, e que se reconeis

dins de valors comunas. Un grope social que possedís, demest autres, un passat istoric diferent, de tradicions e de costumas especificas, una mentalitat originala. Brèu, una comunitat qu'a de caracteristicas particularas de pensada e de compòrtament, d'actituds culturalas distintivas e de traits de civilisacion singulars e lo tot normalament embetumat per un element fonamental d'expression, saber una lenga que li aparten en pròpri.

« Nosautres sudencs, emai que jos tutèla, sèm plan una nacion e en corollari, sèm un pòble a despart, tot ben qu'asservit, ja qu'aqueste s'entend, tot lo monde o sap, d'un ensem d'èstres umans que vivon es societat, demoran sus un territòri definit qu'i son enrasigats e tenon en comun de costumas, d'usanças e un biais de viure particulars.

« E las convencions internacionalas que l'Estat nordés a ratificadas mas que mepresa de longa, o sabèm de tròp, afortisson que : " Totes los pòbles an lo drech de dispausar d'elementeissas ...".

« Aicí s'acaba la mieuna intervencion que nos donèt d'alhors escasença de far tornada, al desplaser benlèu d'unes qu'i a, a la debuta de la nòstra reflexion e de la nòstra causida per un soslevament armat contra las insofriblas tirania e dominacion nordesas ».

Aquò faguèt l'efièch d'un giscle freg sus tota l'asssemblada e, tot al long d'un brave periòde, pagun volguèt intervenir nimai respondre, de tal biais que, fin finala, lo Ginestet se diguèt qu'èra temps per el d'aduire la conclusion sieuna e, en mai, desirada per totes.

– Enric Ginestet : « Vau, s'o permetetz, traire las conclusions de la situacion d'aperabans descricha, mas, dins d'abòrd, voldriái mercejar totes los qu'an obrat per la mieuna liberacion en dire, en tot passar, que l'arrestacion que ne soi estat l'objècte èra benlèu deguda a d'imprudéncias que ne pòrti la falta, ne soi conscient.

« Aiçò dich, declarar que l'estat de causas que los vòstres expausats ne son lo rebat me regaudís seriá far gròssa e inconvenenta messorga, mas, al risc de vos suspréner, dirai qu'aques-

ta mena de conflictes èra, dins l'esperit mieu, inscricha dins los faches, qu'aquesta contèsta foguèt, es e serà gaireben una figura impausada dins totes los movaments de liberacion.

« Ven tard o d'ora, mas es malaisit de ne defugir la subrevenguda.

« La catastròfa, la sola d'entreveire per ieu, seriá qu'aquò desboquèsse sus un afrontament violent, una lucha fraticida, una guèrra interiora coma se'n son malastrosament vists d'exemples nombroses, e aquò, o cal estalviar a tot pèdre.

« D'aquí estant, cal plan far lo constat que sèm pus totes d'acòrdi, d'aquesta ora endavant, sus los mejans que son d'empregar per tal d'obtenir enfin que siá tornada sa dignitat al nòstre País Sudenc.

« Servís pas de res que nos mandèssem a la cara, d'un costat, la carrièra bòrnia de l'insurreccion armada e de l'autre, la carrièra bòrnia qu'i mena tanben la via legala, totjorn enregada de badas, o sabèm totes.

« Es un debat eternal e estèrle que s'i pòt pas jamai trobar una sintèsi satisfasenta, se que non la constatacion que, dins los faches, quand la negociacion abotís a quicòm de concret, es estada gaireben totjorn precedida per una revòlta per las armas.

« Sèm una minoritat e, jols regims totes, subretot benlèu quand se dison democratics, lo nòstre destin, dins la legalitat, es segur de demorar ... minoritaris, adonc inaudibles

« Vaquí perdequé persisti personalament per pensar que tot es estat ensajat per tal d'obtenir pacificament la reconeissança dels nòstres dreches, sens cap de resultas, e que nos demorava pas pus que lo camin de la revòlta fins a temptar d'i capitar.

« D'unes, demest nosautres, an cambiat d'èime e es solid lo lor drech, emai s'aquò me dòl, mas i a un punt sulqual se pòt malaisidament far concession, qu'es lo de la tòca suprèma, l'element fondator de tot lo nòstre marchament, vòli parlar de l'objectiu d'independéncia.

« Se pervenèm de nos botar d'acòrdi, e m'adreçei aici especialament al Lambert, sul manten d'aquesta amirada primor-

diala e estrategica, alara se pòt concebre una separacion que poiriái dire amigabla.

« Se tal pòt èstre trobat un terren d'acordança, mas a-s-a-queste pretz ça que la, pòdi vos prepausar un cèrt arrencament.

« Manca segur d'èstre satisfasent del tot, poiriái permetre als que son desenant opausats a la perseguida de l'accion armada, adonc suls mejans que se'n cal usar, de pas dintrar en lucha dobèrta, dins una òrra guèrra de clans, contra los, que ne fau partida, e que seguisson de pensar que demora pas pus qu'aquesta ultima via per tal de sortir de las àrpias imperialistas nordesas e de tornar trobar la nòstra libertat.

« Se se pòt adonc encontrar consentida sul sicut essencial de l'objectiu d'independéncia, vos prepausi d'en primièr de prononciar la dissolucion del FUEC, per fins de tirar un brave còp las leiçons de la situacion conflictuala que coneissèm.

« De segond temps, lo Lambert e los que son a segre las sieunas tendéncia e desmarcha poirián alara fondar un organ oficial nòu qu'obrariái en tota libertat e sens cap de contacte ambe la branca armada, dins l'amira que vèni de definir e que se poiriái nomenar de biais topic : " Recampament per l'Independéncia del País Sudenc " (RIPS).

« E los autres, nosautres partisans de l'armada secrèta, prepausi que nos regropèm endavant jos la denominacion novèla de : " Front Unitari de Liberacion Militar de la Nacion e de la Tèrra Sudencas ", amb acronim : " FULMINATS ".

« Designacion que d'unes pensaràn benlèu un pauc pesuga mas que la movença radicala nòstra i trobarà una expression plan illustrativa de las sieunas tòcas e nautament simbolica.

« Un tal acòrd supausa, plan segur, que sián autrejats a-s-aquesta sola organisacion d'aicí totes los mejans centrals de logistica, de collècta de fonses e l'aparelh de las filièras d'aprovesiment de l'ancian FUEC, que serián pus ges solid de besonh d'aquí enfòra als partidaris del RIPS e que demorarián al contra essentials pel FULMINATS fins a perseguir la lucha sieuna.

« Al revèrs, me sembla normal que lo RIPS serve los espleches e personals vodats a la propaganda e que se faga un

repartiment equitable dels fonses disponibles a l'ora d'ara entre las doas estructuras novèlas.

« E va sens dire que los cinc sectors militars, que los caps vendrián membres d'ofici del Conselh de direccion del FULMINATS, formarián part d'aqueste, directament e pel tot, ambe los sieus potencials umans e materials.

« Abans d'acabar, e se n'es mestièr, vòli rebrembar als que van se virar endavant cap a una accion solament pacifica e al jorn plen, lo jurament qu'an prestat de pas jamai revelar un quite bocinòt dels secrèts de la nòstra organisacion, jos las penas grèvas al pus que sabetz totes.

« S'i a d'oposicions de formular sus las mieunas proposicions, es lo moment de las far conéisser, se que non, i aurà de nos acampar tornar deman per tal de fixar totes los detalhs practics ».

Un còp acabada la declaracion del Ginestet, paguna votz non se manifestèt e i aguèt pas lo mendre comentari.

Capítol 7

Ges de postèrta pel governador

□

Aicí arribat dil sieu raconte, lo narrator es gaireben desprovesit de vocables fins a dire e qualificar l'ira que s'apoderèt del Govèrn de Nòrborg tanlèu coneguda la fugida del Ginestet.

Aquò foguèt alara lo desencadenament, desempuèi lo cap de l'Estat e ducas las autoritats localas, d'una èrsa rabiosa de messatges encolerits que marcavan una embufada de las bèlas.

Lo director de la preson de Frontinhòl se sabiá, segur, plan pus prèp de la salida que non pas de la promocion, mas se dobtava pas tot parièr que l'ordenança de revocacion per encausa de mancaments grèus als devers de la sia carga anava tombar tan lèu, çò que foguèt pasmens lo cas, e n'escasèt de meissa mena pel cap dels servicis de seguretat e de susvelhança.

Lo Governador del districte ausiguèt passar lo bolet pròche las sieunas aurelhas mas se trobèt miraclosament pas, pel moment, implicat de biais dirècte, se que non per reagir de subte fàcia al contèxte d'aqueste lagremable episòdi que ne caliá tirar las consequéncias sens esperar una segonda.

La fotra de las nautas autoritats estatalas èra aitan gròssa que fasián desempuèi de temps repròchi als responsables administratius, policièrs e militars dels luòcs de pas aver cas coma caliá de l'amenaça que portava la preséncia indobtabla d'un formiguièr de terroristas dins aquestes ròdols dels Causses Bèls

e de n'i aver pas menadas ges d'operacions de desinfeccion vertadièras mentre totas las annadas passadas.

Emmalit tan mai bèl que s'èran botat dins la clòska que lo fugitiu aviá trobat segur de se recaptar dins aqueste ranvèrs, mentre qu'una equipa d'autres salopasses fasiá camin sens s'escondre de tròp cap al nòrd, còp d'i atraire l'aviacion e que tot aquò podiá pas demorar sens reaccion de las fòrtas.

D'ont mai que, donat lo brandebàs amodat per l'endevenança, èra pas estat possible d'amagar qu'un detengut de la Centrala de Frontinhòl, un dels principals menaires dels terroristas pels Districtes del nòrd, se que non lo quite capmèstre, mas que ne citavan pas ça que la lo nom, aviá capitat de s'escapar.

E lo fach mostrava de plen, çò disián, que las autoritats s'èran pas enganadas en lo considerar coma tal e a malgrat las sias denegacions que plaçavan en lutz plena, e un còp de mai, la marrida fe e la duplicitat d'aquestes atemptaires òrres contra la seguretat interiora de l'Estat.

Los comunicats, sens cap s'atardar sus las mesuras precisas qu'èran d'èstre presas de tira en seguida d'aqueste afar, fasián ça que la pas mistèri sul fach que caliá s'atacar decisivament endavant als poiridors qu'èran, o caliá plan dire, aquestes Causses Bèls e, mai que mai, las auturas qu'enrodejavan lo maldich Massís de las Balmas.

Qu'aquò veniá d'urgéncia primièra, estent qu'aquestas gents avián agut l'audàcia de salir de las zònas interdichas e de venir a l'escondut liberar un dangierós malfaràs que metiá en perill l'unitat de la Nacion e que caliá adonc ara, de preissa tota, desrasigar d'aquestes luòcs la trista vermina plan tròp de temps daissada a mand de proliferar e de nòser.

Mas, a cò dels caps de la Resisténcia, lo messatge foguèt clarament rebut e desfelicat de tira sens dificultat : las endevenanças anavan s'abrivar, sens dobte aquò èra per calfar del costat del Sector III e bensai pro lèu.

Ne foguèt pas question pasmens al cors de la darrièra amassada plenièra dels responsables abans la sompartida deci-

dida la velha e qu'i botèron al punt totes los aspèctes practics d'aquesta separacion.

Lo Ginestet obtenèt, demest autras, qu'abans lo restacament de l'unitat de propaganda al RIPS novèl, foguèsse realizat un tract pro brèu, d'espandir aprèp lo pus largament que seriá possible dins l'amira d'una visibilitat optimala.

Aqueste tèxte presentariá alavetz la recenta congregacion del FULMINATS, de la vocacion purament militara e que los objectius demoravan los del FUEC ancian, saber : capitar d'obténer l'independéncia del País Sudenc mas per las armas, puèi qu'aqueste d'aicí podiá pas daverar la reconeissança dels sieus dreches legitims per las vias legalas e pacificas.

Se faguèt la reparticion de la moneda, coma èra estat previst d'aperabans, valent a dire que de tres parts una foguèt balhada al RIPS e, dins una atmosfèra fòrça estranha, s'acerquèt lo moment que lo Lambert, lo Delmont e lo Lescoba s'apreparèron de se desseparar dels lors camaradas combatents per tal de tornar a cò d'eles acompanhats dels guidaires sieus.

S'abracèron totes un darrièr còp amb emocion, arrestèron en comun que s'i aviá, per cas, d'aver un contacte desenant, se fariá per l'entremesa del pastor Wassermann, puèi aprèp de s'èstre desirat bon astre de biais recipròc, los tres membres fondadors del RIPS precedits d'una escòrta, fins a los menar duscals pòstes avançats, daissèron lo Centre operacional de comandament de Las Rocalbas.

En seguida e de tira, los cinc caps de Sector s'acampèron en preséncia del Ginestet, del Labarta e del Lascombas per tal d'escambiar las lors vistas tocant a la situacion probabla e de donar pensament que seriá totara, sens dobte, la de la basa del Sector III comandada pel Joan Labat.

Lo Lasserras prepausèt e faguèt adoptar un plan que lo sieu Sector V al sud e lo Sector II del Delprat al nòrd i botarián d'en pè cadun una fòrça de projeccion de 300 partisans fortament armats qu'i auriá de manténer en alèrta, per tal de se portar sus las endarrièras dels nordeses s'i aviá, coma o èra de crenhe, ataca e assetjament del Centre del Puèchpeirós.

Fixèron, pel pus gròs, las posicions que semblavan las pus facultosas per un agropament pels uns, al nòrd, suls penjals de las gòrjas de Durbèla a l'endrech qu'i son superadas pel Massís de las Balmas, e pels autres, al sud, sus las pendas dels Causses, al trescòl del Mont Esquiù que domenjava lo prigond vaure qu'asseparava aqueste som del pic rocós ont s'escondiá, jol vielh castèl arroïnat, lo Centre de comandament del Sector III.

Se determinèron, pel pus gròs, los armaments qu'aurián d'emplegar las doas fòrças d'intervencion e lo mot-còdi de lançar pel Labat per aviar una amassada de finiment dels tres caps de Sectors implicats, quatre jorns aprèp, al Puèchpeirós, e que seriá d'alhors lo nom del dispositiu tot, valent a dire : « Tais ».

Puèi Mostèla convoquèt lo Delfraisse en aprofiechar la preséncia del Comandò « Vernhòla », fins ansin a estalviar messatges radiò e encontres de preparacion, per tal de li balhar los elements generals d'una operacion especiala, tras qu'espinnuda coma importanta, e qu'amassariá tres autres comandòs, mas que la tòca finala deviá, pel moment, demorar secrèta.

Mostèla precisèt que prendriá personalament la direccion de l'afar, estent l'interés qu'i estacava la Resisténcia e donèt soncament per consincha qu'i auriá de s'encontrar dins l'espaci de tres setmanas, jorn per jorn, en fin de matinada, sus las còstas sud de la val de Linhana, al punt topografic repertoriat : « Las Lobèras », prèp l'intrada d'unas caunas que domenjavan de naut la ribièra e que s'i podiá apercebre al luènh lo gròs borg de Santa Quitèri.

Se determinèt la marca de reconeissança : mocador de còl roge a la pèrna de drecha, e lo mot-senhal : « Quand plòu pas a luna novèla / Dins tres jorns la pluèja es sovent fisèla », estent notat que, dins lo reprovèrbi tradicional, lo mot « sovent » existís pas cap.

Mentretant, lo Pojadon se n'èra anat al burèu de Mostèla ont aviá obtengut accés a l'ordinador e i passèt alara en tractament de tèxte un long article sus la situacion en País Sudenc qu'aviá dins la tèsta e que voliá mandar desempuèi bèla pausa.

Copièt apuèi lo document dins una memòria de massa sus clau USB e daissèt aqueste registrament al secretari per tal que poguèsse èstre remes, tanlèu que se'n trobariá l'escasença, a un simpatisateur fisable que poiriá anar a Marçautges, dins un cyber-cafè puslèu, e i mandar aquò a l'adreça electronica d'un grand setmanier d'America que n'era demorat lo correspondent.

Sus aquestas lo comandò, un còp amassat, s'anèt aprovesir de viures e de municions, faguèt remplaçar las batariás del LMSS 17 e, aprèp d'aver saludat Mostèla, que tornèt dire totas las sias pus bèlas astrugadas pel polit acompliment de la mission « Custòdia », los tres amics s'adralhèron cap a las linhas de defensa del camp per prene la direccion del sud.

E, d'aquesta passa, lo Ginestet doblidava sa cansiera per dire de far una vertadièra represa en man dels circuits de finançament e d'esquipament de la Resisténcia, en ne questionar a la tièra los responsables màgers qu'èran estats requisits a Las Rocalbas de meteis temps que lo CLNS.

Devisèt d'en primièr ambe lo Comissari collector e se faguèt donar lo bilanç de las ressorças qu'èran pas vertadièrament de las flacas, a despièch del partiment al profièch del tot nòu RIPS, mas daissavan pas qu'un marge relativament estrech per cas d'investiments pesants.

Lo Ginestet donèt alara, de fèrme, d'unas consinhas per tal d'acréisser las dintradas, en mobilizar las equipas encargadas de la culhida de moneda al títol de la contribucion a l'esfòrc de guèrra de liberacion nacionala sudenca.

Insistiguèt sus la necessitat de convèncer los donators patriòtas de l'urgéncia d'una butida excepcionala e, d'autre caire, diguèt que caliá pas esitar de far emplec d'arguments tras que persuasius e incitatius a l'esgard de las entitats nordesas, que sián, per exemple, d'entrepresas installadas per fins d'espleitar e pilhar las ressorças del País Sudenc, o encara d'establiments vodats a l'industria toristica o virats cap a l'acaparrament de las tèrras pr'amor d'i practicar l'estatjament de monde venguts del nòrd.

Puèi, de tira aprèp, lo Ginestet recebèt lo Comissari d'esquipament per tal de far lo punt sus l'aprovesiment en armas e sasiguèt l'escasença per li dire la satisfaccion del comandament a prepaus de la dotacion decisiva en LMSA 16 B e LMSS 17 que s'èra facha desempuèi qu'èra estat arrestat.

Mas l'essencial de l'entretèn toquèt evidentament a la capacitat qu'i aviá, a l'ora d'ara, de se munir de fusadas sòl-aire de portada larga e que foguèssen a mand de dissuadir los nor-deses d'operar d'observacions, de deteccions e subretot, segur, de bombardaments desempuèi altitud nauta.

Lo comissari respondèt alavetz qu'una possibilitat tala existissiá plan e que n'aviá facha una proposicion de realizacion qualques meses i aviá al CLNS, mas que pas res èra estat decidit d'estant e que, per çò que ne sabíá, los dirigents foguèron sens dobte un pauc espaventats per la despesa, mas, segon el, benlèu a l'encòp ges persuadits de la necessitat d'aqueirir un tal material.

Lo Ginestet mercegèt l'òme per totas aquestas entres-senhas e li demandèt alara de precisions per quant a las caracteristicas tecnicas de l'engenh, las dilacions de preveire per l'obténer e l'adralhar, l'assisténcia que se podíá escomptar dins l'amira de la mesa en òbra practica e enfin sus lo pretz.

Lo comissari comencèt per aqueste d'aicí, çò que foguèt l'encausa d'un leugièr tressaut a cò del Ginestet, mas aqueste daissèt pasmens l'expausat se persegre e aprenguèt que lo material en question podíá èstre disponible sens tròp d'espèra, segon las informacions agudas a l'epòca.

Contunhèt en dire que las filièras èran fòrça complicadas, fasián intervenir un fum d'intermediaris, çò qu'explicava per brava part la soma de desborçar, mas qu'un còp acceptada la chifra de l'addicion, tot se debanava de costuma de biais cor-rècte, diligent, discrèt e professional.

Precisèt que la despesa d'enfaciar, emai que plan pebrada, se compreniá melhor al saber que la connexion s'encargava de la liurason al luòc demandat, del montatge e d'una ajuda practica balhada sus plaça per un tecnician per tal de metre lo

crompaire en condicion d'usar de l'armament del tot condrechament, ambe fornidura d'un mòde d'emplec precis e complet.

Lo comissari diguèt alara que s'agissiá de quicòm de fòrça plan diferent de çò fins a uèi emplegat, un material pesuc que se podíá pas menar qu'a bocins per un assemblatge sonque sul siti e que necessitava, en mai, una rampa de lancament de montar tanben a l'endrech desirat e tot aquò per explicar lo besonh d'una assisténcia especializada qu'aviá son còst, solid.

Lo tecnician ajustèt que l'engenh, de fabricacion russa, nomenclaturat MLP – SA 20 se presentava coma una gròssa fusada de tres mètres longa e de gaireben dos cents quilòs pesuga, que s'agissiá adonc d'un missil de la portada bèla que podíá anar ducas 10.000 mètres aisidament e que lo guidatge se'n fasiá plan segur per raisses laser.

Per acabar, lo comissari apondèt que lo material veníá evidentament per l'èst, en atravesar la Granda Cadena Orientala, que los pòrts n'èran adara fortunadament desprovesits de nèu e que s'òm voliá de delais de liurason redusits al pus cort, lo melhor seriá de far aduire e installar siá en Sector IV, siá en Sector III, e que, dins aqueste cas, caliá alavetz preveire una atenda de quinze jorns aperiquí.

Al cap de totas aquestas precisions, que ne mercegèt tornar l'especialista, lo Ginestet li diguèt de reactivar de prompte los sieus malhums e filièras, puèi de comandar tres exemplaris del material en causa que serián de dirigir al pus lèu cap als ròdols de la basa del Sector III ont serián recepcionats e pres en carga pels resistents eles-meteisses.

E d'ajustar que tre l'anóncia que la columna d'acaminament dels passaires seriá aprestada, i auriá d'arrestar un punt de rencontre precis, pro alunhat del dich Centre del Puèchpeirós.

Lo Ginestet diguèt de mai que, d'aquesta mena, d'equipas de partisans, que ne prendriá en persona la direccion, poirián, en se substituïr als portaires estrangièrs, s'encargar de carregar los engenhs ducal luòc causit per l'implantacion dels armaments e que sol lo tecnician del fornisseire seriá admes d'i venir, per pus de discrecion.

Fin finala, lo Ginestet convoquèt lo Comissari collector de tal biais que la soma de desborsar poguèsse èstre fornida al pus lèu al Comissari d'esquipament.

E èra pas tròp d'ora per aviar totas las accions engimbradas d'un costat o de l'autre, que d'indicis daissavan pensar a una preparacion, a cò dels nordeses, de quicòm de marrit dils ranvèrses dels Causses Bèls.

D'entressenhas mandadas pels observators posicionats a las environas del capluòc del Districte, valent a dire, segur, la ciutat de Vilanòva dels Tèrmes, fasián estat de movaments inhabituals d'efectius qu'anavan estacionar soncament, pel moment, en defòra de l'aglomeracion.

Ni per tot, s'agissiá de concentracions suspèctas que s'i vesían agropar tanben d'unitats de las de tròp conegudas tropas de montanha e tot aquò pudissiá de vertat a putas intencions.

E i aviá pas solament aquestes elements ja de pro inquietar, que las patrolhas mandadas devèrs los costals nòrd dels monts de Las Balmas, parçans que coneissèm plan e que lor dison d'alhors Lei Baumas dil parlar sudenc oriental local, apercebián, sens se desvelar nimai engatjar encara lo combat, de plan pus nombrosas escoadas d'avant-correires nordeses.

Per tot adobar, las vigias plaçadas suls penjals que domenjavan la prigonda val de Durbèla e l'estrada qu'i serpajava al fons, èran testimònis de passatges ges costumièrs de veïculs leugièrs de reconeissança qu'avançavan prudentament, totjorn pus cap als nauts, abans de far enlà lèu lèu.

De mai, pel primièr còp desempuèi bèla pausa, se vesía sus la ribièra l'incursion d'aquestas pichonas vedetas qu'una chorma de cinc òmes i dispausava, a la proa e a la popa d'una mitralhèra de 7,62, e que fasián anar e tornar a la lèsta, mas en s'avançar pus amont cada vetz.

Per comolar encara de lanhas de la Resisténcia, de vòls d'observacion se remarcavan al dessús del massís amb una frequéncia desquietanta e que podián pas èstre que l'anóncia d'enseguidas de las pus redobtablas.

Al Puèchpeirós, lo Joan Labat aviá de plen flairat lo dangièr desempuèi un brieu e aviá mes de tira lo sieu monde a l'alarma.

Mas, ansin qu'èra estat lo cas en circumstàncias parièras pels autres caps de Sector, èra partejat entre l'enveja de reagir sulpic contra las incursions que se multiplicavan a las cantèras del sieu territòri e l'espèra prudenta que semenava lo dobte a cò de l'adversari, en reservar l'efièch de suspresa tan preciós e en butar l'enemic a la temeritat fatala.

Es a-s-aquesta segonda actitud de saviesa que s'èra fin finala acantonat, aitan mai que ni per encoratjar los nordezes dins las lors infiltracions, aqueste biais de far podíá los portar a d'avançadas a tropas gròssas, çò que seriá benlèu l'ocasion d'un polit e bèl tracanard, mas que los plans evocats ambe lo Las-serras e lo Delprat se venguèssen per astre a concretizar.

Per l'ora, lo Labat se contentava d'un renfortiment de las defensas exterioras de la basa, d'exercicis de mesa en plaça subta de pèças de mortiers al defòra de las intradas de caunas qu'i èran abrigadas en esperar e de simulacions d'alèrtas per tal de s'apreparar al pièjer.

E, totjorn dins aquesta amira, faguèt realizar un petardatge de màger part de las dralhas pujantas que donavan abordada a las endrechieras bassas dels penjals del puèch, al davant dels pòstes avançats.

Èra un element de seguretat suplementari, ambe l'avantatge de jogar un ròtle de senhal de gèrda, mas èra un trabalh minuciós e long, que caliá d'efièch operar un relevat precis de l'airal de cada mina, d'un costat per estalviar d'accidents demest los partisans dins las zònas trapeladas e tanben per tal de poder desminar un còp lo dangièr escartat.

Dotze jorns s'èran agotats desempuèi los acamps e decisions preparatòrias dels caps del FULMINATS, abans que cadun s'entornèsse dins son luòc d'accion abitual, quand lo Ginestet, demorat als costats de Mostèla a Las Rocalbas, recebèt al But-letin del matinòt lo messatge esperat e qu'anonciava lo passatge

pel grope de portaires dels MLP – SA 20 del Pertús deis Avalancas.

Valent a dire que la caravana dels mercands d'armas aviá trescompassat la Granda Cadèna Orientala en s'avançar desenant en territòri contrarotlat pels partisans sudencs e que caliá pas s'atardivar per fins d'anar a la rencontra del convòï, coma o èra estat de convent ambe lo Comissari d'esquipament.

Lo Ginestet aviá ja acampada e mesa en condicion dins aquesta vista una còla de 33 partisans deverida en tres gropes amb a la tèsta de cadun un detsenièr-menaire dotat d'un PM de 9 mm e, al dintre, 8 òmes pel transpòrt que possedirían pas que lo lor pistolet personal a la cench e 2 autres de proteccion bravament armats, l'un d'un LMSS 17 e l'autre d'un FM de 7,62 mm de las grandas capacitat e velocitat de tir.

E prenguèron camin sulpic, que caliá plan comptar dos jorns per jónher lo punt de ligason fixat, una rocassiera crincada al mitan dels planòls arides de levant e que sonavan : « La Cima deis Eissuchs ».

Mentre tota la matinada e estent que l'aviacion nordesa gausava pus nasejar pel moment dil caire, l'anar foguèt gaireben lo rebat d'una passejada plasenta, pauc encargats qu'èran, ambe cadun una biaça pel manjar e, penjadas al cinturon, una gorda e una saca de plumetas rotlada per la colcada.

E puèi, s'agissiá d'un percors plan conegut de totes, e que lo raconte nos i a ja menats mai d'un còp, qu'aquesta marcha cap aval dils estreches de Nautaigala, puèi la pujada del sieu costal sud e aprèp la davalada granda que precedissiá l'escalada devèrs las Crèstas de las Roquièras que se devián las segre una brava estona.

Miègjorn èra pas luènh quand arribèron al pè del famós Tuc dels Corbasses en s'i far infamar de segur per aquestas malas bèstias, e aquí començavan los afars serioses, qu'en plaça de contornejar per l'oèst la dicha rocassiera ponchuda e rasca-nhuda, s'agissiá aqueste còp de ne rapar las ancas per tal de n'atenhe, devèrs los 700 mètres, un biais de portalet que donava

mejan de passar l'arèsta e de s'adralhar alara francament al sud-èst.

Las doas èran plan passadas quand la colomna del Ginestet, de pujar e pujar encara, enfin passèt l'acrin e faguèt pausa, de tant èra susenta e desalenada.

Mas, per mena de present, la tropa aguèt lo plaser, en retorn, d'una vista de badar quand totes se virèron cap a l'orient en agachar l'immensitat e la beutat del decòr que se desvelava.

Passats l'endebàs de la penda e lo vabre tras que regde que formava, s'escalonavan, a montadas successivas e de mai en mai enauçadas, de rancarèdas de las pèiras rossèlas vestidas d'un boscat clarsemenat e agarrussit.

Una fotrala seguida de bancals que donava èime d'un espectaclós escalièr de las grasas gigantas, vaquí çò que revertavan Lei Bauges Nauts, parçans d'adrech dels Causses Bèls.

Passat un cort aplant per dire de manjar e beure un pauc, lo grope tornèt s'avançar en davalar la penda rufa del barrancàs, aprèp que lo Ginestet aguèt presas sas marcas e fixat als 115 l'asimut de segre, pauc o mens, segon çò qu'indicava la mapa.

E çò foguèt mentre d'oras la pujada dels relaissses gròsses, mas de las pendas pas de tròp regdas, qu'en fin de serada los faguèt parvenir al som d'un ranc traucat de mantunes pichòts redents e que s'i podiá abrigar per la nuèch.

Mas, abans de s'i recaptar, s'aturèron totes una briga sus la broa, en desvistar lo païsatge que se mostrava dil sieu relarg tot devèrs levant.

Tot al luènh, dins las embrumas de la vesprada, encara enlusida pels raïsses del colcant e al semblar d'una rèssa monstruosa de las dents ròsas emblanquidas a còps pels nauts conglaçes, s'arborava, ailà, la Granda Cadèna Orientala sus fons d'etèr azurejat.

E, aprèp de s'èstre un bricon apasturats, los 34 òmes s'apreparèron per la dormida, despartits dins las crosetas, e se debanèt alara sens empachas de paguna mena una nuèch entretalhada, coma de costuma, de las relèvas de gardas.

A l'alba, e abans de s'aprestar per prene camin, los partisans, en espiar las luenchors sempre un pauc veladas costat de l'èst, apercebèron un spectacle totjorn aitan grandaràs, fòra que las montanhas, dels rebats aqueste còp de verd e blau sornes, se descobavan endavant sul cèl jaunissós de l'orient matinièr.

E tornèt començar alara l'avançada al compàs jols coberts de casses magrinèls que los menèt, devèrs las onze, a las acercas del dich punt de remarca qu'èra la Cima deis Eissuchs, plan de bon reconeisse, amolonàs de pèiras grisas al mitan de l'ondejament dels planòls.

Lo problèma èra ara de se sarrar dapasset de l'endrech sens se far canardar, que los forastièrs de las còlas de carreament èran de segur armats e n'i aviá ges de signe de reconeissança de previst.

Ça que la, i auriá calgut que lo diable se'n mainèsse per que de nordeses se trobèssen dins aquesta endrechiera precisa, tot ben just a-s-aqueste moment e comptavan totes aquí dessús.

En s'enantir prudentament a descobèrt, lo Ginestet e los tres caps d'equipas acabèron per apercebre un gus, a mitat escondut detràs d'un rocàs e que lor fasiá de gèstes del braç fins que faguèssen apròchi.

Èra lo tecnician menaire del convòi que parlava plan lo sudenc e que se presentèt alavetz en dire qu'èra de preissa de liurar lo material e que los resistents se lo prenguèssen en carga per tal de menar tot aquò a destinacion, en precisar que dispausava pas que d'una disponibilitat de las bracas, reclamat qu'èra lèu per una altra fornidura urgenta.

Lo relai foguèt pres sens cap de trabuc pels sudencs que carguèron los embanastatges plan concebuts e apareparats, que los bocins de missils i èran estats enropats e fixats sus de biaisses de brancats gròsses que portavan dos òmes o, per cas, quatre pels paquets los mai pesucs.

La tropa del Ginestet daissèt alara los portaires estrangièrs sus plaça, salvat segur lo lor cap, l'especialista del vendeire, que seguèt los partisans atal coma previst.

S'agissiá desenant de se revirar del tot ambe la seria dels engenhs en raspar ara plen oèst, per dire d'atraversar la porcion dels Causses pro reducha dins aquesta regada, en traversar atal los rancs endavant per benastre davalants, puèi de contornejar pel sud las sòrgas de Durbèla fins segur a n'estalviar lo passament e d'atenhe enfin lo Mont dei Baumas que se n'apercebiá, tot a l'asuèlh, la massa conica, escura e enneblada.

E a malgrat la penda favorisanta, i aguèt, mentre doas oras de temps, de far d'esfòrces bèles per encausa del pes dels fardèls e de l'atencion que caliá portar fins a subretot pas los daissar càser, en s'aviar sus aqueste terren peirós e que d'i trabucar lo risc èra present de longa.

Quand foguèron a tocar las sòrgas de la ribièra, totes èran un bocin aganits emai que los caps e los òmes d'escòrta aguèssen, a passadas, escambiat lor ròtle ambe lo dels portaires.

S'aturèron a la broa dels ruissets que, de salir per las fendasclas del ròc, s'amassavan pauc a cha pauc en se far rivatèls e n'acampavan pus luènh d'autres per venir, fin finala, un riu verdadièr.

Foguèt escasença de se refrescar, apasturar e descansar un brieu atal coma d'emplenar las gordas d'aquesta aiga cristallina e blosa, puèi calguèt se tornar aviar.

En daissar sus man drecha los sorgents mormolhants, ataquèron la part la pus de redobtar del percors, los penjals de far paur d'aqueste Massís dei Baumas, que sus las ancas d'adrech i devián botar en batariá los missils e que lo dòma esglasiant de la fòrma d'un pan maurèl e aboscassit los tresplombava de sos mila e qualques mètres sobeirans.

Advenguèt alara mentre doas oras de mai una avançada de vertat inumana, la pujada d'aquestes aigapendents ribassuts al pus e qu'i èran de passar de rocassières de las mantunas empachas entremescladas de bartas tras qu'espessas per còps.

Èran per trespassar una esquina pendissa, abans d'abordar lo flanc sud tant esperat, quand lor pervenguèron de bruches sords e repetits del pus marrit auguri que semblavan venir del

miègjorn e qu'en ressentir sus las paretz del mont los desquie-
tèron fòrça.

En redoblar d'esperfòrces e de s'afanar encara, acabèron
per aténhe la laissa pro desgatjada e de la plan pichona penda
qu'i èra estat previst d'aperabans de montar e puntar las fusadas.

Mas, quand i arribèron e pausèron l'agach devèrs lo sud,
i apercebèron un spectacle de desolacion, que la piramida del
Puèchpeirós, enrodada als sieus entorns d'un molon de nivòls
negres, subrenadava d'aquesta mar de fumadissas, tal una iscla,
mentre que de contunh d'esclataments potents se produsissián
encara a las sias environas en soslevar de novèlas volutas de las
tubas sinistras.

Puèi, los espetaments daissèron de se far ausir e dins lo
silenci tornar vengut, d'aqueste costat, los òmes del Sector IV
poguèron entendre e aprèp apercebre, nauts dil cèl mas perfiè-
chament de bon veire e segre, los cinc bombardiers quadri-
reactors demasiats que venián d'assucar lo Centre operacional
del Sector III e qu'èran per rejónher la basa en passar al dessús
dels Monts dei Baumas, segurs de la lor impunitat.

Tanlèu, çò foguèt dins la tropa dels partisans lo ramalh
grand, que, d'explicas, n'èra pas cap de besonh e lo Ginestet, sus
las indicas del tecnician estrangier, faguèt de tira dobrir caissas
d'aisinas, conteneires e telas d'embalatge.

S'agissiá de començar sulpic e d'acabar lo pus lèu que
seriá possible lo montatge de las rampas, l'acotatge menimós
d'aquestas, la mesa en plaça de la sorça de radiacions laser sul
sieu supòrt e, fin finala, l'assemblatge de las fusadas e lo lor po-
sicionament en espèra de tir.

De l'estonament subrebèl a cò dels partisans, l'ataca del
Puèchpeirós veniá de començar aqueste jorn d'aicí e desempuèi
lo matin, mas de biais inatendut puèi que los indicis d'un ren-
fortiment del boclatge al pè del Centre èran gaire evidents e que,
de costuma, los bombardaments aerians se produsissián son-
cament plan aprèp que lo perimètre d'encerclament se foguèsse
francament e perilhosament ressarrat.

E èra ges lo cas per ara, que las ligasons devèrs l'endefòra se fasián sempre sens empachas, las vigias avián pas senhalats de movaments màgers e las trapèlas minadas avián pas brica espetat.

Aquesta situacion èra tras qu'embonienta pel Joan Labat, non pas cèrtas qu'i aguèsse de pèrdas, mas las alèrtas forçavan los defensors de daissar las lors posicions exterioras per tal de s'abrigar, çò qu'èra fòrça dangierós.

Brèu, tot aquò èra una suspresa de las gròssas. Veniá evident que los nordeses avián inaugurat una tactica novèla e èra de crenhe que metèssen a profièch un escaufèstre en lançar d'atacas mentre que los resistents aurián evacuat lo perimètre de defensa, lo temps de daissar passar los avions que bombardarián pas, segur, aqueste còp d'aquí.

Quand lo mèstre del Sector III aguèt encapat çò qu'èra sens dobte per escàser, vegèt tot clar que los polits plans d'ammassada preparatòria ambe lo Lasserras e lo Delprat èran desenant a de bon trespasats e que l'ora èra pus a las previsions mas a d'accions menadas dil butassal lo mai bèl.

Caliá prevenir los autres del dangièr imminent e imprevist e o far al pus lèu en emplegar una procedura excepcionala reservada al perill de granda preissa, que l'ostal brutlava.

Alara, sul canal vodat a de circonstàncias talas, lancèt sul pic de las set de la vesprada un messatge en clar que deviá èstre repetit tres còps a de reng segon lo biais de far fixat, precedit del sieu nom de clandestinitat e qu'èra aital concebut : « Vison a totes – Son a tuar lo tais ».

De tala mena, lo tèxte èra de bon compréner per quant a la sia origina, al nom de l'operacion ja convengut al temps de l'acamp a Las Rocalbas e a l'urgéncia absoluta. E foguèt de plan ansin entendut pels autres.

Dins una ronçada de las gròssas, los contingents prevists e ja sus pè de guèrra se botèron en camin de tira, per tal de se trobar a mand d'agir sus las posicions qu'èran ja estadas causidas als entorns del Puèchpeirós e aquò dins las dilacions las pus brèvas possiblas.

Al mitan del segond jorn aprèp l'alèrta, las doas fòrças d'intervencion sudencas, adonc compausadas d'unes 300 òmes caduna, se trobèron en posicion utila per dire de s'acomodar suls luòcs.

La del Sector V, bailejada pel Lasserras el-meteis, se botèt sus las ancas del Mont Esquiù al sud del Centre de comandament, e puntegèt sus las pendas del pic rocós qu'abrigava la basa del Sector III las sieunas pèças de mortier de 60, 81 e de 75 sens recul dins l'espèra dels eveniments, en tot plaçar d'observators sus l'endebàs dels tèrmes, fins a èstre assabentada dels movaments possibles de las tropas nordesas.

Per quant als efectius que venián del Sector II, jols òrdres parierament del Delprat, se localizèron, atal coma envisatjat d'aperabans, suls revèrtes ribassuts al pus que superavan d'ubac las angostièras de Durbèla, en susvelhar e prene jols sieus fuòcs d'armas automaticas, de LMSS 17 e fusilhs lança-granadas lo fons dels estreches e lo camin qu'i seguissiá a contorns la ribièra.

E çò foguèt alavetz l'espeitada ansiosa, tan del costat dels defensors de la basa sudenca coma dels còsses expedicionaris venguts per lor balhar ajuda e aquò perdurèt duscas la fin de la jornada sens que se passèsse quicòm d'inquietar e pas mai la nuèch seguenta.

Mas lo tresen jorn aquò cambièt del tot tre lo levar del solelh, que s'i poguèron ausir, sus l'endebàs del puèch, d'espectaduras sornas seguidas de cortas fusilhadas e puèi tot se precisèt quand los observators sudencs vegèron s'apreparar de tropas de las gròssas que, pel moment, ensajavan pas d'escalar las parets del mont.

Ça que la, çò de'n profièchar al mens èra la manca de preparacion d'artilhariá, que le caractèr traversut del terren n'avíá pas autreat la possibilitat als nordeses, estent que la sola via practicabla per i menar de batariás èra la que ribejava Durbèla, al fons dels estreches prigonds de la val.

Pasmens, tan del costat nòrd coma sud d'unitats de mai en mai nombrosas se sarravan de la pena, especialament dils go-

lets ont se podían apercebre a fums de veïculs de transpòrt e d'engenhs blindats.

Èran ja passadas las detz de la matinada quand dintrèron en accion las fòrças aerianas, que las esquadrilhas faguèron alara lo bombardament esepissaire dels costals de la basa sudenca, atal coma n'èra estat lo cas precedentament, abans de virar de-vèrs sud al malcontentament grand de las equipas del Ginestet que seguissían tot aquò ambe la pus bèla atencion despuèi las pendas del Massís dei Baumas.

Venguèt alara, mentre una pichona mièja-ora, un periòde de calma que s'i passèt pas res de notar, mas, quand arribèron las onze, las formacions de bombardiers tornèron sobrevolar la zòna sens que se poguèsse remarcar lo mendre espet de bomba, çò que desvariava fòrça lo monde del Puèchpeirós que sabían pas se caliá daissar las posicions avançadas per s'abrigar o non.

De meteis temps, se faguèt entendre un fuòc noirit d'armas automaticas e individualas que venguèt testimoniar que los nordeses avián entamenada l'operacion d'assalida de la basa.

Mentretant, los bombardiers seguissían de far la ronda en torniquejar amont, al dessus del camp, mas sempre sens daissar càser de projectils e, d'aquesta temporada, de tirs de mai en mai potents se podían percebre suls travèrses del mont.

A-s-un moment se'n presentèt una formacion que faguèt virada a l'aplomb del Mont dei Baumas, cinc fotrals d'avions negres que volavan de la fòrma d'un triangle, atal coma o fan d'aucas fèras al temps vengut de la migracion.

L'afar de res, s'apercebèron alara dil cèl dos faissèls de las fumadissas bèlas e de la velocitat espectaculara, qu'al revertar de sagetas monstras montèron e tanlèu venguèron tustar dos demest los bombardiers.

Aquestes, alavetz, espetèron subran a bocins gròsses que s'esbolhèron, qualques segondas aprèp, dils vaures fonses dels entorns del puèch en tot far de retontiments e de tubas d'infèrn.

L'afar aviá pas pogut escapar a l'atencion de degun entre los partisans e advenguèt alara a cò d'eles e de totes caires la dobertura del fuòc.

Lo Lasserras faguèt tanlèu tirar totas las sias pèças sus l'endebàs dels penjals de la basa qu'escalavan las tropas nor-desas, mentre que lo Delprat asaigava los prigonds de las clusas de Durbèla, e especialament l'estrada, d'un deluvi vertadièr de tirs que faguèt de devastacions demest las unitats qu'èran a far l'escalada del mont e una ecatomba en cò dels engenhs que caminavan sus la rota.

De meteis temps, totes los avions nor-deses garcèron lor camp a la lèsta, tanlèu apercebut çò que veniá de se passar tocant dos d'eles.

De veire e d'ausir tot aquò, los partisans del Puèchpeirós avián quitat de s'escondre dins las caunas e, en rejónher las linhas de defensa avançadas, se botèron de tirar del lor costat a bodre ambe mitralhèras e mortiers suls debasses dels pendisses del camp.

E çò foguèt de totes parts, del caire dels nor-deses, un chaple de pas dire, agreujat que foguèt per la panica que s'apoderèt d'eles de subte, en los far refluir dil borrolh lo pus plenièr jos de tirs tals, espesses e entrecrosats.

Tanlèu acabat aqueste mortalatge que perdurèt pas, per dire vertat, qu'un vintenat de minutas, los contingents dels Sectors II e V faguèron enrè lèu fach per tal de se posicionar qualques quilomètres en defòra de la zòna de batèsta e en se botar a l'espèra per cas de besonh, aprèp d'aver daissats d'agachaires sus plaça.

Per quant al Ginestet, que coneissiá los luòcs d'embuscada del Lasserras e del Delprat, e qu'èra plaçat a brave pòste per interpretar las brusors de la batalha, ne concluguèt que las trapèlas avián plan foncionat e ne foguèt rasseguat.

Alavetz, aprèp d'aver delegat dos òmes per tal de tornar acompanhar lo tecnician del vendeire d'armas devèrs la Cima deis Eissuchs, daissèt la mitat dels efectius bastants sul terren fins a gardar e encaminar sens dobte pus tard sul Puèchpeirós lo material e lo missil que demorava d'emplegar.

Puèi, acompanhat d'un quinzenat d'òmes adonc, s'adralhèt tanlèu devèrs Las Rocalbas en contornejar las sòrgas de

Durbèla per èst, en rejónher aprèp las Crèstas de la Roquièras e, d'aquí enfòra, en segre lo camin de retorn plan conegut cap al camp qu'i pervenguèron sens embolhas a boca de nuèch soncament emai qu'aguèssen marchat coma de gosses desmelsats.

Tanlèu coneguda l'arribada de la pichona tropa mercés al telefòn dels pòstes de gaita, Mostèla e lo Lascombas s'avancèron per los aculhir aprèp d'aver comandat per totes a la cantina un brave sopar e se faguèron balhar de novèlas dels eveniments, pel pus gròs.

Lo Ginestet lor contèt alara cossí los tot nòus MLP avián desquihats dos bombardiers en far desertar ara meteís los autres avions nordeses e ajustèt que, tanlèu aprèp, las fòrças d'intervencion del Lasserras al Mont Esquiù e del Delprat suls penjals nòrd de Durbèla avián dobèrt una fuòc demoniac, lèu imitats pels defensors del Puèchpeirós qu'avian vertadierament subronadas de tirs las bassas pendas del mont mentre una brava passa, abans que s'establiguèsse un silenci complet.

Lo Lascombas e Mostèla n'arribèron desenant, eles tanben, a l'idèa que los nordeses avián segur trapat un còp de mai una polida plumada al cors d'aquesta operacion « Tais » e faguèron al grope totes los sieus pus braves compliments, puèi li sovetèron bon manjar e repausanta nuèch abans d'anar portar las novèlas als lors adjonches, per tal que las poguèssen expandir dins la basa.

L'endeman matin lo Ginestet, lo Lascombas e Mostèla s'amassèron a despart per fins qu'aqueste d'aicí donèsse d'informacions a prepaus de l'operacion especiala qu'anava ne prene lo comandament e qu'èra sonada : « Sabina ».

Diguèt que prendriá camin a solelh colc, aquesta serada, acompanyat d'un comandò de cinc partisans e, demest, un guida que fasiá part dels qu'avián fachas las observacions preparatòrias, e qu'aquestas gents menarián lo material necessari.

Apondèt que s'adralharián ansin per tal de jónher tres autres comandòs « Triangle » al punt d'acamp ja fixat sus las còstas sud de la val de Linhana, dins un ròdol pro en defòra de las zònas interdichas, çò qu'èra ja un dangièr de pas negligir.

Mas precisèt que l'enjòc ne valíá l'aventura, que s'agissiá tot bravament d'ensajar de capturar lo Governador del Districte de Marçautges, un nomenat Stengel, qu'èra acostumat d'anar passar la dimenjada dil sieu polit ostal campanhòl, un pauc a l'escart del borg de Santa Quitèri de Linhana.

Mostèla contèt que, donada la tropa de milicians que gardavan la propietat, d'alhors enrodada de parets nautas dobladas d'un malhum electrificat, podíá pas èstre seriosament question d'i operar.

Per contra, d'observacions longas e menimosas a prepaus dels oraris e del caminament seguit despuèi Marçautges pel carreg de doas automitralhèras qu'encadravan totjorn la veitura blindada qu'i viatjava la dicha personalitat, tot aquò daissava pensar qu'una embuscada èra dins las possibilitats d'envisatjar e que l'afar èra jogable dins un pichon estrech boscut de la val, dos quilomètres aparament abans lo vilatge.

L'empegament màger èra pasmens que caliá contornejar aqueste a l'escondut puèi, un còp al nivèl del luòc previst per l'ataca, passar Linhana fins a aténher la riba drecha que s'i trobava l'estrada e que, vista la prigondor de la ribièra a l'endrech que se'n parla, devián se provesir d'un barcòt pneumatic que seriá de conflar sus plaça e que poiríá pas qu'èstre abandonat aprèp.

Mostèla ajustèt qu'èra estat previst de neutralizar los blindats leugièrs mercés als LMSS 17 dels comandòs e de far espetar las serralhas de las pòrtas de l'automobila pel mejan de pichonas cargas de pentrita empegadas gràcias a-s-un supòrt magnetic.

Apondèt que l'afar èra pas dels pus aisits, mas que se s'i podíá capitar l'arripada del naut foncionari nordés, la Resisténcia i auriá escasença d'akesir un avantatge dels bèls, çò que poiríá pas qu'impressionar l'opinion e metre en posicion de flaqueja lo Govèrn de Nòrborg.

Lo Ginestet e lo Lascombas diguèron totes dos que l'escomesa, emai que foguèsse pas plan de bon far, lor pareissiá de temptar atal, donat l'impacte considerable sul terren psicologic

que poiriá aduire se veniá a escaire plan e, en far de vòts dins aquesta amira, desirèron bon astre a Mostèla.

Mentre tota aquesta pontonnada, lo Comandò « Vernhò-la » de patrolhar, d'observar e de se botar en embuscada de longa, aviá pasmens pas vist nasejar lo mendre nordés dils cantons que li èran estats atribuïts e, de nonent, s'acercava aqueste dijòus de matin de las esquinas d'adrech de Las Rocalbas, fins a començar la tresvirada del massís per oèst e de s'apropriar del punt de rescontra qu'èra estat comandat d'i far joncha ambe Mostèla e la rèsta de l'expedicion.

Devèrs la mitat de l'escorreguda, passèron un bèl espatalment boscut de casses e de castanhs e, en segre un vial penjalut, arribèron a-s-una expandida gaireben despolhada de vegetacion que la vista sus las sèrras de Las Rocalbas e sus la val d'endebàs i èra de las grandas.

Al nòrd, aqueste grossàs apilament de monts aboscassits al pus e del relèu fòrça accidentat èra coronat per la magistrala punta de las ròcas brunèlas del Montmajor e, cap al nòrd-oèst, s'adevinava la debuta de la prigonda encrenadura que Linhana i asondava al fons las sias aigas potentas e revolumantas.

S'i aturèron un bricon per espinchar aqueste païsatge totjorn pivelant pel Delfraisse e pel Pojadon mas que la Faneta desvistava, per çò d'ela, pel primièr còp e de n'èstre pro embausida, e sasiguèron alavetz l'escasença per dire de manjar e beure un pauc en tot polsar una estona.

Puèi tornèron prene la dralha que seguissiá ara una arèsta rocosa davalanta que menava a las acercas de la val que lo desenh encavat e tortuós se desvelava de mai en mai clarament al davant d'eles e, en aquò veire, foguèt decidit de botar tre ara lo mocador de còl roge a la pèrna de drecha.

D'efièch, lo Pojadon, en agachar la mapa, s'èra apercebut qu'èran desenant gaire luènh del luòc-dich « Las Lobèras » e èra temps de botar en plaça lo signe de reconeissança.

Avancèron encara un brave quilomètre e anavan entamenar la descenduda de las primièras pendas de la valada, quand se faguèt ausir, de l'endarrièr d'una barta, lo clam costumièr e s'a-

plantèron alara sulpic. Lo Delfraisse anoncièt : « Quand plòu pas a luna novèla » e, per astre, li foguèt repondut : « Dins tres jorns la pluèja es sovent fisèla », mentre qu'un partisan se mostrava per tal de los aculhir e, pauc aprèp, apareguèt tanben Mostèla que lor faguèt d'amistats grandas.

E de segre aqueste sul caminòl de la penda regda e boscuda, arribèron a las bocas de caunas qu'i avián rendetz-vos ambe lo demai de la tropa, que totes los òmes n'èran, pel rèsta, d'inconeguts.

Mostèla faguèt la presentacion del Comandò « Vernhòla » puèi designèt al Delfraisse los resistents qu'èran a la tèsta dels dos comandòs mai e que portavan cadun, aquestes tanben, per remembrança d'eròis desapareguts, los noms de : « Sèrre » e de « Mauvesin ».

Aprèp un dinnar lèu fach e un pichòt brieu de destibament, Mostèla postèt la sieuna escòrta de cinc òmes en defòra de la cauna per tal de far la gacha e servèt a l'endedins los autres, fins a preparar l'operacion.

Diguèt que las dificultats de l'entrepresa venián pas tan de l'apoderament d'un carreg, que las tecnicas d'anientament n'èran plan mestrejadas, mas puslèu d'aquestes parçans claufits de milicians e d'eventualitats imprevisas, puèi perseguèt atal :

– Mostèla : « Lo luòc causit es una porcion d'estrada de cent mètres, pauc o mens, entre dos recoides que mascan la vista e i aurà d'i metre en posicion de cada costat un LMSS 17 fins a neutralizar las doas automitralhèras qu'enquadraran a l'ordinàri, un quarantenat de mètres aperiquí abans e aprèp, una veitura que transpòrta una personalitat nordesa que nos la cal prene.

« Un bricon davant la virada d'amont se troba un flòc de castanhièrs que caldrà, ambe las rèssas qu'avèm portadas, far abatre sus la rota sul pic de las cinc manca un quart, valent a dire un momenton precedent la venguda probabla del convòi qu'es estat observat per se presentar cada còp entre las cinc e las cinc passadas d'un quart.

« Los dos Comandòs « Vernhòla » e « Sèrre » solets seràn encargats de l'afar jol comandament del camarada Delfraisse

e atravesaràn adonc Linhana sus l'embarcacion pneumatica qu'avèm e que lo menaire ne farà far lo passatge en operar dos viatges abans de tornar riba d'esquèrra per fins d'escondre l'engenh sus l'endebàs de las còstas, aquí ont lo demai de l'efectiu demorarà en far proteccion coma sosten al temps de l'accion e cobertura al moment del replegament

« L'embestiment es que caldrà far lo transbordament a la nuèch que ven, segur, e que los dos comandòs deuràn , la jornada tota del divendres, estremats dils boscalhats nauts de la riba de drecha, esperar l'ora de passar a l'ataca.

« Tre lo deslargament del fuòc, l'embarcacion serà enviada devèrs l'autre ribal per tal de tornar menar lo monde de preissa e ambe lo presonier, i a d'o esperar fòrça.

« Lo Delfraisse s'encargarà personalament de far se dobrir las pòrtas de la veitura blindada en usar dels pichòts detonators aimantats provesits d'alucadors de pression que vau li fisar.

« E ara, s'avetz pas de questions, nos cal totes anar a la dormida aprèp d'aver despartits los torns de garda, estent notat per vosautres que l'aviada serà presa a las uèit ».

Aquò daissava a la tropa cinc bravas oras de sòm e totes ne profiechèron de plen, que la nuèch venenta poiriá benlèu pas èstre de las suasas e la d'aprèp encara mens s'aquò s'encontrava.

Sul pic de las set e mièja, lo Delfraisse faguèt despertar son monde de biais que totes demest los dos comandòs que n'aviá le responsabilitat s'aprestèssen, verificuèssen las lors armas e municions e se tenguèssen a mand de s'aviar.

E, pauc aprèp d'estant, lo grope tot faguèt camin a la seguida del guidaire suls penjals d'adrech, un brave centenat de mètres al dessús de la ribièra que serpejava al fons a revirons amples e dins un terren ribassut e boscós qu'era pas de bon anar.

L'escorreguda penosa perdurèt doas bravas oras dins una marcha precaucionosa e silenciosa, mentre que lo jorn demesisia a dicha que lo solelh s'escondia detràs las còlas de l'oèst e l'escur èra sencèr quand lo guidaire faguèt aturar la columna, en

dire a l'aurelha de Mostèla qu'èran arribats al luòc qu'i èra estat envisatjat de far embuscada.

Alara, sens lo mendre bruch, totes se placèron a l'endarrièr dels broquièrs de la riba e se comencèt l'emplenament dels budelasses de l'embarcacion mercés a de confladors que se metián a òbra ambe los pès, puèi se faguèron, dins l'escuritat completa, los dos viatges prevists e los Comandòs « Vernhòla » e « Sèrra » s'atrobèron en sosbat de la rota, de l'autre costat de Linhana, e solets de per una polida estona.

Per astre, paguna veitura s'i adralhèt pas mentre tota aquesta passa e lo Delfraisse faguèt subtement encambar la via, puèi totes escalèron lo pendís d'ubac a la chut chut per enfin s'atanquir sus un entaulament rocós que superava lo cròs de la val d'un cinquantenat de mètres.

Aquí arribats e sens far ausir quicòm, prenguèron las dispositions usualas per fins de passar la rèsta de nuèch que foguèt de las calmas, a pro pena destorbada, quand en quand, per lo passatge de quelques escasses veïculs.

Un còp lo jorn levat, la circulacion se faguèt pus bèla un pecic, mas la jornada, que lor pareguèt sens fin, s'escampèt sens empachas nimai alèrtas quinas que foguèssen, dins una espèra ansiosa e despacientada, las armas puntadas devèrs lo fons del vabre.

Quand s'acerquèron las quatre, lo Delfraisse, que teniá pus en plaça, comencèt de botar en situacion lo sieu dispositiu e en metre d'en primièr en posicion, dos o tres mètres a l'endarrièr de las bartassièras que domenjaván la rota, los dos LMSS 17 qu'èran per jogar un ròtle essencial.

Puèi s'entrevèt de la manòbra qu'èra de n'usar fins a far s'abatre, lo moment arribat, dos arbres pro bèles sus l'estrada e expliquèt als òmes que ne serián encargats cossí caliá orientar e far prigond l'entallh, de la fòrma d'un siulet, per tal de far tombar a l'endrech desirat aprèp d'aver ressat del caire opausat l'autre costat de l'arbre.

Desempuèi una brava estona ges de veitura s'èra pas vista sus la rota e, las quatre e mièja ja trespasadas, lo Delfraisse

anava comandar l'abatatge, quand se faguèron ausir aval, delà la virada, de bruches gròsses de motors, fôrça pus bronzinants qu'a l'acostumada e que li rementèron quicòm d'asirable.

Lo Loís, una passadeta desvariat, aguèt subran idèa que podiá plan s'agir del carreg atendut mas qu'èra per malastre pus d'ora que previst.

Estent que se trobava tot prèp del servent del LMSS d'amont, li cridèt fòrt : « Gara ! Que son bensai eles qu'arriban ! », e lo partisan, per cas, s'aprestet pel tir.

E èra plan la realitat, pecaire, que paucas estonas aprèp apareguèt al sortir de la virada d'endebàs una primièra automitralhèra que davantava una limosina negra seguida, aquesta, d'una segonda automitralhèra un pauc pus luènh.

Daissèron passar lo primièr engenh e quand presentèt sa partida de darrièr, la mens fortament blindada, lo partisan tirèt lo missil.

Alara l'automitralhèra esclatèt vertadièrament en se fendasclar de totes parts al revertar d'una milgrana madura e, dins un fotral de tarrabastal, se mudèt en una bola de fuòc.

Un cinquantenat de mètres pus aval, lo segond blindat leugièr veniá de patir un sòrt del tot pariu un momenton aprèp e ja los partisans èran totes als entorns dels veïculs per far cas de possibles subrevivents, mas pagun se manifestèt qu'auriá ensajat de salir de las flambas.

Lo Delfraisse s'èra, del sieu costat, de subte avançat devèrs la veitura e aprèp d'aver aplicats los petards sus las serralhas de las pòrtas d'esquèrra e levadas las clavetas de seguretat, apiègèt suls botons de mesa a fuòc e se retirèt d'aviat qualques passes enrè.

Doas espetaduras sècas se faguèron ausir quatre segondas aprèp que degalhèron las pòrtas en las far entrebadar e alavetz los partisans las dobriguèron a còps de pè en bramar en nordés als ocupants de sortir las mans sus la tèsta se volián pas èstre sulpic desquilhats.

De las plaças de davant sortiguèron de tira e sens aver èime d'usar de las lors armas, dos milicians del tot espaurugats,

lo menaire e l'òme d'escòrta, e que foguèron de nonent assucats d'un còp de cròça de pistolet.

De l'endarrièr de la veitura se traguèt apuèi, tot tremolant e blanc de petarrufa, lo Governador que ne liguèron d'aviat las mans dins las esquinas abans de lo butassar, sens mainatjaments de tròp, cap a la riba.

L'embarcacion pneumatica èra ja a acostar e i faguèron montar de preissa l'òme mentre qu'i preniá plaça a l'encòp lo Comandò « Vernhòla ».

Un segond anar e venir assegurèt lo passatge del Comandò « Sèrra » e lo menaire alara crebèt del sieu ponhal las sèrvas d'aire de l'engenh que s'abissèt tanlèu al fons de la ribièra.

De complir tot aquò, s'èran pas agotadas que detz gròssas minutas e ja lo grope complet de Mostèla, en enrodar lo sieu captiu, vengut, ironia, sa melhora proteccion, se talhava camin a plen tudèl en far amont sus las costièras devèrs lo camp de Las Rocalbas.

L'operacion « Sabina » se debanava plan, pel moment, sens cap d'empachas nimai de brisas del costat dels partisans.

Capítol 8

Lo silenci de las armas

□

Se carrava, la velha encara en Nòrborg, impausanta, al mitan de l'Esplanada de la Nacion, aquesta nauta Colomna de la Republica de la pèira marma grisa, emblematica del poder nordés, amb al sieu som una mena de gèni alat de bronze de la tèsta cenchada d'un biais de diadèma ornat al davant d'un triangle equilatèr daurat allegoric e qu'arborava de las mans d'atributs totes dos dels rebats argentats, saber, de la de drecha un compàs e de la de senèstra un escaire.

Mas l'endeman, demorava pas d'aqueste ufanós monument, glòria dels republicans nordeses, qu'un sinistre amolament d'escombres faches de tròces cilindrics fendasclats e abrigalhats, vestigis d'aqueste obelisc e rèstas que, demest, i subsistissián sonque de l'estatua qualques brisadisses de metal estracejats.

La populacion, de subta alertada per de comunicats especials dels medias, s'amassèt alara de son sicap sol en aquesta ampla plaça e agachèt, del tot atupida, lo montairon de degalhs qu'aviá remplaçat la colomna, asseparada que n'èra per un cordon de milicians.

D'unes, entre aquestes, ensajavan de restancar lo monde, mentre que d'autres, pus de nombre encara, cercavan ambe febrilitat d'escamotejar de fuèlhs de papièr expandits pel sòl a cen-

tenats dins las environas mas que mantunes, al dam grand dels policièrs, èran ja estats recampats pels badabècs.

Çò foguèt aital que, lo jorn d'aprèp e tre las edicions del matin, se saguèt de quina espècia èra lo tèxte que figurava sus losdiches papieròts e aquí l'estupor agandiguèt lo cimèl en País Nordés, que d'efièch s'i podiá legir lo manifest que seguís :

« Front Unitari de Liberacion Militar de la Nacion e de la Tèrra Sudencas (FULMINATS)

« La Resisténcia patriotica sudenca anòncia l'espelida, jos aquestas denominacion e abreviacion, d'una estructura clandestina novèla que tòrna prene los objectius de l'ancian FUEC, mas que la vocacion serà endavant centrada sus l'accion armada sonque.

« Lo combat per l'independéncia se perseguís adonc de pus fòrt, que lo nòstre País Sudenc pòt totjorn pas esperar la reconeissança dels sieus dreches fundamentals de per las vias de la pseudo-legalitat impausada per un poder que demora sord de longa a las reivindicacions legitimas d'un pòble e qu'entend plan contunhar d'asservir e d'espleitar aqueste.

« Lo Govèrn nordés, de violar vergonhosament las Cartas internacionalas, denega al Pòble Sudenc lo drech de dispausar d'el-meteis e se compòrta totjorn atal coma l'agent d'execucion d'un Estat imperialista e colonisair.

« L'ocupant illegitime nordés poirà pas èstre forabandit que mercés a una resisténcia per las armas que, sola, serà apta de far recobrar al Pòble Sudenc las sias prerogativas primièras dils domènis politic, territorial, economic, social e cutural.

« La resisténcia a l'opression e la batalha per la libertat seguisson de s'aviar tant e mai desenant e s'estancaran pas cap mentretan que la dominacion nordesa serà per espotir lo nòstre País. Viscan la Nacion e lo Pòble Sudencs liures ! »

Es, d'efièch, qu'aquesta colomnada e l'estatua que la subremontava èran, pels sudencs, tot aitan simbolicas mas, aqueste còp, de l'imperialisme e del refús caparrut de reconeissança de sas prerogativas essencials que ne patissiá lo lor pòble.

E lo comandament militar novèl dels partisans aviá decidit, dil pus grand secrèt, d'una accion espectaculara per tal d'acompanhar la difusion de l'anòncia del FULMINATS, que los tracts n'èran estats escampilhats a bodre, per lo demai, un pauc d'en pertot dil País Sudenc.

Una expedicion especiala e alestida de biais minucios foguèt alavetz montada, fins a carregar, escondre puèi posicionar de nuèch e, fin finala botar a fuòc una potent carga d'explosius que veniá adonc de complir la sieuna òbra destruseira, dins un luòc nautament representatiu del poder nordés.

La còla encargada de l'afar, un còp l'accion capitada, s'enanèt al campèstre per una brava passada, a cò de simpatiseires sudencs exiliats, e qu'estatjavan dins una demorança discreta, perduda qu'èra dil forfolh d'ostalets de banlega de la capitala del nòrd.

Del costat del Govèrn, la suspresa foguèt totala, que la Resisténcia, fins a uèi, s'èra pas jamai manifestada en defòra del País Sudenc, e las autoritats ne demorèron una estona sasidas d'estupor, conscientas subran d'una vulnerabilitat novèla.

Puèi advenguèt, dins una primièra temporada e mentre una brava setmana, la cascada costumièra dels comunicats indignats e venjadors davant un atemptat qu'èra pas quicòm mai qu'una provocacion insofribla, una escòrna vergonhosa cap a una demest las figuracions majoras de las valors republicanas.

Caliá plan téner pè e servir las aparéncias mas, dins las esfèras dirigentas nordesas, e aquò fins al som de l'Estat, las conviccions començavan d'èstre un bricon esbrandadas davant una avalanca tala d'eveniments malastroses, per los pas dire a còps catastrofics, que seguissían d'escàser desempuèi d'annadas e subretot dils tempses darrièrs.

Per quant a l'opinion publica nordesa, fasiá bèla pausa que se trobava a de bon desvariada davant aquesta guèrra interminabla, costosa en òmes e moneda e que los revèrses i fasián seguida a de cagadas de pas nombrar, sens que se poguèsse apercebre lo mendre desnosador favorable, a asuèlh pròche al mens.

Es dins un contèxte tal que pareguèt dins la premsa, qualques setmanas aprèp, publicat pels organs màgers del sud, un comunicat que debutava pel títol gròs venent : « Cal n'acabar amb aquesta guèrra ! Cal que venga lèu la patz ! ».

E lo tèxte de la declaracion que seguissiá èra aital concebut :

« Conscients dels dreches fins a uèi mesconeguts del País Sudenc, de la necessitat de los far admetre e respiechar per l'Estat Nordés coma de la facultat qu'an los sudencs de dispau-sar d'eles-meteisses e de s'autodeterminar, s'o desiran, per l'in-dependéncia,

« Mas, d'autre caire, trucats al pus prigond e fòrça carca-nhats per las orrors qu'aduís la confrontacion actuala, ambe lo sieu cortègi de dòls, de patiments, de terrors coma de desa-viaments e desiroses de veire finir de pus prompte las violéncias atròças que coneissèm de present,

« Los signataris cridan a un tressaut de cada part, per tal que la rason prevalga en cò dels antagonistas e qu'aquestes d'aicí assentiscan de se sietar a l'entorn d'una taula fins a es-pepidar, sens cap d'a priòri, las possibilitats qu'i auriá de reglar pacificament lo problèma que se pausa e de far decessar, al mens de biais provisòri, las ostilitats, abans de metre al pus lèu un tèrme definitiu a la conflagracion armada.

« D'efièch, totas las gents de bona voluntat sabon plan que se pòt pas ges concebre una sortida militara a-s-aquesta mena de conflictes e que cal resolgudament s'aviar cap a un ca-lament de las violéncias per dire de s'adralhar devèrs la dober-tura de discussions.

« Fan adonc apelada cochosa a totes los sudencs animats d'un verai voler de patz per tal de los rejónher e de sosténer la lor accion en favor d'un cessament dels combats, dins l'encastre del tot novèl movament qu'an aviat jol nom de " Recampament per l'Independéncia del País Sudenc " (3, Avenguda del Mercat a Marçautges – www.rips.org/) lo tot dins l'amira de la dober-tura urgenta de parlaments pacifics.

« Antonin Lambert (Universitari – Animator d'organisations per la patz e la concòrdia), Rogièr Lescoba (Responsable sindicalista agricòla), Marçal Delmont (Membre dirigent d'una formacion politica democratica e sociala ».

Del costat del poder, las reaccions foguèron tanlèu tras que vigorosas, atal coma s'i podiá atendre, tan del costat del Ministèri de la Seguretat coma del quite som de l'Estat onte lo cap de gabinet de la Presidència i anèt de la lectura d'una declaracion solemna represa per gaireben totes los grands medias.

Los fondators del RIPS i èran qualificats de menaires d'un biais de veirina legala dels terroristas, d'una sòrta de falsas d'aquestes e de la lors bandas criminalas colpablas d'atenchas a la Republica e la democracia o alara, al mens, d'ideaires dangieroses e irresponsables que fasián fin finala lo jòc dels insurgents.

S'i trobava, segur, lo refranh indefugible segon loqual se poiriá pas jamai pensar a de negociacions ambe los fautaires d'una sedicion armada contra la Nacion nordesa e que rason deviá èstre renduda decisivament a l'Estat de drech.

Mas, signe dels tempses e d'un cambiament d'epòca, los Procuraires d'Estat entamenèron pas cap de perseguidas contra los iniciators del dich recampament que foguèron quitament pas l'objècte d'una retencion nimai interrogats, mentre que quelques annadas d'aperabans i auriá agut solid mesa en causa jos l'accusacion, al mens, de complicitat de còp portat a la seguretat interiora del País Nordés per incitacion e sosten als rebèles.

Tot aquò èra pas, fin finala qu'una gesticulacion plan orquestrada, qu'i aviá de vertat a cò del Govèrn res de pus preissat se que non de trobar una eissida a-s-aqueste enfangament sagnós mas, d'autre caire, res de pus urgent levat de proclamar lo contrari, en assolidar naut e fòrt qu'èra pas question de cedir, de cap de biais, foguèsse pas que sus un quicomet.

Mas lo pus inatendut, e qu'advenguèt quelques setmanas aprèp, foguèt pel solid lo retontiment qu'aguèt dins la premsa internacionala, represa pels principals títols nordeses e sudencs a l'encòp, lo reportatge que publiquèt lo grand setmanier ameri-

can : « The independent world observer » e que faguèt un bruch dels grands.

Lo sieu correspondent especial, Andrieu Pojadon, i fasiá una descripcion esepissaira dels elements de la guèrra en cors contra l'Estat nordés, en començar per las originas e los motius de la rebellion armada sudenca, en contunhar ambe un istoric condensat de las batèstas majoras e d'acabar sus un retrach de la situacion sul terren a l'ora qu'i escriviá lo sieu papièr e segon las indicas qu'aviá pogudas se las obténer d'un costat o de l'autre.

S'i a luòc de parlar, a còps, de bombas jornalisticas, çò foguèt a de bon lo cas amb aqueste article, del ton mesurat e del semblar objectiu, que se capitava plan per lançar sus un conflicte interior un pauc desconegut al defòra, e de lutz crusa, un agach agut que desvelava una vertat tota nusa suls aspèctes principals d'aquesta guèrra de liberacion.

Alara, se produsiguèt, a cò del Govèrn de Nòrborg, un d'aquestes virafàcias que ne sèm acostumats de los veire subvenir a temporadas, e que lo fasiá passar de la reaccion auturosa, mespresanta e intransigenta a un discors d'autovictimizacion lo pus complet.

E occorèt adonc una avalanca de declaracions plorinejairas qu'exprimissian la decepcion que ne patissia l'Estat nordés, en veire qu'un organ de premsa american, adonc fasent part d'un país supausat amic e aligat, aviá de biais deliberat desencadenat una publicitat tala, en donar ospitalitat dins las sias columnas a un pissaire de tencha de tota evidéncia complici dels terroristas sudencs.

Los pòrtaparaulas institucionals esitavan pas de parlar d'una traïson vertadièra, d'una cotelada dins l'esquina, e disián totas las lors tristesa e rancòr.

Vertat es que lo poder nordés èra en capacitat de caupre a l'encòp lo cinisme e la duplicitat los mai sencers e lo necitge lo pus total, çò qu'èra maridar de biais espatarrant marridesa e bestiesa.

Avia pas encara encapat aquela causa coneguda dels pus colhons, a saber qu'aqueste Estat american, totjorn a mand d'e-

nartar la solidaritat quand s'agissiá dels sieus interesses, èra prompte de se sietar sus aquesta, del moment qu'èra ges amenaçada la sia dominacion sus la rèsta del mond.

E quand los nordeses faguèron repròchi al lor grand protector de pas aver sauput empachar la publicacion d'aqueste document explosiu, las autoritats americanas respondèron evidentament e ipocritament que se podiá de pagun biaís que siá atemptar a la libertat de la premsa.

Se mandèt plan, ailà, tot parièr, un Secretari d'Estat per legir un comunicat ont se disiá que la Presidència planhava prigondament la publicacion que n'èra question, tant inoportuna coma dangierosa, çò que poiriá pas, per escasença, qu'encoratjar la dissidència.

Mas, en s'abrigar a l'endarrièr de la sacrosanta libertat d'expression, e tan qu'aquesta desservissiá brica los sieus avantatges màgers, l'Estat american èra pas malcontent, dins lo fons, de veire lo sieu vailet atal empedegat, çò que poiriá pas qu'acréisser la sia dependéncia.

Lo Govèrn de Nòrborg èra de tot aquò tan mai frustrat e contristat qu'un pauc d'en pertot de campanhas de premsa espelissian, salvat segur en cò sieu, en tornar sul conflicte nordés-sudenc e conclure que se vesia pas onestament d'autre biaís, per n'acabar amb aqueste, levat una patz negociada.

En virar esquina un còp de mai, los representants del poder nordés empleguèron alara, per una passa, lo discors imperial que, sens mostrar èime de quina concession que se poguèsse concebre, campejava sus de posicions conegudas per de còr e afortissiá que se podián pas admetre de discussions ambe de terroristas ... mas se percebia plan, ni per tot, qu'aquò sentissiá a rescalfat e que la conviccion i èra pus presenta vertadièrament.

Los afars n'èran aquí arribats quand se produsiguèt una tronada de mai, ambe la publicacion dins un grand diari titolat : « Avenir republican nordés », ça que la pròche dels mitans governamentals, de la descripcion d'un registrament videò mandat per d'informators inconeguts, e que faguèt frapacion atal coma o pòt un eslambret dins un cèl clar.

S'i podían veire sus los imatges, disián los jornalistas, lo General Wagner e lo Governador Stengel de genolhons, la mans ligadas detràs las esquinas e los uèlhs embandelats, jos l'ame-naça de terroristas encagolats qu'afustavan devèrs eles los lors pistolets-mitralhaïres.

Tanlèu, çò foguèt una ondada de comunicats indignats e de reprovacions verinosas, de totes costats dins las esfèras dirigentas que s'atendián pas cap a una tala demostracion, de las pus umiliantas per dos nauts representants del poder, e qu'a-queste se'n sentissiá agantat dil sieu onor a l'encòp.

Dins un temps primièr, lo Govèrn ensagèt plan, al contre de tota versemblança, de far creire a un montatge de bendas far-labicadas, mas quand de jornals sudencs qu'avián eles tanben reçauput lo document, anoncièron l'endeman qu'i aviá pas ges de dobte tocant a l'identitat dels dos ostatics, a pròva que d'i-matges s'i trobavan de plan sarrat en mostrar las cartas oficialas ambe fotòs dels dos dignitaris, la mascariá tombèt miserablament.

Tan mai que los dos presonièrs, çò raportavan las publi-cacions, i fasián, en se presentar cadun lo sieu torn e de la votz tremolanta, una declaracion sus las circonstàncias de la lor cap-tura en dire, per acabar, que fins a uèi èran estats corrèctament tractats, mas que fasián suplica granda al Govèrn d'autrejar a la Resisténcia sudenca los dreches que ne demandava la reconeissença.

La confusion del poder venguèt al pus naut quand, dos jorna aprèp, e en bravejar las consinhas formalas del Ministre de la Seguretat, una cadena en principi aquesida a las idèas oficialas : « Telenòrd Canal 2 », donèt transmission a las actualitats del ser de l'integralitat, son e imatges, de la caisseta en causa.

Aquò menèt lo Govèrn al cap de l'exasperacion, en veire que dos medias nordeses, que veiculavan de per abans de con-tunh las sieunas ideologia e propaganda ordinàrias, èran estats capables de li far una escòrna de tan desleiala.

Novèl exemple, a cò de l'Estat, d'un estranh mescladís de finassariá e de marrida fe mas tanben, a l'encòp, de sus-

prentas ingenuïtats, en aver pas encara compres la natura prigonda de brava part de la premsa, tant escricha qu'audiovisuala, e que li fa mai d'un còp recercar lo profièch abans tot, l'oportunitat de l'informacion d'èstre pas que segonda a regard de la desirança de tiratge o d'audiéncia.

Los Ministres de la Seguretat e de las Armadas faguèron tanlèu d'aparicions a la television d'Estat per dire ambe vigor las lors indignacion e degost davant lo tractament inuman e degradent que n'èran estats l'objècte dos nauts representents de l'autoritat.

Afortiguèron un còp de mai, en tornar prene la sansonha costumièra, qu'i auriá pas jamai de negociacions ambe los terroristas, qu'aquestes serián perseguits sens pausa duscal decessar de las lors accions criminalas e fins al moment que poi-rián èstre totes e del tot desarmats, abans quina discussion que foguèsse.

Se'n demorava adonc, oficialament e aparentament, dils limits dels grands classics del genre, ambe la litania coneguda e las mentonadas ordinàrias, dins totas las estànças de l'aparelh nordés, bidorsadas que totes los poders enfrentats a una guèrra de liberacion son totjorn estats e seràn, un jorn o l'autre adusits d'operar.

Mas, dins un discors tal, s'adevinava un cèrt lassitge e de cambiaments s'apercebián per l'analista atentiu, que l'idèa de convèrsas èra pas desenant del tot forabandida e, subretot benlèu, èra pus question, un còp los combats acabats, de far passar los insurgits davant las Corts criminalas militaras.

La realitat èra que lo Govèrn trantalhava totjorn entre furor e desencorament e que, de vertat tota, èra plenierament enfolesit pels eveniments malastroses que ne veniá de patir la sequéncia espaventabla.

E sus aquestas entremièjas, mai que mai desempuèi l'afar del Puèchpeirós, los nordeses s'èran retirats, d'un polit ensemble, devèrs las tèrras bassas e avián quitat de temptar d'intrusions, de qualque mena que sián, dils nauts renvèrses.

Del lor costat los partisans, de demorar en espèrt bèl aprèp aquesta alèrta gròssa en Sector III, s'acontentavan pel moment de susvelhar las termièras de las zònas interdichas en se téner dins l'espèra d'atacas eventualas o de novèls plans d'operacions e s'èra establida gaireben la bonància calhada, atal coma dison los marins, a despart de qualques escarmossas minoras.

E, al Centre de comandament de Las Rocalbas, l'afiscament èra al pus fòrt en escotar las emissions de las radiòs nordesas que fasián resson a las endevenanças de la pontonnada passada.

Lo Ginestet, lo Lascombas e Mostèla decessavan pas, dessempeuèi un brave moment, d'espètar de rire en ausir los comunicats qu'èran lo rebat perfiech del merdièr grèu que lo poder nordés s'i trobava empegat, e degustavan a pichons glops lo trebolitge produch per las lors mesas en scèna, en congostar lentament totes los encagaments que n'èra de sofrir adara lo Govern, per encausa del molon de problèmas que rebordelava sus el.

Los ressons dels sieus desavènis perdurèron aital al cors d'una brava mesada dementre los jornals e autres organs audiovisuals del planeta, que foguèt per las autoritats de Nòrborg un suplici, un martiri vertadièr d'aquò endurar.

Mas los caps de la Resisténcia sabían plan, de vièlha experiéncia, que las èrsas èran per s'amortar a la longa e que caldriá tornar començar lo trabalh sens fin que balha l'avantatge al que sap volantar e resistir fins al moment ultim, a malgrat las empachas e los patiments.

E es dins aquel ambient que lo Ginestet recebèt un jorn, dels sieus emissaris, una novèla susprenenta al pus e que fasiá estat d'una demanda de rencontre que proveniá del pastor Wassermann e que podiá pas èstre que l'indici d'un bolegament de las causas endacòm.

Çò foguèt tot un afar de botar d'en pè una tala amassada, qu'èra pas de concebre de la preveire al Centre de comandament del Sector IV, per tot un fum de rasons e seriá pas que per ges comprometre la persona de l'egrègi mediator.

La mesa al punt de l'entrevista reclamèt una brava estona e lo Ginestet acabèt per se pensar que çò melhor seriá d'adobar un acamp dins un ròdol de las zònas interdichas, mas en defòra de las linhas de defensa de la Resisténcia, dins un mitan segur ça que la, a cò de simpatisents.

S'adevina sens pena que sosquèt al sieu vielh amic, l'ancian mètge Jacme Delfraisse, e de ligasons foguèron presas dels dos costats per tal que se poguèsse apedaçar la rencontra al Molin del Blaugorg, prèp lo vilatge de Vincenac d'Ense.

Lo pus malaisit foguèt d'i conduir lodich pastor qu'èra pas gaire acostumat a las expedicions nuèchencas nimai als esforços e precaucions que demandava un anament dins una environa perilhosa e del fàcias escalabros.

Desempuèi Marçautges, ont de contactes èran estats mobilizats per tal de l'anar aculhir a la gara, foguèt menat en veitura a etapas pichonas duscas Aigusac, al limit de la zòna interdicha e, d'aquí estant, çò foguèt la progression dins la negror, las empachas naturalas e l'insecuritat.

Tot al long, èra estat de besonh de botar en plaça de proteccions diversas, ambe formulas de reconeissança convenudas e relaises a cò d'estatjants aquesits a la causa sudenca, par fins de fragmentar l'itinerari e amainatjar de moments d'observacion, per de dire d'èstre segur que la pista èra pas estada eventada e que s'i podíá persegre sens dangièr.

Es atal que, tres setmanas aprèp l'anóncia recebuda a Las Rocalbas e sul pic de las doas del matin, lo Ginestet, del sieu latz, acompanhat d'una garda de quatre partisans, s'acerquèt del famós molin que n'avèm facha la visita e la descripcion autres tempses e que s'aplanteron totes cinc a l'espèra, un vintenat de mètres asseparats del portal.

Aquí arribats e aturats en silenci dils bartasses que costejavan lo valat del camin, lo Ginestet s'avancèt e arribat a tocar la barralha, que non pas de far tindar la campana, contrafaguèt lo crit d'un guit afiscat, atal coma o sabíá tant a de bon far, çò que fasiá, un còp èra, espetar de rire los sieus companhs.

Deguèt tornar començar tres vegadas a de reng, en far se deslargar a la fin un concèrt vertadièr de cancanadas que veniá, en responsa, del vintenat de palmipèdes del molin, e es alavetz qu'un brieu aprèp se poguèt apercebre, qu'avançava dapasset dins la sornura, una siloèta qu'èra la del mètge amic e mandèt alara tornar lo cridar d'un guit.

Quand lo Jacme Delfraisse aguèt dobèrt, los dos òmes demorèron una brava minuta abraçats sens res dire, mas de lutz plena s'auriá pogut apercebre, de perlejar a las sieunas parpèlas, de lagremas de jòia per encausa de retrobalhas tan de temps espeitadas e qu'avián gaireben perdut espèr de las veire se complir un jorn.

E, de seguida aprèp, lo Ginestet prononcièt sonque : « Lo Loís va plan, te'n dirai pus totara », mentre que lo molinièr li faisiá resson en ajustar : « Lo Joan tanben, que l'ai vist fa pas gaire a Aigusac, mas se languís de tu bravament ».

Puèi faguèron dintrar l'escòrta per tal de li servir un vespertin e quand lo Ginestet encontrèt la Magdalena dins la cosina, foguèt tanben un brieu d'emocion granda e li contèt alara cossí lo Loís e le sieu comandò l'avián desliurat e avián participat aprèp a la presa del Governador nordés.

De seguida apuèi, tot aqueste monde s'anèron jaire dins de dormitòris adobats dins las cambras de l'estanci, que la cansièra èra de las grandas, mas lo Ginestet d'aperabans s'inquiètèt del pastor e poguèt s'anar dormir suaudament quand saguèt que lo ministre del culte reformat, guidat per dos partisans, èra plan arribat la velha.

D'aperabans, ça que la, calguèt se despartir las gardas, que s'èra pensat pus avisat de plaçar un velhaire al canton de la restanca, escondut qu'èra dins la sornura del portal de la remesa.

La nuèch se debanèt dins la calma la pus sencera e los quites guits mandèron pas de cridassas endavant, fins a l'alba, tant i a que dins aquesta patz las sentinèlas percebèron pas que lo bruch sedós del tombant de la paissièra e, a còps, lo de sautars de peisses sus la besada.

De matin, al cors d'un copa-talent galhard mas subte, lo Ginestet faguèt coneissença del pastor qu'èra un òme pichòt e del caractèr, d'aparéncia, doç e amable e, tanlèu lo desjunar acabat, s'amassèron totes dos dins un membre del dennaut.

– Heinrich Wassermann : « Me desencusaretz segur de poder pas vos parlar en lenga sudenca e vos mercegi d'aver plan volgut organizar aqueste rencontre, de meteís bials qu'ai ja dich tot lo mieu grat al Sénher e a la Dòna Delfraisse per la lor aculhença e ai pas mestièr de vos afortir que la discrecion, que me'n soi facha una règlà absoluta al temps de las mias mediacions, serà aici tanben e pus que jamai d'actualitat.

« Me devi tanplan de soslhinar quant la mieuna venguda compòrta de risques, donat que l'autra partida prenenta m'a, en principi al mens, facha una interdiccion d'aver qualque contacte que siá ambe la Resisténcia sudenca armada.

« Mas, s'ai enfrancha aquesta volontat, que d'abòrd m'èri reservat de pas la considerar per cas de necessitat absoluta dins l'encastre de la mieuna mission, es que, sens aquò, aquesta èra gaireben vodada a quincanèla, en trabucar tre la partença sus una empacha redibitòria, e a s'aturar tot simplament d'estrós.

« Vau anar drech a la tòca : soi estat assarrat per d'emissaris provesits de procuracion pel Govèrn, fins a explorar la factabilitat de principi d'un processús d'aplan dels combats, prealabla absolut pel poder a tota idèa de discussions eventualas, mas que poirián pas jamai, segon Nòrborg, e de cap de bials, aver per protagonistas, costat sudenc, de representents de l'organizacion militara dels partisans.

« Per far cort, las autoritats nordesas pausan coma condicion a tota seguida d'aquesta temptativa l'anóncia, per la Resisténcia sola d'en primièr, d'un arrèst definitiu de las accions dels clandestins e l'engatjament formal d'un desarmament total dels partisans, jos contraròtle neutre, e dins lo delai d'una anada al pus en partir del moment qu'auràn proclamat se sometre a un cessament del fuòc complet e irrevocable.

« De mai, impausan la liberacion, abans tota altra causa, del Governador e del General.

« Provesit d'aquestas exigéncias, me soi solid e de prompt virat cap als dirigents del RIPS, e tot especialament al professor Lambert, que m'an ensems respondut tot crus qu'aquestas condicions serián de segur pas jamai acceptadas pel comandament del FULMINATS, qu'èra fòra question d'i pensar e qu'envisatjavan quitament pas de prene contacte ambe vosautres, tant una reaccion negativa lor pareisssiá evidenta e d'abòrd, en l'estat, justificada, vista l'otrança de las posicions nordesas.

« Mas an pas trobat d'inconvenient pasmens en çò qu'envisatgèssi de vos contactar a-s-aqueste prepaus, fins a pas res daissar a l'azard, e adonc me vaquí e vos escoti ».

– Enric Ginestet : « Vos grandmercegi pels vòstres esfòrces, emai se çò que venètz de m'explicar daissa gaire d'espaci de manòbra per vos pel moment, e espèri qu'en m'exprimir en nordés pel primièr còp desempuèi de longas annadas, vau pasmens èstre clar dins las mieunas responsas.

« Talas que son estadas expausadas per vos, e aquò serà pas per vos suprene de solid, las pretencions nordesas son d'efièch de mal acceptar e podon pas qu'èstre en l'estat fòragetadas, segon lo mandat de principi qu'ai rebut de la direccion collegiala del FULMINATS.

« Lo cessament unilateral e definitiu de las accions armadas sudencas, impausat en mena de prealable, se pòt pas concebre d'evidéncia, e ne va atal, encara mai benlèu, d'una promessa de desarmament abans que siá coneguda la resulta de possiblas tractacions a regard de las nòstras reivindicacions, qu'aquò auria ges de sens.

« E per quant als dos nauts personatges que detenèm, e que son per nosautres una moneda d'escambi bèla, seràn pas liberats que de meteis temps qu'o seràn totes los nòstres camaradas, que ne balharèm la lista un còp dobèrta una conferéncia sus los dreches del pòble sudenc de dispausar d'el-meteis.

« Ça que la los partisans podon pas, me pensi, prene la responsabilitat istorica de rebutar d'un blòt aquestas avanças,

qu'aquò seriá segur presentat ipocritament atal coma un refús dramatic d'una temptativa leiala de dobertura, e me pensi qu'avèm de far de contraproposicions.

« Aquò poiriá èstre benlèu édificat, segon ieu, sus la basa d'una suspension bilaterala e concomitenta dels combats per un periòde limitat e reductible per cas d'avançadas favorablas de las negociacions que deurián començar tre l'arrèt de las accions armadas e èstre menadas sens lanternejar a prepaus de las nòstras pretencions legitimas de liberacion nacionala.

« D'efièch, la pausa dins la batèsta, que reclamariá d'alhors de seriosas garantidas de metre al punt dil detalh per tal de s'aparar d'accions subreptícias o d'intrusions nordesas dins las zònas que contrarotlavam, a ges de significacion se se doblida en camin lo nòstre objectiu d'independéncia e que deu èstre formalament rebrembat, de biais solemne, atal coma una fin essenciala e indefugibla.

« Aquí lo mieu vejaire soncament oficiós e confidencial, que, segur, me cal anar desenant rendre compte de tot aquò als mieus camaradas del FULMINATS, abans d'adobar alara un rencontre ambe los dirigents del RIPS, fins a veire s'i a mejan de s'acordar sus una formulacion que poiriatz alara, d'escasença, presentar als agents governamentals.

« Abans de vos daissar, en vos astrugar fòrça per las vòstras temptativas en favor de la patz, vos pregi adonc de me far ajuda en demandar, en tota confidencialitat, al monde del RIPS de preveire un acamp ambe nosautres lo pus lèu que se pòt e que serián encargats alara de vos'n donar aprèp las resultas.

« Lor directz, se vos plai, qu'i aurà de s'amassar aquí ont nos sèm vists pel darrièr còp, comprendràn, que lor caldrà botar un mocador verd al còl e que la formula-còdi serà : " Es modèsta la viuleta / Mas la primadèla b'es tanben " que vos l'ai botada en esrich sul papieròt que vaquí, loqual vos caldrà segur aprèp lo destruire ».

E, sus aquestas, aprèp d'aver potonejats lo Jacme e la Magdalena Delfraisse e lor aver dich al reveire, mas se sap pas de tròp per quand, lo Ginestet, acompanhat pels sieus quatre par-

tisans, decidiguèt de pas esperar la nuèch e prenèt camin en escalar las còstas d'adrech de la val d'Ense cap al jonhent ambe la de Nautaigala, en segre una dralha qu'i avèm mantunes còps acompanhats los clandestins sudencs, puèi jonhèt Las Rocalbas.

Quand lo Ginestet contèt a Mostèla e al Lascombas çò que s'èra dich al temps de l'entrevista al Molin del Blaugorg, aquò los emplonsèt dins la pus granda perplexitat e totes tres se trobèron lèu del meteís dire, en soscar qu'i aviá sens dobte dins aquestas proposicions nordesas lo signe d'un cèrt lassitge, mas que las condicions pausadas, de biaís paradoxal, ne mostravan, çò semblava, lo caractèr pauc seriós emai fantasiós.

Lo jòc del Govèrn, se pensèron, podíá tanben èstre, aquò estent, pus pernicios, en ensajar d'obténer un cessament de las ostilitats que ne poiriá profiechar per procedir a d'infiltracions de barbosas, de mercenaris o d'espiaires de totes menas, o encara a d'observacions aerianas, que se'n caliá fòrça mesfisar, e lo tot en escamotejar lo debat de fons sus l'independéncia.

De tot biaís, donat lo refús, en l'estat d'aquestas doberturas, arrestèron qu'i aviá pas luòc d'alertar los autres caps de Sector, que caliá totjorn es esperar la venguda de las gents del RIPS abans de decidir quicòm e qu'al rèsta se podíá preveire que l'afar acabariá segur per s'enanar a l'aiga a la perfin.

E l'espèra foguèt de las bèlas abans que lo Lambert, tot solet se presentèsse, tres setmanas aprèp, als pòstes avançats de la basa del Sector IV.

Tre arribat al centre, foguèt aculhit amistosament pels tres responsables dels partisans e totes quatre se retirèron dins la cauna de comandament, aprèp d'aver procurats al viatjaire entrepans e bevenda.

En tot se restaurar, lo Lambert diguèt que las tractacions èran estadas d'espaventar e que lo pastor, de far de longa lo "go-between", coma disiá, aviá mancat de ne venir cabra, tan las causas s'èran encontradas penosas e mantunes còps sul punt de far fracàs.

Aviá calgut, çò diguèt, esepissonar cada mot o gaireben en foncion de çò qu'aviá dich lo Ginestet al Wassermann e,

d'autre caire, de las demandas de modificacion incessantas dels delegats nordeses e que volián pas entendre parlar, demest autras, de nocions atal coma "secession", "separacion" o subretot segur "independéncia", mentre que nosautres refusaviam d'envi-satjar los locucions "estatut descentralisat" o encara "autonomia" e ne passi.

Li a calgut, ajustèt, anar posar dins de tresors de diplomacia, foguèsse pas que per defugir lo mot "terroristas", que los nordeses ne volián, de mena caparruda, farcir lo tèxte.

Una aventura, apondèt, qu'en regard, la negociacion del pretz d'una vaca sul mercat al bestial èra, autres còps, causa aisida, mas qu'aviá fin finala desbocat sus un compromés çò semblava acceptable pel Govèrn.

E, de l'esbalausiment de mai en mai bèl dels tres partisans que s'esperavan pas cap a una evolucion tala, trapèt dins la sieuna pòcha una papieralha que s'i trobava picat en nordés lo tèxte prepausat pel moment a l'estigança del pastor, al sortir d'aquestes debats penoses, e ne faguèt alara lectura, per veiaire, als autres :

« 1 – L'Estat Nordés decidís d'interrompre, a títol provi-sòri, e per una durada iniciala de sièis meses s'aquò aven reductibla, totas las accions armadas ofensivas de las tropas governamentalas dins las zònas decretadas interdichas e aquò, a carga de reciprocitat del costat de la partida adversa per çò qu'es dels territòris situats al defòra de las dichas zònas.

« 2 – La mesura prendrà efièch, s'i a luòc, lo dosen jorn a 0 oras que seguirà lo que las organizacions clandestinas i auràn fach conéisser lo lor engatjament de respièchar las obligacions definidas al punt 3 e las clausulas de l'ensem del present protocol.

« 3 – Lo Recampament per l'independéncia del País Sudenc esconjura lo Front Unitari de Liberacion Militar de la Nacion e de la Tèrra Sudencas de sasir aquesta avançada e d'i respondre positivament, en suspendre mentre lo periòde evocat al punt 1 totas las sieunas accions armadas al defòra de las dichas zònas interdichas e en aderir pel tot al protocol en causa.

« 4 – Las partidas al protocòl se resèrvan exprèssament un drech de verificacion e de contraròtle a las termièras de las zònas en question sus los anars e venirs e passatges d'un costat a l'autre, per tal de defugir los riscos d'infiltracions per d'elements incontrolats e que poirián presentar un dangièr cap al bon desrotlament de la trèva.

« 5 – Jos delai d'un mes al pus aprèp la dintrada en vigor d'aquesta, una conferéncia se dobrirà, a Nòrborg, entre representants de l'Estat e delegats del Recampament per l'Independéncia del País Sudenc e qu'examinarà las condicions de mesa en òbra d'un processús d'autodeterminacion podent conduir a una consultacion referendària, dins los territòris de lenga sudenca, e que balhariá opcion a las poblacions concernidas entre una organisacion politica pròpria e lo manten sens cambiament de l'estatut actual.

« 6 – Tre la debuta de la dicha conferéncia, las listas de presonièrs seràn escambiadas e las condicions de la lor liberacion tanlèu fixadas ».

Mentre una brava passada, pas degun diguèt quicòm, mas, fin finala, lo Ginestet prenèt la paraula :

« Te grandmercegi, tu e lo pastor, pel trabalh complit amb onestetat e objectivitat cap a nosautres e que, de segur, es pas estat dels aisits, emai se soi tras que trantalhant e sospèchós, qu'i a aquí dedins lo dich mas subretot lo non dich e que s'i tròba mai d'una zòna d'ombra.

« De tot biais, s'agís d'un fach important que ne devèm informar nòstres amics los autres caps de Sector e nos cal los far venir per aquò d'aviat, se Mostèla e lo Lascombas son d'aqueste vejaire tanben.

Aquestes respondèron qu'èran, eles tanplan, fòrça trebolats e que lo pus urgent èra de consultar los autres responsables, per tal de prene una decision amassa.

Alavetz, tre las set de la serada, lo Ginestet faguèt passar sus la frequéncia d'urgéncia reservada al naut comandament lo messatge seguent, non codat vista la preissa : « Amassada de família a cò de Mostèla e Furon », seguit soncament d'aquestas

indicas : « Pavol tresludent » e « Mot usual », lo tot repetit tres còps a la seguida.

La primièra mencion indicava que caldriá botar un mocador de tèsta jaune e que la formula de reconeissença, arrestada de longa data, seriá : « Las persègas seràn bèlas / Mas n'i aurà pas gaire ».

Lo Delprat e lo Labat se presentèron dos jorns aprèp ambe la lor escòrta, mas calguèt esperar una setmana abans que lo Lasserras e l'Horcada arribèssen, enrodats cadun d'un gròs grope de proteccion e totes, en jónher Las Rocalbas, foguèron tustats d'una suspresa granda.

Los dos primièrs, informats tanlèu del motiu de l'amasada, demorèron un bon pecic estabosits e mesfisants de cap al tèxte prepausat, qu'i trobavan mantunas ambigüitats grèvas.

Mas, quand pervenguèron a la basa los dos darrièrs, la cauna de comandament del Sector IV retontiguèt alara d'esclats de voses gròsses.

L'Horcada escondèt pas que, per el, s'agissiá d'una enganadoira bèla apreparada pel poder dins l'objectiu sornarut de far s'aturar los combats e los atemptats, de far perdurar lo plaser en esperar benlèu de botar sul compte de la Resisténcia la responsabilitat de la lentor puèi de la malescasuda de las negociacions, en tot ganhar de temps e se donar lo polit ròtle.

Per quant al Lasserras, mandèt sulpic de cridadas de catpudre orfanèl, en dire que tot aquò èra pas qu'una mesa en scèna grossièra e mostruosa, una trapèla que se caliá mai que mai defugir d'i fonzar capbàs coma de pècs.

Apondèt qu'i aviá pas cap de fisança a acordar als nor-deses qu'avián pas de res desirança d'autrejar als sudencs qual-que fòrma de liberacion que foguèsse mas subretot pas l'indpendéncia e qu'aqueste papafard èra pas qu'una mocion negre-blanc que los engatjava a tot e a res.

L'Horcada ajustèt que, çò de carcanhar al pus fòrt, èra la manca, dins aqueste protocòl d'una mencion de cessament dels survòls de las zònas interdichas, çò qu'enebissiá pas als nor-deses de contunhar las lors observacions aerianas.

Los autres faguèron ges de remarcas mai, levat lo Ginetet que diguèt partejar totas las crentas exprimidas, mas que refusar seriá, del sieu vejaire, una deca bèla suls plans politic e psicologic qu'aurián segur de regretar apuèi, en soslinhar que los nordeses esperavan bensai pas qu'aquò.

Alara lo Lambert intervenguèt fins a precisar que lo tèxte mes al punt èra, segon lo Wassermann, lo rebat de las concessions ultimas que se poirián obténer del Govèrn.

E es dins una atmosfèra pesuga e pro agitada que lo Ginetet convidèt de passar a una votacion que desboquèt sus cinc voses per e doas contra, las segur de l'Horcada e del Lasserras.

Aqueste d'aicí, un bon pro roge e encolerit, reclamèt alara vigorosament que tre aquel malastrós alta al fuòc, se deviá fin finala escàser, las fòrças de la Resisténcia se portèssen en nombre als limits de las zònas interdichas per tal d'i contrarotlar impietadosament los movaments e se parar d'intradas suspèctas.

Demandèt que la susvelhança se faguèsse al pus grand nombre de las vias d'intrada que se poiriá, per de pòstes dispausats o amainatjats de tal biais que s'i poguèsse aparar de las deteccions aerianas vodadas a la localizacion e al denombrament dels efectius partisans e que se poguèsse entendelar per petardatge d'alarma lo pus possible dels autres punts de passatge.

Foguèt aprovat per totes e alara, de la suspresa generala, lo Ginetet declarèt que se, per malastre s'èra enganat e que se deviá tornar començar la guèrra de liberacion aprèp que lo processus de patz aguèsse fach fogassa, s'engatjava d'abandonar las sias foncions al comandament de la Resisténcia per anar combatre coma simple partisan dins un comandò.

E, aprèp aquesta imprevista promessa, prepausèt d'apreparar, al defòra de las caunas, al davant d'una dintrada qu'i seriá penjat l'estendard sudenc del fons roge e de las cinc estelas d'aur, una taula sus estaudèls que s'i sietarián a l'endarrièr per tal prononciar l'acceptacion de la proposicion nordsa.

Un tecnician foguèt apelat fins a aprestar lo sieu camescòp sus trespès, dins l'amira de l'enregament de la declaracion dels dirigents sudencs.

Alara, totes set, lo visatge masquetat fins als uèlhs per un mocador e dins la lor tenguda verda camoflada, foguèron registrats mentre que lo Ginestet pronunciava aquestas paraulas :

« Lo conselh de direccion del Front Unitari de Liberacion Militar de la Nacion e de la Tèrra Sudencas,

« Conscient del sieu dever de pas daissar passar una escasença de patz,

« Aderís a las proposicions del poder talas coma son estadas difusadas, fins a s'adralhar, mercés a de negociacions menadas dins un ambient apasimat, cap a l'independéncia del País Sudenc.

« Espèra qu'aquestas son estadas fachas de bona fe e declara que las fòrças dels partisans decessaràn las sias accions armadas dins las condicions fixadas pel protocòl mes al punt mercés a l'entremesa coratjosa del pastor Wassermann.

« Viscan, dins la libertat, la Nacion, lo Pòble e la Tèrra sudencs ! ».

Aprèp una copia, la caisseta foguèt remesa al Lambert que s'entornèt de tira cap al sieu, mentre que los quatre caps de Sector del defòra ne fasián atal tanben aprèp d'aver abraçats lors amics.

Cinc jorns se passèron e, al temps de las emissions de granda escota del ser de la television d'Estat, represa per totas las autras cadenas e estacions privadas de radiò, lo protocòl foguèt legit sens cap de cambiament pel pastor Wassermann precredit del preambul que ven :

« En seguida de la mediacion qu'ai poguda menar e en conclusion d'aquesta mission de bons oficis, l'Estat nordés e l'organizacion associativa nomenada "Recampament per l'Independéncia del País Sudenc" son convengudas d'adoptar las disposicions que vaquí ».

Çò foguèt alara sulcòp, al nòrd emai al sud, un estabosiment dels bèls, tant inesperada èra una tala presa de posicion del costat d'un Govèrn qu'aviá totjorn fins a uèi adoptat de posicions al pus intransigentas.

Dos jorns aprèp, totes aquestes medias difusavan lo contengut de la caisseta de la Résistència armada sudenca, d'aperabans duplicada a mantunes exemplaris e mandada d'escondons pel Lambert e sos amics del RIPS.

L'estonament faguèt pas que créisser alara, e d'un brave pro, puèi s'espandiguèt desenant un pauc d'en pertot e subtalement dil mond.

S'establiguèt alavetz, agotat lo jorn seguent e passada la mièjanuèch, un armistici complet sus tot l'espandi del País Sudenc.

Capítol 9

Nobis pisces, vobis caetera

□

Tala èra, en lenga sudenca vièlha, la devisa d'un afraïrament de pescaires de truchas - atal disián alai e non pas trochas - que ne fasiá part, autres còps, un rèire-grand del Delfraïsse, un òme de raça cèlta contavan.

Un galhard, çò disián, pelrosset coma dels uèlhs blaus e qu'un jorn, en daissar al tron de Dieu amondaut las sauvertosas tèrras graniticas dels sieus parçans del nòrd-oèst, banhadas tan per la Mar de Ponent coma per de rius sens nombre, s'èra davalat devèrs los Nauts Planòls miègjornals per tal d'i trobar obratge e qu'i aviá fin finala plantat cavilha.

E, dins la parentat tota del Loís qu'èra d'aqueste aujòl, de ne testimoniar memòria e fotòs de familha, lo retrach vivent, la formula s'èra mudada en un biais de règlà de vida, un fons cultural vertadièr dirián los precioses, gaireben emblematica d'una rason d'èstre delà los eveniments de la vida vidanta, de tan qu'èran totes afogats de pesca, enrabiats d'aquò se deuriá puslèu dire.

Mas, çò de pus illustratiu encara, e aquò tombava ges per fortuna, èra que la senténcia auriá trobat de s'aplicar, aitan e melhor encara benlèu, a totes los que ne formavan lo cercle dels familiars e amics.

Que cadun d'eles, de maniera sencèra, se l'auriá poguda apropiari segur, per èstre emprés duscal folitge per l'arrapada de

tot çò que rescondiá de vida animala l'element liquide, segon l'encontrada e los sieus aclinaments o costumas de linhatge.

En tot furgar per aquò far, de biais apassionat e entestat lo sieu pichòt paradís personal, quora los ribatges marins sens termièras, de sablas o de ròcas faches e que venián ritmicament cobrir e daissar – manca a la Mar del Sud – las marèas etèrnas, quora las aigas doças que s'escolavan de per monts e planuras en faïçonar siá de tomples misterioses e prigonds, siá de ribièras de totas grandetats e sòrtas e de l'anament pausadís e suau o, al contre, movedís e brusent.

Èran a la perfin totes, adonc, d'afiscats de la pesca quins que ne foguèssen los mòdes e prompts d'aver la fintanèla gròssa de n'aprene de novèls, mas cadun aviá pr'aquò las sias preferéncias, expression d'un engavachament de totjorn.

Aital, se rebremban plan que lo paire, lo Jacme Delfraisse, ni per aver atrach devèrs totas las espècias e biaiesses possibles de captura, çò que lo pivelava al pus, el, èra la pesca a la volanta en emplegar de retipes d'insèctes de diversas menas, fòrmas e colors, per dire de percaçar totes los peisses de sufàcia, e subretot segur las truchas, en far ansin a la mosca flotejanta.

Per quant a la maire, la Magdalena Delfraisse, se la sia passion personala èra tanben de destoscar de truchas sens pasmens mespresar de pescas autras, practicava pas al semblar de so òme, qu'usava ela d'imitacions de larvas, en las daissar anar aval al cap de sieu fial entre doas aigas en tot far de pichonas tiradas fins a forfolhejar l'endejós de las cavas de ribas o l'endarrièr de las erbièras e de las ròcas.

Valent a dire que fasiá a la mosca negada, çò qu'èra un biais mens alassant mas tot aitan productiu, se que non pus, e que s'i afanava, acompanhada pel Jacme, dils corrents clars que raspavan sul lor lièch de codolets de las colors infinidas, al long dels corses resplendents d'Ense e de Nautagala mai que mai.

Mas èran solets a mand, d'aquesta passa, per poder se liurar al lor plaser estimat mai, que, per çò de totes los autres, se mainava de figas d'una altra banasta, e pasmens èran totes atrachs bèlament per la pesca.

Se sap desempuèi brava pausa tanben que lo Loís èra un adèpte grand de las gorgas fonsas qu’i assegutava, ja entre la joventut, salmons de font e omblets escaissats truchas rojas, en los provocar siá a la pichòta bèstia a la sason, siá lo pus sovent a la brandussada ambe de peisses artificials.

Fasiá alara dandinejar aquestes, de còps viradors e que simulavan una vibracion agressiva, de còps ondejants e que reti-pavan alara una bèstia entrepachada, adonc vulnerabla, en tot furar per aquò los engolidors de Vincenac d’Ense e tot especialament, segur, lo Blaugorg ... mas, en plaça de tot aquò, aviá pel moment d’autres crabas de mólzer.

Per çò del Ginestet, ara, lo gost se’n portava, abans los eveniments, devèrs los peisses dels fonses mejans e aquietats de las dichas doas ribièras e demest eles, solid, las anguialas mas encara mai benlèu las carpas qu’amorçava ambe paciència pel mejan de grans de blat cuèch lo pus frequent, mas mai que tot de segur las tancas, lo peisson-rei per el, de la rauba tresludenta d’aur verd e que temptava al matinòt ambe de vermes roges, raiats e bidorsaires ... mas aquò èra dels braves tempses d’autres còps

E pel Pojadon, de l’epòca qu’èra gojat a Aigusac, se pòt dire que tota mena de pesca èra bontosa e d’estrabondar, tot i passava question de peisses al sens large, qu’escupissiá ges sul crustacèu lo bogre, e las escarabissas del Rieufrèg ne sabían quicòm ... mas i aviá tanben los bechets de la val d’Ense que trapava al viu, e las truchas de Nautaigala qu’arrapava a la sautarèla ... emai las anguialas, a ! las anguialas que lo fasián venir caluc e se pòt quitament recordar la memorable tenduda nuechenca complida ambe lo Ginestet al temps de la sia corta visita al vilatge ... mas ara

Se se vira devèrs la Faneta Vernhòla, s’atrobava en cò d’ela una meteissa desirança d’agantar las bèstias totes que poblan las aigas e, quelques annadas d’aperabans encara, ambe lo sieu paubre fraire, i sucombissiá mai d’un còp en anar a Rieutòrt o a Fontanòla pescar las anguialas, las truchas e encara,

mai que tot, las gibosas, valent a dire las percas, en lançar lo culhièr.

E puèi, i aviá la Mar del Sud, pro luènha de Sant Antòni, mas qu'i anavan quand en quand ça que la far la pesca sos-marina e ne profiechar per amassar demest autres orsins, violets e avelhas de mar dementre las rocassas e las algas, emai per pescar lo lop al peis mòrt en partir del ribal ... mas lo Joan èra pus aquí e la joia femna n'aviá pus gaire lo còr nimai lo temps d'aquestas darrièras pontonnadas, s'o sap plan.

E per acabar l'inventari d'aquesta còla d'afecionats de las aigas, la Peireta Delmas, desempuèi qu'èra tota jove, partejava las sias inclinacions, escortada qu'èra d'aqueste temps de longa pel sieu malurós fraire, entre mai d'un luòc d'aventuras.

D'un costat, i aviá Jalera ont trapavan al fialat lampresas e alausas que ne tornavan montar l'estuari al ras de las Bòrdas de la Braneira e, d'autre caire, que n'èran tanben tot pròches a l'oèst, la Mar Granda aici sonada tanben lo Peugue, qu'i anavan pescar mai que mai las lobinas.

Mas subretot travassejavan la miraudiosa Concha de Bugos al nòrd, e d'i amassar alara a l'òrle palordas, muscles, ustrias, crancas e cambaròts o d'i agantar a la fichoira sòlas o angualas de mar.

Mas, per malastre e lai tanben, l'Enric èra pus desenant aquí per l'i acompanyar e n'èra fòrça entristida per ne pèdre un pauc lo gost, mentre que, d'autre latz, las sias activitats professionalas e la preséncia del Riquet li balhavan d'ocupacions màgeras.

Per encausa de tot un fum de rasons plan sabudas, los cinc darrièrs amics citats avián gaire adonc trobadas d'escasenças, o alara tras que passadissas e fortuïtas, fins a s'afanar al lor espòrt favorit mentre las longas annadas agotadas despuèi que los avèm coneguts.

Pasmens, cadun de son biais i pensava a passadas en aver idèa que s'agissiá aquí de temporas benesidas e urosas, mas d'u-

na epòca plan complida e acabada que pas jamai tornariá segur, manca l'imprevist.

Mas, d'aquesta passa, los del comandò « Vernhòla » èran per escorcolhar de longa las termièras del Massiu dels Nauts Planòls, pròches los penjals orientals dels Serrals Grands.

Venián de passar la nuèch dins una tuta pichona que, de mièg-travèrs sus las còstas, domenjava una val entraucada al pus qu'i corriá al prigond un gròs riu que n'ausissián lo resson de las aigas rabentas.

Acabavan d'engolir lo dejunar frugal costumièr e, abans de tornar prene camin fins a persegre la lor inspeccion, escotèron lo butletin matinièr de la Resisténcia sens i aprene quicòm que los regardèsse, puèi s'enbranquèron un brivet sus la radiò estatala per n'èstre sulpic estabosits e al pus fòrt.

Que, d'efièch, qualques minutas a pro pena passadas, s'anoncièt un comunicat especial e lo parlaire, aprèp una presentacion de las bracas, balhèt paraula a-s-un convidat plan conegut e qu'èra pas qualqu'un mai que lo pastor Wassermann.

E quand aqueste d'aicí aguèt acabat la sia declaracion e legit pels auditors lo document que n'èra vengut porgir l'escient, l'embalausiment, a cò dels tres partisans, pervenguèt al som, de tala mena que ne demorèron muts una estona, de tan qu'èra increnible la novèla que venián d'entendre.

Encara palficats per la suspresa, vaquí, se pensèron, que daissava ges de dobte, çò semblava, e que revertava una ofèrta pel Govèrn d'una alta al fuòc e d'una dobertura de parlamentas, que non pas segur ambe los partisans, mas amb un enigmatic « Recampament per l'independéncia del País Sudenc ».

Çò qu'i aviá de segur, pasmens, èra que la Resisténcia se trobava ça que la concernida, donat que lo comunicat marcava clarament l'espèra d'una acceptacion del sieu costat, causa que demorava pel moment grandament ipotetica.

Segur que dementre las doas jornadas seguentas la convèrsas quitèron pas de tractar de l'eveniment entre los tres companhs del temps que davalavan los estreches de la val en costejar las tombadetas espumantas del rivatèl al mitan dels ròcs,

puèi que pujavan los avèrses de l'angost per dire de pervenir a l'acrin que culminava al luòc-dich « Lo Turon » e, aprèp, que descendavan fin finala las pendas dels pertuses que menavan a las grandas baissas del sud e qu'i serpejava un camin al fons.

Al reirendeman de la tan susprenenta anóncia e al moment qu'anavan daissar lo recaptador ont avián trobat abric per la nuèch, breçats qu'i èran estats pel bruch bronzinant d'una cascada bèla, la lor perplexitat pervenguèt al pus naut quand prenguèron la frequéncia de la cadena d'Estat per i ausir pauc aprèp la descripcion d'un registrament pretendut èstre estat mandat per la Resisténcia al nom del FULMINATS e que la declaracion integrala ne foguèt alara retrasmesa.

Alavetz, tornar, los tres partisans ne demorèron sens votz una brava estona tant i aviá a cò d'eles d'atupiment e dels gròsses, puèi, d'en primièr, lo Delfraisse recobrèt la paraula en dire : « Çai ! Miladieu ! Es pas de creire. Es polit de tròp per durar, que seriá còp vertadièr de la fada. Nos cal demorar desenant connectats a l'espèra d'una emission sus la frequéncia d'urgéncia, per tal d'aver confirmacion per cas e de ne saber pus sus las enseguidas possiblas, que perveni pas encara de m'i far veraiaement ! ».

E aguèron pas de préner paciéncia longtemps, l'ora arribada, qu'un quart d'ora aprèp s'i emetiá en clar lo messatge seguent repetit d'ara enlà en bocla :

« Urgéncia absoluta. De Mostèla a totas las unitats en operacions. Aplant complet de l'ensem de las accions armadas fòra de las zònas contrarotladas per la Resisténcia en partir de deman ora zero. Cada formacion deu tot d'una s'adralhar cap als limits los pus vesins d'aquestas zònas per tal de ne verificar impietadosament l'abordada e de ne rebofar lo monde inconeguts. Consinhas particularas seguisson per canals ordinaris ».

Escotèron dos còps a de reng la sequéncia, que ne reve-nián totjorn gaire, mas deguèron n'arribar, tot compte rebatut, a l'evidéncia e sens longanhejar una quita minuta s'avièron cap aval, en segre lo pendís, devèrs lo sortir de las angostièras, gaireben a tocar lo territòri del Sector II.

I pervenguèron sul còp de miègjorn, en se postar un trentenat de mètres al dessús del camin que desbocava de la val sus las planas e, al luènh, menava al borg de Sant Andrieu de las Sèrras.

Prenguèron las disposicions de combat e lo Delfraisse se botèt en posicion ambe lo LMSS 17 par tal de plan varrolhar la via, del temps que la Faneta e lo Pojadon prenián d'enfilada la rota provesits dels lors pistolets-mitralhaires.

Esconduts a l'endarrièr de las bartas, ausiguèron pas lo mendre bruch nimai vegèron pas passar un quite garri mentre aquesta longa vesprada d'espèra e la calma s'esperlonguèt tot al long d'una nuèch solament marcada per las relèvas de gardas.

Quand lo Delfraisse se n'anèt despertar los dos autres, èra encara gaireben completa la negror, s'apercebián sonque devèrs sud, de per las nèblas, las lusors difusas e irançadas de la pichona aglomeracion e, cap a l'orient, una palla benda rosenca que s'i destacavan de negre blavenc las puntas de las sèrras.

Èran per tornar a las lors positions d'observacion, après d'aver engolits bescuèches e pastas de fruchas atal coma n'èra a l'ordinari, quand, de la lor estupefaccion bèla, ausiguèron que venián de per las endarrièras bruches de passes e de voses del tot evidents e que podián pas èstre lo produch d'un còp d'astre.

Se quilhèron en alèrta en se revirar, plan de desvestir, e vegèron arribar tres òmes que, tanlèu los aguèron apercebuts, lor faguèron de signes de reconeissança amistoses sens ges de mesfisança, que lo primièr èra de biais vesedor arnecat d'un LMSS 17 e los dos autres de pistolets-mitralhaires.

Lo cap d'aquesta còla s'assarrèt, anoncièt que li disián Montanha, que bailejava lo Comandò Triangle « Lacòsta » del Sector II encargat desenant, en vertut d'un messatge rebut la velha, de susvelhar lo desbocar dels monts sus las planuras al luòc-dich « Los Timbals », valent a dire, manca error, l'endrech qu'i èran totes adara amassats.

I aguèt alara escambis d'amistanças grandas e presentacions recipròcas, emai qu'aquesta venguda sens cap de precaucions aguèsse un pauc estonat lo Delfraisse, e los novèls venguts

lor pareguèron fòrça afiscats e regaudits per l'anóncia de la rompedura dels combats que ne venián, eles tanben, d'aver la coneissança gaire i aviá.

Tot aquò èra un pecic de trebolar e, las set de s'acercar, lo Pojadon aluquèt coma de costuma lo pòste per fins de captar lo Butletin diari e, suspresa de s'ajustar, poguèt sasir qualques estonas aprèp la debuta lo lor indicatiu : « La barba del papet tòrna créisser druda », seguit d'un messatge en clar, valent a dire çò que ven e repetit dos còps : « Sopar urgent a cò de Mostèla e Furon – Stop – Lo camin es longàs mas l'esperança es bèla – Stop – Blavet resplendent – Stop e fin ».

E aquí los del Comandò « Vernhòla » casèron un còp de mai dins la dobtança granda, qu'aquò significava l'òrdre d'anar de subte cap a Las Rocalbas provesits de la formula-senhal çai-sus balhada e en se botar un mocador roge a l'entorn de la tèsta.

Aitan dire que totes èran un bricon desvariats per aquesta subrana avalanca de novèlas, mas pasmens, aprèp d'aver dich l'adieu siatz a l'equipa de Las Ròcas Mauras, s'equipèron sulpic e en se revirar nòrd-oèst, entamenèron la pujada, una de mai, devèrs los travèrses des Nauts Planòls, fins a d'adralhar sens relambi cap a la basa del Sector IV e i pervenir abans lo ser.

En tot caminar d'aviat, en silenci e en se préner la precaucions costumièras, se pensavan cadun del sieu costat a-s-aqueste cessament dels combats, sens pervenir d'i creire encara vertadierament, tan l'eveniment lor pareissiá de mal imaginar quand se coneisson un pauc los nordeses.

Lo solelh èra ja naut dil cèl clar, levat un leugièr vèl neblós costat del ponent, e escalavan de longa en las prene de galís las còstas rufas del planòls, en segre un pichòt vial que se tortilhava demest las rocassièras e los flòcs de garrics e de castanhièrs.

Al luènh encara, mas de bon veire e que domenjava los penjals bèles, s'apercebiá la pena arredondida del Grand Sarrat que marcava lo naut del plan, e èran las doas a pro pena passadas quand toquèron a l'acrin que s'i manifestava una vista subrebèla sul planòl gigant.

Tot a l'estremal, se mostravan las crestas del boscat espés e del verd sorne que serián d'escalar fins a aténher los soms de Las Rocalbas e que sol ne subrenadava adara sonque l'imperial Montmajor, puèi, a l'entremetan, de la color pus fosca encara, s'adevinava l'entraucada bèla qu'aurián d'i davalat e qu'al debàs tot s'i escolava lo cors superior de Nautagala, la ribièra tan coneguda e aimada pel Delfraisse e pel Pojadon.

S'aturèron una estona per tal de se desalassar un pauc e empassar de manjar e d'aiga, que l'anament èra estat longàs coma penós desempuèi d'oras, puèi lo Pojadon diguèt :

« Totes aquestes eveniments me desvarian fòrça. Se se coneissiá pas desempuèi bèl temps la falsièra del monde de Nòrborg, s'i poiriá discernir l'abotiment d'un espèr grand e trobar los motius d'un brave regaudiment. Mas quicòm me ditz que cal subretot pas cantar victòria e cabussar dins l'optimisme nèci. I aurà, segon ieu d'endemics que descantaràn e la lucha es pas acabada ».

Sus aquò la Faneta i respondèt, çò qu'èra circumstància de notar, estent la raretat de la causa desempuèi longa sason :

« Pense come l'Andrieu. Se cau maufisar de non pas s'agantar a la leca seguent ieu evident. Dins aquò, qu'ei un promièr pas ges de negligir e qu'a degun precedent fins ara. Siáu persuadida que l'afar capitarà pas aqueu còp e que nos faudrà tornar començar lei batalhas, mas qu'ei pasmens un pichòt començament ».

Abans de donar lo signe de partença, lo Delfraisse ajustèt soncament : « O avetz plan dich totes dos. Mas fau fisança als del comandament. S'an acceptat l'ofèrta, puèi que son pas de pècs, es que lo bilanç lor es aparegut clinar puslèu del costat dels avantatges e que non pas dels entravadisses ».

Tornèron préner dralha tanlèu sus aqueste plan de la vegetacion paubra qu'i anavan d'aviat e, de se n'apercebre sens dobte brica encara clarament, o fasián de biais mens precaucio-nós que de costuma, en s'encapar benlèu a malgrat d'eles que las batèstas avián calat.

Las cinc s'acercavan qu'acabavan l'atraversada d'aqueste esbandi rocassós e se trobèron lèu a s'abroar del vaure gigant qu'al fons i rajava Nautagala e que se n'ausissian lo rondinament sord.

Autre signe bensaï d'una presa de consciéncia de la trèva avenguda, s'enreguèron puèi dil primièr sendieròt trobat per tal d'agandir al pus lèu lo fons de la val, en plaça de s'estimar mai, atal coma o fasián màger part del temps, de se pagar las còstas de mièg-travèrs per prudéncia e a l'entremetan de bartassieras òrras.

Aquí las pendolièras èran ça que la tras que rufas e las ròcas de còps qu'i aviá bolegairas a despièch de las rasigadas sens nombre dels castanhs, garrics e faiards bèles qu'emman-telavan los penjals del pertús, mas la descenduda foguèt de las subtas e se trobèron lèu fach al cròs qu'i bramava la ribièra.

Demorèron una corta estona de remirar las sautas espumantas que l'aiga s'i apasimava pas qu'un brivet a passadas dins de polidas concas, en far de revolums del verd encre, abans de s'asondar un còp de mai pus en debàs, e totes tres sabian plan que dins cadun d'aquestes bacins i aviá d'airals per al mens cinc o sièis truchas.

Tornèron préner lo vial long del ribairés aprèp de s'aver nosat a l'entorn de la tèsta lo mocador roge e las uèit avián picat desempuèi bèla pausa quand enfacièron lo pòste avançat, delà las sòrgas de la ribièra, e aprèp d'aver fornits los mots-senhals, pujèron lo carrairon, atraversèron las linhas de defensa e se presentèron al Centre de comandament del Sector IV.

Mostèla, lo Ginestet e lo Lascombas lor faguèron acuelh calorós e los menèron sulpic a la cantina que s'i placèron totes sièis a una taula dins un recanton isolat, per dire de prene lo sopar que los del comandò ne presèron fòrça la carbonada de buòu ambe patanas fregidas, e, sus la fin lo Ginestet diguèt :

« Avetz segur pogut captar la declaracion del pastor Wassermann e la retansmission de la proclamacion facha al nom de la Resisténcia pel FULMINATS e puèi que me fasetz signe

de òc, pòdi vos dire que ne sabetz gaireben aitan coma nosautres tocant a-s-aqueste armistici.

« Avèm pas d'illusions gròssas de tròp. L'afar es fòrça luènh d'èstre ganhat. Mas es un mendre mal e i a una dobertura indenegabla que podiam pas daissar passar. Cal solid s'atendre a totes los pretèxtes falses, perfidias o provocacions. O sabèm de plan. Devèm desenant esperar l'evolució en tot demorar vigilents e mobilizats.

« Mas estent qu'avetz totes plan ameritat al servici del País Sudenc, qu'avetz pas mesurats los vòstres esfòrces e sofrenças atal coma patidas ambe coratge las pèrdas d'èstres pròches e de còps cars, lo comandament vos autreja una permission excepcionala de doas setmanas.

« Anatz daissar aici los vòstres equipaments e armas e tornar cargar los vòstres vestits civils en prene soncament de cauçaduras de marcha e de saquets d'esquina pel necessari de viatge.

« Vos recomandi de defugir los mejans de comunicacion collectius e quitament de forviar l'usança de la veitura, que los nordeses van de segur establir de contraròtles renfortits e lo risc es gròs que siátz interrogats e benlèu inquietats.

« Aquí, e en exemplari doble per cadun de vosautres, lo signe de reconeissança que vos caldrà presentar als pòstes de la Resisténcia fins a obténer passatge. Gara de los pas pèdre !

« Ensajatz de vos descansar, de vos distraire s'o podetz e subretot de retrobar los vòstres parents e amics e n'aprofiechatz plan, que l'amaissament poiriá èstre de la durada corta. Aquí tanben un pauc de moneda per la rota.

« Avèm al Centre encara un fum de problèmas de reglar mas, d'aquí una setmana, vai ensajar de far venir lo mieu filh Joan al Molin del Blaugorg mercés al paire del Loís, qu'Aigusac se trobant pas en zòna interdicha es fòra question qu'i anèssi, e i partirai alara fins a lo rejónher.

« Bon astre a totes e a nos tornar véser ».

Lo Comandament s'èra de subte procurat, demercé a un emplegat simpatisaire, de còdis-barras de supermercat que cor-

respondián a de produches particulars e, demest, un que pertocava de cerièras importadas d’Africa del sud qu’avián alara fach fotocopiar en quantitat bèla puèi distribuir als caps de Sector fins que d’especimens ne foguèssen balhats als pòstes de garda plaçats als limits e al dedins de las zònas interdichas, atal coma als partisans en virada e, mai que mai, los que passarián las linhas.

Los del comandò « Vernhòla » foguèron adonc provesits d’aquestas vinhetas fins que poguèssen se far coneisse per simpla comparason en qualitat de membres de l’armada secreta, e aquò sens riscar d’evellar vertadierament de tròp l’atencion dels nordeses se venián a far l’objècte de verificacions, çò qu’èra bèlament de preveire.

Aprèp d’èstre estats menats a la cauneta qu’i èran estats apareparats de lièches de camp a eles destinats, los tres partisans s’ajacèron de nonent e i aguèt pas mestièr de los breçar.

Las circumstàncias aurián pogut lor balhar léser de far un pauc al pigre e de coar las nièras l’endeman, mas que non pas, anatz saber perdequé, e tre las set èran totes dreches e plan des-revelhats.

Tant i a qu’aprèp d’èstre anats far teleta granda al ras del riu sosterranh al fons de las balmas, d’aver engolit un dejunar a la cauna-cantina e depausada tota la lor artifaalha al magazin, se trobèron lèu aprestats per la despartida e de borgal vestits, mas aprèp pasmens que lo Pojadon foguèsse anat far recargar las batariás del sieu telefòn.

Alara, totes tres espetèron de rire en se veire atal pim-palhats, que n’avián perdut costuma e un còp pausat qu’anirián d’en primièr veire la Peireta e lo Riquet a las Bòrdas de la Braneira, puèi que passarián lèu fach a Sant Antòni dau Rieutòrt, mas que poguèssen atravesar sens auvaris la brava luenchor qu’èra de passar, tota en zòna nordesa, per i pervenir, e que, fin finala, tornarián montar duscal Molin del Blaugorg, prèp Vincenac d’Ense, prenguèron aviada.

En tot traçar, cap al sud, pels tres pòstes de garda a la seguida, deguèron dobrir las saquetas que cabián pas que d’ob-

jèctes personals, de fardetas, los recaptés, la gorda emai una lampa de pòcha, mas lor calguèt subretot mostrar las vinhetas daissa-passar que foguèron menimosament comparadas ambe lo modèle que n'èran provesits los gardas.

Aquò complit, s'aturèron una passadeta fins d'estremar los precioses salvconduches al dedins dels lors pòrtafuèlhas, pas de tròp en vista nimai amagats pus que cal ça que la.

E se trobèron alavetz dil campèstre, a mand de prene par-tença, mentre que se se sentissián envasits d'un sentiment es-tranh e desvariant de libertat qu'aviá caminat en cò d'eles a dicha que passavan las estonas e lor aviá fach venir a l'esperit que la patz, emai que foguèsse freula e benlèu temporària, èra plan una realitat, totjorn es, pel moment.

De mai ressentissián una impression de leugieretat, se cresián gaireben en apesantor, descargats qu'èran de tot aqueste bataclan pesuc que non sai pas, mas s'i mesclava pasmens un èime de vulnerabilitat, qu'èran desenant sens cap d'armas, levat lo ponhal que lo Delfraisse s'aviá servat ça que la, ligat al pom-pilh de drecha, jol bas de las sias bragas.

E, tot d'un vam, s'elancèron devèrs ponent plen en pujar los esquinals ribassuts que lor balharián possibilitat, en daissar los Monts de Las Rocalbas, de defugir lo montar-davalat de las doas valadas prigondas de Rajalon e de Fonsaiga e, un còp contornejat lo Massiu dels Serrals Grands, de préner pè sul Planàs dels Rancs, puèi de tirar sud-oèst alara cap a la Barradissa dels Pojòls e las planas de l'estuari.

Aquò estalviava d'esfòrces dels bèles, mas alongava un pecic la corsa, amb l'empegament qu'en desvirar atal costat del colcant se deurián longuejar lo bocal del flume per tal de tornar trapar la dralha devèrs Bugos e subretot anar quèrre lo luòc qu'i avián daissat lo canòt lo còp d'abans.

Mas l'anar n'èra ara per ara aleugerit e marchavan d'aise sus las crèstas sens aver mestier de s'escondre e de cercar l'abric dels cobèrts, que se'n trobavan un còp de mai desvariats, acostumatats qu'èran de totjorn èstre a l'espèra de bòsques espesses qu'i poirián passar e de n'èstre inapercebuts.

Aquò estent, se trapavan embeurats d'una impression susprenenta e novèla en tot caminar, los boscals èran cèrtas de meteissa mena que d'aperabans, mas a l'encòp tot aviá cambiat e la natura lor semblava resplendent, l'aire pus linde e lo solelh pus lulent sens que ne saguèssen conscientament la rason.

Un sentit d'euforia los emplenava e s'auriá dich que lo quite bestium aviá percebut lo quicòm qu'aviá mudat dil sieu univèrs vengut subran mens ostil, que d'efièch, mentre que precedentament i aviá pas jamai, o quasi, escasença d'apercebre lo mendre animal, venián de tombar a l'imprevista, a de reng, sus un escabòt de cabròls e sus un grope de singlars qu'èran a se volcar dins una pastoira.

Mantunas oras s'èran agotadas mentretant e las doas s'acercavan, se trobavan sul punt d'aténher l'arèsta del Planàs dels Rancs e, aquí arribats, se plantèron tan la vista los embelinava devèrs sud e lor semblava de belor nòva e enfachilhanta.

Trespasat un vabre prigond, lo païsatge desbocava suls soms de la Barradissa dels Pojòls e sul sieu acrin del Clapàs, mentre que detràs se desvistava pas qu'una nèbla cotonosa e ros-sassa que marcava, fins a l'asuèlh, las largas planas que s'i escolava lo flume cap a la Mar Bèla.

Mas s'aturèron pas que quelques estonas, lo temps pas-mens de s'apasturar e beure un pauc, que lo camin èra encara dels longasses abans de pervenir a la tòca, e trantalhavan entre ensajar de jónher Las Bòrdas en un còp, quiti d'i arribar pas que fòrça tard dins la nuèch, o alara se tampar per dormir a las broas de las aigas a malgrat la manca de sacas de colcatge e causiguèron la primièra solucion fin finala.

Èran las uèit passadas quand davalèron las darrièras pendas que precedissián la vasta planura que s'i expandissiá l'estuari desmesurat e que marcavan las termièras de la zòna interdicha.

Las encambèron sens èstre ges contrarotlats que siá pels partisans o pels nordeses, çò que mostrava d'alhors una cèrta permeabilitat d'un costat e de l'autre, puèi sautèron l'ample espandi desnudat e molierós a la lèsta, per tal de s'amagar dins la

vegetacion ribairenca facha de sauzes, d'avelanièrs e de vèrnhes e, aquí arribats, lo Pojadon consultèt lo sieu sistèma de posicionament satellit en s'apercebre que s'èran escartats del luòc de trespasament del còp d'abans de cinc braves quilomètres.

Calguèt pus d'una ora per complir la distància devèrs èst e subretot localizar lo canoë que fin finala foguèt trobat ambe las sias pagaias, al dintre de las canavèras, a l'endrech que l'i avián daissat e, en aprofèchar lo pichon apontament ja utilizat, embarquèron mentre que s'arribava ja a jorn falit.

Èra plena mar o gaireben per astre, çò que lor esquivèt de s'enfargar e quand prenguèron pè sus l'autre bòrd la nuèch èra del tot negra, tant i a qu'es dins la sornura que deguèron escondre lo canòt dil mescladís de canas e ne marcar la posicion per cas de res.

Mas, en partir d'aquí, las causas se presentèron de las plan pus aisidas, que lo Delfraisse aviá menimosament notadas la vegada d'abans las direccions d'enregar al sens invèrse, e sens ges esitar, faguèt prene dralha cap als 140 grades, fins a se dirigir devèrs la Concha de Bugos, passadas las còlas de la val.

A ! lo pinhadar e las sias sentors sobeiranas de rosina, n'avián pas desbrembada l'esplendor, mas çò foguèt tornar lo meravilhament complet, tant i aviá de ressentir qu'aqueste ambient èra d'embelinar, e èran totes encantats d'i far camin jos la luna levanta, a malgrat, de còps, lo trespasar de bartassièras fachas de jaugas e que lo picar n'èra un bon pro cosent.

La mièjanuèch èra pròcha quand attraversèron l'autostrada d'Ausonvila a Bugos aprèp de n'aver sautadas las clausuras e una ora del matin s'acercava quand passèron lo gua de Jalèra, per còp d'astre plan desprovesit de prigondor mercés a l'estiu sec ja pro avançat, puèi entamenèron lo rodejament del borg de Seuvabèra per tal de se dirigir aprèp sud-oèst cap a Las Bòrdas de la Braneira.

I pervenguèron mentre que las doas del matin picavan al luènh al cloquièr del vilatge e sens aver nimai encontrat un quite cat tot al long del trajècte desempuèi lo passar de l'estuari, mas ja començava lo segond jorn de permission

Una que s'atrobèt del tot suspresa emai un bon pro la-
guiosa, çò foguèt plan la Peireta quand dobriguèt la pòrta, aprèp
que lo Delfraisse aguèt picat te sabi quant de còps e retipat lo
crit de la becada, mas aprèp comola de benastre o foguèt de plen
en encapar qual èra lo que tustava e faguèt de tira dintrar lo gro-
pe en tot alara dire : « A ! Be non sabètz briga lo plaser qui'm
hètz ! ».

I aguèt de longas abraçadas en silenci puèi, abans tota
causa autra, volguèron davalat a la cava per dire de meditar una
estona davant la lausa qu'i èran estats salvats en dejós, atal coma
se sap, las rèstas mortals del paure Enric.

Puèi montèron a la cosina per i far un ressopet tant es-
tranh coma improvisat ambe cambajon, formatge e fruchas e, en
respona a la Peireta qu'aviá pas qu'aquesta idèa en tèt, lo
Loís diguèt que se poirián demorar a Las Bòrdas, non comptat lo
jorn ja començat, tres plens autres mai e qu'aprèp s'encami-
narián devèrs Sant Antòni dau Rieutòrt, sabián pas encara de
quin biais, per i far un fòrça cort passatge.

Ajustèt pasmens que, d'aquí enfòra, se dirigirián sul Mo-
lin del Blaugorg e qu'acompanhada pel Riquet, puèi qu'èran a-
dara las vacanças, se poiriá benlèu adobar pel sieu trabalh e ala-
vetz s'encaminar pel tren d'uscas Marçautges ont lo sieu paire
los vendriá quèrre ambe la veitura.

Precisèt qu'aquò se poiriá far dins una setmana exacta-
ment, en principi, que li caldriá mentretan telefonar al molin per
fixar lo rendetz-vos de fèrme en li rebrembar lo numerò del Jac-
me Delfraisse e la Peireta o acceptèt segur d'estrambòrd.

Puèi qu'èran, los tres del comandò, de sencèr agotats,
s'anèron jaire aprèp d'aver aprestadas doas cambras per la Fane-
ta e lo Pojadon e que lo Loís foguèsse anat pausar un potonet sus
la gauta del Riquet.

Las onze èran ja plan passadas quand lo Delfraisse
dobriguèt l'uèlh e los dos autres se faguèron esperar una brava
passada abans de lo rejónher a la cosina, un bon pro ensomelhat
encara, en precedir de pauc lo moment que la Peireta e lo Riquet

tornèron de Bugos ont èran anats en veitura far de corsas urgentas e mai que mai per crompar de pan en quantitat.

I aguèt pas de dejunar e, aprèp une teleta granda jos la docha, los tres partisans s'ataulèron fins a un dinnar aprestat a la lèsta, mas dels requistes, ambe ustras, crancas e langostins, asai-gats que foguèron per l'indefugible vin de las sablas e, mentre, lo Riquet aviá tornat trobar la sia plaça suls genolhs del Loís.

De tantòst, se n'anèron alongar sus de cadierals jols pins pinhons, un pauc a l'escart de l'airal, e duscal ser çò foguèt lo relat de totes los eveniments escasuts del temps d'aqueste long periòde passat, e n'i aviá de contar de causas, mas aquí se debanèt segur una vesprada de suaudor, de benastre e d'amistat fins al luscre.

Alara dintrèron dins la bòrda per dire d'i far un sopar leugièr ambe çò que demorava de las fruchas de mar e es a-s-aqueste moment que lo demòni de la pesca s'apoderèt mai d'e-les, furiosament e invenciblement, e que s'establiguèt dins la febrilitat granda un plan de batalha vertadièr, puèi la Peireta diguèt, per tot clavar :

« Lavetz, que'vs perpausi d'anar doman de cap tà la Mar Grana qui l'aperam tanben ací lo Peugue, doman passat a Jalèra, puish lo dia arron a la Concha, en tot anar-se'n per la jornada tota e emporta's lo minjar ».

E atal ne foguèt fach, dins la jòia e lo vam los pus bèles, mentre aquestes tres jorns benesits de libertat e de vida destibada , tres jorns que tot al long lo Riquet i formèt part de la fèsta en pas daissar d'una quita cambada lo sieu paire e, desenant, los sopars foguèron pel pus gròs faches del produches de las lors capturas, pel lor plaser grand.

Adonc s'dralhèron d'en primièr devèrs aquesta Mar majora en atravesar las dunas vestidas de pins, d'arboces e de mimosas e, aprèp d'aver plan verificat qu'i aviá ges sus las gravas de monde inquietants pels alentorns, poguèron s'emplenar los uèlhs, lo nas e las aurelhas de l'ambient subrebèl e sens pariu que s'i encontrava, d'aquesta immensitat verda al pus prèp e que

s'endeveniá de mai en mai blava al luènh, d'aquesta odor embriaganta d'iòde, d'aqueste bronziment de las èrsas

De matin faguèron culhida granda de lavanhons, aquestas mongetas de mar tan gostosas, puèi, l'après-miègjorn ambe lo flus, s'ensagèron a la pesca al culhier del lop marin sus los aleïçonaments de la Peireta e fin finala lo Delfraisse e lo Pojadon ne trapèron cadun un, de la talha pus que rasonabla, qu'anirían ensems segur prèp lo quilò e mièja, çò que los faguèt totes dos espetar de contentament.

En tornar a Las Bòrdas, passèron al ras de la Hont Pegulhara qu'i demoravan estacats de sovenirs memorables e, en tot segre lo rivatèl que se n'escolava, se rebrembèron d'endevenanças a còps estrambordantas, mas a còps tanben entristidas, regard als cars desapareguts.

Se mangèron los lavanhons cruses e las lobinas al cortbo-lhon, lo tot dins una atmosfèra tornar del tot destesada e urosa que n'avián quasi perduda la memòria desempuèi un brieu, puèi s'anèron ajaçar, que la cansièra èra encara bèla a cò del comandò e çò foguèt per la Peireta e pel Loís una segonda nuèch d'amor, de la mena tant esperada desempuèi una eternitat.

L'endeman se n'anèron, atal coma previst, a Jalèra en traversar lo pinhadar odorós e en davalair puèi los tucs de sablas qu'al fons i redolava la ribièra sul polit lièch d'aur brunèl de sas gravetas, e après que la Peireta foguèsse anada quèrrer una mièg-dotzena de nassas fachas de vim trenat que n'èran d'usança de totes tempses cò de Delmas e que la joina femna aguèsse dich : « Que'ns i cau anar pausar las vimiadas, tà i gahar tan qui's posquí lampredas ».

Los autres totes èran entosiasmats, e mai que mai lo Pojadon que coneissiá ges aqueste biaís de pesca nimai de peis, e, un còp arribats prèp las ribas e aver botadas dins las trapèlas las rèstas de crancas, de langostins e de lops, las daissèron s'aprigondir dins l'aiga a d'endreches que coneissiá la Peireta.

En tot esperar la venguda dels animals, gausiguèron de la patz d'aquestes ribals de la frescor remirabla, breçats qu'èran de longa pel mormolh doç dels rajòls e foguèron pas destorbats per

degun mentre tota aquesta temporada vodada tornar a d'escambis de sovenirs.

L'après-miègjorn èra per s'acabar e los verjòls d'èstre ja plaçats al fons de l'aiga desempuèi un fum d'oras tot al cròs de las ribas, decidiguèron de levar.

Alara se manifestèron d'esclats de gaujor quand, al vuèjar de las nassas dins las panièras, vegèron que quatre bèstias pro bèlas s'i èran presas e lo Pojadon emai lo Riquet ne demoravan atupits en agachar aquestes èstres reptilians del semblar estranh e pro mostruós, ambe la lor boca e dentadura circularas que formavan ventosa.

Pel sopar, la Peireta aprestèt los peisses, aprèp de los aver pelats e trencats a bocins, dins un biais de cibièr al vin roge, plan pebrat e salat, e qu'i èran estats talhats dedins, cebas, tèstas d'alh e pòrres, amb una fuèlha de laurièr, e çò foguèt un delici vertadièr d'o tastar.

E, la tresena jornada venguda, qu'èra tanben l'ultima o sabían que de sòbras, s'avièron totes aquesta vetz devèrs nòrd, en encambar las còlas sablosas qu'empr'aicí nomenavan trucs e arrègas, per tal de jónher la Concha de Bugos.

Abans de ne davalalar la darrièra duna, s'i aturèron una estona al som fins a desvistar, de jorn lo còp d'aquí, aquesta laguna demasiada ara daissada a mitat per la marèa e que s'estendíá al davant d'eles, vuèja de preséncia umana a despart de quelques pescaires a pè al luènh.

Sus man drecha s'adevinava l'aglomeracion de Bugos que lo front de mar n'èra un pauc velat per las nèblas matinièras, mentre que sus man d'esquèrra s'espandissián, costat e autre dels canals que lor disián dil país estèirs, de bancas desmesuradas de sablas limonosas, cobèrtas de zostèras verdas e qu'exalavan una odor doçorosa, un pauc sofrada, que se maridava als efluvis marins.

E tot ailà subrenadava, que marcava sus l'asuèlh los ribatges, una ondradura del verd blavenc embugat per la distància, una mena de dentèla leugièra que formavan los plumalhs del pinhadar en bordejar la còsta.

Alara faguèron totes aval e de tira se metèron en cèrca de las palordas tant esperadas, que ne desrabèron gaireben sièis quilòs doas oras de temps e quand lo Riquet ne veniá a destoscar d'unas enòrmas, lo Pojadon mandava d'exclamacions de remiracion qu'emplenavan de jòia lo garçonnet.

Puèi, que seriá mar montanta lèu, emplenèron las sacas e s'amodèron subttament de s'acercar de las gorguetas d'aiga daisadas al temps del reflús suls sablairons e, en s'aplechar de las doas fichoiras qu'avián menadas, de sòrtas de tridents apelats aicí hoishinas, la Peireta e lo Pojadon comencèron de furgar consirosament cada parçan d'aquestes aigaròls en i plantar las dichas aisinas.

E al cap d'un momenton la joina femna ne tirèt gaireben a de reng, qu'aviá enastadas, quatre polidas sòlas, mas quand l'Andrieu ne trapèt doas al sieu torn, mandèt alara de crits de victòria mentre una longa estona, tant esperava aqueste instant despuèi que la Peireta li aviá promes de l'iniciar a-s-aquesta pesca, qu'aquò se debanava abans los eveniments tragsics.

Lo flòt arribava fòrça adara, los bancals èran per èstre lèu recoberts e deguèron far repè de prompte devèrs las nautas sabloneiras puèi la selva, encantats qu'èran per la lor expedicion.

E, un còp tornats a la bòrda, lo Loís e la Peireta se botèron al trabalh per tal de tirar los filets dels peisses e los far fregir, emai dobrir los cauquilhatges, mas de meteis temps aquesta disiá la sia tristor de los saber sus la partença e son òme ensajava de l'aconsolar en li dire qu'anavan sens dobte se retrobar lèu per encara qualques jorns.

Çò foguèt, d'aquesta serada, a Las Bòrdas de la Braneira un sopar ça que la tras que gaujós, gaireben festiu, se congostèron ambe las clovissas acompanhadas de pan e de burre e presèron tanben fòrça los filets de sòlas plan daurats, mentre que se vuègèron mai d'una botelha de rosat.

Còp de tornar bravament lo sorire a la Peireta, lo Loís, sempre un pauc mocandièr, entonèt la canson coneguda de cadun : « Lo còr de ma Miga li fa tan de mal ... Mas quand la vau veire l'assolaci un pauc ... » e totes alavetz se cantèron lo

refranh : « Encara n'es pas jorn, qu'es la luna que raja. Encara n'es pas jorn qu'es la luna d'amor que raja, que raja, que raja totjorn ... ».

Sus aquestas entremièjas lo Riquet s'èra adormit e l'anèron metre dil sieu lièch, mentre que totes decidiguèron de s'anar tanben jaire, que lo levar èra estat fixat a las quatre del matin, e s'enseguiguèt una corta nuèch mas que ne profiechèron pasmens coma cal los esposas Delfraisse.

Lo desrevelhar foguèt penós e aprèp un desbarbolhatge e un dejunar lèu faches, la Peireta emplenèt al mai las sacas de manjar puèi, en los abraçar bravament, lor dire l'adieu siatz e a se reveire solidament de prompte al Blaugorg, menèt los tres viatjaires a la pòrta de la bòrda e los vegèt s'esvanir cap al nòrd-èst dil pinhadar.

Lo cèl èra clar e la luna nauta, gaireben al tresluc, e lo Delfraisse qu'aviá notadas lo còp d'abans las endrechieras qu'èran d'èstre presas, menèt d'aviat lo grope dil boscal, passèron Jalèra al gua e toquèron lèu a la darrièra duna que domenjava l'autoestrada que, pasmens, passèron pas aquesta vegada segur, puèi aquí arribats faguèt ataquir en dire : « Anam segre la crèsta sus man d'esquèrra e jónher la gara de Bugos, que me soi pensat preferible de préner lo tren ».

En ausir aquò los dos autres, que se rebrembavan las recomandacions del Ginestet, i anèron d'un esclàm de suspresa, mas lo Loís, qu'aviá longament perpensat la causa, los rassurèt en ajustar qu'èra gaire d'enfaciar un trajècte a pè de mai de tres cents quilomètres en zòna del tot contrarotlada pels nordes o alara que caldriá aquò far de nuèch soncament en i vodar un fum de jorns e que li èra aparegut fasedor, amb un pauc de bona fortuna solid, de s'engulhar a l'escondut dins un tregin de mercandariás destinat al malhum èst.

Lo jorn puntejava quand arribèron al dessús de las vias del triador e, en davalar prudentament lo pendís, s'acerquèron a l'amagat de las tièras de veituras qu'esperavan precedidas caduna d'una motritz e ne descobriguèron una demest que s'i trobava suls sieus panèls d'acaminament la direccion de Serninhac.

Causiguèron un vagon-tombarèl, al mitan de la tièra, qu'èra emplenat per part de gravas e n'escalèron las parets per dire de s'i escondre al dedins, en se pensar que se tot anava plan aquò lor estalviariá ja una gròssa mitat del camin de complir, e i èran pas agromelits que despuèi una mièja-ora quand lo carreg s'aboleguèt.

Caminèron aital mentre d'oras dins un confòrt relatiu e miègjorn èra a pro pena passat que la tièra s'aturèt dins un concèrt de cracinadas, e poguèron veire après una estona, en passar l'uèlh al defòra, que las plancardas portavan plan « Serninhac ».

Demorava de trobar un autre vagon per tal de persegre e, aprèp d'aver esperat una brava passada que tot s'apasimèsse a de bon, davalèron suausament en cèrca d'un autre carreg puèi, al dintre de tot un molon, ne destrièron un qu'i èra escrich sus las etiquetas lo nom de Sant Estève dei Pradas.

Ne foguèron tras que contents, qu'aquò lor esquivariá un novèl cambiament a Vilanòva dels Tèrmes, e optèron alara per un vagon tendat que s'i poguèron enfonhar dedins, de ne destibar un bricon las estacas a contravia, e per i èstre de companhia amb un engenh de terrassament.

L'espèra perdurèt fins a las doas, puèi tornèron partir e après un aplant d'un vintenat de minutas a Vilanòva finiguèron per aténher devèrs las sièis la gara de destinacion.

Demorèron sens bolegar un brave quart d'ora que tot tornèsse suau, sautèron alara sul balastre e s'esbrofèron a la lèsta devèrs los ermases de las environas puèi las còlas que superavan l'estacion e çò foguèt alavetz gaireben un jòc per la Faneta de guidar lo grope dils sèrres, en davalalar apuèi dins la fonsa val de Fontanòla, en segre aprèp lo cròs d'aquesta e començar d'escalar de mièg pendís las còstas rufas dels Causses Bèls mentre que s'i trobèron lèu a jorn falit.

Mas dins aquestes parçans la jova femna coneissiá de totjorn lo mendre boisson e menèt los dos sieus amics mentre tres bravas oras sus de sendieròts regdes e ondejants, banhats qu'i èran per la sinfonia de las sentors caussenardas, per fin fi-

nala aténher devèrs mièjanuèch le Mas Vernhòla, aprèp d'aver contornejat sens bruch lo borg.

Un còp la clau trobada dins la sieuna saca, la Faneta dobriguèt la pòrta sus la cort e ambe las lampas de pòcha, que, se'n rebremban, aviá fach copar lo corrent, davalèron dins d'abòrd e abans tota altra causa dins la cava, qu'èra aquí d'efièch lo sol motiu vertadièr del passatge a Sant Antòni dau Rieutòrt, lo de far reculhiment fraternal al ras dels vestigis mortuaris del paure Joan.

I demorèron una brava estona en silenci, la Faneta de genolhons al davant de la lausa, en dire dins sa tèsta al sieu fraire tant aimat quant li èra car, totjorn de manca e se recordava d'el al pus fòrt.

Puèi montèron dins la cosina que sentissiá un pauc a mosit, aluquèron la vièlha lampa de petròli e s'ataulèron per dire de far un repais tardiu mas qu'èra de necite grand, abans de s'anar daissar tombar cadun sus un lièch en se quitar sonque los sabatons e de se dormir enfin, qu'èran plenièrament agotats.

Se desrevelhèron pas que devèrs las detz e aprèp d'aver facha teleta ambe l'aiga del potz, demorèron sus las endarrièras de mas, sens cap dobrir las fenèstras sus la rota, en prene un dejunar sus la terrassa e remirar l'espectacle somptuós que porgissiá coma d'aperabans aquesta tombada vertiginosa dels baucses sus las planas miègjornalas e las ribas de la Mar del Sud que se n'adevinavián ailà las costièras encara un pauc ennebladas.

Quant n'i aviá de sovenirs d'estacats a-s-aqueste espatarant amirador qu'i desvistavan en silenci un còp de mai en debàs los vaures fonses e enverdejats, mentre que, totjorn fisèl, lo brave Rieutòrt i fasiá acompanyament sonòr de las sieunas sautadas !

Mas, aprèp d'aver fach dinnar ambe las mangiscas de la Peireta, s'èstre provesits de qualques consèrvas de la resèrva, puèi emplenadas las gordas d'aiga fresca de potz, barrèron la pòrta e, sul pic de las doas aperiaquí, daissèron lo mas en escalar la seguida de taulas rocosas que menavan al som del planàs dels Causses.

Èran pauc o mens las quatre e, la Faneta totjorn de menar, s'apercebiá a l'asuèlh la massa conica del Massiu dei Baumas, quand foguèron arrestats subran per l'òrdre imperatiu de s'aplanar coma d'exibir lo signe de reconeissança, e lo Del-fraisse foguèt content de constatar que la vigilància èra de las bonas a las termièras del Sector III.

Presentèron alara las vinhetas e, aprèp d'aver salutat los camaradas, lo triò contunhèt de tira la sia rota en contornejar per èst Lei Baumas, còp d'estalviar l'atraversada de Durbèla que ne daissavan atal a man d'esquèrra las sòrgas, puèi jonhèt desenant en virar oèst e sus un caminament qu'i avèm mantunes còps abans acompanhats los partisans, Las Crèstas de las Roquièras.

E es a solelh colc qu'agandiguèron lo plan conegut Tuc dels Corbasses qu'i foguèron pas cap aqueste còp insolentats per las marridas bèstias negras ja ajocadas dils croses de la punta rocosa, mas ont s'avisèron de passar la nuèch jos l'abric d'un entaulament calcari, qu'èran de sencèr crebats, e a despièch de la manca de sacas de colcatge, mas lo temps èra per astre totjorn caud e eissuch.

Pasmens, quand se despertèron, se sentiguèron de corbaduras bèlas de s'èstre atal dormits pel sòl e la tèsta sul sacon en mena d'aurelhièr, e lo jorn aviá bèl s'èstre levat a pro pena, aguèron drech, quand se quilhèron al defòra, a tota una bordadura d'imprecacions que lor mandèron los emmalits aucelasses.

Aprèp un dejunar despachat a la lèsta, contunhèron sus l'acrin de Las Crèstas en préner la dralha tantes còps tanben ja percorruda, e en una longa marcha que copèron pasmens d'una passadeta d'aplan en tocar los nauts del Cairon devèrs las doas.

Puèi tornar s'avièron e, als acostaments dels Nauts Planòls, forquèron franc cap a èst en segre las sèrras que superavan la val d'Ense, en tot defugir sonhosament lo conflent ambe Nau-taigala e lo borg d'Aigusac, puèi aver suènh tanplan de demorar un bon pro al dedins de la zòna interdicha e tombèron fin finala suls baucses que tresplombavan gaireben d'a pic lo Molin del Blaugorg e pus luènh lo vilatge de Vincenac d'Ense.

Las cinc èran ja passadas quand, aprèp d'aver endavalat lo perilhós vial que s'arrapava a las parets rocosas, arribèron al pè de la nauta rancarèda e, apuèi d'aver bordejats los abisses, tustèron a la pòrta del molin.

E aquí estants, un còp dintrats, çò foguèt una veraia explosion de bonur que totes partegèron, de longas abraçadas. Lo Jacme e la Magdalena Delfraisse èran fòrça esmoguts, qu'avián pas pus vist lo lor filh desempuèi d'annadas. I aguèt d'efusions generalas e lo benastre foguèt total, que la Peireta e lo Riquet èran plan arribats, atal meteís coma lo Ginestet vengut la velha emai lo sieu filh Joan menat dos jorns i aviá, de pels serrals e de nuèch al travèrs de las linhas nordesas, per tres partisans que s'èran entornats aprèp

Una jòia demasiada los emplenava totes dins la cosina que semblava venguda pichona en càber los nòu parents e amics qu'en se trobar amassats, aprèp l'aver plan pensat impossible, avián pena d'i creire, en tot escambiar de novèlas, se rebrembar de sovenirs, anar de l'un a l'autre ... e lo Riquet n'èra tot esbalausit d'èstre al centre d'aqueste revolum d'esclats de voses, de tresfoliments e de potons.

Aquò durèt una brava ora e las set s'acercavan quand s'entaulèron totes per s'engolir lo tradicional e gostós vin de mandarinas, ufana granda de la Magdalena, e se'n vuegèron doas botelhas, mentre que las convèrsas seguissián tot aitan noiridas.

Puèi passèron al manjador que s'i desvelava sul riu, los temples e los penjals la remirabla vista que ja coneissèm plan, e en tot agaitar aquesta perspectiva, se metèron a l'entorn de la taula apreparada per cas a nòu coberts per la mestressa d'ostal, e mentre qu'aquesta s'anava quèrre lo sopar el tanben ja per brava part aprestat.

Per començar i aguèt una ensalada de tomatas, de rafes negres e de pebrinas, puèi una formidabla fregidura de peissòts blancs – gronhaus, ablas e petaires mai que mai - acompanhada de patanas padeladas dil graís d'auca , de formatges de fedas e,

per acabar, de fruchas del verdurièr, lo tot abeurat del pichòt vin blanc mofle dels costals de la val virats cap adrech.

Las detz èran passadas e se n'anèron ajaçar lo Riquet que s'èra ensomelhat suls genolhs del Loís, puèi se siètèron tornar per parlar alara de las causas seriosas e çò foguèt un projècte de mobilisacion generala que metèron endavant al punt, mas pacifica aquesta, levat pels peisses segur.

Dispausavan desenant de quatre jorns encara, mas demest sonque tres plens de passar ensems, e foguèt decidit que lo primièr demorarián al molin per i pescar als entorns e apreparar la tenduda d'anguialas, que lo segond, aprèp levada de las còrdas e dinnar, se n'anirían la tantossada a las escarabissas al riu de la Fontblava, que lo tresen s'encaminarián devèrs la nauta val de Dotzèla per i passar la jornada tota e trapar de truchas a la sautarèla.

Lo quatren seriá malurosament avodat al adieus e a la preparacion de la partença fixada devèrs miègjorn, per dire d'èstre segurs de poder rejónher la basa l'endeman abans lo ser.

Abans de s'anar jaire, s'acoidèron totes una passa a la parabanda de la terrassa fins a aver gausida dels rebats del cèl sus la susfàcia de la besada e l'enfilada del riu cap als temples, e dins la calma subrebèla d'aquesta nuèch s'entendián pas que las montadas dels peisses sul plan de l'aiga, lo tindal dels grapauds-campanetas e, de segur, suls brusiments de fons de la paissièra, l'indefugibla serenada dels guits sempre tresbolits.

L'endeman, a despart del Jacme e de la Magdalena, los autres se quilhèron pas d'ora, mas aprèp lo dejunar, l'activitat prenèt son vam e comencèron per una pichona passejada prèp las curiositats naturalas qu'i avèm ja acompanhats de monde dil passat.

I anèron, guidats pel Loís, e se lo Pojadon, la Faneta, e los dos Ginestet, que pasmens coneissián plan aqueste siti excepcional, ne foguèron un còp de mai estrambordats, çò foguèt per la Peireta e lo Riquet un emmascament vertadièr.

Aquestas aigas que sorguejavan del ròc d'en pertot, aquestas amplas e prigondas gorgas, una del blau cande e las au-

tras del verd palle un pauc blancàs, que la vista s'i perdiá dins las fonzors duscal vertigi e lo tot enrodejat d'una vegetacion de la riquesa e del druditge espatarrants

E, de tira aprèp, lo Loís acompanhat per la Peireta e lo Riquet – que li avián per seguretat botat a l'entorn del pitre un budel de ròda conflat – se n'anèron cercar dil riu jos las pèiras las pichòtas bèstias, valent a dire las nimfas d'efemèras, e tanlèu la culhida facha, trapèron las canas per tal d'anar al Blaugorg temptar los salmons dins las profundors.

Mentretan lo Pojadon e la Faneta s'afanavan al femoron fins a trobar de pichòts vèrmes roges e, tanlèu l'amassada complida, s'adralhèron ambe de gaulas devèrs los dos autres engolidors bèls, lo Gorg Redond e lo Gorg Destrech, fins a i trapar de percas, en botar las escas devèrs los dos o tres mètres de fons.

E d'aquel temps tanben los autres quatre, provesits d'un acumulator religat a doas astas de fèrre del margue isolat, plantavan aquestas dil prat de la tèrra molierosa, pr'amor de far sortir los vèrmes gròsses, que ne caliá un fum per la partida de pesca del ser e, en fin de matinada, n'avián amassat un bon pro que botèron dins un ferrat emplenat de sabla mosta.

De meteis moment, de bracejar e far de cridadas de jòia, los cinc pescaires tornavan en mostrar amb orgulh lo produch dels lors esfòrces, qu'i aviá d'un costat dos polits salmons de font emai un omblet pas marrit tanpauc e de l'autre quatre bèlas percas, aquestes tigres d'aiga doça, de la rauba jauna raiada de verd e de las nadarèlas rojas.

Çò foguèt un primièr dinnar de fèsta e aprèp, anèron se pausar totes al frèsc sus la prada, a l'entremitan dels gorgs, en esperar lo ser e escambiar un còp de mai de remembranças e de detalhs suls eveniments de las annadas passadas.

E quand lo solelh aguèt trescolat a l'endarrièr dels nauts embalçaments, comencèt çò que se pòt sonar de vertat la velhada d'armas, en anar, abans un sopar lèu envalat, depausar sus las pradas las trenta sièis canavèras caduna ambe los sieus cròc e plombada, prestas d'èstre emplonsadas.

Puèi, a calabrun complit, advenguèt alara lo ceremonial de l'entrocada dels vèrmes que totes los òmes – levat segur lo Riquet que s'èra ja aconsomit – s'i metèron a l'òbra, abans d'immergir la linha de cada canavèra a-s-un endrech causit menimosament e se faguèt pausament alara de dotze tendas a l'entorn de cadun dels abisses bèles, amb una cavilha forcuda al cuòl de la cana, fins que poguèsse pas èstre emmenada.

Abans de s'anar dormir, sul pic de las detz, s'encaminèron segon la règlà verificar a la lampa se n'i aviá pas ja qualques unas d'atacadas, qu'èra sovent lo cas, mas d'aqueste ser èran totas plan tibadas e suasas.

Aquò estent s'anèron jaire per una nuèchada que sabían per èstre remenada de pensaments inconscients, febrinèla, ansiosa e poblada de sòmis d'anguialas enòrmas, mentre que d'aquesta ora, al debàs de la tombada, los guits, eles, se garçavan plan de tot aquò e cridavan a qui melhor coma a l'acostumada.

Sus las cinc picantas, l'endeman, lo Jacme Delfraisse se n'anèt despertar son monde tots, manca lo gojaton, e aprèp la bolada de cafè tradicionala, s'adralhèron a la lampa complir çò que se pòt comparar a un agiment sacramental : la levada.

E coneissián plan qu'i aviá aquí de decepcions de crenhe emai pasmens de gaugs grands d'esperar dins l'afar, mas l'istant èra de tot biais solemne, coma l'èra totjorn estat. Alara comencèt, operat pel Jacme, lo rite de l'auçada de las linhas jols faissèls de las lampas e puntuat segon lo cas e coma a l'abituat d'exclamacions diversas.

De « Ô ! Miladieu ! » n'i aguèt quand se tirèt una bestiassa que se revelèt far gaireben sos dos quilòs, mas a l'encòp s'ausiguèron de « A ! Pecaïre ! » quand una altra, sens dobte parièra, finiguèt que copèt lo fiu e s'escapèt ... mas tot compte rebutat i aviá d'èstre content ambe detz peisses e demest tres bèles, que caliá pas esperar pus d'una linha de tres que preniá.

Las anguialas, sulpic ensucadas e plan embarradas dins las banastas de vime, puèi las canas dreïçadas per dire de las daissar secar, tornèron se dormir doas o tres oras de temps e aprèp comencèt, devèrs las detz, un autre moment culte, lo de

l'espelada dels peisses, del trocejament e fin finala de la brasucada odoranta tant atendida, sus la grasilha plaçada al davant del molin, e lo Riquet èra de tot aquò de mai en mai estabosit.

E, tanlèu, s'entaulèron totes d'umor tras que galòia per préner part a-s-aquesta regalada tan cobejada desempuèi braves tempses, e aquí advenguèt lo lor segond dinnar festinal.

Totes regaudits e la pansa plan emplenada, decidiguèron aprèp de s'enanar sulpic de cap al Riu de Fontblava, l'endrech del ròde que s'i trobavan encara a fum d'escarabissas dels pès blancs, las vertadièras, e que non pas d'aquestas mèrdas dels pès roges o americanas que valián pas res.

Aprèp de s'èstre emportada una dotzena de balanças e de de tròces de tèsta de moton trobadas pel Jacme a cò d'un pacan vesin que fasiá tanben un pauc boquièr, s'adralhèron pel debàs dels costals en daissar luènh lo vilatge e, riba d'esquerra d'Ense, forquèron passat un gròs quilomètre al jonhent, per tal de far amont long del riu.

Qu'èra un miraudiós rivatèl aqueste, a pro pena de la largor de dos mètres e que las aigas claras e un pauc lachosas s'i corrián suausament sus un lièch de concrecions calcàrias vestidas de nasitòrts salvatges.

Tot al long de la tantossada faguèron pas que botar en plaça e levar los engenhs en los vuejar dins las panièras ambe d'exclamacions de plaser, mentre que lo Riquet èra al pus desconcertat per las estranhas bèstias, mas foguèt del tot embabotit quand vegèt, en tornar al molin, que se trigossava e groava sus la taula un molon d'aquestas, gaire luènh d'un centenat.

Las faguèron de tira cóser al cortbolhon, mentre que la cosina s'emplenava alara d'una sentor subrebèla, mas l'estupor del gojaton venguèt al pus naut quand apercebèt las escarabissas sortir del pairòl del tot rojas... e s'endevenèt alara, d'aquesta serada d'aicí, per totes nòu, un segond sopar de fèsta.

Lo tresen jorn, qu'èra tanben lo darrièr de libertat vertadièra, lo quatren estent per malur lo dels preparatius e de l'espartida, prenguèron camin atal coma previst tre lo dejunar empassat, que la corsa seriá pro longa e penosa, s'emportèron lo

dinnar dins de biaças, las canas dils estugs a la bandolièra, e, dins las panièras, botèron los caissetons clissats qu’i avián embarradas la velha las sautarèlas.

Escalèron a la sèga li sèga lo rapalhon escalabrós que seguissiá la paret regda del bauç al dessús del molin e, un còp arribats al som, lo Riquet sus las espatlas del sieu paire, deguèron percorrir encara cinc braves quilomètres devèrs sud sul planàs abans de s’endavalair las còstas pendolosas de l’estrecha val de Dotzèla.

Aquesta èra pas aquí qu’una ribièra pro prèpa de las sias sòrgas que s’escolava a raspas e concas successivas demest de molons de rocassas brunèlas enropadas a mitat de mofas del verd viu e regolantas d’aiga.

E es dins un afiscament dels grands que s’entrevèron de tira totes d’aprestar las canas, d’astar las sautarèlas e de començar alara lo furg conscienciós de cada recanton dels traucs, jos las tombadas e dins los remols o contracorrents.

Mas lo pus atissat d’eles èra plan lo Pojadon que mandava a passadas de crits de colèra quand mancava una bèstia o cantava triomfe quand ne menava sul ribal enfin una.

Qu’aquestas truchas, de pura raça salvatja salmò fariò, ni per pas èstre a-s-aquesta altitud de las gròssas, èran pasmens fòrça mesfisantas e lèstas per se bidorsar un còp ponchadas e se descrocar l’afar de res.

Devèrs miègjorn, n’avián trapadas uèit tras qu’onèstas, s’aturèron alavetz pel dinnar sus las ròcas bèlas que domenjavan una cascada e lo Riquet decessava pas de remirar los peisses dins las panièras en s’atupir davant las lors tresludentas tacas rojas.

De tantòst, n’agafèron encara onze de mai, mas lor calguèt ça que la soscar al retorn e, lo Loís totjorn ambe lo dròlle sus las esquinas, escalèron los pendisses de Dotzèla, passèron lo planòl e, abans de davalair l’escarrasson esquiu del bauç, devèrs lo molin, pausèron totes un agach cap al nòrd en desvistar l’emocionant expandidor que s’i desvelava.

E lo Riquet, totjorn ajocat sul sieu paire, ne badava en veire aqueste potent amolonament de monts que, sul sòcle dels Nauts Planòls, s'enuçava fins al Massiu de Las Rocalbas amb al rèireplan l'ufanosa poncha del Montmajor, e que de tot aquò n'èran desseparats per las vals fonsas d'Ense puèi, pus luènh, de Nautaigala e que se n'adevinava sonque, d'aquesta, l'enregada del verd sorne.

Un còp arribats capval, i aguèt mobilisacion generala per dire d'aprestar los peisses, los escalhar, curar, untar de farina e farcir de qualques fuèlhas de mentastre de ribièra.

Puèi venguèt la fregida dil burre que s'i calguèt emplegar quatre padèlas e, de prompte, la cosina s'emplenèt d'aquesta odor sens pariva de la carn de trucha que cosia dapasset mentre que la pèl ne venia brunèla e crostejanta.

Aprèp lo tradicional vin de mandarinas que se'n voidèt mai d'un gòt, ataquèron los peisses tan qu'èran plan cauds e se congostèron d'aquò en tot engolir de braves veirats del vin de las còstas.

Per contunhar, la Magdalena faguèt rescalfar ambe d'alh, de jolverd e de pebre los tròces d'anguialas de rèsta, que ne demoravan un bon pro aprèp lo repais de la velha, e se'n lepèron lo morre una vetz de mai, en tot manjar a l'encòp de patanas rostidas mesas al forn tre l'arribada e qu'èran estadas entalhadas aprèp per de dire d'i botar un pecic de burre, de pebre e de sal.

Las festejadas cada còp s'èran succedidas, totjorn gaujosas, despuèi tres jorns, mas se pòt dire qu'aquel sopar d'aquí trespasèt totes los autres, tan lo vam, l'alegretat e los rires i foguèron bèles.

E mentretan que n'arribavan al formatge e a las fruchas, se dobrissián encara de botelhas ... tant i a que la brava umor toquèt al som en venir, de vertat, una finfa de fin de taulejada.

A ! D'aquestas agapas galòias del tresen jorn, èran per se'n rebrembar una passa ... mas lo Riquet èra un pauc estabosit per tot aqueste tarrabastal baug e, tot ben qu'aguèsse pas begut, el, èra sasit per l'ambient subrevoltat e espetava de rire al veire lo contentament que mostravan totes los autres.

E la temperatura se refregèt pas quand la Magdalena serviguèt la pruna vièlha per acabar, tot al contre, puèi qu'es lo moment que causiguèt lo Pojadon per entonar aqueste acostumat cant de bevedors : " L'aiga de ròca te farà morir, pecaire ! L'aiga de ròca te farà morir ! Te'n cal mesfisar d'aquela aiga, d'aquela aiga ! Te'n cal mesfisar, pren puslèu un còp de vin ! ".

Mas, de la jòia, se'n toquèt lo flòc quand la Faneta, de l'esbalausiment bèl a cò dels autres, s'autregèt ela tanben la cançoneta e qu'en parodiar la sansonha archiconeguda dels sudencs totes : "La maire Antòni", i anèt ansin : " Cò dau paire Jacme i a de bon vin blanc, filhetas. Cò dau paire Jacme i a de bon vin blanc. I a de bon vin blanc, de bon vin blanc, de gentas dròllas. I a de bon vin blanc, de bon vin blanc, de bons enfants".

Lo Riquet èra de mai en mai espatafiolat, mas los autres se pensèron alara ambe regaudiment, sens pasmens res ne dire, que la joina femna s'èra benlèu desenant garida de la sia negra e fonsa tristor.

Òc, aqueste sopar del tresen jorn al Molin del Blaugorg foguèt de segur quicòm de fantastic e de ne servir la memòria longtemps per totes.

Capítol 10

L'esperança abridolada

□

Cinc meses s'èran ja escampats desempuèi lo sopar de fèsta qu'aviá marcat la fin de la benastruga permission al Molin del Blaugorg e que los aviá totes daissats plenièrement assadolats de jòia, en tot voler oblidar un brieu la sompartida avesinanta e los dobtaments grands tocant a l'endevenidor.

D'aquesta serada, s'èran tornats viure pel menut, entre rires e cançons, las lors enaurantas pescas fins als mendres episòdis, ni per tot lo Jacme Delfraisse aviá dicha la sia decepcion que lo temps comptat li aguèsse pas balhat escasença de los menar totes a Nautaigala fins a i far una partida a la mosca flotejanta, en ajustar ça que la qu'aquò seriá segur per l'autre còp, mas quand, qu'èra un autre afar.

Puèi, tre l'endeman, lo Loís Delfraisse, l'Andrieu Pojadon e l'Enric Ginestet avián coma previst, en tota debuta de tantossada, enregat lo camin devèrs la basa del Sector IV a Las Rocalbas, per tal d'i persegre d'activitats de susvelhança pels dos primièrs o de comandament pel tresen, e lo lector s'adevina sens pena quina foguèt l'emocion qu'embeurèt l'adieu siatz escambiat entre los que s'enanavan e los que demoravan.

La Peireta e lo Riquet, abans de s'entornar a Las Bòrdas de la Braneira e lo Joan Ginestet pròche d'èstre acompanyat mai de nuèch pels partisans cap a Aigusac, estèron qualques jorns encara al molin.

Ne foguèt aital per la Faneta Vernhòla que deviá puèi anar a Frontinhòl ambe lo Jacme relevar lo corrièr de la sia bóstia postala e i èstre conducha a la gara fins a rejónher Sant Antòni dau Rieutòrt e aprèp lo sieu pòste d'ensenhaira al vilatge vesin, Lei Brugas, ont s'i trobava la sieuna escòla se sap, que la debuta de las classas èra pas tan luènha e que lo sieu periòde de disponibilitat èra per s'agotar.

Al moment de daissar lo Pojadon, e en l'agachar drech dils sieus uèlhs, la jove femna li diguèt alara tot d'una : « Andrieu, sabetz plan que pas jamai podrai oblidar lo paure Enric. Mai siatz un òme deliciós, delicat, adorable e se vos veniá l'enveja que visquessiam ensems, baste que la patz tornèsse a de bòn un jorn, voliáu vos dire que ne seriáu urosa ».

Lo Pojadon, palficat de suspresa e de jòia, li aviá presas las doas mans e demorèt desaparaulat una brava estona, puèi acabèt que mormolhèt : « A ! Faneta, sabetz pas lo bonur que m'adusètz ! ».

Alavetz la Faneta aviá soncament apondut : « Se lei causas son ansin, Andrieu, tre qu'auretz capitat de trobar un moment de libertat, venètz lèu au Mas Vernhòla per de dire de m'i far un enfant », puèi çò foguèt la separacion.

Quand los tres òmes pervenguèron al Centre de comandament de Las Rocalbas, plan pus lèu que previst e d'ora l'endeman, aprèp d'aver passada la nuèch dins una espelugeta que superava la val de Nautaigala, e qu'i foguèron aculhits per Mostèla e lo Lascombas, l'ambient trobat èra pas a l'optimisme e se'n mancava pas d'un pecic sonque.

D'un costat, mas aquò èra pas vertadierament una suspresa, las negociacions, dobèrtas al Palais dels congresses de Nòrborg a la data prevista, avançavan pas emai se podiá dire qu'èran quasi blocadas.

Aprèp una començança dins una atmosfèra glacials, s'èra pasmens trobada pro lèu una acordança tocant a l'escambi de presoniers e un centenat de partisans foguèron alavetz liberats, mentre que n'èra atal pel general Wagner e lo governador Sten-

gel, lo tot orquestrat a las raras de la zòna interdicha, prèp Santa Quitèri de Linhana, jos l'autoritat del pastor Wassermann.

Mas, d'aquí entre aquí, segon las estressenhas dadas pel monde del RIPS mercés a de messatgièrs segurs e a sofracha de qualque comunicat oficial que siá, los debats s'èran enfangats dins de garrolhas de procedura, cada partida campejava de longa sus la sias posicions en mesacòrdi total ambe l'autra sus de questions de prioritats o de calendier e s'èra pas jamai encara abordat lo fons del problèma.

Tot aquò daissava una impression de malaise e èra pas de bon auguri per la seguida, mas i aviá encara un brave periòde per esperar desencalar la situacion e, ara per ara, lo pus urgent èra de perseguir la susvelhança dels territòris mestrejats per la Resisténcia e semblava que lo trabalh èra pas per mancar d'aqueste costat.

D'efièch, se manifestavan ja un pauc d'en pertot un fum d'incursions de gropes de monde que se disián toristas, passejaires, caminaires o autres excursionistas quand èran contrarotlats, mas lo fenomèn lo pus desquietant èra qu'aquestas còlas, formadas sonque d'òmes sempre e de cinc a sièis personas de costuma, ensajavan tan que se pòt d'escapar a las verificacions del partisans e i capitavan mai d'un còp quand podían apercebre aquestes a distància bastanta.

A l'encòp, se notavan de causas estranhas del costat de las fòrças nordesas, que, de biais susprenent, i aviá pas agut lo renfortiment atendut de las inspeccions a las termièras de las zònas interdichas, tot al contre, e aquò confirmava l'impression curiosa sentida pel Jacme Delfraisse en anar quèrrer la Peireta e lo Riquet a Marçautges, que, del sieu estonament bèl, èra passat al pòste de la Garda territoriala sens èstre ges arrestat per far veire los papièrs tant a l'anar coma al retorn.

Pus bistorlòri encara, las unitats de la Milícia, de la Milícia especiala e de l'Armada professionala semblavan s'èstre estavanidas dins la natura e las indicacions mandadas a la Resisténcia pels informadors concordavan per senhalar de con-

centracions de tropas a pè dins totes los terrens de manòbras e camps d'entraïnament.

Las casèrnas, prèp las vilas, s'èran de subte voidadas o gaireben, emai contavan que las unitats de cavalaria avián daisats sus plaça los lors carris e autres engenhs blindats e se n'èran anadas dins de camions en s'emportar sonque los armaments leugièrs e totas las ipotèsis circulavan a prepaus de tota aquesta mica-maca atal coma sus çò que podían plan trafegar.

Tala èra adonc la situacion, pro trebolanta, quand lo Delfraisse e lo Pojadon, aprèp una brava nuèch de repaus, se mainèron d'anar al magazin per tal d'i tornar préner los lors vestits de combat, l'armament, lo pòste radiò, las municions e las provisions de rota.

Mostèla aviá pas pensat util, vistas las circonstàncias, de completar lo comandò en remplaçar la Faneta, de meteissa mena foguèt decidit que daissarián a la basa lo LMSS 17 e que lo Delfraisse s'anava provesir d'un pistolet-mitralhaire.

Los dos òmes s'adralhèron alara devèrs lo parçan de susvelhança novèl que lor foguèt atribuït, valent a dire los penjals d'ubac que domenjaván la val estrecha de Rajalon que desseparava, aquesta, se'n pòt rebrembar, los Monts de Las Rocalbas del Massís dels Serrals Grands.

E, mentre tot aqueste long periòde de cinc meses, de patrolhar de contunh o de se botar en observacion en cambiar cada jorn d'endrech, aguèron brave léser de mesurar quant èra malaisida aquesta mission e quant èra malsegur lo varrolhatge dels accèsses de las zònas ocupadas pels resistents, que ne prenián en consciéncia cada jorn pus la granda vulnerabilitat dil contèxte d'aquesta trèva.

Que, de monde, ne vegèron passar mantunes còps, mas a distància bèla de tròp màger part del temps per poder los interceptar, a malgrat los òrdres cridats de s'arrestar e los tirs en l'aire d'intimidacion, e d'aquesta impoténcia relativa, concebián de malcontentament.

E puèi, lo temps s'aplojassèt mentre una brava passada en los emmostar un bon pro a despièch de las capas de nylon,

que dins las lors perigrinacions espaiaras trobavan pas tot còp de cavas de s'i abrigar de las trempas nimai per s'i dormir al sec, e estent que podían gaire se permetre de far de fuòc, èran de longa un pauc engrepesits d'umiditat çò que los ajudava pas fins a servir lo moral.

Tan mai qu'aquesta temporada d'aigassadas aviá emmolhat l'aire el-meteis e qu'aqueste s'aviá pres lo banhat, tant i a que vivián dins las fumarlas tot arrèu, çò que non solament fasiá brava empacha a las lors observacions mas de subrepés lor menava falta d'un demest los sols plasers sieus qu'èra de remirar la vista.

A ! Aquesta val fonsa de Rajalon, quin regal pels uèlhs ! Se n'avetz pas encara agut lo gausiment, vos i caldrà anar tre la patz veraiament tornada, qu'es quicòm que se'n pòt pas estalviar la visita.

Imaginatx dins aqueste luòc una trencada de las parets a còps verticalas o pauc se'n manca e regolantas de ruissets, vestida d'un boscatge espés de la color d'un verd tan mai fosc que se va mai fons e qu'al prigond, tres cents mètres pus en debàs, i bronzina la ribièra al mitan de molons de ròcas brunèlas.

E tot aquò mentre que de mièg-penda, en fàcia, una bèla cascada, tala una prima e blanca coa de caval, se va espotir tot aval dins de remolins espumants, e que li dison : Lo Saut Grand.

Mas adara, vivián dins un encastre irreal e embugat a l'entremetan de doas barras neblsas, una qu'al dessús lor mascava la perspectiva de las nautas sèrras, puèi l'autra subretot qu'a l'endebàs lor raubava la vista de l'angost emocionant.

E los dos òmes n'avián un pauc la mingra, qu'a manca d'i poder anar pescar las truchas que capbàs se trigossavan a bodre, o sabián, al mens fins ara s'i facultava d'emplonsar l'agach e de préner de plen sa part de remiracion e de sòmis.

Mentre totas aquestas longas jornadas de traca que s'esperlongavan sens fin, lo solet caçapensament èra per eles d'escotar la radiò a son abaissat al pus, mas d'aqueste latz tanpauc las novèlas èran pas per reviscolar l'èime.

Del costat del Butletin jornadièr del comandament i aviá ges de nòu e èra la calama plena, mas del caire de las cadenas nordesas arribavan, cada jorn pus desquietantas, d'informacions qu'èran pas per tornar l'espèr d'un desnosador pacific.

Tan mai passavan los meses, tan mai venián agressivas e verinosas las atacas contra los terroristas e los sieus complices, en çò compres lo RIPS que menava las discussions fàcia als representants del poder.

Al melhor las negociacions i èran reputadas èstre a chauchar o al ponch mòrt, mas las estacions de radiò, per màger part, ne fasián regisclar la responsabilitat suls sudencs qu'èran de longa acusats de far empacha a tota avançada, segon elas, en totjorn apondre de pretencions insofriblas e inacceptablas.

Se desenvolopava aquí, de biais insidiós, una vertadièra campanha sornarudament entreteinguda e alimentada per de declaracions amargosas e ipocritas de l'ala ultranacionalista del partit majoritari, l'Union Liberala e Republicana.

L'escota d'aqueste verinós paraulatge menava a cò del Delfraisse e del Pojadon de sentiments de furor mesclada de desolacion, mas, sus aquestas entremièjas, lo temps s'èra tornat a la beliera desempuèi qualques jorns ja e a la polidesa retrobada de l'encastre natural veniá tot ben just de s'apondre una resplendent butada de camparòls que lor rendèt lo sorire una mica.

Jols flòcs d'avets de la crèsta, en traucar l'espessor d'agulhas e de mofa, se mostravan d'efièch, a cercles, de tièras de bolets sagnoses, e a bon drech anar chafrats deliciosos, de la sentor rosinosa, d'irange viu vestits al pè e a las lamellas e que lo dessús del capèl n'èra colorat a redonds de verd rovilhós.

Ne faguèron culhida granda fins a melhorar la pitaça totjorn aitan monotòna que lor menavan a passadas las còlas d'avitalhament, e, en daissar de caire per un còp las precaucions ordinàrias, aluquèron un fuòc per dire de los far rostir, salats e pebrats un pauc, sus una grasilha improvisada facha entre doas pèiras mercés a de cambetas verdas d'avelanièr.

Las setmanas fasián seguida a las setmanas e los dos partisans, de longa ajocats a las broas del vaure, entendían totjorn al pòste de discorses tot aitan depriments e decebeires.

Es aital que la fraccion la pus activista de l'ULR, que n'es ja estat question, fasiá un còp de mai parlar d'ela sus las ondas e aprèp d'aver vigorosament militat de biais infruchós contra tota idèa d'alta al fuòc e, mai que mai, de discutidas ambe de representants sudencs clarament designats per ela atal coma de portaparaulas dels terroristas, cercava ara un revenge que li pareissiá èstre a man.

En enfacià çò qu'esitava pas de sonar la caponariá del Govèrn, veníá de decidir la creacion d'un movament dissident qu'aviá nomenat : « Tressaut Patriotic Nordés » e que se balhava per objectiu de far decessar al pus lèu aquestes vils parlaments ambe los faccioses, situacion que li apareissiá indigna de las valors republicanas nordesas.

E dès ara, aquestes endiablatz avián capitat de far nàisser de manifestacions per carrièras, a Nòrborg segur, mas tanben dins de ciutats grandas autras del nòrd atal coma Schwartzborg, Weissborg o encara Blumenborg, eveniments qu'avián, segon los comentators, agropats de monde a pilòts, que de cridar e de brandussar de bandieròlas avián exigít la rompedura de nonent d'aquestas negociacions vergonhosas e avilissentas per la nacion nordsa.

Lo temps s'èra escolat encara e encara, en far s'acercar desenant lo moment de la relèva, quand lo Delfraisse e lo Pojadon, totjorn a far fintanèla sul rebòrd de la gòrja, aprenguèron un matin la pus polida.

De la lor ira pus bèla ausiguèron que de comunicats de premsa venián de desvelar l'espelida d'una organisacion armada clandestina novèla, designada atal coma : « Esquadrans de Lucha Antiterrorista » e qu'amenaçava aquesta de passar a l'accion se lo Govèrn quitava pas sulpic de pachejar ambe los sedicioses sudencs atal coma ambe los lors compaires e compicis d'aquesta oficina al servici dels insurgents.

Atal qu'es possible d'o veire, tot anava coma se pòt pas mièlhs, mas dos jorns aprèp las novèlas tocavan al pièjer, se pensèron, en far conéisser que la Conferéncia de la patz aviá suspendudas las sias sesilhas per consultacions e aquò sus un doble constat de caréncia, vistas las divergèncias que persistissian, ni per una novèla temptativa de mediacion del pastor Wassermann, puèi lo parlar donèt alara lectura dels dos documents a la seguida, totes enonciats solid en lenga nordesa.

Del costat dels representants del Govèrn se legissiá aquò : « Lo processus d'autodeterminacion eventual dels districtes del sud poirà pas èstre definit dil sieu contengut, nimai evidentament aver qualque efiech, abans que las organisacions subversivas, aprèp d'aver renonciat definitivament de biais solemne a la violéncia, sián estadas dissolgudas e que totes los sieus armaments sián estats renduts en luòc segur jol contraròtle d'autoritats neutras ».

Per çò de la delegacion sudenca, lo tèxte èra atal concebut : « Lo cessament definitiu de las accions clandestinas sudencas e lo depaus dels armaments que dependon de las formacions dissidentas se podon pas concebre nimai intervenir, tombant lo cas, que jos condicion d'un acòrd prealable suls tèrmes precises e lo calendier de la consultacion populara pertocant l'estatut politic futur del País sudenc ».

La situacion èra aquesta adonc al cap dels cinc meses agotats despuèi la dintrada en vigor de la trèva, e l'endeman al matin, en tot esperar lo Butletin de la basa, lo Delfraisse e lo Pojadon evocavan ambe tristesa l'esterilitat de plànher encontrada del costat de las negociacions.

Comentavan çò qu'auriá pogut se sonar tot simpletament un doble constat d'escac, quand l'emission comencèt, e aprèp quelques messatges personals diverses, se poguèt entendre aquò : « Triangle "Vernhòla", Triangle "Vernhòla" – stop – Relèva per Triangle "Delbeç" – stop – Doman miegjorn fàcia Saut Grand – stop e fin ».

Avián pas solament atudat lo pòste que se faguèt ausir ailà, un centenat de mètres pus devèrs èst, dils bartasses de l'au-

rièra de la clusa, un bruch evident d'avalancament de pèiras e, en cargar de subte equipments e armas, se portèron a la lèsta en silenci cap a l'endrech que s'i veniá d'ocórrer lo tarabast.

Quand i arribèron, poguèron apercebre, un cinquantenat de mètres al davant d'eles, una còla de cinc o sièis òmes dels vestits variats e çò semblava sens armas que traçavan d'aviat al mitan de las rocassas e de las brossas.

Lor bramèron de s'aplanar e lo Pojadon tirèt una rafala en l'aire, còp de los far aturar de prompte, mas tot aquò aguèt pas per efiech que de los far s'escórrer pus de preissa encara e s'avalir fin finala al luènh dils bordigals.

Los dos partisans ne foguèron atissats un bon pro, qu'aquestes gusses, de biaïes vesedor, èran pas de passejaires del dimenge, res que de los veire s'espachar coma s'avián lo diable al cuòl, en sautar a la maniera de cabròts de pèirassa a autra, aquí de monde qu'avián segur quicòm sus la consciéncia

Mas se la percaça faguèt meuca, demorèt ça que la pas del tot inutila, que descobriguèron en persegre un pauc sus la lor pista, casut dins las bartas, un daquòs que lo Pojadon coneguèt sulpic per èstre un aparelh fotò numeric e se botèt de tira de'n consultar la memòria que conteniá tot un fum de registraments.

E quand lo Delfraisse visionèt al sieu torn los imatges, anèt de suspresa a suspresa, que s'i trobavan al mitan d'un molon d'autras de vistas plan de bon reconéisser dels abans-pòstes del Centre de Las Rocalbas.

Mandava cada còp de clams d'estabosiment e ne foguèt tot parièr, una estona aprèp, quand, en s'ajudar dels detalhs del païsatge de las environas, creguèt plan destriar tanben los ròdes qu'i èran establidas las primièras posicions de gaita del Sector III al Puèchpeirós

Ne desbordava de ràbia e diguèt alara al Pojadon : « Tot aquò sentís bravament a pòir e daïssa crenhe qu'abotisca a puta fin, qu'aquestes salopèrs semblan plan a prene de marcas fins a poder melhor nos colhonar ! Tomba plan qu'aguèssèm de tornar a la basa doman, que cal d'urgéncia n'assabentar lo comandament.

L'endeman, sul còp de miègjorn, lo comandò "Delbeç" se presentèt a l'endrech convengut e, aprèp d'aver fachas las amistanças ordinàrias, que foguèron balhadas las entressenhas suls eveniments que s'èran debanats despuèi la debuta de la susvelhança, lo Delfraisse e lo Pojadon s'adralhèron nòrd-èst, cap a las sòrgas de Nautaigala, e sul pic de las sièis passèron las defenses e s'atrobèron amassats amb Mostèla, lo Lascombas e lo Ginestet al Centre de comandament del Sector IV.

Es pauc de dire que lo Ricon i fasiá lo morre dels marrits tempses e quand totes se foguèron agropats a despart dins la cauna-sala d'operacions, aqueste daissèt esclatar la sieuna umor mornarosa :

– Enric Ginestet : « Avetz segur aguda escasença de préner coneissança de las novèlas pel biais de las cadenas ertzianas nordesas e sabetz adonc que la situacion es de las pus malignas rapòrt a las negociacions de patz.

« Tot concòrda per far pensar que sèm a cabussar dins un procediment sens eissida, sabentament apareparat fins a nos far anar drech dins un cuòl de sac que s'adobaràn, a Nòrborg, fins a nos'n far portar la responsabilitat.

« Sembla plan que tot es estat aprestat de prepaus per aquestes putanièrs dins una amira plan precisa e que consistís, en tot ganhar de temps, en nos far aparéisser atal coma los que non solament son estats los autors dels trebòlis, mas en demai los que fan empacha a la tornada de la patz.

« E sabetz pas la melhora, a prepaus de la disparicion misteriosa de las unitats nordesas devèrs los terrens d'exercicis aluenchats de las vilas e que nos aviá fòrça interrogats un temps i aguèt ? E ben avèm acabat per descobrir la maire al nis mercés a de contactes dil mitan militar nordés e aquò es del tot instructiu.

« Figuratz-vos que son a modificar de cap a cima l'organizacion de las lors fòrças armadas e que totas las formacions, en çò compres l'aviacion e la navala, son a constituïr d'unitats novèlas d'infantariá de la composicion e de las missions del tot inconejudas fins ara.

« Es pas de creire, mas dins los camps d'entraïnament son a botar d'en pè de gropes de combat limitats a una mièg-dotzena de monde e que son a s'acostumar a de condicions de subrevida en mitan ostil, isolats de tota apièja del costat de las fòças amigas e que serián a operar, de biais del tot autonòme, en terren advèrse.

« E s'aten lo flòc quand se sap que son de subrepés a exercir d'òmes solets qu'aurián per mission de s'escondre dins la natura, a las acercas dels luòcs d'agropament enemics.

« E d'i aver per tòca, provesits de fusilhs de luneta, de desquilhar a l'amagat lo mai que se pòt d'enemics, de jorn atal coma de nuèch mercés a de visors d'infraroge, per tal d'anequelir pauc a cha pauc l'adversari, en tot demorar estremats e immobils jos un camoflatge sonhosament pensat e realizat, una version anovelada, qué, dels "snipers" d'un còp èra, plan pus d'un sègle passat d'aquò ... !

« Brèu, tota aquesta pantomima de parlaments de patz es pas, çò sembla, qu'una mostruosa trapèla qu'i sèm anats, del tot nècis, dintrar coma de pècs, qu'apareis adara se tornar tancar sus nosautres e que me'n sentissi pus que totes responsable en n'aver pas agut la clarvesença d'apercebre, tan qu'èra temps d'o far, lo caractèr enganaire ».

E la culpabilizacion del malurós Ginestet venguèt al cèl-sim quand li foguèt donat resson de l'episòdi de las fotòs presas pels malfasents encontrats prèp la val de Rajalon, çò que venguèt renfortir encara mai, en cò d'el, lo sentit que s'èran aventurats, a malgrat las mesas en garda d'unes qu'i aviá, dins una androna perilhosa que n'anavan pas acabar lèu de descobrir los bestorns perniciosos.

Reconeissèt qu'aqueste periòde de cessament de las ostilitats podiá, aquò èra desenant gaireben segur, èstre estat mes a profièch per las fòrças nordesas per tal d'aprestar d'accions dangierosas e un cambiament tactic que se devián de subte aparepar a los enfrontar, per cas de rompedura de la trèva, ansin coma las circontàncias presentas ne daissavan crenhe l'escasença, per malastre.

Lo Ginestet rebrembèt alara que, davant l'amolonament recent de las amenaças divèrsas, aviá el meteís demandat qualques jorns i aviá ja al Jacme Lasserras de trasmetre de biais permanent, ducas avís novèl, lo comandament del Sector V al sieu adjonch e de s'adralhar de subte cap a la basa del Sector III al Puèchpeirós ont èra pensat pus avisat de localizar endavant l'estat-major de la Resisténcia, e que non pus a Las Rocalbas, de tròp situadas aquestas al nòrd e expausadas a d'atacas nordesas.

Ajustèt soncament que la montada dels perills èra evident e que, per los enfaiar e préner las decisions respondentas, valiá mai fisar la responsabilitat de las accions e reaccions venentas a d'òmes qu'avián agut intuicion de la mostruosa trapèla sens dobte mesa en plaça per aqueste òrre e cautelós poder nordés.

Al cap d'aquesta amassada, lo moral del Delfraisse e del Pojadon èra gaire de remarca e aprèp lo sopar, dins la lor cauneta, passèron d'oras en esepissar la situacion, en cercar sens ges ne trobar de motius d'espèr e fin finala s'adormiguèron l'esperit fòrça trebolat coma embeurat del sentit indefugible que l'afar èra per tombar a quincanèla e que s'adralhavan tornar cap a la necessitat malastrosa d'enfrentar la guèrra.

L'endeman, demorèron pro longtemps jaguts, còp de se quitar un pauc la lassièra e, aprèp teleta e dejunar, s'encaminèron dapasset devèrs la cauna de comandament fins a conéisser la lor afectacion dil dispositiu de velha de la basa, quand retontiguèt dils corredors un sonadís en mòrse repetit sens quitar mentre una minuta : ponch trach ponch, ponch ponch trach..., valent a dire òrdre d'anar al rapòrt d'urgéncia.

Al moment que totes los caps de formacion s'acorsavan devèrs la sala d'operacions, lo Delfraisse i arribèt tanben e pauc aprèp Mostèla, acompanhat pel Ginestet e pel Lascombas, e aprèp d'aver verificat que totes los responsables èran plan presents diguèt solament : « S'endevenguèt ièr al ser un incident grèu, l'ataca d'un cantonament nordés. Nos devèm metre totes en alèrta iranja e las unitats en mission al defòra son estadas avisadas sus la frequéncia d'urgéncia absoluta. Acabat ».

Cadun alara tornèt al sieu pr'amor d'i metre a execucion la consinha mentre que lo Ginestet s'acerquèt del Delfraisse, la cara del tot blavinèla en li precisar :

« Un pòste de la Garda territoriala, al pè de las nautas valadas de las Peiragudas, prèp lo gròs vilatge nomenat Eth Arriucaud, a patit una ataca suspresa de nuèch a las granadas e a las armas automaticas. I a catòrze mòrts e sonque dos subrevivents, çò pareis. L'afar fa un bruch espaurugant. Lo President de l'Estat nordés es per far una declaracion solemna d'un moment a l'autre.

« D'evidéncia, s'agís d'una provocacion barbozarda, mas van segur nos botar l'istòria sus l'esquina e joguè pas un escut sul manteniment de la trèva. Es catastrofic.

« Tre lo discors conegut, e sulqual cal pas se far la menbra illusion, lo Lascombas s'adralharà devèrs lo Sector III al Puèchpeirós per i participar a una brèva amassada extraordinària del Conselh de direccion del FULMINATS e serà tanben acompanyat segur per Mostèla, un còp passadas las consinhas per aqueste al sieu adjonch.

« Per quant a ieu, ai aprestat una letra de demission que s'emmenaràn totes dos per dire de la legir al Conselh. I es declarat que desiri desenant participar sonque a l'accion sul terren en qualitat de simple partisan combatent ».

Una mièja-ora s'èra a pro pena passada quand lodich President, sus fons de bandièras nordesas e aprèp s'èstre acabat l'imne nacional del nòrd, comencèt de prononciar una dicha del tot a la pagèla de çò que se coneissiá de tròp a cò del personatge.

Lo visatge encrispat, cramesit, l'uèlh alucat e lo guinnaire acusator de ponchejar cap a la camerà de la Television d'Estat, relaiada per totes las cadenas autras e estacions de radiò diversas, faguèt un requisitòri abrandat a l'endrech dels terroristas e dels lors compaires, connivents e complices de totas espècias malas.

Aguèt pas devèrs eles de mots pro canins per estigmatizar, a cò dels autors e comanditaris d'aquesta exaccion vergonhosa, de sentiments e d'agiments al pus mespresables e que

passavan, segon el, l'òsca de tot çò que s'aviá ja pogut encontrar fins ara dils domènis de la dupariá, de la traïtesa e de la marrida fe.

Apondèt que lo crimi èra estat clarament signat, que las granadas e las municions emplegadas al temps d'aqueste chaple mostruós foguèron sens error destriadas per èstre dels modèles que los infames insurgents n'avián l'usança costumièra.

En aprofèchar una trèva estrictament e fiselament respiechada pel Govèrn e las fòrças armadas nordesas, aquestes òrres terroristas venián de coardament assassinar, e de biais del tot desleial, catòrze defensors de l'òrdre republican alsquels lo País nordés anava reservar, atal que n'èra l'abituat per d'eròis nacionals, d'obséquias solemnas.

Diguèt e afortiguèt que las malurosas victimas d'aqueste mataires felons demorarián pas sens èstre venjadas e que la percaça dels autors, coma de totes los autres de la lor raça maldicha, anava tornar començar sens pietat.

Anoncièt, per tot clavar, que la trèva èra mòrta ela tanben e qu'èra pus ges question, segur, de negociacions de quina mena que sián, que la lucha contra la sedicion anava al contre pas que se renfortir mai que pus, que la patria nordesa èra en dangièr ... e patin e cofin

Una minuta s'èra pas solament agotada desempuèi la fin d'aquesta diatriba enfuscada que lo sonadís retontissiá un còp de mai dils corredors de la basa e, a l'amassada que s'organizèt de prompte, foguèt anonciada l'alèrta roja, mentre qu'un messatge en clar sus la frequéncia d'emergéncia extrèma del comandament èra tanlèu mandat, que conteniá aquesta declaracion repetida sens relambi la jornada tota :

« Urgéncia absoluta – stop – Seguida evident e odiós estratagèma govèrn nordés – stop – Trèva rompuda per aqueste – stop – En consequéncia disposicions generalas e immediatas de combat – Preissa granda totes sectors resisténcia sudenca – stop e fin ».

Lo Delfraisse, al sortir de l'amassada, aviá bèl s'èstre apreperat a-s-una eissida parièra, èra un pauc ensucat per l'e-

volucion subta dels eveniments ça que la, e quand tornèt jónher dil corredor lo Pojadon, aqueste ne foguèt el tanben bravament desvariàt en veire la situacion mudar ansin de biaís tan subran e desastrós.

N'èran totjorn a las lors reflexions amarasas quand Mostèla venguèt quèrrer lo Loís per fins de li fisar la mission novèla del comandò, que, vistas las circonstàncias, lo temps de relèva èra ja pus de sason.

– Mostèla : « I a pas mestier d'ajustar quicòm mai, los autres salopasses an plan montat lo lor còp, la mesa en scèna crapulosa es gaireben perfiecha e ara tenon lo lor pretèxte lordàs.

« Me'n vau totara ambe lo Lascombas cap a l'amassada del Puèchpeirós, atal coma vos o a dich lo Ginestet e, a prepaus d'aqueste d'aicí, i a una question que vòli reglar ieu-meteis abans la partença.

« Sabetz la decision qu'es estada presa per el, mas me demanda d'èstre afectat dil vòstre comandò per dire de remplaçar la Faneta Vernhòla. Donats los ligams qu'existisson entre vosautres dos, sens parlar dels qu'a l'Enric ambe lo Pojadon, me pensi qu'i a pas de dificultat, mas voliái pasmens vos'n parlar personalament d'aperabans.

« Lo vòstre airal novèl de susvelhança e d'accion serà desenant lo de las termièras del Sector IV als confins tots dels Nauts Planòls, dil parçan d'Ense nauta que coneissètz de plan e que nos sembla d'ara endavant un demest los pus expausats a las atacas nordesas. Vos desiri brave còr e bon astre ».

Quand lo Delfraisse, puslèu atupit per l'anòncia, se sarrèt tornar del Pojadon, aqueste n'èra ja assabentat, que se trobava ambe lo Ginestet e lo Loís prepausèt alavetz a-s-aqueste que se prenguèsse lo comandament del comandò " Vernhòla ", mas lo Ricon respondèt que n'èra ges question e que voliá plenament respiechar la promessa facha al Conselh de direccion de la Resisténcia, per cas de fracàs de las temptativas de patz, en s'en-devenir simple partisan e prene part dels combats sul terren en aquesta qualitat.

Lo Delfraisse insistiguèt pas, qu'èra gaire malcontent, per lo demai, e l'Andrieu tanpauc segur, d'aquesta recruta de tria, e convidèt alara de s'encaminar devèrs las caunas-magazins per tal de se provesir de tot lo necessari en vista d'enfaciar a-queste periòde novèl d'aventuras perilhosas.

Se pausèron lo problèma de saber s'èra vertadièrament indispensable de se cargar lo pesuc LMSS 17 e las sias fusadas, mas fin finala diguèron de òc aprèp que lo Ginestet aguèt facha remarca que, per default de servir contra de blindats, poiriá èstre fòrça util se s'encontravan de pichòts obratges, tals coma casamatas, redotas o bastionets amainatjats pels nordeses per dire de s'i botar a l'espèra.

Puèi s'aplechèron de tot çò costumièr, manièra de noiridura de campanha, municions, batariás, troças d'urgéncia ambe los indefugibles pensaments emostatics, ampolas autoinjectables d'antidolors e antibiotics, lo Pojadon faguèt recargar lo sieu mobil e recebèron en dotacion pel primièr còp, qu'èran los darrièrs esquipaments crompats a l'iniciativa del Ginestet, de lunetas de vision nocturna.

E aprèp un dintrar a la lèsta a la cauna-cantina, s'atrobèron a mand de traçar cap als ròdes que ne lor èra balhada la responsabilitat de los varrolhar.

Èran pas de besonh las mapas, que los cantons n'èran plan coneguts de cadun desempuèi la joventut, a despièch d'èstre plaçats a l'extrème nòrd de las lors contradas de naissença.

E aprèp d'aver passadas las defenses de la basa e facha mòstra dels signes de reconeissénça als pòstes de gaita, foguèron en situacion de s'espachar dil campèstre cap a las raras dels Nauts Planòls, en segre los prigonds que desseparavan Las Rocalbas del Massís dels Serrals Grands, pas tan luènh qu'aquò dels limits del Sector II.

Anavan d'ara endavant se dirigir devèrs Miraval, lo darrièr vilatge naut crincat sus las crèstas d'ubac de la comba d'Ense, prèp un portalet que s'i podiá aver abordada apuèi a las davaladas grandas e a las planas del nòrd.

Aquesta debuta de vèspre, a començament de vièlha sason, èra miraudiosa de suausor e de luminositat e n'éran emplenats de la calma esplendor en tot caminar sul vial, a malgrat de la guèrra tornada, en tot espinchar aquestes relargs salvatges que de tan lor brembavan de sovenirs d'antan.

De cada costat d'aquesta bassa bèla s'enuaçavan las parets esquivas dels monts que, fins a l'asuèlh, quilhavan las lors crèstas auturosas e aboscassidas d'un verd que s'emblanquissiá a dicha que l'agach s'espaçava cap a l'avalida.

Devèrs orient, èran domenjats per la massa estremesenta dels Planòls qu'amolonavan los lors monts a flor e a mesura pus enlairats e que superava ailaluènh l'altiva poncha del Montmajor, ja brodada al som dels primièrs gelibres.

Cap a ponent las taulas rocosas e boscudas dels Serrals s'escalonavan sens fin, talas d'escalièrs de gigants, e que los pendisses, de las barras de pèiras rossas, s'endauravan encara per part als raisses del solehh declinant.

Èran per s'encaminar devèrs lo luòc nomenat " Las Vabregas ", un endrech entraucat que s'avesinava las auçadas que superavan la nauta val d'Ense, en anar al mitan de bòsques qu'èran a préner lo vestit de temps de davalada e que lo fulhum, sul fons dels verds de totas tenchas, se pigalhava ja a cò dels garrics, castanhs e faiards de rosentors qu'anavan del jaune al burèl, en passar per de roges o de granats velosats.

En descendre las darrièras pendas regdas dels Monts de Las Rocalbas, finiguèron per aténher una enfonsada granda qu'a malgrat la manca de riu èra mantelada d'un enforestament bèl mas qu'a passadas daissava plaça a d'airals desnudats ont s'atrobavan de polidas butadas de pradelets que testimoniavan, s'i podiá pus enganar, qu'èra desenant temps de tardor.

Ne faguèron culhida granda que seriá de brave trobar pels jorns següents, puèi entamenèron la pujada de las còstas d'amont, lo Ginestet al davant, quand aqueste s'afondrèt en mandar un crit sord e en portar la man al naut del pitre, mentre que s'entendiá, que proveniá d'un brostièr alunhat, ailavant, una detonacion subrana.

En un movament reflèxe subte, lo Delfraisse e lo Pojadon asaiguèron ensems alara de rafalas lo bartas que ne proveniá lo còp de fuòc ausit ara tot just e, mentre que lo segond fasiá cas del Ginestet, lo primièr s'avancèt prudentament devèrs lo luòc de l'espetada en progressar a sautadas a l'endarrièr de las rocas-sas.

I descobriguèt un milician, de negre vestit, flac e sens vida trasforat qu'èra estat per mantunas balas, amb als sieus costats un fusilh de luneta que lo Loís se n'apoderèt sulpic ambe las municions.

Mas d'aquel temps lo Ginestet èra pas als mièlhs, que perdiá la sang a rajas e semblava patir l'infèrn, tant i a que li faguèron de nonent injeccion d'una primièra ampola d'analgesic en escartar los sieus vestits de sa peitrina en dejós de l'espata d'esquèrra.

Lo naut del blodon e subretot lo gilet èran del tot ensagnats, que n'èran enfolits al pus, mas, a malgrat las sofrenças e l'emorragia finiguèron que capitèron de los li quitar suausament.

Pausar un garròt èra fòrça malaisit a l'endrech de la nafra e i pervenguèron tan ben que mal en imprimir una tendeson fòrta mercés a de bendatges passats a l'entorn de l'aissèla e de la clavicula, puèi en enrodejar lo naut del pitral.

Çò que los tafurava plan fòrt èra de saber se lo projectil s'èra ressortit o pas e encara se ne demoravan pas dins la plaga de tròces, qu'aquestes embrenats de nordezes èran vantats d'emplegar, de còps qu'i aviá, de balas de segmentacion pr'aquò internacionalament del tot enebidas.

A-s-aqueste moment lo Delfraisse, en se rebrembar l'afar malastrós del paure Delmas al Puèchredond, s'entrevèt de cercar pels arbres de pèrgas, e ne trenquèt doas fins a confeccionar ambe las telas de tenda una civièra de fortuna qu'i placèron doçament, ambe sas saca e arma, lo malurós Ginestet que decessava pas de mandar de planhs de dolor.

Li faguèron tornar una injeccion de morfina e s'aprepàreron a un viatge que s'anonciava atal coma un camin de crotz vertadièr.

Pensatz ! En mai del lor arnescament normal, anavan dever carregar lo del nafrat plaçat sul brancat qu'i èra estat pausat precaucionosament d'aperabans lo Ricon, emai lo fusilh de luneta e las sias municions, qu'èra pas question de los abandonar sul terren.

Aquò anava èstre e çò foguèt un martiri vertadièr pels portaires emai segur pel ferit que ne caliá destibar lo garròt a passadas e lo tornar metre en plaça, mas lo patiment semblava ça que la demesir e la pèrda de sang s'èra bravament apasimada.

Tot d'una, lo Delfraisse s'èra pensat que lo sol biais de far, dins la circonstància, èra de s'encaminar devèrs lo Molin del Blaugorg e lo Pojadon, tanben segur d'aqueste dire, aviá tanlèu ensajat a despièch de l'imprudéncia de jónher al telefòn lo Jacme Delfraisse, mas, atal coma èra de crenhe, i aviá pas de malhum vista la distància e subretot per encausa del relèu.

La sola solucion per poder temptar de prevenir lo mètge, èra de pujar encara devèrs Miraval ont se trobava una piona relai e s'i encaminèron en escalar penosament las pendas ambe tot lo lor cargament, mas desempuèi pauc lo Ginestet semblava mens patir e l'emorragia pareissiá plan s'èstre aturada.

Enfin, en arribar sus una crèsta que d'aquí s'apercebiá lo vilatge, lo Pojadon aguèt escasença d'agantar lo rasal e, un còp lo contacte establît diguèt :

« Metge amic, aquí lo jornalista, e es lo moment o pas jamai de vos rementar, se n'es de besonh, lo vòstre art ancian. Me soi endintrat dil pitre, prèp l'articulacion del braç a l'espatla d'esquèrra, una poncha metallica qu'i es benlèu demorada plantada per part. Ai perduda fòrça de la mieuna sang e aquò me dol bravament. Prenetz s'o podetz las vòstras disposicions en consequéncia. A vos cridar lèu o espèri »

Descriure çò que foguèt lo caminament dels dos òmes, encargats del blaçat e afalordits coma d'ases, aquò trespasa, e se'n cal pas solament d'un bocinòt, las possibilitats del narrador.

Aquò foguèt de pas dire, un suplici, de s'aviar mentre d'oras, cap al sud-oèst aqueste còp, al mitan dels vaures e de las pujadas, en s'adralhar coma de calucs cap a las crestas qu'a la

perfin lor farián accedir als bauges esquius de Vincenac d'Ense e a l'espèr de poder aparar lo Ginestet del pièger.

Lo jorn èra a falir quand s'acerquèron de la tombada bèla e, aquí arribats, lo Pojadon tornèt sonar lo Jacme Delfraisse en li dire :

« Perveni a l'instant al naut del bombacuòl que supera los gorgs. Caldriá que m'i venguèssetz jónher ambe la vòstra esposa, que soi plenièrament aganit, comol de dolors e cargat per lo demai coma un muòl damnat ».

Lo Jacme e la Magdalena, tanlèu aquò ausit, s'afanèron devèrs lo naut de la rancarèda e, un còp una corta estona de brava suspresa passada, poguèron ajudar lo Loís e l'Andrieu per fins de menar lo nafrat en luòc segur e li balhar los suènhs que reclamava de granda preissa lo sieu estat.

Davalèron alavetz totes ambe prudéncia, dins la sornura gaireben venguda , en tot s'aprecaucionar al pus a regard del lor preciós fardèl, las pendas escalabrosas del sendiròt rocassós.

Finissença

Lo Ginestet èra pas gaire resludent. A malgrat los analgesics potents, se doliá encara un bon pro e, per dire de li levar lo mal, lo Jacme li faguèt sens esperar una anestesia locala qu'èra de tot biaís de necite per tal d'autorizar sens problèmas las investigacions e suènhs qu'èran d'operar sens demòra.

Un còp l'efièch de la medecina obtengut, s'entrevèt d'en primièr de sondar la plaga e, ni per l'aver furada dils sieus recantons totes, i trobèt ges de projectil nimai de bocins que n'aurián pogut provenir, e puèi èra pro visible, aprèp netejatge dels camps, l'orifici de sortida del còs fòravengut e qu'aviá pasmens benlèu lesit la part bassa de la paleta.

Mas, aquò estent, pronostiquèt que lo naut del penon pulmonari èra sens dobte pas estat tustat, nimai segur l'articulacion del braç, çò qu'èra ja quicòm de pro asserenar.

Demorava que la nafra èra ça que la prigonda e que se la pèrda de sang s'èra per astre amenudida, seguissiá tot parièr, que caliá de longa renovar las compresas per fins de la restancar.

Lo Ricon, dins un mièg-somelh, gemegava doçament mas semblava pus en dangièr grand, d'aquí enfòra que li poirián èstre administradas las curas indispensables.

I auriá calgut segur li far una transfusion mas, per malur, èra pas causa fasedoira, donadas las possibilitats limitadas del Jacme e la necessitat de pas atraire de tròp l'atencion sus la preséncia del blaçat en cò d'el.

Avián fach lo mai tre la primièra comunicacion del Pojadon, e la Magdalena, en prene la veitura, s'èra abrivada en un

anar-retorn a la buta-butà, de quèrre prèp un farmacian espitalier amic de Frontinhòl una pòcha de serum fisiologic en pretendre que son espós ne voliá aver una d'avança per cas d'urgéncia al vilatge, e que ne faguèron a la lèsta la perfusion al Ginestet.

Per completar aquestas precaucions, lo mètge practiquèt una injeccion bèla d'antibiotics, mas caliá tanben aparar la ferida, la purgar, aseptisar e subretot i plaçar un sedon al prigond fins a l'arrigolar de plen, que seriá de drenar mentre una brava passada.

A la perfin, tornèt far un pensament linde e un bendatge nòu e, aquò complit, ajudat pels autres botèron lo Ricon sus un autre lièch provesit al dessús d'un lençòl fresc puèi cobriguèron lo dolent d'un autre e d'una flaçada leugièra.

La primièra velha foguèt assegurada pel Loís mentre que lo Pojadon s'anava un pauc apasturar a la cosina ambe lo Jacme e la Magdalena que se trobavan totes dos encara embabotits per la seguida subrana de las endevenanças de la serada, e lor faguèt lo raconte de totes los auvaris passats.

Lo molinièr e la sieuna esposa èran consternats en veire que la guèrra èra tornada, tan cosenta coma d'aperabans, e podían pas s'acostumar a l'idèa qu'aprèp l'alta al fuòc, las discutidas de patz aguèssen pogut s'engorgar de tan subte, mentre que los espèrs d'una solucion èran venguts aitan bèles.

Avián la lor opinion sus la question, mas lo jornalista la venguèt malurosament renfortir en lor dire que tot aquò èra pas, segon el, que la resulta d'una maquinacion.

Que s'agissiá solid d'una diablariá lorda, tramada coma entrecada pel Govèrn nordés o los sieus esbiras de la polícias parallèlas o encara servicis secrèts a la sia sòlda, mas que l'afar deviá sens dobte res a l'azard, e qu'èra, i aviá tot luòc d'o pensar, plan conspirat e pensat d'avança.

Las onze s'acercavan e lo jornalista montèt alara los escaliers per tal de remplaçar al prèp del nafrat lo Delfraisse, e aqueste davalèt apuèi fins a se restaurar el tanben un bricon e parlar ambe sos parents.

Lo Loís se deviá tanplan d'aprestar un messatge codat per dire d'informar lo comandament de la basa dels eveniments escasuts, de demandar d'òrdres per l'avenidor dins l'amira del renfortiment del comandò e tanben d'indicas a prepaus de la convalescència del Ginestet que podíá pas, sens dangièr per totes, demorar plan longamai al molin.

Quand lo Pojadon s'atrobèt dins la cambra del plagat, constatèt qu'aqueste semblava se dormir suausament, ensucat qu'èra pels antidolors, lo sieu visatge èra ara pro destibat e dais-sava entendre un alenament regular e amaisat, mentre que los bendatges èran a pro pena tacats d'imors rosencas.

Abans de se sèire a la testiera del lièch per tal de sus-velhar lo malaut, lo jornalista dobriguèt una passada la fenèstra sus la besada e i niflèt l'odor sens pariva de las aigas en tot escotar la lor raspalhada doça sus la paissiera, a còps escafada pels cridadisses enfolits dels guits.

Mas, tant encapriciat que foguèsse d'aqueste molin miraudiós que, d'aprèp lo Loís, l'aujòl cèlta ne disiá antan dil sieu parlar de naissença : « Baradoz an pesketaer eo ti man », valent a dire, çò pareis, que s'agissiá d'un ostal qu'èra un paradís pel pescaire, lo Pojadon aviá l'esperit virat de sencer endacòm mai e sus de causas plan pus tristas e pensamentosas.

L'Andrieu, en veire lo sieu brave Ricon atal grevament ferit e dins una passa dangierosa, ne sabíá mal a-s-aquesta guèrra qu'adusissiá tan de patiments e de dòls.

Mas èra tanplan escandalizat en constatar que de monde tropes encara sul planeta s'estacavan de ne considerar sonque las consequéncias, cèrtas desastrosas, en tot n'oblidar aisidament las originas e la responsabilitat primièra.

Que, per çò d'el, e d'evidéncia, las orrors del conflicte aqueste trobavan las lors encausas impulsivas e determinantas pas que del costat de l'inqualificable testarditge del poder nordés, arquetat qu'èra en voler denegar a tengut al pòble sudenc las sias libertats fondamentalas.

En tot alenar las sentors embriagantas de las mofas ribairencas, qu'a pro pena un pauc mai doçorosas, revertavan qua-

siben las uflors de la mar e en ausir las montadas dels peisses sul plan del riu que saliá dels sorgents sosterranhs, lo Pojadon s'emaliciava tornar de las bèlas.

Que, per plan far la copa comola, veniá d'ausir totara a las informacions nordesas que, de per ordenança presidenciala, tota persona suspresa d'èstre a emplegar, en escrich o en paraulas, los dialèctes dels districtes del sud del País, seriá desenant castigada d'una annada d'engabiament e de 3.000 escuts d'emenda.

Lo jornalista n'èra demorat palficat d'estupefaccion e de colèra, tant aquesta qualificacion penala li pareissiá barbara, salvatja e indigna d'un país que se disiá civilizat, mas que los procuraires d'Estat venián pasmens d'èstre intimats de ne perseguire sens pietat los delinqüents.

L'Andrieu n'aviá lo vomit davant un tal mesprés egemonic de las diferéncias de l'autre, una tala denegacion imperialista de las especificitats de l'òme e de l'indispensabla e indefugibla alteritat.

Encara jol còp de l'emocion, barrèt la fenèstra e en s'aprepar del lièch que lo Ricon s'i repausava suavament, se sietèt sus una cadiera.

Dobriguèt alara lo quasernet que se ne desseparava pas jamai per i tornar legir, demest las citacions que n'èra estat de longa pertocat, aquesta profession de fe de l'Aroet, dich Voltaire, dins lo sieu « Tractat sus la tolerància » a l'escasença de la mòrt de Joan Calas :

« Mon fraire, sabetz que cada província d'Itàlia possedís lo sieu girgon e que se parla ges en Venècia o en Bergama coma en Florència.

« L'academia de la Crusca qu'a fixat la lenga ; lo sieu diccionari es una règla que degun se'n deu pas escartar, e la Gramatica de Buonmattei es una guida infalhibla que la cal segre.

« Mas es que cresètz que lo Cònsol de l'Academia, e en la sia abséncia Buonmattei, aurián pogut en consciéncia far copar la lenga a totes los Venecians e a totes los Bergamascas qu'aurián persistit en lo lor patés ? ».

En aquesta fin del sègle XXI, se pensava lo Pojadon, l'Estat nordés s'èra tornat a un obscurantisme òrre ja denonciat atal coma insofrible per aqueste pensaire francés genial plan mai de tres cents ans i aviá.

Lo jornalista constatava ambe consternacion que non pas pro de violar la facultat superiora del pòble sudenc de dispausar d'el meteís, prerogativa consagrada per l'article primièr del Pacte internacional relatiu als dreches civils e politics e a l'encòp de mespresar la dignitat de la persona umana, aqueste país èra per perseguir dins la via de la transgression dels dreches essencials de l'òme.

S'atacava ara de biais ferotge a l'idiòme sudenc, una lenga minoritària, s'indignava lo Pojadon, que las convencions mondialas reconeisson a tota persona lo drech imprescriptible de la practicar dins la vida publica coma privada

L'Andrieu n'èra al pus engerdat en se dire qu'aprèp d'aver creada l'incriminacion d'opinion e ara d'aver inventada la de lengatge, aqueste Estat ignòble, que las sias valors reputadas republicanas venián de mai en mai inconciliablas ambe la democracia, anava pas segur ne demorar aquí.

Lo Pojadon se soscava qu'aqueste Estat abjècte, gangrenat qu'èra per la sècta de la Granda Obediència Nordesa, acabariá un jorn segur per instituïr un delicte d'intencion, e mai benlèu, de pensada.

Que ne cresiá plan capable aqueste País nordés intolerant, tiranic e opressor.

Las doas del matin èran passadas quand la Magdalena venguèt al sieu torn prene la garda prèp lo Ginestet, e alavetz lo Pojadon, abans de s'anar ajaçar, se volguèt passejar una estona sus las ribas del Blaugorg.

Ne bordegèt lentament, dins una calama totala, las aigas lindas que miralhavan una luna un pauc empargada qu'anunciava benlèu l'arribada de la pluèja d'aicí qualques jorns.

Mas l'òme semblava insensible a-s-aqueste quadre seren e somptuós, afiscat e laguiós qu'èra, e aquesta patz de la natura,

luènh de l'apasimar li pareissia far nharga als pensaments e malcòrs que l'embugavan.

Lo temps èra doç e l'aire leugièr, un pauc enneblat suls nauts dels baucès, e lèu d'un jorn novèl se mostraria lo trelutz sul País Sudenc tornarmai en guèrra de liberacion.

E trac e tric, lo mieu segond conte es finit

L'Ostal del Miquèl, lo 28 de genièr de 2007

□

Taula

□

– Initium gratulator.....	3
– Assaber.....	5
– Capítol 1 : Dos reñsebeliments còrdolents.....	6
– Capítol 2 : País del fuòc e de la sang.....	36
– Capítol 3 : Un borrolament fons.....	58
– Capítol 4 : L’intoxicacion bèla.....	89
– Capítol 5 : Un somelh liberator.....	117
– Capítol 6 : De garrolhas intestinas.....	148
– Capítol 7 : Ges de postèrta pel governador.....	181
– Capítol 8 : Lo silenci de las armas.....	207
– Capítol 9 : Nobis pisces, vobis cætera.....	229
– Capítol 10 : L’esperança abridolada.....	261
– Finissença.....	281

□

